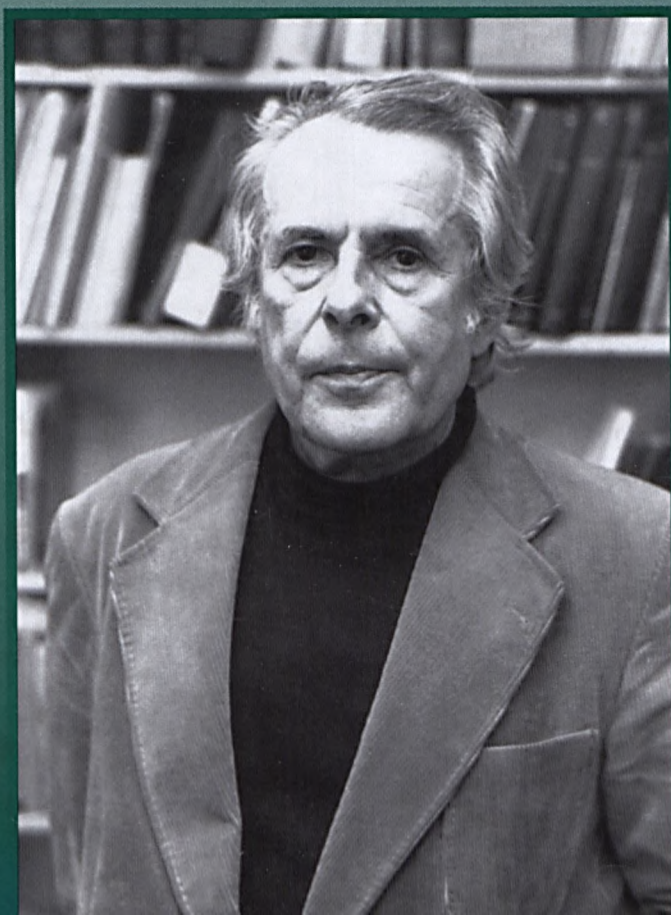

irodalmunk
forrásai

Csorba Győző

Hátrahagyott versek

Csorba Győző

Hátrahagyott versek

Csorba Győző

Hátrahagyott versek

(1962–1993)

E könyv megjelenését
A Magyar Millennium 2000 Kormánybiztos Hivatala
támogatta.

További támogató:
Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának Kulturális Bizottsága

Válogatta, szerkesztette, az utószót írta:
Bertók László

Közreműködött és a jegyzeteket készítette:
Pintér László

© Csorba Győző örökösei
© Pro Pannonia Kiadói Alapítvány

„A lélek évszakai”

(1962–1970)

Arany-ősz

Arany-ősz fények forgatagja
Fázik mind nemsokára
S elbújnak nem segítik a halódót
Ej hát a csatakos
levelek közt deres füvek közt
a nyálkás aszfalton magam cipeljem
e kietlen évszakot?
S a karácsony s a vattahavas
napok alagútjain át
a magam erejéből meneküljek?

Arany-ősz fények forgatagja
szelíd és nyugtalan melegség
rejtőzzetek belém mentsük meg egymást

[Álmomban haldokolt anyám...]

Álmomban haldokolt anyám kicsi volt úgy feküdt
ágyán akár egy csont- s izom-nélküli húsdarab
Fejét lábát vagy derekát emeltem hagyta aztán
visszaesett erőtlenül kicsi volt ernyedte fekete
Szétkúszott bennem a szorongás gyorsan félelemmé dagadt
az álomban történhetőt táplálta a valóban
már megtörtént nehéz nehéz éjszaka végén
mindent helyére raktam megnyugodtam
ezen már túl vagyok talán örültem is

Hanem hiába lám a késődélutáni nap
süt már be hozzám s nem tudom
hányszor vetült elém a kép a roncsolt kis
a nyúzott kis madárarc hányszor éreztem ismét
az éjszaka s a régi éjszakák iszonyatát
és nem tudom képes lesz-e a készülő
álom hogy megvédjen majd ellene

[Mindinkább azt kell hinni...]

Mindinkább azt kell hinni ami
lehetetlen
Ó Don Quijote
Az óvatos meszet evők hiteit
serényen megfojtják az okosok

A hitnek eztán nem az igazság
hanem az élet
legyen anyja
Abban higgyünk ami segít
S hogy az okosak kedvét elvegyük
a cáfoló iparkodástól
higgyünk a képtelenben
mely legalább szilárd

Mindennél fontosabbá vált a hit
Mindennél fontosabbá Don Quijote

[Ahogyan föl volt...]

Ahogyan föl volt már építve bennem
az idők kezdete előtt
olyan ez a táj minden porcikája
megfelelés
Fű nád jegenye roppant madár-
békazene hangya szitakötő kijárt
alagút a nád között csemete akác szélirányos
Ó késő szerelem
gyöngültén tűzzel lobogásnak
megértelek-e úgy
mint ha veled serdültem volna föl
Alkonyfényűek a szerelmes szavak
Kakukk a lomb között éveim számolja
a síríg nem a beteljesülésig
ismeretlen a sok növény bogár madár
Ó késő szerelem
ragyogóbb az alkony mint a dél!

[Erre-arra leszek után...]

Erre-arra leszek után
ímé a már legyőzhetetlen
bizonyosság e szerelemre:
hadd haljak meg öledben

[Jaj, a közösség...]

Jaj, a közösség összenyom!
– Bár a közösség nyomna össze!
Csakhogy a jámbor fátylakon
átnyomódik egy-egy magán-
próféta talpa, ökle

[A jót lásd!...]

A jót lásd! Az eredményt!
Rájuk legyen szavad!
Birálni? Csak arra vet fényt
hogy mily izgága vagy.
– A sok gazember meg markába röhhen:
„Mi leszünk egyre többen!”

[A bőrig csontig...]

A bőrig csontig ledobálni
mindenem és pucéran állni
mint lélek talpig meztelen
nemcsak testben már testtelen
hej akkor akkor! – De nem így
félni estétől reggelig
reggeltől estig ettől attól
szótól nézéstől indulattól
kártékony állattól növénytől
baktériumok seregétől
s jobbára csak mások helyett
élni a csak-egy életet
Élni? Nem: végigtengeni
mint trágyadombok férgei
melyek számára menedék
ha egy sarok fejükre lép...

[Ez az idegen éj...]

Ez az idegen éj megölhet
Ez az idegen táj elárul
Szelek tankezderei dőlnek
felém a tó front-vonaláról

Elbújjak? Inkább álljak ellen?
Nincs máshol mentség csak magamban:
akarjak élni rendületlen
mindannyiuknál makacsabban

[Ez most...]

Ez most egy új teljesség
sokféle csonkaságomon túl
Nem lopózhat belé ellenség
bástyája a világgal szembefordul

Az öröm kútjai buzognak
érintésemre négyfelől
Ha kívánom karjukba fognak
elbújtatnak a sok-sok rém elől

Aki rám néz nem látja rajtam
s nem is érti miért tudok
legyinteni akármiféle baj van
úgy mint a bánthatatlanok

[Kilenc cserép virág...]

Kilenc cserép virág kilenc féle fajta
Egy törvény serkenti őket virulásra

De kilenc más és más törvény igazítja
valahányat színre és alakra másra

*

A félelem a kerten átremeg
Megrázkódnak az ágak levelek
Hosszú az éj most kövéredik
Mi lesz a borzalommal reggelig?

*

Boldogtalan aki most vackot nem talál
Roppant talpak mozognak a szóra süketek
Vér buggyan csont ropog Ez a ez a halál
Állat mellé ha más nincs meneküljetek

[Tiszteletlen ifjak...]

Tiszteletlen ifjak sőt pimaszok
tisztelem én a pimaszságotok
de sajnállak is érte: mily nehéz
lehet ez az örök védekezés
milyen zajok forrhatnak bennetek
hogy szüntelen túl kell beszélgetek
s nem magatoknak nem magatokért
sikerül? – már ti nem láttok babért
talán a lányotok a fiatok
élvezi handabandázásotok

[Jó a derű...]

Jó a derű szép csillag ajándék
test lélek igazi eledele

ha nem az együgyűség derűje nem a lázé
nem a kábulat gyermeke

Örvénybe szakadékba éjbe
sírgödörbe szerettein ütött
sebbe – ha nem nézett még rém szemébe
gyöngye a szem hogy bírja a derűt

S ki sokáig telve van rettenettel
tudnia kell hogy erős nyugalom
érik szíve alján hogy tehetetlen
lesz vele minden hatalom

De aki a félelemtől menekül
annak riadoznia kell halálig:
vígsgája pehely könnyen messze röpül
szívében öngyilkos méreg csirázik

Az igény napjai

Senkiről nem mondok le, semmiről nem mondok le.
Az igény napjai mind egemen ragyognak.
Látni fogom még Indiát is, Japánt is, látni fogom
a világ valamennyi rejtélyét és csodáját.
Amint elkezdem, véghez is viszem, akiket valaha
megkívántam, akiknek szeme nyüzsgő állomásokon,
idegen nagyvárosok utcáin, bárhol is szemembe villant,
megtalálom még, megtalálom, s elintézem velük a dolgom.
Persze az ész gyanakszik, enyhe gúnnyal mondja: „Nézz vissza szürke
napjaidra, heteken át, hónapokon át, éveken át
nézz vissza, majd vetítsd előre őket s legalább
magadnak valld meg őszintén: melyikbe mernéd
beleképzelni Indiát, Japánt és azt a többit?”
Én meg szégyenkezem és így felelek rá: „Igaz,
nem volna egykönnyű, valóban, dehát a múlt nem a jövő.

És ha szürke napokra kellett virradnom oly sok reggelen,
talán – az élet egyensúlya kedvéért is – valamikor
piros napokra virradok, gazdag és tehetős napokra
amelyektől el lehet várni minden elvárhatatlant.”
Így felelek rá s makacsul reménykedem s továbbra sem
mondok le senkiről és semmiről – – –

[Ledöntötték a házfalat...]

Ledöntötték a házfalat
Csak az interieur maradt

A ház szíve csak a lakás
a rejtőző tárukozás

Itt akivel találkozom
egymással és velem rokon

Beszélni sem kell épp elég
vizsgálnunk a másik szemét

Abban a fontos benne van
szól a játék is szóttalan

Sétálok állok szaladok
mindenképp otthon maradok

Az égen lassan Betlehem
csillaga gyúl föl fényesen

[Elmúlik egyik nap...]

Elmúlik egyik nap a másik után
és már olyan napok
hogyan tudom: az e a több amit
hoznak vagy amit visznek

Hideg van ágyba bújtam
dunna rajtam vánkos fejem alatt
körülottem szolgáló tárgyaim
a szék-szolga az asztal-szolga
a könyv-szolgák a papír-szolgák
az írógép-szolga a ruha-szolgák
ezek ringyó szolgák mindahányan
kik most hűséggel engedékenyen
alkalmazkodnak ízlésem dühöm
hanyagságom kedvem kanyargó
igényeihez
de éppúgy megtennék akárkinek

A legjobb volna szétperzselni őket
a féltékenység-irigység jegyében
a közelgő próbáltatás jegyében
amikor majd nem borul föl a szék
ruha és szőnyeg nem gubancolódik
a papírok se gyűrődnek azok elé
akik engem kihordanak
könyveim meg bizalmasaim
bizalmaskodnak bizalmatlanul
hozzájuk érökkel s talán
a kettőnk titkait is kibeszélik

Gyermekkori isten

Hol az én gyermekkori istenem?

A dörgésben villámlásban a beteg szív
kalapálásában hiába hívom már

Hajdan elmondtam az esti imát
a saját szavaimmal
aztán a tenyerére hajtottam fejem

Ő az én küldött istenem volt
még azzal is törődött hogy akivel
találkozni kívántam
odahozta elé

Halottaim is maga mellé vitte el
s az egy helyett
három mindenható cinkosom támadt

Később megkúszálódott valami
De erősebb lett mellem és szemem
A szörnyeket nem féltem nézni
s ki mertem állni a viharba

A gyengülő szem érzékenyedő mell
segítséget szeretne ismét
Felnőtten élni sokáig: – halál

[Ez a kis óvónő...]

Ez a kis óvónő is itt aki
délelőttönként oly odaadóan
mesél a gyermekeknek játszik el velük
s csak egy-egy mozdulattal ad jelet
arról hogy észrevette már
gyönyörködő tekintetem
mikor a kerítésnél elmegyek
ez a kis óvónő is itt

elszáll a légben jelenés csupán
remény valóra sose váltható

Női öl

Az öl a női öl
Világok tágulása
világok születése
Időtlen
alázatosság az engedelmes
eggyéfonódásban mikor a test
minden valódi s képletes ruhát
ledob magáról s titkait
hévvel kínálja s úgy csinálja dolgát
oly buzgón mint máskor soha
Vállalja a szüntelen
csalattatást amelyről tudja hogy
nem érte van
Vállalja a gyönyör ágaskodását
holott akár a lángoló gally
azért magaslik fel a lobogás
csúcsán hogy aztán kihunyva lehulljon

Villámok vágnak leleményes
férges kórok indulatok
támadnak s győznek majd a végén
Csak a fogant élet
bújik át réseiken s megy tovább

Utóidény

I

A kései vendégek is mint a kései levelek: ritkák és tétovák már. A hibátlan szépségű ős (ily tömény gyönyörű-

séggel a pusztulás ajándék) csak fokozza bizonytalanságukat. Nem bújnak, nem menekülnek – állnak és bá-méskodnak, csupán ha egy-egy árnyék csapódik rájuk, vagy szél suhan el mellettük, gyorsítják meg mozgásukat, válnak céltudatosabbá.

II

Lesem a nőket. Úgy választottam figyelőhelyet, hogy ne sokáig lássam őket, csak rövid szakasznyi úton, melyen járásuk tiszta, céltalan. A kanyar után házak vannak, boltok, busz-megálló és ezek ellenségeim. Addig viszont odamennek, ahova én akarom, s valamennyien értem andalognak a ritkuló tetejű sétányon. Árnyékban s hűvös széllegyintésben értem melegszik meg szemük.

III

Öregek, gyerekek, szerelmesek. Betegek, szórakozók, kíváncsiak. Fájdalom és unalom üzőttjei. Ezer embernyi őszanya a táj. Mindenki a maga tejét szívhatja belőle. Ez a délután ezer szín alatt megy széjjel a világba, s nem lesz kéz, mely – varázslóé akár – egyszerűségét összerakja ismét.

IV

Rangrejtve járok. Csupa szem, fül, orr vagyok, kétlábú érzék, érzékelés. A csonka ág is szép, a vízbe hulló test otromba csobbanása az egyetlen, bontatlan kék búra fönt, s az égő kerti gaz fanyar szaga. Szép, mert valóság, valóság. Melegszik a didergő lélek. Talán az üdvösség is az, hogy a határolt lény visszatalál és elvegyül. Mily győzhetetlen, aki már föld!

V

Rangrejtve fekszem idegen ház idegen ágyában. Fél szabadulás. Részrehajlás nélkül várom, jöhetnek tilos vendégeim megint.

[Lenne másoknak...]

Lenne másoknak mosolyom
mások helyett kínszenvedésem!
Én bújok? Én nem akarom?
Talán csak nem parancsra mérem?

Én is tudom, kinek mi kell
jócskán éltem: kintről magamra
bírok már nézni – s tételeivel
hol ez vet hol meg a jármot nyakamra

Köd

Csak a házak maradtak meg szigetként. Vagy nem is szigetként hanem bűvárharangként, hiszen fölöttük is ott inognak a köd óvatos hullámai. De akár szigetek, akár bűvárharangok nem elnyugvó pihenés és nem ritka munka fészkei. A félelemé inkább, sőt a rettegése, mert hát annyira gyenge a köd, hogy legyőzhetetlen s annyira macacs, hogy mindent legyőz.

S az sem kell, hogy a fal bedőljön, hogy beszakadjon a tető. Elegendők a rések is. Sőt elég, ha be se szivárog, csak van a köd. Üzenetnek is elegendő. Vagy hídnak valahonnét, ahonnan a másik vége a Kopasztókat küldi.

November

(Változatok)

Késő este, fátylas a hold. A levegő mozdulatlan. Kint állok a kertben, kopasz fáim alatt. Csak ritkán pillézik le még egy-egy elmaradt levél. Oly finom lebbenéssel, hogy szinte hangon túli hangot ad.

Mégis, mintha dobozban bogár mászkálna, ezt a zizegést hallom egyre, visszafojtva lélegzetem. Nyílván a föld csontjai készülnek a rettenetes hajnalokra. Amikor a fagy mindenre ráront, s egyetlen mentség: minél kisebbre gubbadni előtte.

*

Évfordulóim hónapja ez a szigorú nevű hónap. Ünneplés erre-arra: öröm, hogy ennyi sikerült, óhaj hogy még tovább is sikerüljön.

De a biborpántlikák fonákja fekete. Ilyenkor alá-alá-szállok a poklokra is, megzárul az óhaj és öröm.

Valami tol egy fal felé. Forró lélegzetem visszacsapódik róla s már-már orrcimpáim süti.

*

November volt akkor is. Éjjel-nappal ömlött az eső. Messzi dördülések előbb, közelgő zivatar jelzései. Aztán csípős, száraz hideg. A dördülések csattanásokká váltak s a föld alá bújt aki csak tehetett.

Egy éjszaka minden elcsendesült. A szűkülő reggelben egy katonát láttam az ablakból. Lassan, fáradtan, egyedül vánszorgott, köpeny és fegyver nélkül.

A város főterén roppant hadiszörnyek. Idegen fiatal harcos lelkesen magyarázott álmos arcú civileknek. A templomlépcső melletti zúgban egyenruhák, derékszíjak egymásra hányva.

A lélek megbillent és reszketett. De örömében is, mert tudta, hogy vége szakadt valami iszonyúnak.

[Farkas nyulat marcangol...]

Farkas nyulat marcangol
Tárnák beomlanak
Anyjuk szakasztva csecsemők születnek
Laboratóriumok mélyein
felgyúl egy-egy szem egy-egy száj megenyhül
Szűzek sokéves álmai foszognak
Viharok magva kezd forogni

Ez vers. Enyhén-meleg szobában
sor sor után
Hát ez is valami?

[Megálmodott sorsaiba...]

Megálmodott sorsaiba
olykor félénken fölrepül
Leperzseli vétkeit a
szikrázó égmagasság

Ilyenkor ő: ő négyfele
kitárva négy öl négy kebel
Szirti szél fúj kristály-szavak
S valaki folyton énekel

[Szél fúj...]

Szél fúj makacs szél, egyre makacsabb
De makacsabb a lázam is vele
Tenni, csak tenni, tenni dolgomat,
holott hadak szegülnek ellene
Csodálat, szép szó, még pénz is kerül,
fészek, család langyos víz, – ezt kívántam?
Az ürbe vágyódok kegyetlenül
már megjelölve minden porcikámban
Szájuk tátják az éhes elemek
hogy fölfaljanak, megemésszenek

Tartozhatom mindenkinek: kevés
Hozzám, ó, senki nem tartozhatik

[Lila márvány-alkony...]

Lila márvány-alkony az égen
fekete párák feketék
Az országúti gyilkosok
keze erőtlen lehanyatlik

Az asszony kinéz ablakán
és megszorítja gyermekét
és érzi hogy bőrük között már
ott hűvösödik a világ

A macska szeme jég-űr-örvény
feneketlen félelmetes
Én belenéztem s tétován
rakosgatom papírjaim

Vers 1951-ből

A sóhaj csöndben száll tova,
nyögés és jaj se ér eget,
de elcsepeg, bár csak csepeg,
bár lassan csepeg csak a vér.

A piacaink hangosak,
hangos a szó, hangos a toll.
Írják, mondják, ahogy szabály,
ahogy a Nagy-Nagy Könyvben áll.

Fölkél az ember, hunyorog,
nyújtózik, szíve megdobog.
Jeges szél csap be ablakán,
összegörnyed és fázni kezd.

Indul az ember, fúr, farag,
ás, épít, ócskát földre dönt.
Karjába zsibbadás ömöl,
erein végig ón-közüny.

Ölel az ember, mindene
gyöngéd-lágy öllé válni kész.
Pénz csörren, megbénul szeme,
s magán kívül senkit se lát.

A sóhaj csöndben száll tova,
nyögés és jaj se ér eget.
A piacaink hangosak,
hallani csak hurrát lehet.

Írják mondják, ahogy szabály,
ahogy a Nagy-Nagy Könyvben áll.
A vér lassan csepeg, csepeg
s megalvad sűrűn, feketén.

[Itt fölkelhetne most...]

Itt fölkelhetne most a régi, alig-felnőtt kamasz. Üres az utca, csillog a nyirkos aszfalt. Nem botránkozna senki meg, hogy mit keres itt, noha nincs már. Itt fölkelhetne újra és mesélhetné a régi lányokat, kik mindannyian erre jártak, napjában egyszer legalább.

Új aszfalt, új vakolat a házakon, s új villanyégők az úttest fölött. Megtalálná-e, amit itthagzott? Hát csak nem oly sekély a föld élménye egy szívről, hogy néhány kel-lék el is oltja már?

Idestova közeledem a halálhoz. Kihúnyni tán jobb volna lassú fogyásával a lángnak? Én szítani szeretném mégis, táplálni mindennel: a múlt gyönyörű, hatalmas cselével. Hogy minél magasabbra csapjon s úgy lobban-jon ki majd ha kell, hogy szemem szikrázzék sokáig még lecsukva is.

[Most már gyakran...]

Most már gyakran nem műveket írok s a szépséget se más kedvére üzőm. Múltamban annyi sok az el nem múlható, hogy vissza kell idéznem minden áron.

Vagy hát nem ilyen-e a szürke szegénység pávázkodón?

Ó azok a fészek-szívek, kard-szívek, étel-szívek, test-őr-szívek, bohóc-szívek s minden-szívek! Ó, azok az értem-szívek!

Szívek dobbannak talpam alatt puhán és melegén. Járhat-e nagyszerűbb úton a mesebeli király?

Mi maradt e szívekből és szíveknek? Nemrég a temetőben olvastam egy nevet. Ugyancsak nemrég valaki rám nézett az utcai forgatagban. S mintha mégis a saját szeme vagy éppenséggel a feje mögül nézett volna rám.

Nem adhatom vissza nekik erős magukat, és nem adhatom vissza magamnak se őket. De fölmutathatom emléküket: íme az a szegénység, melytől többet kaptam, mint bárkitől. Íme az a szegénység, melynek a gazdagsága mindennek fölött való.

[A törekvő virágok...]

A törekvő virágok, levelek között itt is, ott is egy-egy kopár, halott ág. Néhány hete ki tudta még ezt: egyformán csupasz volt és szürke valamennyi. Most világra került a szégyen. Ha madár száll a száraz ágra, de főként hogyha énekelni kezd, még rosszabb, mert a szemet oda-csalja.

Hamar a fűrészt! Ami halott, a halottaknak kell adni: tűzre vetni.

[Örökké!...]

Örökké! Senki más! Soha ilyen!
De a szemem is keserű,
nemcsak a szám.
Történetünk fonákja fekete,
csak gyöngye szél kell,
minden gyászra fordul.

Hát mit akarjak én? A tested?
A perceken túl ad-e valamit?
Sokszor vés gyász-szöveget a gyönyör
az ember szívbe.

Nem jobb-e futni innen?
Neked jobbra, nekem meg balra?

A férfi magánbeszéde

Hozzád szólok. Nem vagy itt. Mindegy.
Ez a szék is lehetnél.
Ma nem jött föl a hold mint két hete.
(Úgy bántott kozmikus kíváncsisága.)
Ma csak a sötétség kíváncsi rám,
a fél földet borító.

Lám, próbálom elhelyezni magunkat
a holnapba, holnaputánba, azutánba
együtt magunkat. Nem sikerül.
Ugrálni kezd a kép, szét-, elmosódik.
Majd lesz valahogy – mondtad – vége lesz,
– vigasztaltál, míg fogvacogva
kérdeztem, hogy mi lesz velünk.

De élni addig is kell, és nem lehet folyton aludni,
álmokkal gondolkodni.
De találkozunk addig is kell, elviselnünk egymás szavát,
felelnünk egymásnak, a hang remegését takarva,
és közben egy-egy lépést tenni elfelé,
órákat venni előző-magunkból,
ki a másiknak senki volt még.

Mi béklyók? Gyávaság, okosság?
Inkább kímélet. Iszonyú nagy az én temetőm.

Itt egy-egy új sír meg se kottyán.
Hanem nálad még csak termő a föld,
legfeljebb néhány szár fonnyadt le csak.

Kísértet

Vérköreink nincsenek egybekötve
s lám egy ütemre gyorsul és lassul szívünk

Rég rég nagyon rég
történt ilyesmi már velem

Mintha épp az a nap járna fölöttem
csak gyöngülő tűzzel és alacsonyabban

[Eddig is...]

Eddig is elüthetett volna
akárhány gépkocsi
kiugorhattam volna magasabb
emeletek ablakaiból
Erre oly sokszor hajszol ideges vágy
Megnőhetett volna az éjszakai szorítás mellemen
s beroppanthatta volna

Nem történt így azt hittem őrzöl
ha távolról is őrzöl azt hittem szeretsz

De hát most kerülgethetem a gépkocsik
ellentétes sodru iker-folyóit
Húzódhatom az ablaktalan falak mellé
vagy fekhetem a földre
Tarthatok gyógyszert éjenként fejemnél

Mert most már nem hiszem hogy őrzöl
nem hiszem hogy szeretsz

[Mi lesz velünk?...]

Mi lesz velünk?
Mondogatom egyre-másra
Mi lesz velünk?
A békesség fészkeiből kivettettünk te is meg én is
Mi lesz velünk?
Sodró szelek kapaszkodtak belénk
nem ismerjük járásukat

Azt hittem tudok valamit a világról
Láttam tükörben a szemem
láttam a homlokom
De most hiába fordulok akármelyikhez jótanácsért
Lám szól a gerle értettem szavát
idegen lett a nyelve
s a felhőké a dombsorok felett

Mi lesz velünk?
Ősrégi játék
de új szabályokkal kell játszánunk

Az otthoni kapu bevágódott mögöttem
az otthoni zugok nem az enyéim
Mi lesz velem?

Én kelek fekszem makacsul s remegve
mint kit űznek de senki sem hív

[Becsukom ablakom...]

Becsukom ablakom a kertre
az élőkre becsukom a világra
Csak az élők között történhetnek tragédiák
Csak az élőknek van történelmük életük
Itt most magam halódom
a halódás megszokott ütemével
a kertben siet a halál
nincs sok ideje végeznie dolgát

Többször játszom a gondolattal
egy fa alá fekszek éjszakára
a fűbe a bogarak országába:
régí fészkembe nyilván visszavisznek

Aztán megszeppenek hamar
halandók közt ragadós a halál
A szobámban maradok a könyvek
a bútorok tárgyak körében

Ami sosem élt nem lehet halott
A tárgyak állnak tartanak
Becsukom ablakom a kertre
Augusztus vége védekezni kell

[Borzongatásra...]

Borzongatásra nyögésre szomorúra
kínál a kert példát hasonlatot
A nyári a nyári arca
kisértet nem tud testet öltetni

[Szeretni szeretkezni...]

Szeretni szeretkezni
magunkról feledkezni
véggépp megsemmisülni
véggépp beteljesülni

Halálos magány ellen
magányos halál ellen
állatnál ostobábban
hinni poros csodában

Szellő gallyat se mozgat
az ég a földre roskad
a föld pokolra nyílik
aki él belehullik

[A téli ágak...]

A téli ágak egymásba verődnek:
ez a tiszta beszéd
A metsző-kristály ág lágy
metsző-kristály vonalakat von

Olvadó és kiömlő
nőiségedhez vágyom dideregve
Meleg-jó zavarodhoz
határtalanságod hitéhez

De hogyha véred bizseregne itt
hogyha szíved dobogna itt
fölszakadna egy-egy hang belőled
s mindez a kedvemért

[Cigányul rendelésre...]

Cigányul rendelésre
a dalt! S teljes jogod
hogy megkopaszthatod
vagy hogy cifrázhatod

Szemed mivére jó
Kivájhatod szemed
Lát más helyette lát majd
más szem szemed helyett

S mikor már semmi jussod
a költő névre nincs
trónt kapsz és koszorút csak
fogadd el szép szerint

[Vékonyka csík...]

Vékonyka csík föl és le
a föld felett néhány méternyire
a föld alatt néhány méternyire
s ebben a csíkban
élünk és halunk

[Külső világ...]

Külső világ jéghidege
néz a holdon át idebe

Mérföldek ezrek de a hold
egészen arcomig hajolt

Szinte izzón arcomra fagy
s agyondermeszti arcomat

Tűz tűz Szívek és kráterek
mily gyarlók és erőtlenek

A mérhetetlen dermedés
mellett a langy zúg mily kevés

[Énekszó nem lesz...]

Énekszó nem lesz gajdolásból
s éneket nem fojt el okádás

Ott ülnek a Nap-igazítók
kiosztott leplekkel kezükben
ide hagyják onnan tiltják a fényt

Pedig a sötétség nehéz
a sötétséget rossz viselni
s ha mi a testvérünk ké fogadnánk
ő soha minket soha minket

[Egyre többet...]

Egyre többet ismerek a világból. De egyre többet közvetítéssel. Tapintanom, szagolnom, vagy pláne ízlelnem jobbára lehetetlen. Így aztán ismeret-kísértetek gyűlnek körém, és belém, szeszélyük szerint változtatják helyüket. Alig építhetek rájuk: éppen akkor nincsenek kéznél, amikor leginkább szükségesegek volnának.

Sokkal hálásabbnak és hívebbnek kell lennem ezért ismerőseimhez. Sokkal mohóbbnak is irántuk. Kiszívnom belőlük mindent: szemmel, füllel, orral, ujjbeggyel és ínnyel.

A kísértetek meg hadd bolyongjanak: ha kedvük szottyán teremtsenek ünnepet: elfogadom megindulás nélkül. Ha pedig másfelé csábítja őket hóbortjuk, menjenek nyugodtan: ugyancsak megindulás nélkül tekintek hűlt helyükre.

Parton, viharban

Itt győzni nem lehet, csak menekülve –
Ki vagyok én a féktelen
zúgásba tehetetlenülve
e nádasokba metszett széleken?

Megjámborult? Lehet: hadak
nem pusztulnak talán dühétől.
De ha engem markába kap,
de ha egyedül csak felém tör?

Könnyű ilyenkor az alázat,
annál is könnyebb a derű
és mindkettő oly egyszerű,
elég néhány szó magyarázat.

Lengyel nő

Ha legalább csönd lett volna
szemünk beszélhetett volna
gyúlt szemedben olyanforma
hogy engem érdekelt volna

[Ha meg tudom...]

Ha meg tudom tölteni markom: jó ha nem
akkor is jó Mostanában sokszor nézegetek
úgy egy-egy csillogó tárgyat hogy öröme
helyett az jut eszembe lám ezt is a föld alá
vigyem inkább nem inkább eldobom
kapjanak utána szorosabb-
markú fiatalok akik még a nap
fényében fogják tartani sokáig...

[Szemem fülem amit befog...]

Szemem fülem amit befog
a távlatok a hangzatok
sőt amit a gyors képzelet
épít az érzékek felett
mind bőrömön belül kerül
hánykódik borzong és hevül
A messzi út az ég felé
a zöld a zöld a réteké
bennem szúr a kék láthatárba
bennem harsog vagy tompul árnyba
a madarak fönt s lent kerengve
pont-messze s karnyújtásra szinte
s bennem sírnak föl újszülöttek
haldoklók énbennem hörögnek
Folytassam? Oly jó volna ha
harmónia harmónia
harmónia zümmögne kint
föltétlen törvények szerint
hogy élő-seb bensőmbé végre
hús béke térne
béke

[A rügybomlásnak hervadásnak...]

A rügybomlásnak hervadásnak
a kert izgalmas életének
megszürkülnek lassan csodái

Jó nem léphetsz folyó vizébe
kétszer hogy ugyanabba lépnél
de nem bölcselkedés az élet
s az érzékeknek a folyó csak
ugyanaz akkor is ha más lett

s a rügybomlást és hervadást
pedig káprázatok sora
a szem csak mint a fényt az árnyat
forgó visszakanyarodást
úgy nézi és szegényedik

Zsófia

Neki sincs titka, csak ő még nem tudja
Én mégis azt hiszem hogy varázsereje van
Pedig csak a haláltól van még messzebb

[Szét kell tolni...]

Szét kell tolni a falakat
A hűtlenség és a magány
a határok kérdése végülis
A gyilkos se tudjon
a tolvaj se tudjon
kifutni belőlem
S ha könnyítené már a lelkét
zugok sötétek távolok
bújtatói mögött
süssön rá közeli
szemem

[Az én rajongásom...]

Az én rajongásom neked micsoda? Ünneplő ruha,
gyöngy, karkötő, szikrázó cifraság, amely
elkápráztatja a szemet, mindenkiét, aki rád tekint
s kicsit a magadét is, ha magadra tekintsz,
de ennél többet alig ér, alig

elég ahhoz, hogy a sűrűsödő alkonyati
szellők borzongásai ellen megvédjen valamicskét,
hogy odaillő feleletet sugjon
a folyton bonyolódó s végzetesebb
kérdésekre, melyekre más nem válaszolhat.

Az én rajongásom az én szerelmes verseim!
Nem hozzád s nem rólad kéne beszélnem.
Sokkal inkább helyetted.

[Hát mit tehetek én...]

Hát mit tehetek én vele hát mit tehetek vele én
Csukódik lassan sorsa ládikója kereszt gyullad ki fedelén
Ő hágott-e az én kertembe vagy én az övébe?
Kinek a joga a bocsánat? S kinek kell könyörögni érte?
A fény a fény már visszahozhatatlan
Légszomj zihál az alkonyatban
Testét olajjal is leöntené s meggyújtaná hogy még lobogjon
Erősebb fáklya volna jó hogy a sötét lohadjon

Hamar emlék leszünk egymásnak csak hidunk szakad le örökre
külön bújunk a földbe ködbe

Hát mit tehetek én? A test végülis mindenkit elárul!
Aki jobban vigyáz magára simábban lép le a világrul

Óegyiptomi karvaly-szobor

A művész tudta már a madár lelkét a madár törvényét
Lám a szigorú csőr amint kemény ívben lehajlik
az ókori művész a névtelen a személytelen
a mai tündöklők testvére sőt ikre talán
úgy tudott mindent mint ezek

[Közhírré tétetik...]

Közhírré tétetik
hogy senkiféle itt
hazugságon nem éretik
A hold a harmadik szomszédba jár
kártyázni estelente
a cinege
vércsét kosztol delente

[Bözséből Erzsi...]

Bözséből Erzsi Zsóka lett
éjszínhajából szőke lett
megritkult dús szemöldöke
látszik a strandon köldöke

Csak álma hozza vissza még
szappanszagával kis Bözsét
bámulják egymást szótalan
bámulják egymást hasztalan

Zsóka sugárzik mint a nap
de jég pattog szíve alatt
tördeli álmatag kezét
irigylő forrón kis Bözsét

[Vackokba húzódott...]

Vackokba húzódott az ember, mert erős volt neki az igazi nap, az igazi szél, félelmetes az igazi éjszaka, s iszonyatosak igazi ellenségei.

Vackokba húzódott s azóta vezérei, tanítói papjai szünet nélkül azon fáradoznak, hogy vackai lakályosságát, szépségét, pótolhatatlanságát bizonygassák.

Vallások, törvények, erkölcsi normák igyekeztek és igyekeznek elégedetté tenni s egyben elvenni kedvét a méltatlankodástól, a vágytól a tiszta levegőre.

Ól-világ, ól-élet, ól-emberiség!

Lázadói is jobbára szárnalmasak: ól-rend helyébe másikkal ól-rendért hadakoznak.

Pedig azok után kellene menni, akiknek van tekintetük a napba, erejük a szélhez, akiktől visszahőköl az éjszaka s reszketnek ellenségei.

S vigyék bár őket hamar halálba, néhány szabad lépésük soha-nem-sejtett boldogságot lobbant szívünkbe.

[Csak magamért...]

Csak magamért? Csak magamért?

Se ipamért se napamért?

Se fiamért se lányomért

közel- s távol-családomért?

Csak magamért! Akkor minek?

Legjobb nem is moccanni meg

Legjobb nem is... Hisz a tétlen

nem is árt az semmiképpen

[Elvillan a madár...]

Elvillan a madár az ablak előtt

Szürke ég tart fölötte tetőt

Északi szél tépi az ágakat

Viselünk meleg kabátokat...

[Ritkul az új hajtás...]

Ritkul az új hajtás a kép fakóbb
A föld is a nap is a levegő is
kevésbé erőlteti az életet
mert az életre nehezebb évszak közeledik
s mire késekké fojtogató tenyerekké
válnak a hajnalok lehetőleg
önként lecsukló nyakakra találjanak

Csali parabola

Kis golyóba nagy golyó
nem fér hát nem is való
Jó-e ha a kiscgolyó
ingyom-bingyom nagygzoló

Pörög-zörög szertelen
teszi magát szüntelen
szegény-szegény nagygolyó
megkívánt a kiscgolyó

Megkívánt és föl is fal
sok vagy néki leszabdal
kiscgolyóba nagygolyó
revo!- revolúció?

Szülés

Készül – már-már kettészakadva –
élő maradni századokra

[Hát végül is...]

Hát végül is mi több:
A tompaság-e vagy a ragyogás?
Az alkalom elém áll
s mellemnek szegzi kérdését kihallgatón

Leginkább magamat szerettem
ha másokat mást magamért
Hazát annyit és gyermeket
hogy kis vagy nagy kanyarral
sokszorosan hozzák meg amit adtam

Leginkább magamat szerettem
mint a példás Önzetlenek
játszottam a játékot néha néha
jó vége lett váratlanul

Csak a kérő síró szem jajgató száj
a látható a hallható
az ezé vagy azé
csak az tudott ostobaságra bírni

mikor a tető égett
mikor a föld rengett gödrök szakadtak
s a bekerítettésben
csak vékony rés maradt
s éppen felém
ki olykor
erősebb bírtam lenni mint a sors

[Fogynak a csodák...]

Fogynak a csodák nem fogy a szomj a csodákra
A kozmosz és atom helyett

vissza kell kanyarodni a
szürke percek csodálatára

[Kertemnek nincs külön ősze...]

Kertemnek nincs külön ősze félvilágnyi
ősz egy darabja csak de tudja hogyan megy
a pusztulás néhány méternyire néhány
országnyira innen

Én is végig-csinálom
a tavalyit és a tavalyelőttit
az azelőttit s a mindenkorit

Csendes vagyok és melankólikus
olykor meg ordítani volna kedvem
Az éjszakákat szeretem rokonítják
a vesztes évszakot a többivel

s bármerre kapkodom szemem
hó-izzású asszonyi combok perzselik

[Itt még nem...]

Itt még nem ott már nem –
Ezt élem
az bennem halott
Ámen

[Változó nap...]

Változó nap változó éj
s az ősz sűrű veteménye

Eső sarjad mintha földből
köd burjánzik mintha földből

Ősz növénye az a rőt fa
ősz növénye az a sárga

lakkos fényű kopasz ágak
üveggyöngyöt ejtegetnek

és a nedves szürke szél is
és a folyton gerjedő fagy

a lovak gőz-takarója
kéményeken a habos füst

a szívekben a szorongás
a melegség a szívekben

a sivárság a szívekben
a tavaszról makacs álom...

[Érzelmi kása...]

Érzelmi kása brr! A líra
pontos kemény igaz legyen
Mint kémény árnya dőlve hóra
jég zörgés ablak-üvegen

[A száraz eltűnik...]

1

A száraz eltűnik a lombtalan közt
mely még a végén mielőtt a szürke

uniformizált pucérságba hullana
makacs iparkodással
megmutatja hogy más a többenél
Lám egyetlen körtefa ágai
különféle színekben haldokolnak

Minden vég kezdet is kezdődik az ősz
vegetációja ködök nőnek derek
füst a kéményeken meleg hangulatok a szívben
A gyermekek új játékot találnak
szobába bújnak különös tájakat
rajzolnak rikító nappal az égen
Az ablakok fontossá válnak
s az ajtók is más-más okokból

2

Évekkel hosszabbak az éjszakák
annak aki álmatlanul hever
Először nem gyújt villanyt csak a hold
vagy a csillagok sárga fénye mellett
keresi hol van hol van ágya hol van
ő maga és nemcsak a térben
hanem éppenúgy az időben is
kivált ilyenkor amikor
lelkén évforduló ostora csattan

3

A fák más és más színben haldokolnak
De nem haldokolnak a fák
csak az egy-nyári élők haldokolnak
ezek viszont éretten öregen
mint a sok-sok száz éves életűek
A kicsi kör éppúgy kör mint a nagy
A fák nem haldokolnak:

védekeznek
Ha a gyilkos tör hasztalan vág
az egyensúly nem billen el
legfeljebb piros izgalom lobban fölé
A fák nem haldokolnak
életük is
az ősz idézett vegetációja

[Belső szél...]

Belső szél túlvilági és mindig szembe fúj
De hátul ledőltek a házak elől meg nem is voltak
Nem is voltak ma sincsenek bennük ugyan nem lesz nyugalmam
A kóborlás évada jön végig a mozdulni-tudásig

Sok mindenről le kellene mondani így szokás ilyenkor
visszafelé néző szememből kiejteni a horgokat
Még a látszatát sem akarom a kezdő végrendelkezésnek
inkább inkább gubancolódni bonyolódni aggálytalan...

[Szinte karnyújtásnyira...]

Szinte karnyújtásnyira a hold
Nemcsak a szemnek hús hús már a bőrnek is
Ma lilán alkonyult májszínű éggel
rajta a fák tus firkálmányai
Ha lehető lett volna az ürbe estem volna
Mire való a húst bódítani?
Mire való a szerelem?
Akkora ür előttem és utánam
én törjem ketté egy-harmóniáját?
Majd eljön a rend ideje
zuhanok oly odaadón
hogy semmi káros jelet nem hagyok

[Mindig a magány ellen...]

Mindig a magány ellen mindig valakiért
Talán hozzám sem ér csak néz és tudja hogy vagyok
Kérdezzessen felőlem beszéljen rólam bármit is
ne csak a gödör ügye és az enyém legyen zuhanásom
Élőnek legfőbb célja élni s ha nem a test él
jó a búcsú is a siratás az emlékezés
jó vagy jobb mint a semmi

A szerető könnyen sérül a szíve nagygyá nő megérzékenyül
Akiket szeret tenyerükben simogatást rejtenek és tört
gyakran több tört is mint simogatást
A szerető hiába zárja be kulcsra ajtaját
fűti langy-melegre szobáját tölti gyomrát kedve szerint
hiába dolgoznak hibátlan szervei :
a szeretőre rabló üthet így is megfagyhat éhhalál
környékezhetsi így is és fondorkodó betegség

[Fű-szőrös domb-ágyék...]

Fű-szőrös domb-ágyék most és itt csak a vágy
a gondolattalan sóvár tűz ünnepli magát
most és itt az életbe kapaszkodik
kettők heve összecsapódva a kettő sokasodik
Kicsi úr se maradt a csöndben évmilliók tanult
csábszövegét fújja mind kibe a hang tudománya szorult
kicsi úr se maradt a nyugság térein áradó
mozgással özönlik egybe a kapni vágyó s az adó

És e forróság ez is a szenvedélyt növeszti
gátaikat dúl a különvalókat egymáshoz ereszti
ahogy a reszketők is a fojtogató szerelemben
találnak igazi orvosságot a hideg ellen...

[Vállald a nehezét...]

Vállald a nehezét: hidd el hogy van valami célja
Aztán ezt a hitet
tedd az elintézett ügyek közé
S attól kezdve örülj csodálkozz
mert attól kezdve van miért:
gyönyörű kalandok tömény borait szívhatod
lapozhatsz a jelenségek s a tárgyak
elragadó könyveiben
szünet nélkül fürkészhetsz káprázó szemed
s végezheted majd dolgavégezetlen
itthagya a javát

csak ezt a hitet ezt ne bolygasd

Hó alatt

1

A betegek hiába várják nem bír a nap a téli éjjel
alkonyra virradtak a hamar visszakanyargó éjszakára
a gyógyszerek kegyére kell bizniuk ismét magukat
a természetes győzelem visszfényét nem élvezhetik

2

Mekkora sivatag lehet a cinkék
a vadgalambok feketerigók
szíve hó hó ragyogó de irígy
A föld sehol pedig a föld
a levegő lakóinak
ugyancsak asztala

3

Szép fehér szép szép fehér
hab-hattyú-hófehér
tündökletes és gyönyörű
de halotti lepel fehéren is
hideg metsző kegyetlen

4

Ilyenkor nem volna szabad
kikukkantani sem
A tárgyak az élettelen
tárgyak közönye
lelkesít inkább ilyenkor

E verset ne olvassa senki gyerekvigasság is a hó
ünnep és játék bújni jó zug s ez az igaz legfőbb igaz
kurjantani kell vadakat kergetni vérük ontani
gyémántport verni föl az összevissza rángó szelek szemébe

[Egy óra teljes magány...]

Egy óra teljes magány
persze itthagytak persze jönnek
de ha közben el tudnék tűnni
nyomtalan – – Ó a test
ó a test az nem enged :
hiszen ha végeznék magammal
a tehetetlen hús-csont-nyál tömeg
ordítózna csak igazán
s keverne szutykos iszapot
s keverne össze mindent

– De ha közben el tudnék tűnni
nyomtalan volt-nincs figurával –

A hanyatlás
naponta kell kérnem türelmet
megértést más ilyesmit
kibomló gyöngéim iránt

Elutazott

Maga áll szemben a hideggel
legföljebb még amit
a szervezett társadalom
rajta segít

de ez a szívig sosem ér le
Gondolok rá küldöm utána
gondoskodásom
Más nem lehet mint hogy szerelmem
eszébe jut s tűnik magánya
mert ez mindig a szívig ér le

Szégyenlem a meleg szobát
Menjek a szabad ég alá?
Nem használ senkinek
Kérhetem a zúzos időt is
aligha hederít szavamra
Így úgy akárhogy egy a mentség
képzелjen oldalához
képzелje el forró szemem
amiben mint anyja méhében egykor
oly odavalóan pihen...

[Megismertek leírtak...]

Megismertek leírtak magyaráztak:
elégedett vagyok veled
bár sok mindent nem értek
de nincs erőm tovább-alkotni téged
hogyan teljes harmónia légy
Különben is
Ha kegyből s nem törvény szerint
jobban esik atyáskodásod
Kissé divatjamúlt jelenség
talán újulnod kellene
ebben az ordító világban
más találkat is kellene találni
mint a csöndet a meditációt
mint az imát
esetleg a tözsdét az éjjeli

bárokat sőt a féktelen szeretkezést
Mert végülis kiderült
hogy az ember
szabályosra ki nem faragható
így hát göcsörtjeit
kéne megnemesíteni
Futnak nagyon futnak a téli felhők
alkonyodik csak szegélyük piros már
futnak hazafelé
Nem kerengenek nyílgyorsan repülnek
a madarak hazafelé
sorra nyílnak az ablakok
tolonganak az emberek hazafelé
sokszínű otthonná kellene válnod
mehetnékem van nekem is
hozzád hazafelé

[Azt már tudjuk...]

Azt már tudjuk mindannyian
milyen kevés értelme van
s ami van is csupán azért:
a tűrhető nyugalomért

Apátok én? S ti lányaim?
Közös rajtunk a kedv s a kín
Pár évtized? Százannyi se
más út cél így se érne be

Ne kelljen szégyenítnetek
ne kelljen hogy szédítselek
én is gyarló ti se csodák
ne ámítsuk egymást tovább

[Egyszerre szakadék...]

Egyszerre szakadék szakad:
sírgödör és a Semmi hidege
besüvít rajta följebb kell emelnem
s bepólyálgatnom szívemet

A törvényeket meztelen
kevés látni Vagy a csont vagy a gönc
A cifraság bódít a végső
egyszerűség erősít

Vagy a csont Nemcsak vagy a csont
inkább a csont és csak a csont
a gönc ilyenkor foszladékony
és egyre jobban

A csontok cölöphídja visz
a Thulén túli tájra
a múlhatatlanul
virágos vegetációba

[A csontokat a húst...]

A csontokat a húst
még egy ideig tartani
és rendben működtetni kell

Aztán hajrá! szabadság!
Mehet a haj a fog
a szív
a szív
a szív
kutyáknak étkeül
föld étkeül

levegő étkeül

nap étkeül

Mehet

A magányos asszonyt ölelt

gyereket barátot

tömegbe bújt

a magányos magányos is maradt

de kigyógyul

szétosztatik

társul

[Ha így megy...]

Ha így megy valóban a föld lassan a szó
igazi s általános értelmében siralomházzá változik.

S lesz mert van is mint a szokvány-siralomházban aki félre-
húzódik gubbad két kezét imára fonja visszafut
gyermeki istenéhez „Itt csak tükör által homályosan...”
s módszeresen eloldja magát az érzékelhetőtől
„akkor pedig színről-színre” berendezi az üdvösségét
fényességgel égi zenével angyalokkal más egyebekkel

Lesz mert van is aki a testét igyekszik jóllakatni még-
egyszer: külön-külön a száját szemét orrát fülét külön
a nemi-szervét rángó hacacárek közt lángra gyújtja
tetőtől talpig idegrendszerét „Utánam
a vízőzön ha már el kell rohadnom
csordultig tölt húsom falja a féreg!”

Lesz aki mániákusan
darálja megváltó ígeit az evilági Kánaánról
hiszi hogy a vágóhidak Szcillái és Kharibdíszei közt

ki lehet jutni majd csöndes tengerre
és haza lehet érní

Lesz mert van is aki csak ordít
ordít ordít ordít

És lesznek előre lesők
akik már a közeli csillagokra
figyelnek hogy valahol kezdődhessék minden előlről

[Csak ami a test...]

Csak ami a test –
A többi a lélek s más ilyesmi
és vegetációja flórája faunája
lepleztessék le
köpessék arcul
hányassék gödörbe
mint a boszorkányok
akik nem voltak
mint ezek se
s lenniök
nem is érdemes

Maga van
maga van az ember
vele senki sem érez
legjobb ha ő se érez
csak amit a test

[Most nem temetnek...]

Most nem temetnek szombat délután már nem A ravatalozók
ajtai zárva még kicsit előbb idejövet

ez kiment a fejemből és készültem titokban
hogy ki ólompalásban s külön eggyel a szívemen
szoktam a felmagasztalt halott mellett állni ma könnyen
lépek mellé nem vállalom felhőt könnyet semmit a sírók
válláról

Nem temetnek nincs hát a halottak között
ma arisztokrata körülbókolt magasra tett
nincs ez a furcsa átmeneti figura aki
időlegesen több mint életében bármikor
aki még egyszer szép jó derék hogy azután
a férgek étele legyen

Gyertyaszagot lenget a szél és lucskos hervadt levelek
és élő és vágott virágok s örökzöld fák és bokrok illatát
a jókedvű játékos a csupa-ideg szél
mely hol a városba szalad hol három-oldalt a mezőkre
s összehúzatja nyakamon a sálát

Gyarapodnak a sírjaim szertehullt bombarepeszek
a gyász bombájának repeszei

[A tél csak olykor...]

A tél csak olykor vitt el arra
Csörgött a nagy folyam s a másik
part a világ végére tűnt
mert a rádió és a repülő
korában néhány száz méternyi zajló
jégárok át nem hágható maradt

Csak olykor

Együvé futnak ma bennem
a ritka alkalmak

Szédült kamasz

beültem a fokhagyma- füst- olaj-
szagú osztályterembe hogy Terát
láthassam az ismétlő iskolás
parasztlányt

Színdarabpróbára jártam
s a berliner-kendők mögött az én
szívem is jó meleg lett

Máskor este
barátaimmal bújtam össze hogy
lányokról forró titkokról susogjunk

És így tovább szokvány tucat napok
szokvány tucat históriák

De hát
oly téli telek nem voltak soha
olyan csikorgó jó-meleg telek
nem voltam oly gazdag s oly sérthetetlen

Karácsony 1967

Ki elvenné a világ bűneit
világraszóló bárány kéne itt
A másik az a betlehemi kised
kétezer éve kisebb egyre kisebb

Fenyőfa csengő jámbor énekek
háromkirályok istálló-meleg
Sistergő villám-kévék csattogása
ma ebben volna az ige varázsa

Hogy ne rothadjunk bűnhődjünk amíg
az oszlás le nem szopja csontjaink
hanem akinek az rendeltetett
égettessék meg ezer fok felett

aki viszont kegyként élhet tovább
vághassa föl az égbe homlokát

[Teljesség egyensúly harmónia...]

Teljesség egyensúly harmónia

Jóllaktam nem fáj semmi körülöttem
akiket legfőképp szeretek
s az álom már hurkolja szempilláim
zsongítja már agyam
tompává tett a külső
világ tragédiáira

Hát a boldogság
ilyesvalami

teljesség egyensúly harmónia
a csonkaságban
a szédületben

[Hát jó...]

Hát jó akkor határa se legyen
Isten segít segítsen végtelen
mi velem esik mindent ő tegyen
vérben virágban folyton csak velem
áradjon széjjel ereimen a
bő sérthetetlen eufória
és orra bukva ha sár csap a számba
vagy beleim kín csavarintja rágja
(ezek csak példák) röviden: akármilyen
rangos szörnyűség találna találni
azt tudjam mondani ez ő ez ő

a végülis üdvöm megszervező
ki alattam a föld s az ég felettem
ne így cérnán lógnak hívón s hitetlen

Mindenféle hang

Zenét, zenét!

De hát a vijjogó
a kapukat döndítő
ablakokat bezúzó
fákat őrlítő
zivatar
vagy a mázsanehez
szív kapkodó verése
a beomló roppant iszonyatok?

Jó a zene
hanem a zörej is jó
a zaj is mindenféle hang
csak az ember beszélje.

[Rossz minden élet...]

Rossz minden élet túl az ötvenen
az ég tetőtlené szakadt fölöttem
hazudjanak könyörgök sürgetem
kik akármennyit törődnek velem

legalább most ó most hazudjanak
mikor felnőtt gyerek múlt környezet
segít nekik hogy a pólyás szavak
elringassák kifosztottságomat

mert folyton rövidülnek álmaim
és egyre többet nyitva már szemem
az közelítő tél határain...

[Oly sokat csattogott...]

Oly sokat csattogott dobolt
sőt kongott már e szó
hogy végre egyszerűen
jelzők és cifra szövevények
s felkiáltójelek
nélkül kellene mondani leírni:
forradalom

Hogy egy legyen az ős-szavakkal
mint a víz tűz föld levegő kenyér
mint az ember
s annyit jelentsen
mint az ember
mindenféle csökkentés csonkulás
szépítés magyarázkodás
nélkül
s jelenjék meg makacsul a nap-éj
változásának törvénye szerint
valahányszor az ember
teljessége megsértetik

s olyan legyen
mint a legforróbb vágynak-szülte legfőbb
jó akinek öle és kardja van
kinek mi jár

a hétköznapiak
szürke s irtóztató
óceán-erejével

Kékellő egekbe

Megnyúltak igaz a napok
s megkurtultak az éjszakák

de történt ennél sokkal fontosabb:
mostanában minden az életért van

S nem a magért
nem a gyökérért
nem a törzsért
nem is az ágért
az alig-életért

hanem a tékozló gazdagért:
a levélért a virágért gyümölcsért

Nyugodtak álmaim
s ha izgatottak
mint karácsony előtt a gyermekéi
valami széphez visznek közelebb

Lassan két lábon járó őszből
elinalnak belőlem
a tüzek az erők a zamatok
s a tavasz nő legfőbb csodámmá
mert nem velem zöng
nem előttem fölöttem
egyre inkább szétválik szövegünk
és dallamunk
mert ellenem zöng ámde úgy hogy
tüzem erőim zamatom
egybegyűjti
s holott magának mégis visszaadja:

átigazítja utam végét
lejtő helyett dombra járat
szurdok helyett
kékellő egekbe juttat.

[Hol volt...]

Hol volt hol nem volt hébe-hóba írt
Ma békén hagyja a fehér papírt
A költő költő míg a tolla megy de
az marad-e még amikor letette?

[Térdemen nővő...]

Térdemen nővő súlyok csak a föld
tarthatja lassan őket
Eléd rogyok darabjaira tört
kerekségem előtted

Roszaságom rossz hallani
Két fülem két bokáddal
tapaszd be ne hagyj állani
vétkeim garmadával

Hideg

Ősidill: künn téli eső
reménytelen
benn kályhás békét élvező
család

mely aztán lefeküdt
s így szétfutott
bizony hogy szétfutott
és itthagyt
S most mérlegethetem
mi lett:
hogy idebenn
vagy kint van-e nagyobb hideg

[Alkotórészi sors...]

Alkotórészi sors – üdvözülni
csak így lehet a halál ellen feszülni
élve megszünni lenni egynek
válni porszemévé a tömegnek

[A vár-ember...]

A vár-ember a bástya-ember –
Ezért oly nagy a magány
Ha védve mások ellen
haj védve maga ellen is
ezért olyan nagy a magány

A szerelem a hús heve
idegek zsongatója
De több hogy várat romboló
hogy bástya-döntő
rejtelmek mutatója

Mikor fölszikkaszt a kéz
akkor ragyog az arc föl
akkor lesz társ a másik
akkor szűnik meg
akkor szűnik meg a magány

[Lassan előbújnak...]

Lassan előbújnak a tárgyak ringyó-vonásai
Másokhoz is olyan kedvesek lesznek
A bosszúra csak egy mód van
hogy én is tárgy legyek

Meghalt Hamvas Béla

Segítenek a felhők s az eső
gyászolni megsíratni
holott ő fény volt
s amihez hozzáért ragyogni kezdett

lett légyen az a kínai
filozófia vagy az absztrakt művészet vagy a bor
vagy a sonka vagy a káposzta vagy a répa
a szentendrei kertben

Egyenrangú minden hatalmasokkal:
a Lélek a Szerelem az Igazság
a Szépség a Halál s az Élet
egy asztalnál ültek vele
ó áldott oligarchia

A Halál is –

Fölösleges tehát
gyászolni és siratni
hiszen egyéb se történt
csak annyi hogy a Halál félrehívta
mert hosszabban kívánt vele beszélgetni...

[Hogy rossz feleletet ne kapj...]

Hogy rossz feleletet ne kapj
a nyelveden tudóktól
idegennyelvűek közé méysz
s mintha ők magadnak felelsz

Ez annyit tesz hogy emberek helyett
fák bokrok nap szél csillagok

maradnak sőt rovarok társaságát
keresed inkább

Mesét agyalsz ki
ők megértenek meggyógyítanak
s hasonlókat fondorkodol szavakba

Holott a maga szintjén
mindegyik folytatólagos gonosztevő
az érzelmes rigó például
nyugodtan kivagdosná a szemed

Holott eszük ágában sincs
megérteni és meggyógyítani
legfeljebb hagyják hogy kijátszd magad

Holott valódi megszólíttatást
épp attól várhatsz aki más világok
közé zavar
és akinek
egyetlen pillantása úgy hiányzik
hogy nem bánnád a levegőt sem érte

[Évtizedek lassan évszázadok...]

Évtizedek lassan évszázadok óta már
beprogramozzuk az életet szürkén unalmasan
s nemcsak biológiailag az még eltűrhető
és elfogadható hanem erkölcsileg
szociológiailag sőt a divatot tekintve is
Így hát aki körül néz aki olvas
aki érdeklődik mindent megtud előre
sajátmagáról legalábbis hozzávetőleg pontosan
S ez az amit egyszercsak nem lehet kibírni tovább
ez az amitől rúgni tombolni üvölni kell
szétverni mindent boldogan tipródni a romokban
miközben két szemünkből apadhatatlan hull a könny...

[Lépteid szűnhetetlenek...]

Lépteid szűnhetetlenek. Ez már a második karácsony,
hogy azzá váltál. Moccannod se kell, nem is tudnál, vi-
gyázzba állított a rád szakadt föld.

De akik hordozunk, várossá bővülünk vagy országgá,
néha világgá, hogy legyen helyed. És járatunk és mozga-
tunk, beszéltetünk, hiszen szádba is föld szakadt.

Megszínesedtél: még előbb fékezted a szeszélyeket,
valahogy egy mintára fogtad képeidet, most vége ennek.
Megszínesedtél: annyifélén élsz, ahányunkban benne vagy.

Zörög a föld: meleg ruhába bújtatlak, hegyre küldelek,
jeges erdei fák közé. Arcod piros, föl-fölkiáltasz, íme a
teljesség. Igen, ez is csak kései ajándék. Könnyen adom,
készségesen, mivel téged vigyázzba állított a föld és be-
szakadt a szádba is.

*

Féléve tán, kimentem egyszer sírodhoz. Csönd volt,
aznap nem temettek. Az utcáját a temetőkaputól odáig

elszórogattam. Új halott voltál: mutatták a friss aranybetűk anyád neve alatt. Fölé temettek, az ölébe. Jó, erről lehet érzelegni. Korlátoltság, *takonykór!* Ha idejövök, ha ide kell jönnöm érted, nyilván itt is hagylak utána. Nehezebb hordani a holtakat mint meglátogatni.

[Utóbb más életek...]

Utóbb más életek fészkei voltak más életeké
melyek előbb idegenül mozogtak bennük aztán
megszokták egymást s ahogyan az én titkaim őrzői
úgy lettek másoké is

És elfelejtették közös
multunkat Még azok a fák is amiket
én ültettem azok is nyugodtan adták
idegen kézbe gyümölcseiket

S ha olykor arra
vetődtem gyorsuló szívverésem bizonyára
nem érezték s nem válaszoltak rá hasonlóan

Most bontják őket azt a két házat amelyek
közül az egyik a kölyök számára halálig az otthon
marad az ötezer év benne hattól
tizenegy esztendő koráig

A másik meg a visszatérés
álomföldje a felnőttnek csaknem tizenöt év után
amelyből gazdagon feltöltve újra nyert
harmóniával kelhetett útjára immár
önként

Bontják a két házat félig lecsapva
tetejük koponya-szemek az ablakok kivájva
a hús belőlük üresek

Szabadon jár beléjük
a februári éjszaka kései sarja negyven év
előttinek mely a riadt szobából
ablakon át hallotta köhögni apám

s egy évre rá látta a hajnali vonathoz
öltözni bátyám végső utazásra

[A lombjavesztő világ...]

A lombjavesztő világ a költöző madarú
az ajtót-ablakot betámasztó söt körülömködő
csalja le a hajnali ködöt a napokig csorgó esőt
a sajgó hangváltó szelet

Mert milyen lenne a kopasz fa
a búcsút csipogó madár
a betámasztott ablak-ajtó
milyen
ó milyen lenne csöndes ragyogásban?...

[Mi készít ünnepet...?]

Mi készít ünnepet magának?
Már aligha a test hiszen
a bőr riad a fűtől fél a víztől
a láb a rendetlen talajtól
a szem a szúrós ragyogástól
a gyomor a szokatlan ételektől

Ez az élet vállalkozása

A simaság a ragyogás
a tarkaság
s oly sok egyéb:
a lélek ünnepe

A földtől föl az égig ezernyi tárgy zug moccanás
őket jöttem tanulni velük töltekezni tőlük javulni
és lenni más

Legyen több

Eddig csak összekuszáltam inkább
Életem szekrényei várják a rendet

Fejemen szememen is kócok
kócok a szívem körül is
a kóc ráhull szembogaramra
sejtelmem sincs a zűrzavar hierarchiájáról

Valamit példaként
tanulsgként legalább valamit
azoknak akik éppen annyit járnak
mert éppen úgy bölcsőtől gödörig

Mércékkel rostákkal válogató
sablonokkal érkeznek a napok
s még duruzsolnak is
felnőtt intelmeket
igyekeznek fülembe önteni

De én még ma is szívesebben
gyűjtök és hajigálom
bugyromba (lelkembe) a zsákmányt
legyen legyen legyen több
ha akárhogy is:
aztán utánam az özönvíz!

Révfülöp

Az ég hideg a tónak a tó hideg az égnek
ők egyetértének
A szél a tóba karmol a tó vibrál a szélnek
ők egyetértének
A parti parki hársak futórózsák platánok

vergődő kínja mélyén szelíd odaadások
ők egyetértének
A tájék emberarca szilaj fényekbe lobban
álarc ez emberarc az álarc mögül kirobban
hogy szinte sistereg
a nem-csitítható harag hogy mit keres
e szép harmóniában a bajszerző peres
kétlábú szörnyeteg.

Theilard de Chardin

Nem virágcsokor, hanem fa...
(Theilard de Chardin)

Magadat legfelső fokon
azután másban magadat
a végén magasabbra mind
Folyton erőid megfeszítve
központosítva ami benned
bontakozzék ki teljesen
majd elveszítve az egyénit
súlypontodat a szeretet
jegyében másba áthelyezve
hogy a személyiség e társas
létezésében tökéletessé
nyílhasson (lásd a szeretőket)
s együtt másokkal az egész
emberiségnek részeként
tenni-venni a nagy egészért
kudarok és nyomorúságok
sorsát vállalni szótlanul
száraz gallyak sebek göcsörtök
kíséretében nő a fa
s emeli győztes sudarát
az apa-anya ég felé

[Köd köd...]

Köd köd nyálka ősz
sír a föld az ég
csak a meleg zugban
ott jó lenni még

Ellógunk el ám
házfödél alá
ide a palackot
húzzunk jól reá

Kártyát is nekünk
mint ahogy szokás
zuhog a nagy asztal
zeng a kacagás

Régi levél

Egy „I” vagy két „I”
nem marta kétely
De mutathatom a papírt
hogy két három sok szívvel írt

S az a sok szív még
nem hűlt ki itt ég
s a papíron túl
lángol ma is bolondul

[Formálgatni vagy kinyögni...]

Formálgatni vagy kinyögni
kiüvölteni ahogy a
kődarab létezik ahogy
a háborgó földmély kidobálja?

Mögöttem a nagy dimenziójú
háromszintű világ
beszámolok
lelkendezem
föl-fölordítok

Elöttem a hazafelé igyekvők
akiknek minden szó ajándék
ha az utat mutatja

Formálgassak?
Nyögjek?
Üvöltsek?

[Kezdődnek a 70-es évek...]

Kezdődnek a 70-es évek
de majd velünk érnek-e véget?

Amit csak föl villanni hagytam
egy-egy esendő pillanatban

s engedtem máris menjen inkább
nem próbáltam firtatni titkát

hisz nyilván nem az én ügyem még
véle miért is kötekednék

amit komolyan sose vettem
kereng most lassúdan köröttem

közelebb folyton s meg se pillen
szeme ha hévvel üzöm innen...

[Az éjszaka fehér...]

Az éjszaka fehér volt. A függöny nélküli ablakon tejszürke ömlött be. Aztán megjelent a hold: élesen, konykukul, el kellett előle rejtennem a fejem, mert mintha késekkel vagdosta volna.

Persze hó, hó mindenütt. Reggeledik. Elment a hold. A fehér varázsa megtompult: az ablaküvegen piszkos szürke tompaság dereng s kanyargós jégvirág.

Még kinézni is nehéz. Sehol egyetlen moccanás.

[Jaj megnémulnak...]

Jaj megnémulnak jaj meg
a tarkanyelvű nyelvek

nem szólít semmi senki!
Körüljárok fülelni

dacoskodó kölyökként
vet rám szemük dühös fényt

Nem voltam hű ügyükben?
Büntetnek érte engem?

Képzelné kitalálni
nincs kedvem köd-csinálni

Ha szólítatlan hagynak
szóim is elapadnak

s mit magammal beszélek
csak mímes kertelések...

[Az álom gyöngesége...]

Az álom gyöngesége az álom nagyhatalma
Nehéz hideg maradni ébredés után
a közös titkot egymagunk cipelni
mikor inkább fogna a kéz vagy adna

A szemek élnek közönyösen ragyognak
bennük vagyunk-e nem derül ki semmiből
ömlenénk nincs jele ágynak medernek
falai közt hánykódik a reménykedő

[Fölrobbant a homály...]

Fölrobbant a homály megélesedtek a vonalak
méghez a végképp nem változhatóan
itt se lesz többé folyamat se így se úgy
csak állapot mint állapotá lényegült
ami voltál és ami a tiéd volt
ami falaidon belül létezett állapotá
ami ha mérhető lenne ezer év
múlva se csökkenne vagy növekedne

csupán falaidon kívül a gyöngye hívőkben hordozókban
bennük számítsz

bennem is érzem
kihull kihull belőlem ingó
gumiszőnyeg-járárod furcsa „z”-id
betűhöz tapadó szemed kihull
dudoros homlokod s máris születni kezd
valami vagy valaki örökkévaló
ami vagy aki talán találkozik majd
azzal a másikkal

Szegény barátom
szülötteid szülői háza összedőlt veled

kamaszaid kallódó kisembereid
 nem tudnak többé hova visszatérni
 akik meg eztán indultak volna útnak
 még nem készültek föl eléggé élni
 és most gyámoltalanul botladoznak

Hányszor kibújtál a halál kezéből
 s nem dobogó szívvel jó izgalommal
 inkább könnyel sőt kuncogva néha
 hogy idéetlenek voltak karmai
 nyilván akkor még nem jött el a te időd
 hisz most milyen könnyen elbánt veled

Nyárutó

Hát-	s ölé-
át	ből é-
dug-	retten
ja	retten
csuk-	ki a
ja	fia
aj-	fecske s
ta-	mesz-
ját	sze sz-
már	áll
a nyár	

Mondóka

„Abra-babra-kadabra
 ne menj kislány a napra
 a nap fénye téged
 barnára éget”

„Ánya-kánya-bakánya
ne ülj kislány az árnyba
az árny ecsetje
fehérre fest be”

„Libi-labi-laboda
mese ide se oda”
„Mellém feküdj le
napfényre húsbe”

„Dibi-dobi-dobogás
elhallgat a kifogás
leszel te golyhó
hol barna hol hó”

[Megállt valahol...]

Megállt valahol vagy talán
néhányat lépett még de inkább
csak nézett persze tekintete is
gyöngült egyre nehezebben talált át
az idő sűrűlő bozótjain

Testem és lelkem mechanizmusából
ki kellett iktatnom: magam
véréből tápláltam magamnak
hanem lassan még félannyit se kaptam
mint adtam

Újra megjelent most
ő az valóban csak zuhanna ki
közülünk a tizenöt év!

Ha nyelvem
a kedvelt szókra ha kezem a kedvelt
érintésekre mozdulna csuszamló
pályák térítenék el mint üveg

mögé tett tárgy után kapó kezét
mint szélütött nyelvet

Hogy is vagyunk?

Hogy is lehetnénk! Én már arcomon
érzem az örök éjt vagy egyszerűbben
én már nem soká kínozom és ha még
kinyílna is a húson az öröm
vagy a szomorúság: a földnek
mindegy lenne Ha meg a lélek
tovább élne az itteni ügyek
tajtékai bokájáig se érnének

Nos hát: ahogyan ő akarja
úgy legyen! Sok mindent megmértem én már
és sok mindent megértem és megérték
szeretnék – lesz hozzá talán erőm

„Észrevételek”

(1971–1976)

Rövidülő napok

Kevesebbet kelljen szégyellnie
mind hamarabb bújik a föld sötétbe
Sár foszló levelek
az ember didereg
folyton fullasztóbb éj borul fölébe

Takáts Gyulának

1

A Kovács Sebestyén utcai kiskertes kisház Kaposváron és a Római Via Giulia kiskertes nagyháza egybecsúszik bennem.

A Falconieri-palota ablakaiból mintha a sétáló „polgárjelölteket” látnám, s a családi udvar közepén mintha főúri barokk-kút csörge-dezne.

Rég-rég semmi közük sem volt egymáshoz. Ez is, az is a saját nyelvén szólított meg, és beszélt rólad.

Köznapi gyümölcsfák, hazai virágok, locsolt-kő-szagú veranda-árnyék, régi, meleg-barna bútorok, tejeskávé, lánynevetés és rengeteg béke nyelvén az egyik –

forgatagos utcazaj, terepszínű platán-törzsek, mozaikpadlós celaszobák és cifra dísztermek, zúduló izgalom és öblös-villámló évezredek nyelvén a másik.

Ez a másik nyelv lett az erősebb, de nem hallgatott el amaz sem. Mindkettő egyszerre emel ki téged az időből, s idéz elébem. Nagyon figyelek, mert el akarom mondani, amit elmondanak.

2

Ránk zuhant a Város: Róma, és ránk zuhant Itália. Nem volt gyakorlatunk az ilyesmiben. Egymásnak nyomtuk vállunkat, hogy könnyebben viselhessük. Kishivatalnokok merev napirendjét parancsoltuk magunkra, hogy könnyebben viselhessük.

Én gyöngébb voltam. A közösen megszabott kereteken kívül más engem alig tartott. Szédültem, megzavarodtam, bizonytalanná váltam.

Neked hazulról hozott, makacs életformád volt. Most visszanézve látom, mekkora erejű. Pedig akkor néha mosolyogtam egyenlően. Persze, hogy mosolyogtam, hiszen például a decemberi-januári alig 10–15 fokos szobahőmérséklet ellenére, (amikor én esténként mindent magamra húztam és terítettem), te nem voltál hajlandó egyetlen hálóingnél többet fölvenni, mert „ez így van rendjén”, s megbotránkoztál, amikor éjszakai öltözködésre biztattalak.

Persze, hogy mosolyogtam, amikor például a cipő-sámfát még néhány-napos kirándulásainkra is magaddal hoztad, s el nem mulasztottad a cipőbe dugni, mihelyt levetetted, mert „ez így van rendjén”.

Persze, hogy mosolyogtam az ilyesmiken, holott mennyit segítettek rajtam. Tartásod engem is tartott, beléd kapaszkodhattam, és megkapaszkodhattam benned.

3

Az a mi Rómánk húszegynéhány évnyi messzeségbe zuhant.

Másfél esztendeje ismét a Városban jártam. Izgatottan indultam, – szokvány-hasonlat: ahogy a hajnali szeretőhöz.

Ott aztán kerestem, megszállott konoksággal kerestem a régit, s kerestem hozzá az újat is.

Kevés újat találtam, s a régiből sokat nem találtam újra.

Más lett a Falconieri-palota, mellette a Tiberis, odébb a Farnese tér s a Campo de' Fiori... nem sorolom tovább.

Nyilván, mert a „vidéki” Róma „fővárosi” lett. Nyilván, mert az én szememre is rátapadt egy s más ezenközben. De nyilván, nagyon nyilván azért is, mert nélküled láttam viszont, s a te hiányod tette őket idegenné.

Az újhoz pedig még nem találtam meg a magányosság módszereit. Róma nem akart észrevenni nélküled, s mutatni magát annak, akit veled együtt szokott meg.

4

Újdonsült balatoni vagyok: három-négyéves mindössze. Régi kacérkodásom a Tóval komolyra fordult. Nem tagadom: te is kerítőm voltál. Főként írásaidal, legfőként verseiddel.

Hát lehet-e nem odakíváncozni préházaidról, nádjaidról, horgász-csöndjeidről, vitorlásaidról, gémjeidről, békáidról, potykáidról, szunyogaidról, pákászaidról, bibiceidről, hínárosaidról, fakutyáidról, jég-cincogásodról, berkeidről s egyebekről olvasva.

Lehet-e másként látni a vidéket, az északi és déli partot, mint te a becei mészkövön vagy egy csónakon ülve?

5

Valamikor tíz-tizenöt éve egyszer kislányaimnak a hátrabukfencet akartam megmutatni. Természetesnek hittem, hogy megy még, bár régóta nem csináltam. Napokig ferde nyakkal jártam utána. Talán akkor jöttem rá először igazán nyersen, sőt kegyetlenül, hogy lelkem és szívem idejére csöppet sem hederít a valóságos idő.

Gyulám, hatvanéves lettél. Ez a te születésnapod is amolyan hátrabukfenc-féle nekem. Ferdült nyakkal, zavartan igyekszem szinkronba jutni a valóságos idővel, mai veled és mai magammal. Bizony, első találkozásunk óta kereken harminc év telt el. Te hatvanéves lettél, én ötvennégy. Szeretném a kijelentő mondat szigorú-tárgyilagossá hangszólásával tudtára adni gyanútlan szívemnek: bizony, kocogok utánad szorgalmasan, bizony, nem helyben-jártunk, mint jó volt hinni: bizony, rohantunk az időben, rohant velünk az élet-szellemvasút, pókháló is verődött arcunkhoz, mint ott, de ez a pókháló bőrünkbe vágódott, és rajtunk is maradt.

6

A Kovács Sebestyén utca és a Via Giulia... A családi ház és a palota... Harminc év és hatvan év... Élet-koordináták, sors-meghatározók.

De mégsem ezeknek a környékén kell keresni téged. Van neked igazibb világod: saját földrajzával, éghajlatával, flórájával, faunájával.

val, embereivel s legfőként – : a saját törvényeivel. Ezt a világot te teremtetted írásaiddal, s maradandónak teremtetted.

Maradandósága a te maradandóságod is. Itt-itt kell keresni, és itt lehet megtalálni téged. Most s majd később az időben, mely csak kívülről és békésen mossa-simogatja világod határait, ostromolni meg se próbálja.

[A szárazföld egy darabja...]

A szárazföld egy darabja a hó-
fehér hajó:
szalonnal fürdőmedencével
társalgóval bárral pincével
s minden egyéb
kelléssel ami komfort-féleség
Habár szerényebb
módon ekképp lett
házunkkal is a hó nagy óceánján
messzi a part
külön világ ez itt a négy fal árnyán
de hogy e hajó merre tart
ki tudja
nem vízen – ingóbb időn át vezet
szükséges útja
várja-e kikötő
a híd falain túl rejtőzködő
sziget?

A tankönyvíró vizsgáztat

Megírta de szeretné végre
valahogy meg is érteni
várja hogy egyik tanítványa
elmagyarázza neki

S mivel csak nem talál
ilyet: dühöng
rúgja ki őket egyre-másra
és várja várja hogy talán
a sok-sok zápeszű után
akad majd mégis egy különb
aki a titkot számára kiássa

Egy baleset áldozatára

Megint új lelkifurdalás
Tovább éltem csaló vagyok kicsit
Sőt ha magamba nézek gyilkos is
Titkon örülök hogy más járta meg

Most már bizony e vad idő van itt
érzelmes ifjúságom nincs sehol
a koldussal nem csak képletesen
megosztott néhány fillérem kora

S ami a legnagyobb tragédia
hogy már nem is szégyellem magamat
Sorsot emlegetek hogy ez az élet
hogy szörnyű hogy így van mit tehetünk

aztán habzsolok húst alkonyatot
szót virágot amit tudok s lehet
még sajnálkozó pillantást se kapna
az a hajdani koldus nem hogy garast

[Hosszúkás arc...]

Hosszúkás arc két szem hosszúkás homlokmező
világít rám a fogyó hold-beszórta szürke

éjszakából Ezen a tájon könnyen nyúl már vissza az ember
s mindegy hogy két vagy negyven évnyi messzire
A mentséget a biztosan lesüllyedt tehát biztosan létező
gyerekkor kikötői oázisai szigetei
hozzák csak A későbbi idő legalábbis gyanús
nem szívesen próbálkozik vele aki veszélybe került
Magam hajlok vissza magamra? Vagy egy kölyökkori igaz barát?
Fontos hogy ég tud lenni fölöttem és biztos nyugodt a kép
a ragyogás a hűvösség árad zugaiból
hogy kijjebb innen mi történik? Szelidített vadak morognak

[Itt ház volt...]

Itt ház volt, udvar, kert, s nagyon-nagyon: virágoskert. Falusi virágokkal...

Mi ez a sárga-kopasz simaság itt?

Azt mondják, hogy iszap, szaknyelven: üledék.

Azt mondják, valahol itt szakadt át a töltés, és a víz mindent elöntött. A házat, az udvart, a kertet, még a virágoskertet is.

Pedig a ház a fészkek fészke volt, s még nekem is lélekmeleg, pedig én csak vendégként nyitottam ajtaját.

A sarokban, egy mindig megvetett ágyon pihent az öreg. Többnyire csak akkor, ha beűzte a rossz idő, egyébként a Dunán tanyázott. Pihent és mesélt. A szoba gerendás volt, földes, kicsi ablakkal. És otthon-szága volt, otthon-szága.

S a virágoskert. Az öregasszony birodalma. Az ő fia is brancsunkba tartozott. Nyári kora-vasárnap-délutánokon náluk találkoztunk. Az öregasszonytól mindenki megkapta a szál virágját.

Mi ez a kopasz simaság itt? Azt mondják, iszap. Csak néhány deszkadarab töri át s fatörzs-csonk.

Itt háznak kellene lennie s udvarnak, kertnek, virágoskertnek. Betájolni is képtelen vagyok.

[Félarca a fáknak...]

Félarca a fáknak leszáradt aszályos volt a nyár
jó hogy a hosszabb éjszakák ideje jár
rokkant hősök között szégyenkezem
én elbújhattam ők sohasem
De hát mindig a törvény A Törvény érvényesül
ha a kisebb botolni látszik a nagyobb sikerül
minek a szégyen? pirítok rá magamra
a Végző Rend jön zavarba

A félarcú fák – fölösleges sajnálni őket
a Képbe így félarcúan belenőnek
s oly szigorúan egybeillenek
mint precíziós műszerekben a fogaskerekek.

Isten és az úrhajózás

Féreg mozdul talpam alatt
meg se nézem semmi semmi
ha tovább izgága marad
majd meglátom mit kell tenni

Weöres Sándornak

mikor verseit sokadízben olvastam

Írnék neked, – csak címedre mit érne?
Szórnom röpcédulát a szélbe kéne.
Hisz ég, sár, tűz, valóság, álmok álma:
Üzenetem mindenhol megtalálna.

JANUS MEDVEVÁRBAN

A halottas ágynál állók

Vegyes társaság vagyunk van itt közöttünk
a haldoklónak jóbarátja kísérője
szolgája s az itteni várszemélyzet
néhány tagja
Mit látunk? Egy sovány izzadt fejet a párnán
két csontos kézfejet a takarón
Hát bizony ez az ember sem sokáig húzza már
Toluló könny
kiváncsiság
sajnálkozás
sőt itt nevezhetnénk is: hogyan elvész
a rengeteg ágynemű közt a szakállas gyerek

A halott szigorú
az élők a halott parancsait általában teljesíteni szokták
(eltemetik kívánsága szerint végrendeletét
végrehajtják stb)
Ha életében nem is adtak rá nagyon
ilyenkor különféle indítékokból respektálják
Azt mondjuk hogy ez a szegény itt verset írt

Kései utód

Az előbbi szöveget néhány történeti
tény alapján elképzeltem csupán
A Mecsek oldalán járó napfény köd pára szél
a Mecsek tövében a szőlők
s a Mecsek maga és a táj egyáltalán
valamiképpen egy-egy túlélő tanú
Néznek rám kitartóan szótlanul
Többek közt azért volt ez az elképzelés is

A költő csak önkéntes jelentkezőkhöz kvártélyozza be magát
Jelentkezőket véltem toborozni
úgy gondoltam hogy a különbség kudarcot valló élet
részvétet érdeklődést kelt némelyekben
s a költő élő szívekbe-agyakba települhet

[Írni! írni! leírni!...]

Írni! írni! leírni! fogy a tinta
a tölthetetlen s a papír
üres marad villogva ing a
végtelenség határain

és fáj a jövőendő szemeknek
az égre is metszön vetül
s az íratlanok megremegnek
vacognak menthetetlenül

a szünhetetlen születésben
hány szegény magzat elvetél
mégsem szabad megállni mégsem
most jön a tél – –

[A bádogcsatorna...]

A bádogcsatorna
muzsikál
határookra csorran
a sivár
januári eső
réseket gonoszul kereső

Kinek jó? jó a sok
gyökérnek

utálják állatok
s a férgek
s én kiben mindezek
annyi mással együtt rejlenek

Hullna hó porka hó
helyette
vagy gravitáció
ne lenne
s ha felhő kiszűrte
csorogna ki inkább az ürbe

A kert énekei

A fakopácsok rongyossá csapkodtak ágakat
lyukakat vagdosztak beléjük le kell majd fűrészelni őket
de hogy a többi él-e az se látható
A feketerigók már nem maradnak oly bátran (orcátlanul?)
a konyhahulladéknál ha kilépek
A fák mélyén nyilván gyűlések zajlanak
hogy jól kezdődhessék a hajrá
A nap asszonykéz-sugaraival
föltámogatja a csecsemő fűszálakat
A tél enyhülésében vájt majd megfagyott
lábnyomok talpam alatt elsimulnak

A házikert gazdája

Néhány hét múlva igazán tavasz lesz
Ez a mostani csak az időjárás megbillenése
Akkor majd újra elvégezzük a szükséges kerti munkákat
válogatott magokat vetünk egy s másból palántát dugunk el
a tervezett fákat és szőlőket is a földbe rakjuk
aztán elkezdünk vesződni velük és aggódni miattuk

Ha lesz termésünk hencegünk ha nem reményeinket elhalasztjuk
Az egy-nyáriakat talán kissé jobban az évelőket csak
szokott melankóliával búcsúztatjuk
S a lélek közismert ambivalenciája szerint
a bánkódással párhuzamosan örülünk legalább ettől a
gondtól megszabadulunk
hogy egy ideig nincs gondunk legalább az ilyesmire –

[Kimondta vagy nem...]

Kimondta vagy nem mondta ki
de szervei (beleértve a lelket is)
megfogalmazták már előbb

Persze hogy jólesik ugyanazt hallani
visszhang-tájékán szólalót
erősíti a zúduló helyeslés

Hajítsd el még a keresztned is
a rétegek alól igénytelenül

mint a magában morfondírozó
az nyilatkozzék aki ő is

kit benne a nemesség kötelez

[Darab kő...]

Darab kő semmi ócskaság
de otthona a nagyvilág
sőt a Mindenség a nagyobb
s az ember társ nélkül vacog

[Bekerítve a kert...]

Bekerítve a kert négy fala van a háznak
hegy-horizontok messzebb épületek közel
három ember a hold felé száguld kettő le is száll
A távolságok viszonylagos jellege megszűnt
amit manapság nagy távolságnak mondanak igazán az
a falak a kerítések ezért veszélyesek
A falak a kerítések között csak kilövő helyek
manapság csak azok lehetnek van mondanivalónk
a galaktika minden csillagának
Amit szerelmes ágyban suttogunk az űrnek szólható az is
Swedenborg a mennyet Isten testének képzelte
a föld meg manapság az emberiség teste lett
s egy testnek a lábakisujja fáj fáj a feje is
Oktató vers? Hát ha a közutak jelzőtáblái: oktatás
hogyan vasúti átjáró hajtókanyar omlás-veszély
Bekerítve a mába az ember: a legfőbb baj ez
nem tud a gyökereiről nem érdeklik az ágai
pedig most jött el végre a tágas nézés ideje
most nyújthatná ki a jelen karját először kétfelé
szedhetné magának a múlt ízes aszalt gyümölcsseit
a jövő friss virágait legyenek már ott asztalán
ha tele marokkal az új termést melléjük helyezi

[Ez sem lett a Kánaán...]

Ez sem lett a Kánaán
sőt hogy már a célba-érés
kínjai sem védenek:
visszajöttek a szokásos
bestiák szokott hevükkel

Gyöngé kert és gyöngé kéz
gyöngé táj akárcsak én

s mint ahogy bennem se ők
bennük már én sem hiszek

[Az ég-föld szürke lapján...]

Az ég-föld szürke lapján
szaggatott vonal a túlparti lámpasor
feljebb a papír beszakadt
gyúrt-sárga felhőkóc mered
szunyog emberraj kavargog
kivülről nézni nehéz –
nehéz kívül maradni

[A hajnali köd...]

A hajnali köd orromba füstöl
ősz van ősz vagyok én is mindenestül
az élet földbe bújhat a télre
bennem tavaszig megél-e megél-e

KÉT HÉT

1972. XI. 14.

Ömlik a nyári nap pedig
jutottunk már novemberig
hanem a kristályfénybe vak
szutyok-levek kavarganak

Közhely: az ember angyal is
de szennyes rongyok rongya is
boldog lennék e nyáras ősztől
csak ne ökreldenék a büztől

Aki belül vagyontalan
pótlásul kincset kikapar
szemére vér-fátyol borul
körme hegyesedik kinyúl

és már már míg jól nem lakik
s ki holtan lábához bukik
átlépi majd tükörbe pillant
s azt hiszi ember néz ki onnan

1972. XI. 15.

Utána jönnek akik elmaradtak
meséli sorsát részvét virul szemünkben
előtte nyílik már az ablak
kilát rajta az elkerülhetetlen
tájakra hol azok régóta laknak

Zúzó nehéz álmatlan éjszakákon
reggelre elnyűvik a látomások
és reggel és nappal és mindenáron
sanyargatják vérszívó támadások

1972. XI. 21.

– Beteg a lányom –

Most vigasztalást most magyarázatot
filozófiát a kapkodó értelemnek

Ki tizenhat év óta determinálsz
lényeddel

mankó a lába-sorvadtnak
járóka szeretet gyöngültjének
megszokott légnyomás a tenger
szintje fölött valahol

kétes mondatokat fogalmazol a tested
makrancos tévelygéseivel

Ej hát mindent szétmar-rombol a föld
ezt is azt is emezt is amazt is!
Még ráncolni sem érdemes homlokom
Minek itt vigasztalás magyarázat filozófia!?

54 éve élek egyszerű éppen ma 54 éve
a magam módján nem kerültem soha
a tanulságokat nemcsak a hasznos praktikus
tanulságokat azokat sem amikből
csak a lélek épülhetett nem kerültem
ha szöges deszkán kellett is mennem értük –

Ezen a ködből kinőtt és ködbe nőtt
születésnapon mégis vigasztalást magyarázatot
filozófiát keres inkább a lélek
s borzad a tanulságoktól erőtlén
hozzájuk – Ne tanítsd kislányom apádat
kíméld elég nagy már a szeme
hogy a fekete-szürke-hunyorgó
völgy-táj-város minden szomorúsága
belé bírjon omolni

1972. XI. 23.

Végezhetetlenek
elvarrhatatlanok
fékezhetetlenek
megtarthatatlanok

Kerengék mozdulatok rongyaival
cselekvések hínárjai lógnak rajtam
gyökértelen élettelen
vállaimon hontalan madarak

vállaimon fészket nem rakhatók
vállaimat is pusztává tevők –
mennyit pihent vállgödrömben fejed...

1972. XI. 25.

Nincsenek szavaim
nincs nyelvtanom
értetlenül néztek és néznek
élők és élettelenek
Egészen idegen föld
egészen idegenjei
szorították belém így
a szót a kérdezőt
ha valahová igyekeztem
s végül maradt a bízni
végül maradt a hinni
végül maradt a majdleszvalahogy
végül bennem a remegés
végül a semmi – –

1972. XI. 26.

Az égi felhőkavarás
véletlen és futó konstellációja
kivillantotta percére
a napot

[Bánya meg erdő...]

Bánya meg erdő küldött s város, kétezeréves:
Százestendős, légy általam is gyönyörűbb!

Csörgedezésem a súlyos múlttól, hősi jelenről
s drága jövőről mond szép-szelid énekeket

Állj meg kissé ember, akit hozzámvezet útag,
azt akarom tűnődj dolgomon egy keveset.

Pécs szült, s már végképp Budapest égboltja borul rám
hirdetem: egytestvér létrehozóm, s fogadóm.

[Az ember...]

Az ember mindent megszokik
a halált is megszokta lám
A mocskok mocskáig jutván talán
még attól sem botránkozik
Ne engedjük érinteni
csak így lehet megmenteni.

[Kevés gúnyolná...]

Kevés gúnyolná sok szeretné
azt a hitet azt a hatásos
vagy legalábbis mutatós
pátoszt mely csillagra emelt
szemmel rajong vagy átkozódik
de nem hideg de nem hideg
de nem hideg nem illedelmes
nem tudja mit kell tennie
de épp azt teszi ami kell

[Parázs-lepedőn...]

Parázs-lepedőn bölcsességet
örök részvét ölén nyugalmat –
izgága szörnyű-módra élek
hullám-hegyek-völgyek sodornak

Festettem csillagot magamnak
leszáll majd és utamra fényt vet
ahogy – tudásaim dagadnak
s átszűröm lassacskán a létet

Dehogy dehogy! – előbbre voltam
mikor még kapkodtam botoltam...

[A szitakötő...]

A szitakötő helikopterek
a nád felől s felé ellengenek
Ha így hátamra fekve nézem
csak a kék égbolt háttérében:
valódi gépek s bennük emberek

•

Késő este

Az óra

valaki alatt az ágy
különben csönd

A hold fölinná
akármi zaj próbálna kelni
Mégiscsak jó buli az élet
legalább úgy ahogy az úrhajót
csodálom sok-sokat
használt de ma is vígan működő

testem

Hát ezért érdemes
az ilyen szép órákért érdemes

Adtam sorsokat én is messzire
futó vizeket indítottam én is
(így lenne bár!)

Burok nem lehetek
jönnek majd a saját kínok a meg-nem-
oszthatóak

de az én mostani
óráimhoz hasonlatosak is

Így aztán nem sajnálkozom

Télalkony

Csápjaival kitapint
kása-sötétbe a fény
fák csupasz ága legyint
fázva az éj peremén

Dér az eperlevelen
pislog a sok kicsi tű
jobb úgy-e jobb idebenn
tombol a késes idő

[Egyhangú könyvlapok...]

Egyhangú könyvlapok unalmas szövegek
lapozni sincs kedvem ebben a januárban

A karácsonyi nagy kalandok izgató
lázaiból kivált nehéz így folytatódni

A virradni-se-kész éjeknek nincs határa
testem falainál sem változik a légkör

Igen csak képzelődni ünnepet idehozni
ilyenkor azt lehet csak kegyesen hazudni

Aztán ha valami történik s mégsem érek
a tavaszba piros napokat legalább

pirosakat viszek a földbe s a didergő
gyökereknek talán könnyebb lesz várakozni

[Kulcs és talán ajtó sincs már...]

Kulcs és talán ajtó sincs már
azokba a zugokba
s akik valami hátsó bejáraton
odavezetnének nincs lábuk
ó nincs lábuk többnyire

Olyan jó meleg soha többé
csont-anyám körül
sose fagy meg a föld
csont-anyámat a saját érdekében
sem engedi vissza a föld

Melegíteni is melegség
de melegedni jobb melegség
és eztán végképp melegíték
és végképp sohase melegszem
sarkvidék kísér mindenünnen

[Bach és Napóleon...]

Bach és Napóleon. A Fölemelő és a Meggyötrő. Más párt is állíthatnék. A művészet edz ugyan, de az emberrel szemben impotenssé tesz. (Alapvetően humanista.). Ez az impotencia olykor kártékonyá is tud válni.

Agresszívebb tulajdonságok is kellene az emberben. Néha éppen a sikeres humanizmusért. Kegyetlenségek szülnek kegyességet.

Napóleon – roppant érvágás, irgalmatlan meghajszolás. Az áldozatok is szimatoltak valami jót. Nyilván ezért sem dőlt el máig sem a Napóleon-vita.

És mit nehezebb vállalni? Az ünneplést, áldást-e vagy az átkokat, a gyalázást, az embertelenség vádját. Kárpót-e érte a hatalom? Aligha.

A nagyság minden területen fölismerhető. És mindig tiszteletreméltó. Mindig tiszteletreméltó.

Örült rend kormányozza az emberiséget.

Értsük meg végre az örültséget is, ne csak a rendet.

[Tél lenni...]

Tél lenni nem akar
gyöngé a január
jeges eső kapar
a kertre dér szítál

Se itt se ott idő
évszak sem az sem ez
szorongásom kinő
reggel lesz este lesz

[Úgy látszom mint...]

Úgy látszom mint aki valóban...
holott csak szemmel foghatóan

mint a színész ha szerepében
sorstalanul föl villan éppen

de kölyök nem volt múltja sem volt
jövője sem lesz hirtelen holt:

a jelmezt le kell vetni folyton
s kimenni a kulissza-ajtón

[Tudom jól...]

Tudom jól az utat oda
rengeteget jártam oda
nem talállok mégsem oda

Megpróbáltam de a végén
mindig más jött ki a végén
máshová értem a végén

Üzenjek tán? kérdezzem meg
merre bújhat: kérdezzem meg
hol találom? kérdezzem meg?

De akivel üzenhetnék
nincs akivel üzenhetnék
s ugyan mit is üzenhetnék?

Hogy álljanak a helyükre?
kicsik nagyok a helyükre?
s a dolgok is a helyükre?

Úgyse állnak jobb ha bennem
jobb lesz inkább járni bennem
őket megkeresni bennem

Halott csecsemők

Nyomot hagynak, de bennük nem marad nyom
Közeledésük advent, mint akár
azé az eljövendőé, habár
ők sokszor alig lépnek be az ajtón.

Helyük sokáig sebhely, fáj kitartón,
bennük legföljebb fény, hang árnya jár,
mely egyszercsak kilobban, messze száll,
s a néma éj rájuk dől visszahajlón.

Aztán ahonnét jöttek, elrepülnek,
de otthon többé nem lesznek soha,
s küldőjük sem tud velük mit csinálni.

Erényt se, bűnt se: – nincs mit prédikálni,
magányosak, s az Isten homloka
szégyen-felhős, ha útjába kerülnek.

[Díszruháját mások...]

Díszruháját mások szőtték szabták varrták
s adták rá gondosan
s úgy viseli mintha saját
bőréből nőtte volna ki

S akik miatta pórék
vagy csak éppen...
felülről néz azokra orrát húzza

„Mégis-csak illetlenség
így megjelenni emberek között!”

[Ujjé lelkek...]

Ujjé lelkek szeretkezzünk!
a testről megfeledkezzünk!
kész a lélek még bizonnal
bár a test már néz iszonyal
mondtuk „holtig” s „mindörökre”
hogy elszabtuk s mily rövidre!
ágyék nélkül lágyék nélkül
minden testi szándék nélkül
ujjé lelkek! végzetetlen
s fékzetetlen kéjre sebtén!

W. C. versek

I

Ha az öcsit kínálod
s a vizellést csinálod
úgy irányítsd a bunkósát
ne pisálj a földön tócsát.

II

Bármilyen nagy-dolgot
viszel itten végbe
nem terjesztenek föl
érdemrendre érte.

III

Nagydolgot csinálni
itten lehetséges
még az olyanak is
ki nem lehetséges

IV

Ne fúrd át a W. C. falát
ne lesd elvtársaid farát
ha kívánod a seggeket
nézz kint körül látsz eleget

V

Ej te marha
Minek fursz lukat a falba
Ha te rajta másét nézed
más is nézi a tiédet

VI

Itt azok is nyögnek
Kiket nem bánt senki

VII

Ne gondold hogy itt van
Mindennek az alja
Sokszor épp ha kilépsz
akkor lépsz a szarba

VIII

Az ülőkén ülni kell
nem pedig guggolni

törvényileg tilos
a deszkára tojni

IX

Ki az ülökére áll
s úgy kakál
vágjon a mennykő bele
ragadjon a segge be

Egy régi magnófelvételre

Mennyi minden nem történt még meg akkor!
Nyolc év kútjából hallom vissza hangom.
Szeretnék önmagamnak válaszolni:
Látod vagyok,
látod megértem!

Vajon kapok
hasonló nyugtatást magamtól
mostantól is nyolc évnyi messzeségben?

Külföldre szakadt hazánkfia

Honi földben vágyott pihenni –
De honi földön élni nem akart.
Haza úgy hozták nyugovóra tenni,
hazulról önnön két lábán inalt.

I. em.

Szép szép az első emelet,
följutni is rá a gödörből –

De ha az ember följebb nem mehet!
Csoda-e hogy néha dühöngve bömböl?
hogya olykor böggve bömböl?

Kölcsey

A hatalom? Igen, de bújva. –
Közvetlenül a nép,
a nép, melyért küszködve dúlva
fölszánta életét.
Jaj, Kölcsey, mért nem nyitották
koporsódat ki: egy
görönggyel, kővel, hogy kidobták
volna csukott szemed,
a jót is, hogy föltámadáskor
hogya még akkor se láss
egy emberarcot se: ne fájjon
a kiábrándulás,
sőt föl se támadj! mindörökre
rád nőtt ólomruha
húzzon alá a vaksi rögbe
sorsod irtózata

Nyűgös idő

Csöpög az idő orra
nedvedzik hályogos
szeme félhülye-forma
aggastyánként motoz
a hűvös venyigéken
mint vén szülő aki
nehéz gyermek-kenyéren
retteg mulasztani
s kijár a leveletlen

kertbe is hogy falat
kenyerét érdemetlen
ne kapja sohanap
és noha fázik szédül
csak nyög hajlong topog
keze jegessé kékül
de hajtja a dolog –

Egy Ovidius-versre

Ovidius, nevedet is feledte
régi barátod, hogy a császár
kegyét elfordította tőled.
Ovidius, kétezer évre
előre hogy tudtad ilyen jól
milyen az ember szíve ma?

[Áll a vén Zsolnay...]

Áll a vén Zsolnay nemesen
lehajtott fővel nézi a pályaudvar
felől a felé özönlőket már hatvan-
egynéhány éve – utcategy
városrész-tengely forog
körülötte kis élet nagyobb élet
Vállára galambok ülnek
elrepülnek
toll-testekbe bújt lélegzései
Mert él és ő a vén
ő volt a vén ő lesz a vén
körülötte újulnak mindenek

Közös apánk
azoké is kik villogó új
házakból szállnak le ide

s azoké is akik
régóta már kijárnak hozzá
ügyeik elmesélni
gyermekük és ruhájuk megmutatni
esetleg
tanácsot kérni hogy maradhat
sokáig jó bőrben az ember

Észrevételek [II.]

Magas civilizáció. Függetlenség a környezettől.
Mesterséges éghajlat. –
Ködben kelt a nap. Délben is alkonyat – :
Kietlen, értelmetlen minden. Mivégre? mivégre?

*

Zene: mozgás
Elhaló zenével talán életet is lehetne oltani.

*

Gyorsan elhallgató erős zene után: orra bukik
az ember.

[Földre süllyed az ég...]

Földre süllyed az ég
Közöttük a madár megzavarodva
Kibújhat-e a roppant prés-pofák közül

Én meg csak nézek ki az ablakon

Nagy darab táj előtttem
földbe-gyökerezett lábú amely
szintén szaladna

Igyekszik összeguborodni mennél
apróbbra behúzni a nyakát

Én meg csak nézek ki az ablakon

Aztán visszavonom tekintetem
ne kerüljön a prés-pofák közé
Visszavonom magamba
ráborítom magam
és kicsinyedni kezdek
megzavarodva szintén

Földre süllyed az ég

[Közeli vagy távoli...]

Közeli vagy távoli taktika
s néhány ezer halott

Hol térül meg?
Gyémánt-elvek csokra az egyik serpenyőben
s a másikban
akár csak egyetlen megállt szív

Ó ne a kiábrándulás
vermébe!
A fiatal láb ki bírta ki bírta
kecmeregni
De az öregebb?

Pedig élni kell mindhalálíg
s embertelen terőt hordozva
embertelen az élet –

Írtam ezt a fegyverszünet után –

Laus mundi

Mondjam mondjam mondogassam
(Azt se bánjam hogy hogy is van)
ez is szép és az is szép
mondogassam mindenképp

Hogy pirulni kell ha nézek
hogy a világ patkányfészek
egy derékre ezer gaz
erről pedig hallgassak?

Jó a szám még megcsinálja
de a gyomrom úgyse állja
tetszik vagy sem: fölmorog
s hányok tűzhányó-torok

Hányok gyomrom egyre dönti
míg a földet el nem önti
abbahagyni nem tudom
piszkál izgat undorom

Csak ha majd a hányadék
hétölesre hányaték
s túlnő földön emberen
múlik el tán ingerem.

[Hogy megfizessenek?...]

Hogy megfizessenek?
Hogy megtiszteljenek?
Ó most már szó se róla:
nem menekülhetek –

Üres zsák hempereg
le a gödörbe majd
magam százszor kimentem
mire rámhull a hant

[Ötven ablak...]

Ötven ablak gyullad
összevissza ki
csak meg nem nyílnak
bokros titkai

Ház-sor nőtt elébem
a csillag-varázs
földig ér le egyvégtében:
sok fényes lakás

Ha rosszra ha jóra
ne bírjon szemem
belopózni sors-tudója
egynek se legyen

Földi ablakoktól
égi tájakig
szökkenjen mint csillagoktól
másik csillagig

Csokor

A hatvanéves Weöres Sándornak

[III]

(Dal)

Fönt a Mecsek oldalán
sétáltunk egy délután
te is lánnyal én is lánnyal
mekkorával? iskolással

Néztem egyszer körbe én
nincs leány és nincs legény
mintha az a sok bokor fa
testetek beszívta volna

Másnap tudtam meg: veled
majdnem lánykérés esett
vagy bajodra vagy javadra
nem hajoltak bájszavadra

Néhány versed őrzi csak –
Hol a könnyű lány-alak?
S te is nőttél közben égre
beleférsz-e még szívébe?

[Őt se látom többé...]

Őt se látom többé vele sem találkozom soha többé
nem választom ki idegen arcok közül ismerős arcát
szokott mozdulatai nem nyugtatják-pihentetik meg
fölajzott éberségem

Halott halott halott halott
Simogassam meg homlokát a vad-szagú ravatalon?
érintsem meg összekulcsolt egymáshoz-forradó kezét?
Simogatok nyári hajnalban harmat-nyirkos-márvány-lapot
megérintek téli napon dérharmanatos vízmosta sziklát
Sokat járok mostanában a temetőbe temetésre
csak nézek hallgatok nem hat meg: látvány semmi más már
Szól: a Requiem aeternam s a Körülvett a fájdalom...
„Hogy jutok ki ebből a sárból?” „Ni milyen zöldék a fenyők!”
„Itt már újból temetni kezdtek a fejfák más irányban állnak”
Mire jövök majd úgy jövök mint mondjuk munkába szoktam
A hely s a helyzet éppen olyan szürke csak a szokások mások

[Félek? Nem félek?...]

Félek? Nem félek? Bizonyára
közönnyel nézek iszonyára.
Iszonyára? Ez is de nagy szó
Szívdöglesztő és szív-dagasztó!

Teszem magam próbára bőszen:
gyomornedvvvel? herei-hősen?
Nagyon vágyom-e még utánuk?
nagyon bánnám-e már hiányuk?

Falni lehet a pusztá kéjért
örülni egy jó csurgatásért
Haj boldogság! az élet orma
de belefér egy csöpp csuporba!

Sokat töröltem már le végképp
leírtam utam jócska részét
ha markomból minden kihullna
könnyebb talán akkor se volna

Kerengjen csak a föld kerengjen
keljen föl a nap és lemenjen
jele is múljk észrevétlen
hogyan botlado árny én is éltem

[A perje és a számóca...]

A perje és a számóca öt-tíz centiméterre gyökerezik,
a ribizli fél méterre, a barackfa egy méterre, a szőlő két
méterre is.

Mélyebbre már itt a kertben semmi.

S állat se és lejjebb általában.

Az ember igen, de nem élet, legfeljebb védekezés,
pusztítás vagy termelés céljából.

A nagy örvénylés ilyenformán kicsi-kicsi rétegben
zajlik le, s mekkora handabandákkal mégis olykor!

[Kezdődnek újra...]

Kezdődnek újra az antropomorf mesék
illetve (mert tavasz van) buzgóbban folytatódnak
Közben közömbösen
szokásos-rendesen
születések halálokba fonódnak

Úgy élek épülök ahogy tervek szabályok
cellái útjai óráimat beosztják
De érdekelhet-e
miképpen fejt le
a képzelet a való gombolyagját?

Feltámadás öröm új kezdetek remény
(mellőzendő ami közénk nem való!)

S lehet fordítva mind
csak véljem szép szerint:
ha hörgök is hogy ez valami jó

[A szürke faágakra...]

A szürke faágakra oly tündökölve
tapadt a nedves hó mint alkonyatkor
egy-irányú fényszóró ragyogása

[A kiszáradt kajszifára...]

A kiszáradt kajszifára
vadgalambok ülnek párba
furcsa két gyümölcsök: ülnek
ülnek – aztán elrepülnek

[Kicsit belétúrok...]

Kicsit belétúrok
ezt is csak így csinálom
s már sehol sem vagyok
a szüntelen világon

Bár bucka lenne vagy
akár egyujjnyi lépcső –
Félek: csak indulat
önarcomat kivéső

Értelme-haszna: füst
széjjelkereng a légben
amit hittem: hamis
Éltem? nem éltem? éltem?...

[Vér, zavar, béke...]

Vér, zavar, béke, lucsok, örvény
fentről nyilván gép-tiszta törvény

torz kíncsart arcoknak így hát
keresnünk kell másféle titkát

hörgés-nyavalygás csapna széjjel
mélyükben lelnünk szép zenét kell

de égi nyelvre légi nyelvre
fordítva jutnánk csak sikerre

a jajszót nem vígnak mutatni
kipusztítását kell kutatni – –

hogy mind bölcsebbnek kéne lennem
s nem megragadni a tömegben

röpülni inkább magasabbra
és hallgatni az okosabbra

nem javulok hülyén darálom
a kulcsot kulcsot nem találok

s tapogatózom körbe pörgök
és szabálytalanul üvöltök

Észrevételek [III.]

Utakat nem találok. Pedig ezerfelé várnak a szúnyó
Csipkerózsikák.

Néhányuknál ott voltam már, de nem mondtam el,
holott tanulságnak se lett volna utolsó. De meg enyémmé
is így váltak volna.

Például egy szikrázó-derős téli vasárnap délután falun. Barátaimmal. Az ünnepi ebéd ízével szánkban és az ifjúság túlcsonduló gazdagságával bennünk.

Az a néhány óra tucat-jegyeivel is esszencia volt. Falusi udvar, szalmakazal, rajta átvetett rudak a szél ellen; érdesen megfagyott s nyomokat őrző sár, mely nyúlósan engedett a talpnak; kopár eperfa, körtefa, kövér tyúkok, teli góré, drót-rácson át harsogó napsárga kukoricacsövek, vakító házfalak, fáradt-piros cseréptető... S a többi szokvány-kellék – kinek-kinek fantáziája és tapasztalata szerint.

Mindezzel együtt esszencia volt.

És mondhatnám még és mondhatnám még...

Gyarapszanak a falak és a zárt kapuk. S mérhetetlen szabad területek elhanyagoltan.

Most a hozzájuk vezető utak felszabadítása lenne a legfontosabb.

*

Az Éden: harmónia, a Kiűzetés: egyensúly-vesztés, a világtörténelem: az elveszített harmónia keresése.

Roppant öldöklésekben és egy négysoros versben is.

De az öldöklők (vagy az okot adók) tragikus tévúton járnak, a négysoros versek írói erősebbek.

A keresés már azonosult az étellel.

A megszületett harmónia: Éden; az Éden nem a homo sapiensnek való.

A homo esotericus-nak? A homo salvatus-nak? Lehetséges efféle?

A küzdelem szüntelen destrukció. Az agyondestruált (elnyomorodott) lélek képtelen lesz lassan a méltó-ívű emberi mozdulatokra.

A Gonoszság Tengerének túl gyakori a dagálya. A bűn sója kimoshatatlan a lelkekből.

Persze, hogy egészséges a törvény, a funkció az anyagszerűség – az igazság felismerése és diadalra jutása a tárgyi világban.

Csakhogy a lélekben a manipuláció a legsunyibb visszakozás. A legszörnyűbb hazugság, a legotrombább formalizmus.

A kor alaptragédiája.

A környezet, a művészetek és a használati létesítmények funkcionálizmusa – lelkifurdalás. Annál maróbb, mennél nagyobb az ember hazugsága.

Nyaraló

E csöndbe e fehér falakba
hány múlt nyögés van bele rakva
hány álom páva-farka-magja
e csöndbe e fehér falakba.

Karének

Hogy egynyári vagy őszöreg,
az így tavaszkor egyremegy
 abban a nagyvilágnyi karban,
 mely fűben, fában és bokorban
megzendül, és dalol, dalol,
s az éig felhatol.

[Zárókórus...]

Zárókórus: vadgalamb rádió
madárcsicsergés gépkocsi gyerek
fáradtan fakón egybedől e sok hang
mint körmondat tehát után

mert az éj nagy zuhataga
mindent lever a földbe mindent
elnémít s újra hallanod kell
önnön lélegzeted ami
egyedül köt majd a világhoz
a legtágabbhoz hisz ha szippantsz
talán kicsit a kozmosz is
megrezzen

a lebukó nap árnyak karmesteri
pálcaival vezényel – –

Kihaló falu

A mai török a százszor veszélyesebb.
A kétes komfort űzi innen (csalja el)
az őslakók új sarjait.

Bejön az erdő,
– eddig csak táplált, védett, nyugtatott.
Szétfut a gyom,
– eddig csak megtúrten lapult.

S a tömény alkonyati béke
nem hull többé emlékezőkre
s várakozókra,
az éjszakát
nem bontják meg nyögések, suttogások,
víg és szomorú emberi zajok.

A szél próbálja utánozni őket.

Lógó kísértet-jelöltek az utcán,
lépésük mint az enyém is: nehéz.

[Anyát ne...]

Anyát ne gyereket ne
se feleséget
s egyáltalán: családot
s egyáltalán: semmi érzelmi témát

Csak hidegen
tárgyiasan
tartózkodón

Mert aki olvas – szégyelli
az érzelmeit szégyelli
azt mondják mélyen szégyelli

hát szégyellni kell írni is
szégyellni kiönteni is
szégyellni bevallani is

inkább az álcák jelmezek
a remegő kisgyermeken
zörgő vasvért fém-ragyogása

[Hős céljaim...]

Hős céljaim? Kása-élet!
Se formája se iránya
Naphosszat a falra réved
szemem – mégse mégse látva
Falra réved úrbe téved
fal anyagát szétzilálja
Hanyatt fekszem Merre széledt
érzéseim tarka nyája?

Pár méterrel mélyebb ágyban

nem falig már és ürig sem
koporsó-tetőn akadva

mégse szűkebb rácsba zártan
szemgödörben már ha nincs szem
kezem lábam elrohadvá –

Falusi temető

Makacsul egybetapadt
sokszínű kicsiny csapat
van aki száz év tetejéről
van aki négy hét küszöbéről

Szőlők és kukoricák
s halottak – a másikat
ki tartóztatja fel
gátat ki kinek emel?

Haszon-föld valamennyi
szokott teremni
fürtöt halottat
csövet követ faragottat...

[Ilyenekből...]

Ilyenekből tevődött össze
nagybetűkkel az Őszi Este
mikor hideg eső pofozza
a levelet s földig tapossa

Az ablakok fénycsápjá csonkán
elgyöngül a rücskös falaknál
megáll legörbül – gyászos ének
teste is támad a sötétnek

Délután – láttam – két düh-némbér
birkózott az akác a széllel
melyik mellé álljak? – figyeltem
kenyér se kellett bár leszeltem

Gyöngé az üveg hogy kizárja
bedől a világ a szobába
itt is ősz lesz: az Ősz a benti
együtt készülnek megszületni...

[Valahogyan őrizni kellett...]

Valahogyan őrizni kellett
a kezeket a lábakat
a gyémánt-agyat rossz tüdőt:
ha már a szellem rigolyája
hogy testben tetszik laknia

Hát hozsannázott himnuszolt
ódázott nyomta nyomta nyomta
nyomta a sódert

Égieknek
vélték a címzettek maguk
s elhullattak néhány garast

Valahogyan őrizni kellett
úgyse sokáig sikerült
hosszannázott áradt a szép szó
nyelvét vérezte aljasan
s a véres nyelv mondta Dorottyát
Tempefőit...
fizetett Vitéz fizetett
valódi pénzzel

[Ház helyett...]

Ház helyett meleg zug helyett
samaritánusok helyett
életbiztosítás helyett
a csikasz farkas sorsát kell keresni
a csikasz farkas sorsát megtanulni
csikasz farkassá válni csöndesen

[Sokgyermekes szülő...]

Sokgyermekes szülő – ha hívlak
Vitéz helyett olykor Petőfit
József Attilát vagy Adyt
mondok – s nem is sokat hibázom
jól értitek egymás nevét
Ó milyen biztosan szilárdan
beálltatok egymás nyomába
milyen gyakorlottan suhant
első nézéstek is körül
megöröklött tapasztalattal
Kórus görög kórus időben
szétszórva de valamilyen
szkénében együtt ritka kórus
a költők kórusa csodásan
tudja szerepét mindegyőtök
Vitéz – a Krisztus-öccse-kor
Petőfi – félig gyerekkor
Ady – negyvenkétévesen
nesztorul és József Attila
Vitéz élet-tükre

Nem így kell
számolni: inkább összeadni
a négyet: százharminckettő
ilyen magasról szólt le mind
ilyen tudás egéből

Falusi vízpart

Végigjárjuk

Gyerekkorunk nevében
mást és mást kérünk rajta számon
mint ahogy a mostani gyerekek
ezt a mostani idegen
ezt a mostani semmitérő
ezt a mostani üres és
fantáziátlan arcát
keresik majd felnőtt korukban

Végigjárjuk

Látom a csapkodó
riadalmas szemek éhen maradt
étvágyát s így szólok:
„Barátaim
a játszótereket játékokat
játszópajtásokat sose szabad
kint hagyni és így kint keresni se”

Mondanám a mai kölyköknek is
de ahogy kezdem elszaladnak
gyanakvással gúnnyal tekintetükben

[Szigorúbbnak kell lennem...]

Szigorúbbnak kell lennem a
szétválasztásban

Jártam egy utat
egy tájat rétet erdőt
kisérték sokak kevesek
akadt aki csak szembejött

hanem a nap süttött
s a képre ráírhattam hogy „Derű”

Járok ma is
rét táj út erdő
kisézők és szemközt jövők
csak azt írhatom fel „Sötétedő”

Szigorúbbnak kell lennem a
szétválasztásban
ostobaság volna amazt
megrontanom kompromittálnom
kellenek az egészségügyi séták

[Hányszor írtam le már...]

Hányszor írtam le már
vége lekerekítve
nem úgy többé a tisztes
emlékekhez rakandó

Aztán valami közbejön
falutok nevét olvasom
fénykép kerül kezembe
szagot vág orromba a szél
S elkezdtek újra
bolyongani boldogtalan
ikrei baráti szívemnek
ki tudja hol porló fiúk

Hallom a hangokat is
de szavatok nem értem
Talán nem is beszéltek
vagy valamilyen túli nyelven

A kisöcséim lettetek
késő öcséim lettetek
s mindig messzebbre kerülünk
én sodródom ti meg maradtok

de nem úgy hogy végére jutnánk
olykor köd hömpölyög közénk
máskor élesen vág a nap
fölégeti a levegőt is

és bajmólódunk makacsul
egymással és reménytelen

Kölyök-út

Derek égő-hidegen tapadó
derek földet pepitázók
derek sikamlós hátatokon
csúsznak be a reggelek a köddel parolázók

Induljak? ó ha indulok
a sarkon már gyerek
fordul be karácsonyi csillagok
sütnek le rá s orrában fenyőillat remeg

Ki lehetne írni akár:
„Kölyök-út” – fölsorakoznak
kétoldalt mik régóta már
– úgy hittem – a nemlétbe maradoztak

bár csak maguk rejtőztek védeni
de ily ünnepelőtti
napokkal jól szót tudnak érteni
s nem félnek ismét egybeverődni

Hát így most fondorlatosan
csak álmodni fogom mi lettem
s járkálok súllyal vaskosan
hajdanvolt térdig-érő életemben

s lombokat hagyok háztetőket
magaslani fölém s hagyom
oltalmazóknak őket
a bolyhos hazai úton

Nem félhalott évszak sorából
támogat fel a tavaszi
levegő: fészek-nyugovásból
fölös erővel vágok majd neki

Rókus-domb

Játék-birodalom, kanyargó
utcácskák bokrok képtorony
Tövében sok-százéve csorgó
török-kút csacsog monoton
Játék-domb andalgó szerelmek
morranások és lihegés
játék-domb múltak és teremtek
rajta emlék és feledés
otromba súlyos lépteit
az idő hányszor rá-típorta
de bármi szörnyűségeit
játékosan könnyen kibírta
Hányféle hang kereng-forog
keverék seregély-csapat...

Egyébként

Ferdén vágott papírlap
gyúrt nadrág letiport
park-pázsit késve virradt
reggel zöld rétek és fák
partja közt utiport
nyeldesni (noha kellőbb
lenne fény-tiszta szellőt):

így hiteles így élet
egyébként: semmitérő
egyébként: unalom

[A hideg antikakas...]

A hideg antikakas megbúbolja
a menekülni hasztalan igyekvő
s végre leguggolt föld-tyúkot azám
azám – szemes lesz a tojás

A buliból úgy ahogy
kimaradni törekedtem
de jeges – a erotikus
képzetek képzettársítások
nem sietnek belőlem kimaradni

Kétségtelen sokat kopok idén is
kétségtelen hogy lassan elkopok
kétségtelen hogy ez a tél is
kétségtelen hogy majd tavaszra
kétségtelen

[Köd dugja el...]

Köd dugja el vagy nap mutatja
esendő téli táj
magam mellé segítem
a decemberi szoba-zugba

A védtelenek mellém férnek

Szöhetik tavaszi terveiket
csukott legyezők
föl nem fűjt léggömbök
Majd a szabad ég alatt igazán

Most egy írófüzetnyi téren
idomított álmaim karján

Ez persze csak pótlék
ez persze csak
kondíció-edzés
hogyan az izületek
izmok
vágynak
hevek

Majd a szabad ég alatt igazán

Két nappal előbb

Elnyűttek voltak álmosak
ingerültek szégyenkezők
kerülgették egymás szemét
s nyilván a káröröm
fogta le nyelvük hogy ne mondják:
pokolba vele! hagyjuk a

csillagot! amíg a homokba nem
dőglünk addig gyerünk haza!
nyilván a káröröm hogy a
másik kettő is úgy kifogta
Elnyűttek voltak már ilyenkor
két nappal előbb estetájt
Királyok? vándorkoldusok!
arany és tömjén mirha – jó de
nem fekhettek rá bele se
tudtak harapni

Két nappal előbb
a káröröm hajtotta őket
Aztán mikor mégis: megint
kerülgették egymás szemét

Ünnepekre gondolok

Hegycsúcs? szigorú forma?
hol, s hogyan fogadom ma?
Volt-e eszményi – egy akár?
Vagy innen-onnan
eggyé-lopottan
pompázott – fantom-ideál?

Hol ez hol az nem...
Hát rendületlen
nyelni kellett – Mégis ha most
akármelyikbe
kopogtatok be
páváskodón csodálatos

Csak ami jön vagy itt van:
csonka s javíthatatlan
és egyre jobban megzavar
Vajon megérte

s ugyan mivégre
vesződnöm hiányaival?

[Állítanám csöndben...]

Állítanám csöndben körébe
kevés szívem szerinti népem

akiktől bármi lengeteg
melegség megmelengetett

kik a világban vagy a sírban
még érvényben vagy már leírtan

hogyan tartanék míg tart az emlék
fölöttünk ünnep-táji szemlét

győztes vagy vesztes harc után
hálás vezérként tartanám

mert én jóvoltukból maradtam
sérülten is bízó magamban

állítanám... csak hát hogyan?
szétmentek majd mindannyian

és nincs mód eszköz semmiféle
hogyan hívásom fülük elérje

szemlét ezért nem tarthatok
hálát ezért nem adhatok

de a légbe kiálthatom
mázsás-borongós bánatom

[A petró-lámpa fénygömbje...]

A petró-lámpa fénygömbje kicsiny de őrző
s a berlinerkendők fészket kínálnak a kéznek

végig a faluban végig a faluban egy-sötétség
kétszer-háromszor összeakadt kicsikét a szemünk
Nyugalmas a Duna fodor sincs tetején
fodor sincs zaj sincs nyugalmas a Duna
elviszi elsüllyeszti megfojtja álmaim

[A sötétségben...]

A sötétségben kivétel a fény
a sötétség szabály
éjszakánként társul a televény
a barlang
a tengerfenék
a Kozmosz naptalan határai
a vak szemek
a hús mélyén futó erek

Költő-elődöm

Janus Pannoniusra emlékezve

A csillagos ég s a hegyek alkonyatkor:
ez a kettő nem változott.
S ha rájuk bámult ablakán, olyankor
azt látta, amit én ma.

A közvetlen napi ügyek bizonnal,
mint bennem, úgy zajogtak,
de a világgal végképp más viszonyban
volt régi-régi ősöm.

Sok mindentől félt nyilván, amitől ma
senki, de az ezerszeres
mai borzalmakról nem volt fogalma
kis, gyermek-rettegőnek.

Megjelenhetne mellém ülve csöndben,
elnéznénk egymást, megköszönnénk:
én neki, hogy idáig eljöhettem,
ő nekem folytatását.

[Vonatkattogás...]

Vonatkattogás szűrő lécsora –
látom a tornyokat a zajgást
de nem mehetek mennék bár oda
a kerítés nem enged

A Teverét Arnót s a Pót
magamon áthömpölyögtetem
hozzák a való-nélküli valót
mi csak bennem ragyog föl

Tér és idő – történelem
világbörség velem a szűk ágy
de a reggel kés-él fényeiben
már koldus indul utnak

akivel egyszer nagy dolog
esett egy ablakon benézett
s folyton keresi azt az ablakot
inségei sarában

[Homok a számban...]

Homok a számban: fogam közt a szó

A flamen Dialis nem láthatott halottat. Ha felesége meghalt, ott kellett hagynia a papi testületet.

*

Az élő értelme az élet. Az élet értelme pedig a teljesség.

Ha ebben bármi zökkenő történik, gyanúba keveredik az élet értelme maga is.

Ha aztán nemcsak megzökken, hanem meg is szűnik az élet, akkor következik be az iszonyú botrány. Olyasvalami, ami nem lehet szalonképes az élet igazi szolgálói között.

A flamen Dialist elbocsátották, ha halottat látott, a kapucinusok majdhogynem halott-kultuszt űztek.

Mi ez? A halál valóban hozzátartozik az élet összképéhez?

Jézus aligha szerette a halottakat. Gyógyított, föltámasztott, feltámadott.

[Talán a fa-országnyi fa...]

Talán a fa-országnyi fa
talán sajnálva néz le a
magasból rám s ránk futkozókra
kik hazulról – hej régi nóta –
reggelente ragyogva bízva
indulunk s térünk törve vissza
se a földdel s a levegővel
nappal éjjel köddel derűvel
illattal bokros sugarakkal
rendelt társakkal rokonokkal
igazán közelre sosem
juthatunk hadnyi idegen

MŰHELYTANULMÁNYOK

Gázel

Nincs a fényben vigalom
nincs az égben nyugalom
Akibe beköltözött
a civódó fájdalom
szeme annak csupa köd
át félig se lát azon
s ha magában néz körül
ott se várja irgalom
emlékezik álmodik
útja végig csupa-rom
Mit tehetne? elterül
gyászruhát magára von.
vére lassan csergedez
őszí eső homokon –

Triolett

Óra ketyeg óra három
háromszoros hírrel érzem:
fut az idő én sem én sem...
hasztalan elébe állnom
hasztalan bármit csinálnom
Átlép? – másutt jár egészen!
e világon? más világon?
ismeretlen küldetésben?

Éjenkint legalább

Éjenkint legalább, szállna meg akkor a
békesség, legalább akkor: a fül s a szem
ajtóit s az agyét zárva be gondosan
minden rosszakaró elől.

Éjenkint legalább, hogy ne ömölne be
rajtuk bírni alig bírt gonoszok hada,
s hogy ne lenne köves, fulladozó torok
síp-dob hangja szikár zeném.

Éjenkint legalább... Nappal a hemzsegő
dolgokból nagyon is gyakran előcsapong,
s meglankasztja a hév mozdulatok tüzeit
sok-sok fagy-fene gondolat.

Nyár – tél

Egymást ijesztgették a hold-növelte
kövér-nagy árnyak
s a kuszaságok köréjük tekerve.

Ma réteges, résnyit se felhasított
felhők otromba sátrat
vonnak föléljük, fény sehol se csillog.

Nem egymástól félnek, valami mástól;
ők egyetértve
bújnának a közös próbáltatástól.

Hallom: fa fának suttog, fa bokornak,
bokor fünek, gondot cserélve,
egymást okítják, egymásért szoronganak.

Igazolás

Semmi a négy falon belülre,
csak ami szép! –
Idill, idill, idill... nem is kerülve,
nem is hűlve, csak úgy langyosdadon

Három óra ketyeg másféleképp.
Tudnám anélkül is,
tudom, hogy az idő sietve lép,
s az idill darabokra hull szét.

Azért mégis: „alulírott (nevem)
igazolom:
rend volt, s boldog is voltam tán ezen
a januári délutánon.”

Arany születésnapján

Évforduló bár nem kerek
– de ilyen kerek életé? –
151 – több kevesebb
az itt már egyremegy
Ha volna mindig-fénylő égítést
ő az le nem nyugszik sosem
folyton csodálni illenék
nemcsak választott ünnepen.

Ugyanakkor

Én kétszeres ünnepem:
Arany születésnapja és
legkisebb lányomé – igen
mesterkelt egybe-fércelés
De mégis – bár más-másneműt –
nekem egy-annyi örömet
adtak s két csillagot
gyújtott e nap fejem fölött

[Párnak parancsolni...]

Párnak parancsolni
segget érte nyalni
jaj hatalom hatalom
van-e kábítószer
mely túltesz ez italon?

Vásár

Eladó eladó eladó
vehető vehető vehető

Fölsoroljam? lenne leltár
Aki nem járt még ilyenbe
annak mindegy volna
Aki meg járt már ilyenbe
azt nem érdekelné
Fönn az értetlen-meleg
februári nap lobog
lenn az élet maga-zajgó
tenger táncoltat sodor
Ünnepélyesség: sehol
sőt komolyság sem: sehol
s a legünnepélyesebb
legkomolyabb délelőtt:
pezsgés hogy a számba
is bevág a habja s nyelvem
harsány szóra bírja:
ej de jó buli az élet!

Örökös

Kicsi és nagyobb tárgyai
engem szolgálnak, s mintha régen,

de bizalmas szokásait
továbbcsempészik észrevétlen.

A fiók – csak ha valahogy
úgy húzom-tolom, jár simán
volt késéhez se nyúlhatok,
csak megszokott keze nyomán.

Örököltém? vajon mifélét?
amitől lettem gazdagabb?
szép s hasznos dolgok keverékét
s értéktelen csöpp vackokat?

Vagy inkább testi engedelmet
s a lélek készségét vele:
leglényét jobban őrzem meg,
miként magamtól tellene?

[Mennél későbbre...]

Mennél későbbre halogatom
mennél messzebbre tologatom
vissza nehezebben csalogatom
tűnik a hajdan-birodalom

Én voltam-e benne oly otthonos?
Álmom idegen tájat tapos
könnyektől csillog nem harmatos
Kezdeni kéne de hamarost

Ugyan lehetne-e haszna már
rosszfele szállna a hűtlen madár
értetlen szólna régi határ
jobb lemondani ha semmi se vár

[Temető tél köd...]

Temető tél köd hideg-lucskos kövek a halál izzadmánya
ravatal tél köd hideg díszek koszorúk hideg gyertyaélgők
hideg urna szavak automata-búcsú temetés-krájléráj

Ha eldugták volna
földbe dugták volna
ha utána nyersen
legyintettek volna
ki keresi? nincs már
odaköpték volna
élőként egészben
búcsúzhatott volna –

Kis fehér urna patika-edény-féle a koporsók szokott helyén
vignetta: név élt ennyit és kész
kis fehér urna gyerek is fölemelheti
Hát ez maradt hát ezzé változott ezzé a kevés porrá kövé
ezze a tagolatlan és ősprimitív szimplasággá
az a gazdag

K. F. tanár halálára

Mehettem volna én is: egykorúak
vagyunk nagyjából –, vagy nem is vagyunk,
csak voltunk, s már vagyok veled, ahogy
az előemberrel... vagy mint ahogy
Goethével, vagy a csak néhány hete
meghalt fiatal orvosnővel is:
ők mind fölcsaptak már időtlennek
és véglegesnek, fölcsaptál te szintén,
én meg akárhogy öregedhetem,
csak itt botorgok az esetlegesben.

Ó de nagy szégyen! (kinek szégyene?)
hogy tested annyit rendetlenkedett,
és szellemed röptéhez egyre-másra
rendbe kellett először szedned őt.
Ó százszorosan kínzó repülések!
Ó százszorosan csodálni-valók!

Segítettek nyilván a sors tudói,
a költők, írók, a te szüntelen
néped, mely nincs oly emberi nyomor,
minek ne nézett volna már szemébe,
s kiket te annyit hallgattál, s akikről
oly lelkesedve hoztál hírt nekünk,
nekünk és hadseregnyi fiatal
tanítványodnak, megszállott tanár – –

Nem folytatom, nem is gyászollak el:
mind több a gyászolandóm –, és mit ér?
Inkább az élők! Téged is barátom,
„Tömerdek dolga van” „Nyilván üdül”
„Külföldre ment” – efféle mondatokkal
intézked el (mint eddig), hogyha olykor
eszembe jut, már rég nem láttalak.

[Volt nincs...]

Volt nincs – ez a nincs is van
s jobb tán mint a volt
intézhetem magamban
ahogy jólesik

Ez a nincs a lenyomat
jelzett tér üreg
zéró ami megmaradt
kivonás után

Volt szív volt szem arc tenyér
szó egy-vér kapocs
nincs szív nincs szem arc tenyér
szó egy-vér kapocs

Nincs hát meg se változik
hozzászokhatok
lényünk megbarátkozik
lassan bármivel

Nem tudok mozdulni sem
szólóban hiány
kísérget hűségesen
csorduló hiány

[A zene...]

A zene öröktől fogva létező birodalom. Földrész?
Világ? Galaktika?

Aki hozzányúl – nem teremő, soha nem teremő,
mindig csak felfedező.

A zeneszerzőben a Kolombuszok s a Nansenek
erényeit kell tisztelni.

A többi alkotó valamit épít. Kicsit – ha nagy szerencséje van – hozzátesz a már készhez. Olyat ami addig még sohase volt.

A zeneszerző (de a jó előadó is) határokat tol kijebb. Sőt: a hangszer-feltaláló is ezt teszi.

Ezért nem tud egyetlen más művészet sem olyan öntörvényű erővel megragadni. Polgárává sőt rajongó patriótájává bűvölni.

A zene birodalma alighanem határtalan. Mérhetetlen sok hódítani való marad akárhány későbbi nemzedékekre.

Határtalansága adja roppant erejét...

Bizonyára élet-megoldás és halál-megoldás is.

Muzsikálni kellene a haldoklóknak.

[Negyvenkét éve...]

Negyvenkét éve! Ej apám!
És mégse daliára:
megszeppent szomorú kölyökre
nézek rád vissza mindörökre

Kis anyám még kisebbre fonnyadt
de addig a lélek igényét
jól szolgálta: mit ő tudott csak
hozzá nyugodtan elmehettem

Farkasul volna mondható:
nem kellene –: pusztuljanak
emberül: mindig kapható
valami mindig a szülőktől

[Fölmentem a padlásra...]

Fölmentem a padlásra valamiért
nem is tudom de nem is érdekes miért
s a szétszedett rekamié teknőnyi rongy
szunyoghálós ablakbetét diós- és mandulás doboz
a kéményből sepréskor kikotort korom
palackok és befőttes üvegek
lim-lommal teli rézbogrács cipők
– valódi padlás hát sorolhatnám tovább
s inkább csak abbahagyni tudnám nem végigmondani
fölmentem s most hogy szokásom szerint
mert este van a napot meghányom-vetem
s elsíratom igen akár tetszik akár
nem tetszik vagy tetszik giccsnek dumának
utazás-émléknívé nő a padlás
Odysseus-bolyongássá a néhány
lépés és néhány perc és újra elhatározom
hogy minden órám virágát holnap is

[Kicsi Bálint...]

Kicsi Bálint
sose bólint
sose mondja hogy igen

Feje rendre
csak a nemre
inog egyre szeliden

Körbe-körbe

Mivégre és honnan hová?

Még kettőt férjhez adnom
nekik lakást szereznem
sok pénzt a két lakáshoz
Meg hát a fogam is fáj
fogorvos... hadseregnyi
levélre válaszolni
fél-agy bürokratákhoz
külföldi út ügyében
kálváriázni menni
de megszervezni azt is
hogy közben itthon is rend...
az orvosság fogyóban
jaj mennyi ócska ember
hogy fúrnak hazudoznak

Ütném ki a szemétből
ütném ki a fejem de
folyton fölébe omlik

hát nem mívégre honnan
hová – csak körbe-körbe

[Emléknek is jó lesz...]

Emléknek is jó lesz meg oknak is
melldőngetésre
hog egyszer ritka parazsat
szított föl tévedése
kápráztató lángok – mit tudta ő –
csaptak magasba
de nem volt hozzá ereje hogy őket
életbe tartsa...

[Most már végképp kiderült...]

Most már végképp kiderült, hogy így nem győzhetek.

A folytonos harc kisebbségi helyzetet teremt számomra s lassacskán egészen megront.

A fetiszizált ellenfél (ellenség?) erejét, módszereit én nővelem, színesítem, bonyolítom. S minden újabb összecsapásnál nagyobb lesz köztünk a szintkülönbség. Volt, hogy még feje tetejét is láttam, ma köldökig felhőkbe rejtezik.

A csatakiáltások jajveszékeléssé váltak. Az első mozdulatoknál a fölény, illetve az alárendeltség beismerésévé.

Tudnivaló viszony, hogy a megadás zülleszt a küzdőt. Ha már szívében megszületik, nincs messze, hogy kezét is magasba kényszerítse.

A világban ijesztő gyorsasággal szaporodnak a magukmegadók. Egyszer aztán hullaszínre csúful az összkép s az összkép után jön a teljes kép is.

Meg kell változnom végre. Már csak azért is, mert akadnak akik rám figyelnek példa és okulás végett.

Hinnem kell (és ez nem is csalafintaság), hogy én azon az oldalon állok, amely később lett, tehát tagadásul. Később az étellelennél, így annak tagadásául. Az élet oldalán állok, s így a biztos győztesén.

Föl kell nőnöm ezért ellenségeimhez, sőt fölébük is kell nőnöm.

Apám-öcsém

Apám-öcsém nos figyelj rám
nálad máris többet éltem
amit te nem én azt tudnám
valamilyen versengésben

De majd ott túl? Furcsa helyzet
Apa csak azzal maradhatsz
hogy már jóelőre kezdted
a végsőt s elől haladhatsz

Ama sose-forgó létben
apaságod sérthetetlen
nincs előzés semmiképpen
sorrendünk cserélhetetlen

Mindig hátad jár előttem
mozgó bástya s át nyugalmat
ha majd egyszer az időben
mögém is bújók nyomulnak

[Döngetik a papírvárat...]

Döngetik a papírvárat. Döngetik? Alig jó szó.
De hát hogy papírvár, az kétségtelen, hiszen annyi-
ra vékonyfalú, ingatag, gyámoltalan.

S hogy döngetik? Hosszú-hosszú s mély-öb-
lős hangok és mély visszhangok forgolódnak ben-
nem minduntalan.

Ragadozó hangok. Fölzabálják háziállataimat:
Védelvezőimet, szórakoztatóimat, táplálóimat.

Ragadozók: azoknak az öklöknek idomított
ordasai, melyek falaimhoz verődnek.

Iszonyú következetességgel omlasztanak.

Iszonyú következetességgel meztelenítenek.

Csonkul a zárt funkciórendszer, megbotlik egy-egy folyamat.

Mind távolabbi világok érnek bőrömhöz.
Mind szédítőbb tériszony telik föl bennem.

Elvész az irány értelme. A távolodás és közeledés megváltó szokása. A honnan és hová mentőöve.

„Elő síp, dob, zene...”

Egyre több zenész elbóbiskol. Egyre gyöngül a külső csinadratta.

Döngetik a papírvárat. Burjánzó rettegésre dől majd zúduló könnyűsége.

A gyógyulás bánata

A fizika törvényei alá
szorult a lélek újra:
az elégséges ok
és az arányos okozat
országában mozog

S a pontos rend
franciakertjének szabályos
útjai
nyírott bokrai
közül

sajgó ábrándozással
emlékezik
a bozótok
vándorára

[Bever az eső...]

Bever az eső, mindenkit lever.
Volt-lány, te is nyilván az ázott
ablakon át bámulod a világot;
semmit se látsz:
az emlék hullámai lepnek el.

Nyaraid mélyeibe visszajársz.
Minél messzebb: annál sugárzóbb,
annál könnyebb a lényed, mozdulásod.
Találkozunk.
Töltés? füzes? lombzúgás? gágogás?

Ez a ráncos nyak – nincs hozzá közöm;
ez a lógó mell, ritkuló haj
csak tréfás játék-maszka rajtad. Ó, jaj,
hajítsuk el:
sértetlen szárnyas angyalt rejt a szörny.

Akarom... augusztus... hetes eső –
De nyár, nyár, lúdláb mocskos árban,
s mint a többi: ívet hordoz nyakában.
Gyerünk, gyerünk!
a vízbe rogyhat a következő.

Észrevételek [IV.]

1

A fabódé kátránypapírja
alá a bódé ereszére
veréb rakott fészket
Napestig
hordják az ételt a kicsiknek

Mielőtt a fészekre szállnak
(szájukból a zsákmány kilóg)
riadtan lesnek körbe-körbe
és valamennyi fordulónál
félnek: mert élnek: élnek – félnek

2

Elbújt a nap összebújásra
hidegebb lett melegedésre
temetnek szebb túlélni mint csak élni
szakítanak: szabadulásra
találkoznak: teljesedésre
tévednek a rossz kommentátorok

3

Hallgattassék meg: égig ér
csak maguk ellen magukért
átszól rajta bárhogy üvölt
a halk szó mint szenved a föld

4

A fákat veteményeket –
naponta többször körbejárom
ők lettek legjobb társaságom
az emberek helyett

Mizantrópság? – Önismeret
Tudom: hol mit találok
S mert magamtól nem menekülhetek
nem is gyűjtöm a rondaságot

A fák a vetemények –
bánnak is ők! nem képzelődöm

de törvénytisztelőbben élnek
S ha már én úgy is csak verődöm:

beléjük kapaszkodhatom
cserben a föld alatt se hagynak:
Értelmét kiszámíthatom
minden rámhajló mozdulatnak

5

A végső vereségig
sok közbeeső kisebb vereséggel
a lázadók csizmái alá
ne a trón magasáról
jobb ha már csak az első
lépcső tetejéről

6

Lassan minden rendeződik
egyre többen rendezőink
kiki maga nem vesződik
mintajuhhá szerveződik

7

Úgy ötven-hatvan évet
vissza – a csendig
Mostantól ötven-hatvan évre
csendért hány visszatérne
lármás mai korunkig

14

Van amiről – mint a gyerek előtt
a sex-ügyekről – nem beszélünk

Egymásra kummantunk felnőttesen
s mindent megértünk.

16

A kajsziság, a ringlóság, a körteség, a szilvaság.
Emeleti verandáról nézem a fakoronákat. Oldalról,
vízszintes eszmei középvezetékük magasságából.
Kitűnően látszik külön ság-ségük.
És seregnyi helyre tömörítve a hallatlan erejű törvény,
jobbára két újjal is szétzúzhatóan.

19

A tárgyilagosságnak nem kell pódium. A földön
félszájjal is elég.
Az iszonytatónál éppen ezzel iszonytatóbb.

20

Nincs arcuk a nyaraknak Szinte mint a
hivatalt csinálom nyári dolgomat:
a nyaraló szépítését jobbítását Járok föl-alá
a házban és az udvaron hasznosra állított
nézéssel még a szépet is csak
mint a tökéletesítés újabb sikerét
konstatálom Rideg angol regényeket
olvasok vegetáló vagy nyomorult
emberekről s ezek a regények is
lepattintanak rólam ezt azt
többnyire a szerelem úgyis megviselt
zománcából Hát nem azért se
azért se fogom a nőt soha
kis buta csirkének nevezni látni
aki csak egyet tud s noha
a courths-mahler-dumát se szeretem
tisztában vagyok azzal is hogy a nő

szintén sorsot hordoz (mennyi de mennyi
sorsra tanított meg már nő) Hanem
túl ezeken vagy ezek ellenére
mégsincs arcuk a nyaraknak mostanában
a régi arcok ismétlődnek egyre
nem árnyalódva töményebb értelemmel
legfeljebb átírva a régi vonásokat
már bizonyára kitörölhetetlen

21

Nyugalom felsőfokon
persze a szokásos érezhetetlen
külső agressziókkal amiket
már tudomásul se veszünk
be se számítunk
De nem szűnik a rohanás belül
a hatalmasan szervezett
bontómunka (szemben az utca
másik felén egy házat bontanak
egész nap hallom a nehéz
kalapácsok döngését) súlyosan
döndülnek az ütések bennem

22

A fekete hűvösség mihelyt kilépek
meztelen lábon szorít
A tücskök sokasodnak
Az éj súlyos nagy tömbjeit
kell a fűnek kibírni!

[A szenvedést...]

A szenvedést meg a halált
ha azt egyszer majd elveszik

a gyászt a búcsúzást: a test
és a lélek gyötrelmeit:

az idő inflálódik az
ősz gyönyörű sárosan is

a kevés sokká sokasul
ha többé nem pótolható

egy almamagból a világ
kényelmesen kibontható

Derűsen nézi már halott
gyermekét a ravatalon

tabletta tű gépek csövek
és hipp-hopp minden rendbe jön

De mihez kapcsolódik a
sejtelmes bíbor alkonyat?

[Csak két ember...]

Csak két ember ügye legyen
mi háromnak már esztelen
mivel a külső harmadik
oszt és szoroz – józanodik
és nem szippantja az erős
varázshatású levegőt
miben a kettő boldogan
új s új örültséget fogan
s példát ad hogy hogyan lehet
élni emberi életet

[Didereg...]

Didereg a barackfavirág
Korán kinyílt fagyos a világ
Tárjunk ajtót engedjük be
vegyük meleg tenyerünkbe
Neki jobb lesz: nem fagy meg
nekünk is: gyümölcsbe megy

Itt van itt a barackfavirág
váza néki s kellesse magát!
De akárhogy is kellené
válna csak reménytelenné
Ha már egyszer a vázába
soha többé termő nyárba

Románkori kövek

A kör, a körív, a gömbölyűség, a fonal –
Öl, fészek, ölelés.

A kő nem követlenülhet.

De finomodhat s távolodhat a kötől.

És a határ? A határ felismerése. Ez a
legfontosabb és a legnehezebb.

Ha sikerül: a leglélek ölt testet, a leg-
szellem jelenik meg az anyagban.

*

A emberi test matéria. Nem szégyen nem is
ködösítendő. Vállalni lehet. Nem is vállalni,
csak tudomásul venni.

A függőleges is vízszintes.

A földből nő ki itt minden, s meg is marad a
földön. Szándéka szerint, nem ellenére.

Az arcok többet tudnak a foghatónál.

Valahol létezik a Csend, az Erő, a Nyugalom,
az Öröm, a Ragaszkodás, a Hűség.

Az arcok telepítik közénk, a testtartások, a
kézmozdulatok.

De nem úgy, hogy megtagadnak, hanem hogy elfogadnak.

Valahol létezik az Átok, a Gyilkosság, a Cselszövés,
az Árulás, a Gyűlölet.

Az arcok telepítik közénk, a testtartások, a
kézmozdulatok.

De nem úgy, hogy eltagadnak, hanem hogy megmutatnak
és lelepleznek.

*

A túlzott finomság egyszercsak darabokra hullott,
s rühellte, hogy ugyanúgy összeálljon újra.

A lényegest tartotta csak meg magában.

A sarkalatos pontok sugaraznak, izzanak, irizálnak
Jobban, mint a cifra mellékesek.

Idegen földön

A magam nyelvén nem szólíthatom
az övékét nem ismerem

Itt most végigcsinálhatnám a szó-
teremtés egy-egy szakaszát

csak bizalmas viszonyba kellene
kerülnöm sorban valamennyi tárggyal

Talán az eddig létező
neveknél jobbakat találnék

és egyik-másik tárgy jelét is adná
hogy igazán elégedett

[Az árusok...]

Az árusok ha jók
ha árusnak valók
ha van hozzá szívük
eszük más mindenük

az árusok bizony
csalnak megannyiszor
téveszmét keltenek
szeszekkel töltenek

A téveszmék ha jók
ha embernek valók:
szépítenek bizám
eb aki szemrehány

s nem tűri boldogan
akár felsőfokon
s gyanúval bár teli
hitét nem mímeli –

mert kell a szédület
a sors-mértan felett:
ne csak törvény-szava
legyen fény-udvara

[Ki másokat táplál...]

Ki másokat táplál húsával
táplálja azt Isten magával

s mire csonttá csupaszodott
kap új hibátlan alakot

[Fényes is volt és meleg is...]

Fényes is volt és meleg is volt és fészek is meg szép ígéret
hogy lepattanhat mellemről majd a ránövekvő lassu kéreg
s hogy valóban lazulni kezdett éreztem a nap játszi ujját
s a réseken szellő cirókált szellő-kölykök csapata bújt át
hiszékenyen fegyvereim őket is mind már-már letettem
„Bánom is én csak bántsanak: van aki őriz s küzd helyettem”
és úgy hogy neki sincsenek fegyverei de elvarázsol
s tesz sérthetlenné megóv akármiféle támadástól
És gyült belém a nyugalom és gyült belém a drága hála
és gyült belém győzelmesen minden halálaim halála
Más formát öltött az idő is: öblössé vált és végtelenné
az idő is az én időm hogy ismét örömöm teremné
hogy futását gyorsítsam inkább ne minden percét elsirassam
hisz hoz csak és semmit se visz s csal hogy az éjt is átvirrasszam –

Fényes is volt és meleg is volt és fészek is... de újra fázom
(vagy fáztam is sérültem is de félrevitt önáltatásom?)
Látok egy gyöngé hátat egy szelidke tarkót távolodni
és látom ellenségeim ocsúdni és fölbátorodni
Hát folytatódik minden úgy ahogy előbb ahogy előtte
közvetlenül bámulhatok a közeledő temetőre
Ki a hibás? sokoldalú csúfoltatásom ki akarta?
Gyámoltalan öreg hevem amely kártyáim kitakarta?
Százszor bolond hiteim más mindent lebíró rendelésben?
Havas a táj hó bennem is talán ettől van reszketésem?
Mellemben döngő gyászdobok kívül is botránkozva hallják
A távozó még visszafordul vállat rándít széttárja karját...

[Ha a költő mondja...]

Ha a költő mondja
a toronyra: gomba
nem baj hiheti
aki szereti

Az erős ha mondja
a toronyra: gomba
nagy baj: köteles
hinni ki ki ezt

Ha a költő mondja
nevet aki hallja
szebb lesz a világ
könnyen hiszi hát

Az erős ha mondja
morog aki hallja
szégyelli magát
kínna hiszi hát...

Feltámadás

A maradék játékok ébrednek:
négy-öt mackóm, egyik sem ép,
s ki tudja hány kis, nagy baba,
kutya, ló mindenféle nép.

A hintaszék is billegésbe kezdett:
próbát tart, a doboz-tetőt
az építőkockák feszítik,
rég nem szívtak friss levegőt.

Fészkelődnek a csöpp színes-darabkák:
rajzolnának, kicsiny, suta

ujjak köré törekszenek;
mocarog pár apró ruha.

Feltámadás készül: mindegyre hallják,
hogy a közelben valahol
gyereksírás – az utolsó ítélet
angyali harsonája szól.

[A kapcsolat...]

A kapcsolat mindig véges elkezdni is
jó azzal a tudattal és alapállással
hogy ne kísérje jajveszékelés a legcsodálatosabb
halálát se csak a „tudtam” „tudtam”
belenyugvó kézlegyintése

Hát akkor mire valók
a kapcsolatok? Persze az embernek magának
nyilván hasznosak de ennél
több kell Egyszerű példa: megszagolni
egy szál virágot séta közben s már tovább is
mentél Mid maradt? Egy illat? Emléke csak
De ha ezt az emléket valamiképpen
sikerül tárgyiasítani tehát megközelíthetővé tenni
mindenki számára –

Vénusz fölmerült a habokból varázslatba estél
szíved körül meleg lett megszólalt a fal is
ritka híreket tudtál meg ritka dolgok felől
aztán Vénusz elmerült a habokba kijózanodtál
szemed körül hideg lett megnémultak a szájak is
nem jött hír semmiről

Ám ha mindezt tárgyiasítod: megadatik
másnak is hogy gyönyörűségében iszonyatában
átélje a szerelmet – hát erről van szó úgy hiszem

[Száraz üres karácsony...]

Száraz üres karácsony
Kisjézus sem született
csak bámulok ki a rácson
Hát nem szabadít ki a szeretet?

Hótlan sótlan órák
tucatjuk sem ér
annyit mint régi fenyőfák
ágán egy tűlevél

Hagyná a lányokra és fiúkra

Addig él az ember ameddig
emlékeznek rá
 jó de ér-e
valamit is az ilyesféle
bizony enyhén szólva szeszélyes
de azt is mondhatnám ringyó-hajlamú
őrré mint az emlékezés
rábízni életünk?

Jobb lenne nyilván
ha a halállal elmetesződne minden
s az emléket senki se akarná a volt
élővel azonosítani nyíltan hírül adná
hogy az egybekapcsolás csak ürügy
különben arról van szó hogy egy máglyárról
gyertyát gyújtottak

A valódi
életbentartást hagyná a lányokra és fiúkra
akik tudatlan éltetik tovább
kik ha magukat őrzik őrzik őt is

[Mindig becsukta...]

Mindig becsukta megbízható volt
mindig ki is nyitotta
más szenvedélynek sose hódolt
őszintén meg is becsülték miatta

Kitüntetéskor az okosak
valamiképpen elfeledték
hogy ő nyitott csak és csukott csak
s a nagy érmet az ő mellére tették

Hát azt hiszi azóta...
s ennek megfelelően...
Kopott rím, de itt épp jó: Régi nóta:
„Errare...” és mindig jelenidőben

Tiszta, nagy havak

Jöjjenek tiszta, nagy havak, jöjjön a hószag!
Nem baj, ha füst is van, s kicsit
a jó lég elsavanyodik;
kell a füstszag meleggel biztatónak.

Szakadjon a hó, ahogyan bírják a felhők!
Játékot, országméretűt,
mely már a gyermek-éjbe tűnt,
kapjon, vagy kapjon vissza most a felnőtt.

Ha épp az ablakon bámul ki, akkor ott
hintáztassák a hópihék,
felülről lássa, a vidék
vattába hogy bújik, mint boldog tetszhalott.

Ha meg kint muzsikál talpa a friss havon,
csípje arcon pajkos hideg,
hólabdázzák meg ereszek,
s higgye mindenki, hogy hó ül a fekete hajon.

[Jobb zúzmarás fát...]

Jobb zúzmarás fát mondani jobb
mint zúzmarás
szívet
Amaz idill tragédia ez

Jobb ha az ónfelhő eget takar
mint hogyha
lelket
Amaz fészekbe bújtat fojtogat ez

Jobb másról beszélni egyáltalán
Tolvaj! Tolvaj!
Szívesen futunk más után
Magunkat körbejárni gyötrelmem

[Kilenchónapos...]

Kilenchónapos – születés után
ilyen idős a teste ehhez
öt-hat hónap hozzászámítható
méhen belüli életéből
A szeme meg? Abban a szomorúság
s öröm kezdet nélkül való
A szeme meg? Száz? ezeréves?
Ha úgy alvás után kinyitja újra
erre a most még idegen világra
látszik belőle hogy

otthon volt régi ismerősei
között és sok minden történt vele
akár derűs akár sötét ügyek
de okvetlenül roppant komolyak

[Becsukódnak a tártak...]

Becsukódnak a tártak elnémulnak a beszédesek
Úgy lettem idegen, hogy a vidék költözött el mellőlem
Hasonlóságai idéznek de ha megszólítok valakit
idegenül néz rám pimaszkodást gyanít
Az adakozás bezárult most már a hasznosításon törhetem fejem
Lesznek tüzemen gyulladó tüzek mikor én már nem is égek
Lesznek lelkendezően boldogok mikor engem
már nagyon megvisel a szomorúság
Lesznek akik megoldást lelnek szavaimtól
holott most jöttem rá hogy az élet megoldhatatlan

30 év

Akkor a test volt a hatalmas
a lélek tétova
ma már a lélek diadalmas
a test sete-suta

Kímélet vagy lovagiasság
hogy mintha rég de rég
s nem téveszti fogyatékoság
semelyiknek szemét...

[Hogy immár...]

Hogy immár nincs a görcsös figyelem
oldódhatott az elvesztésen onnan
a börtön-fegyelem
s lakhatom valóságos hús-burokban
De gonosszá teszem meg, óriássá,
hogy küszködésem érthető legyen

[Mielőtt leírnám...]

Mielőtt leírnám vagy fáradságosan
tisztá szájmozgással megkérdezném
mert hallottam az iszonyú hírt
és nem tudtam fölfogni és csupán
szokásból érdeklődtem a részletekről
de arra gondoltam hogy igazán
tőle kell megkérdeznem hogy mi történt
ő nem hatódik meg nem ködösít
mondom mielőtt az eddig szokásos
módszerekhez folyamodnék – elég lesz
csak elgondolnom vagy magam elé
mormolnom: máris jön a felelet
az okos a szép a tisztaszavú
kicsi mosollyal kicsi legyintéssel:
„Hát így jártam fiúk, mert ilyesmi is
megesik az emberrel”
Akkor azt is
szeretném tudni hová vitte
ifjúságom majd tíz esztendejét

[Változat semmi több...]

Változat semmi több csak változat vagy
s amit végigcsinálsz is: változat csak

az adakozó fukarság kegyes
simogatás verésekkel vegyes

[Végül is...]

Végül is ki dől el ki marad állva?
Milyen csaták milyen csatákra?

Merő sebhely a test a lélek
Varas felület hősi réteg
Életveszély? Van kinél csak nevetség
Másoknál agyaras nyelvű üresség...

[Redőnyréseken át...]

Redőnyréseken át éj-
szakai siető
gépkocsikból vetül
dadogó film
a mennyezetre

Sok-sok történet és
nehéz-fe-
szült de lírai semmi
semmi al-
tató mese

Mégis igyek-
szem szem-
lehunyni
szelídebb
dolgokat igyekszem
játszani ma-
gamnak

a konsta-
tálható vilá-
gos jeltelen
por-szürke nap
por-szürke jel-
telen törté-
neteiből

Adhortatio

Tiltakozol: nem vállalod a nagy
szerepet, amit akkor is játszol,
ha aggályodban átfested magad,
s a statisztáknak statisztálni látszol.

A törvényeknek csak szolgája vagy:
az a dolgod, hogy indíttatástól
járd végig a neked rendelt utat;
ha bújni próbálsz, hasztalan hibázol.

Tömődnek a források, kevesednek
a jóhírek, a szomjak hevesednek,
váratlanul is várnak, ne csináld,

hogy kik megérdemelnék érkezésed,
látnák rajtad jegyét a küldetésnek,
híred nélkül ériék meg a halált.

Téli mondóka

Ami kint van kint maradjon
ami bent van bent maradjon

Kint maradjon
a hideg
bent maradjon
a meleg

Kint lehet jól citerázni
bent lehet jól kacarászni

Ha nem így van
ellenben:

sem kinn sem benn
nincs rendben

Nagypéntek

Feketesége Krisztusé
szomorúsága másé
szomorúsága a szegény
emberi pusztulásé

A halott Krisztus nem teher
nem is kell vinni – ő visz
a halott ember nagy teher
megrontja cipelőit

A halott ember nagy teher
s jaj ha nekünk halott csak
hogyha a miénk egyedül
belénk fekszik halottnak

Feketesége Krisztusé
enyém enyém a gyásza:
az én halottam úgy halott
soha-föltámadásra

Szívem majdhogynem térdre rogy –
Sírt látogatni mennék:
s a Krisztusénál is saját
síromnál térdepelnék.

[Hajlok vissza...]

Hajlok vissza gyermek-magamhoz a gyermekkor tájaira
fejem kikerül a riadt fejek közül

szemem ki a meredt szemek közül
fülem a zsvajos hangok közül
homlokom a ránc-homlokok közül
a lövészárkos homlokok közül
csatatér-homlokok közül
a ravatal-szagok közül

S ímé más vénekhez is visszahajlok
gyermekkorom véneihez
az előttem volt öregekhez
a történelem dereseihez

A gyermekből a tisztaság
ama vénekből a zavartalan fény
nehéz terep

Kérés unokámhoz

Benned lehetek legtovább itt.
Gyűjts hát belőlem
mennél többet magadba, Bálint!

[Megjött a sétahajó...]

Megjött a sétahajó. A fekete bársonycsődbe belekarmolt
a harsány zene.

Aztán egy idő múlva elcsöndesült, majd nyersen, kicsit
torzan megszólalt az éjszakai kikötőbe induló hajó kürtje.

Az utasok elszéledtek, vitték haza az olcsó élményeket,
amik annyira kellenek az életben.

Mert az ember szegény, üres, éhező, szomjúhozó és hálás
minden adományért, ételért, italért.

A fekete bársonycsőd meggyógyult, éppé vált, sérthetet-
lenné.

A fekete bársonycsönd kíméletesen települt a hangos emlékekre: legalább egy éjszakán át hadd segítsenek.

A fekete bársonycsönd tart most is, tart egyre: pedig éjszaka van már, sok zaj-fészek röpíthetne ki agresszív hangkeselyűket.

[Az élet csak akkor szép...]

Az élet csak akkor szép, ha az igények és a kielégülések harmonikusan kapcsolódnak egymáshoz.

A betegség harmónia-billenés. A gyógyíthatatlan betegség: a harmónia örökre szóló elvesztése. Ilyenkor a remény: önámítás, vagy az emlék nyomása.

*

Még a legnagyobb elmék is illúziók áldozatai: Hisznek ebben, abban, amabban... Értelmet, célt találnak bennük. Pedig... Fű, fű, fű az ember: célban és fontosságban.

*

Csak ne tudnék egy csöppet se elszakadni a virág színetől, a gyomor kellemes feszülésétől, a nemiszerv tüzes zsibbadásától.

A gondolat csak addig érne, hogy ezeket fokozza.
Nem ez volna-e a legnagyobb boldogság.?

[Ha csak arról volna szó...]

Ha csak arról volna szó, ami természetes arról, hogy a tízhónapos mángoroltatás után jólesik kiszabadulni és lehányi minden lehető kötést, kicsit visszaösembleresedni

persze úgyis csak képzeletben s a természettel való
természetes találkozás után megdöngetni
a mellet, azzal a titkos vagy nem is titkos,
de mindenesetre igaznak hitt gondolattal,
hogy valamiféle győzelem történt és ki tudja
meddig hátráltak az ólálkodó betegségek,
esetleg a halál, ha csak arról volna szó –
hanem hogy a lehányt kötések helyett
annyit vagy majdnem annyit, legfeljebb
más színben, más fazonban újra
magunkra kötni és összevissza keveredni
az átlagosnál raffináltabb hazugságokba:
ez már szomorú, kietlen, csaknem reménytelen
és elrontja az ember szájaízét, hiába
emeli a nap a fák és hegyek fölé, a felhők közelébe

[Lazák, lebegők...]

Lazák lebegők bizonytalanok
a később szigorú kemény vonalak
vele is sokminden lehet
velem is sokminden lehet
egymás szemében nincs még felelet

Tanácsom emberi méltóság-ellenes
elmélkedni ilyesmin fölösleges
a paktum ne legyen egyéb:
kíméletesen lépjen odébb
aki másfele szánja vagy kapja életét

[Lány-Jónás...]

Lány-Jónás, ne szaladj el!
Vállalnod kell az asszonyok

istenének próféataságát.
Sok a tört hitű férfiember,
sokból vész el korán a jóremény,
ül le, mered maga elé,
s kezd visszaszámlálni már a halálhoz –
Lány-Jónás, ismerem erőd,
mosolyod, vékony szavaid hatalmát,
a lényedből támadható vihart,
hídságod két világ között.
Kivet úgyis a tucat élet
(cethal-gyomor), tedd a próféataságot,
más-dolgú próféták csukott
száját is megnyitod talán.

Alvások

Az éjszakai kényszerűek már alig adnak vissza valamit
a megcsappant erő legfeljebb kicsit kevésbé lesz megcsappant
reggelre-virradva

de vissza nem jön soha többé
soha többé nem csurran nyál a száj végén az örömétől
Hanem a délutániak azok még megmaradtak réginek
fölöslegnek lukszusnak csínytevő lógásnak dologidőben
csibész ellógásnak a dolog elől ábrándos ki-kiruccanásnak
s ezek bizony tudják a módját
hatalmas puttonyokkal közlekednek
s mert fényből fénybe a csukott pillák alatt is fény dereng
ha életkoruk lenne feketehajú lenne valamennyi
ha testük lenne izmos-friss lenne valamennyi
ha szemük lenne nem látnának szomorút

[Bíznak mindenki másban...]

Bíznak mindenki másban, hisznek mindenki másnak,
kérdézetnek, nyúznak mindenki mást maguk felől.

Befelé félnek nézni, magukra gyanakszanak, magukat tehetetlennek, vaknak érzik.

Pedig jaj a háznak, aminek lakója a szomszédokat, sőt a vándorokat faggatja a saját asztalterítőjéről, ágyáról, tűzhelyéről!

[Legyen a perceknek...]

Legyen a perceknek is rendjük
legyen igényük szigoruk
szavaik legyenek szilárdak
és sohase fáradjanak

Ravasz a lélek: kész örömmel
szökik el szokatlan utakra
száll ki nagy-kicsi kalandokra
kóstol idegen ízeket

Aztán egyszercsak csupa seb lesz
a testnél jobban hull a vére
képtelen már eligazodni
forog a mindenség vele

[Gyermek fülednek...]

Gyermek-fülednek nem az ég-vívó
pokol-fürkésző nagy vállalkozások
híradásai kellenek
jobban szereted a szokásos
kis köznapi meséket
Legyek finnyás? Előkelő?
De honnan nézve több az egyik
a másiknál?
Talán a más nyelvv?

Talán az izgat
hogy olyan nehezen értjük meg egymást

[Kétségbeesett agresszivitással...]

Kétségbeesett agresszivitással iparkodnak más lenni
okvetlenül más... Ha magukba néznek
ha végignéznek magukon ha lefilmezik magukat
aggályos figyelemmel buzgó minőségellenőrök
vizsgálják összevissza minden négyzetmilliméterét
lelkük testük viselkedésük szövetének
És valóban sikerül is: mások lesznek minden ízükben
más lesz ő mások lesznek ők és újra ő és újra ők
itt egy fűszál ott egy fűszál majd négy öt tíz kétszáz ezer
és valóban sikerül is:

más uniformist öltenek –

[Olykor egy-egy véletlen...]

Olykor egy-egy véletlen talán a fény-vetődés
vagy a látószög esetleg a test
ideiglenes billenése – valamelyőnké
idegennek vagy legföljebb afféle
utcai ismerősnek mutatja

Ilyenkor
félelem ragad torkon hogy ilyesmi is
előfordulhat és hogy elképzelhető
hogy belekalkulálható sőt sőt hogy – andó
jövőnkbe jövőmbe

S akkor süvöltve
szállnak majd vissza érzés- és szógalambjaim
(rájöttek hogy nincs Ararát)
de bennem otthonra már nem találnak
civakodnak vagdossák egymást s engem is

mert fojtogatom őket börtönük leszek
holott fészket ígértem...

[Hosszú se volt az út...]

Hosszú se volt az út s kevés elváltozása
kísérte fának fűnek talán néhány juhar
néhány akác meg a szokásos réti és
árokparti növényzet: pipacs lóhere
zsálya sőt itt-ott láttam bürköt is
Közel hajolt a hegy a háztetők
fölébe csúsztak szinte oldaláról
szemem majd az egész várost befogta
kelettől nyugatig s ez ugyancsak kötött
ha nagyon figyeltem a jármű-zajok is
utánam nyúltak s a vasárnapi
lelkes harangok mély s magas kongásai
Iszonyú nap sütött a fatövek köré
menekültek az árnyékok bár nem nagyon
reménykedhettek oltalomban a kiszítt
lombok alatt...
Hosszú se volt az út
és több mint harminc évet visszavitt

Temetőben

Halottak napja a temető ilyenkor a gyertyák a mű- és valódi virágok
a sűrű lelkifurdalás és ritka szeretet giccs-parádéja melyen
illetlenség megbotránkozni és nem is szokás
a halottak napja a temető giccs volna versnek is

De le kell írnom a ködöt
a sírok gyors szaporodását
az ismerősök növvő seregét

a séta közben rámdőlő nyugalmat
ami békével ereszt ki a bolyba
és békével tartana bent is
ha éppen úgy adódna

Kortársaim

Ezekkel és ezekkel
ha nagyon akarok
belül 24 órán
találkozhatok

Ezeknek és ezeknek
ha kedvem lenne épp
belül 24 órán
megfoghatnám kezét

Ezekből és ezekből
évek napok alatt
vagy belül 24 órán
még hány marad?

Közös

Kerített kert-négyszög felett
én magán-őszöm rettegése.
Hatalmat rajta nem vehet
magán-jókedvem lebbenése,

Szétfújkalhatnám százfelé,
és föl is, föl a fellegekbe –
Roppant hegy a félelemé,
aládólne, rámhenteredne.

Az ősz... ősz... Közös bánatom
közös gáton torpan erőtlen.
Más vállal együtt vállalom,
terhel csak elviselhetően.

Land-art

Nehéz lett a barackfaág s rádőlt az útra. S meg is roppant kissé. A roppanás helyén már rég nincs kéreg jó 20–30 centiméter hosszúságban. A szürkésbarna szálal felületen szabálytalan lyukak. A harkály dogozott itt.

Valamivel feljebb friss gally fut ki a korhadóból, aztán tovább bomlik, s nyulánk, lándzsavég alakú levelek, tojásforma, gyöngeszöld gyümölcsök rakódnak egymás mellé. Tömérdek változatban. Itt például a gyümölcs derekán hajlik át a levél s a gyöngeszöld tojásból kimetsz egy sötétebb zöld, kétoldalt ívesen hajló csíkot. Ott meg a gyöngeszöld tojás csücske látszik csak ki. A zöld variációi között őzbarna vonalak.

Az út lejtősen halad tovább, és felmászik a barackfára. A lombok közé bújik. Kócos út, giz-gazokkal szegve s bontva itt-ott. Az egyik szélén tenyeres rebarbara. Hatalmas szárai öt-hat kerek ernyőt emelnek a levegőbe, s oldalról a betonkerítés szürkéjére tapasztják.

Kódarabok bütykösödnek ki az út földjéből.

Sír mellett

Lett volna kedvem fölördítani:

Galádság, nem igaz!
ne linkeljünk ne játsszuk meg magunkat
mire jó ez az alakoskodás?
Gyerünk ki mind a széles útra
bár rozsdállnak a gesztenyék már
szép ősünk van gyerünk fogóddzunk
nagy karikába haja haj!
szóljon az ének s tánra! tánra!
a papot is föl lehet kérni
szoknyája van kár hogy dagadt
a szakmunkások majd megoldják
a koporsó- és sír-ügyet
mi kummantsunk egymás szemébe
szürcsöljük egymás örömet
s mindig arrébb hátra se nézzünk
a rétig vagy a piacig...

(Csak alig lehetett kibírni
az ázott-rongy-arcokat látni
a megrándult vállakat
hallani a láda-dübörgést

csak alig lehetett kibírni...)

[Az út...]

Az út az út –
nem a megérkezés nyugtalanít
csak a jó választás a jó kezdés utána
a botlások bicsaklások térdreesések elzuhanások
csak megoldódnak valahogy

A jó úttal együtt jár az erő
megérkezés a meg-nem-érkezés is
és lassan farkasbendőkbe vándorol
a szív az agy sőt a lélek a húsban
a teljesség nem csonkul...

[A veszélyeztetettség...]

A veszélyeztetettség állapotában a dolgok fölragyognak.
A legszürkébbek a legtündöklőbbben.

Hány lakást, udvart, tájzugot hagytam el már. S a vissz-
szanéző szemben egy konyha-hokedli, egy szemetes sarok,
egy lapuleveles árokpart jelenik meg elsőnek és a legünne-
pélyesebben, a legszorongatóbb sajjáással.

Sodródik a szív, siet a láb.

De a jelenéseknek nincs levegőjük.

Előbb fuldokolni kezdek, aztán rájövök, hogy tiltott te-
rületre tévedten mennék. Akkor testi valóságban rámomlik az
idő. Mindig kockázat, hogy túlélém-e?

Mostanában gyakran emlékezem a még birtokolt elhagyandókra, az elhagyandóba járok vissza: emlékezem.

És ez éppúgy meggyötör, mint az elveszettek idézése.

[Hóval meg hó nélkül...]

Hóval meg hó nélkül is
könnyebb

Csak a kopárság
tartson még kicsit
Majd lassan beletemetődnek
a rügyben elszáradt gyümölcsfák
a bimbóban száradt virágok
a megszállottan nevet kiabáló
hanyatló hangok
a szökkenő és torpanó utak
és egyebek és egyebek –

S akármilyen későn jön is
a tavasz üres lesz tiszta lesz
friss tájak csillagágait kínáló

[Csak hártya-jég...]

Csak hártya-jég volt s beszakadt
bukdácsol zajló áradat
és ez már végképp így marad

Ölthetnek díszruhát a fák
kémény lengethet pántlikát
pázsit kínálhatja magát:
A helyszín átváltott oda
hol fényév az idő sora
s a térmérték: galaktika

[A tarka csokrot...]

A tarka csokrot fekete vízbe raktuk.

Látni ahogy a száron át a levélbe, csészébe, sziromba fölhúzódik a feketeség.

A formák változatlanok maradtak, s gyöngédségük merő-egy jajveszékelés.

S a színek?

Most már csak arra jók, hogy még töményebbé tegyék a feketeséget.

Fekete március

Nehéz volt ez a hónap sokkal nehezebb
mint a szokásosak pedig még három negyede
se múlt el Akadt benne sok kivétel kevés szabály
és két iszonytató két el nem viselhető halál

El nem viselhető amit mégis el kell viselni
el kell viselni mégis ha bár nem lehet elviselni
zúzottan aki mégis elviseltem vajon
én vagyok-e még aki az évet folytatom

Nagy sarki hidegek rontottak be arról a tájról
ahol Németh László állt és Várkonyi Nándor
és ahol beszakadt zengve a horizont
fekete lyuk az ég vak szemgödre borong

Színevő hidegek hangevő hidegek
vérivő hidegek üres üres egek

[Lépett vala...]

Lépett vala fekete sárba
százszorosra nőtt keze lába

nem lába őt immár ő a lábát
viszi hordhatatlan ruháját
kezét fejét viszi a lelkét
százszorosra nőtt terjedelmét
előbb talán párban segéllyel
lebegve mégis hő kedéllyel
de viszi majd maga-magában
mind zavartabban zavarában
nincs semmije rá méretezve
szabadulna húzódna össze
hanem a sár lett teste-vére
hanem a sár lett lelke-vére
lépett vala fekete sárba
már mindhiába mindhiába

[A „Jegyzetlapok”-ból]

Csíny gyermekcsíny
volna ha volna
Még csíny se
játék se
csupán
természetes
viselkedés
köznapi élet
ám kivételes
árnyékok
mozgatója

*

Ha többet vesznek el mint
amennyi van
mennyi marad?

*

Nagy öklökkel üt engem neki nincs is
az én öklömmel hősködik

*

Most körbe körbe körbe
de sose föl mindig gödörbe

*

A hús könnyen keveredik
a csontok lassabban de szintén
még lassabban a szó is szétmorzsolódik
de ez az idő legalább
rangmértósággal tud diszítani

*

Bármilyen mélyre
nem le a fészekig
Ott csak különleges
élőlények tudnak mozogni

*

A meglopottnak hordja mindenét
végül magát is
Nem érdekli hogy az meg csak saját tolvaja után néz

*

Csodád inkább az én csodám
Vigyázni kell rád
Megölnélek – magam pusztítanám

Óhajítás

Nagyhatalmú csöpp tenyér –
Ami hús bőréhez ér
csoda hogy a lég körötte
át nem izzik tűzvörösre

Égetett már föl teret
múltakat szerelmeket
nem igaz hogy megjavulva
cifra dúlását megunta

Szánná békéssé magát
simogatóvá tehát
hogy mihez majd közeledne
eztán virágot teremne

JÚNIUSI MINIATŰRÖK [II.]

[Egy pók...]

Egy pók a mennyezetről
fölém ereszkedett.
Fekszem hanyatt,
súlyom gúzsába kötve.

Étrend

Valóban ezt enne az éhes?
Vagy nem kap mást, azért eszi?
– Ilyet nyilván csak néma kérdez,
és csak sükettől kérdezi.

Viola rajzai

Házikó baba nap virág –
Milyen egyszerű és szilárd

Hálából

Minden külön értesítés helyett:
mind több nehézség húz le engemet,
mert kik hozzám kötődtek, többnyire
leszálltak már a föld öbleibe.

Súlypontom tán már át is penderült.
Ha itt maradnom mégis sikerült,
esetleg csak mivel a két világ
között nálam kissé nagyobb a gát.

Mondhatnám azt is, hogy minden napom
most már ajándék, kínált alkalom.
Hálából majd ha végképp elfogyok,
néhány följegyzést róluk itthagynak.

Nyomok

Nyomunk maradjon? Mire jó?
Ha minden ember után valóba

valami nyom maradna
akkora nyom-hegység rakatna

hogy nem sok idő múlva
az utód a nyomokba fulna

mégghozzá nyomtalan
S attól fogva haszontalan

lenne minden nemes törekvés
Nincs hát egyéb menekvés

bízni kell a rosszakarókban
jel-ölőkben jel-vakarókban

és nem kell igyekezni
jövőt szerezni

hogy jövő is lehessen
előre meg ne töressen

[Éjben is nap...]

Éjben is nap lehetnék
ilyesfélét szeretnék
magamat úgy igazolnám
az időt összekavarnám
a botrány égig érne
mindenki örömére

[Lassan már...]

Lassan már semmi sem nekem terem
étel ital pihenés szerelem

csak emlékszem nézek föl ismerem
de nem a gyomor ágyék nem a szem

az ész észleli őket idegen
tájon keresem helyem
s közben folyton az utakat lesem
merre osonhatnék el csöndesen...

Megoldhatatlan

Előre jön az erdő
árnyaival rejtélyeivel
hozza flóráját faunáját
levegőjét egész magát

s a réten az enyhe
bozótosban gyanútlan
s védtelen ármolygót
körülveszi elfogja betakarja:
bőségét kiterjeszti rá

s a védtelen ármolygó
a gyanútlan
fulladozik a szokatlan
flórában faunában
árnyak rejtélyek ölén
a nehéz levegőben

Majdani sírhelyem körül

Errébb arrébb amarrébb
a rendes rend szerint
de biztos már a négyszög:
a néhány holdnyi föld
És mégse futni vágyom
elszökni távolodni
nagyobb kedvvel jövök meg
szívesebben közelgek
a szál nyilván fonódva

Hát itt válok növénynyé
állattá televénnyé
életté ide jönnek

a szívből a szokásból
s illemből nem felejtők

Tudni fogom amit még
most nem például azt hogy
a rozsdás gesztenyék a
sírókról csitulókról
el- elmaradozókról
s a végképp nem jövőkről
miképpen vélekednek...

[Volna még...]

Volna még fennkölt szó a szájon
s az agyban gyémánt gondolat

de köd kásál s a köd homályon
kocsi fut át s magába kap

és visz buzgón visz rejtegetve
zavarban s kissé szégyenelve

hogy az élet-porondja földről
mennél hamarább kikerüljön

Biográfia

Lábát megveti eréllyel
maradandó szenvedéllyel
aztán lába beroppan
máris a porba rogygan
majd még így se marad
porrá lesz elrohad
s lassan ki tud felőle
ki talál valamit belőle?

Szerelem

Társát az ember... Ó így volna bár!
Ne eszközét egy kétszínű szabály.

[A nedvek...]

A nedvek szivárgó kis nyomai
azok is áradások
Nélkülük gátak bástyafalai
szelik föl a világot

[Zárkáiból...]

Zárkáiból kiléphet
lelhetnek így
közös vidéket
otthont mindegyiküknek
ahol nyugton beszélnek
s mintha
anyag rakódna
álmaikra
markolhatják is őket

Óra

Felhúzzák: megmér egy darabkát
a végtelen időből
Elfelejtik felhúzni: ő is
az idő tárgya csak

Felhő virág fa kő madár
giliszta hal s egyéb
de ember nem csak ő vagy ő
csak az a emberiség

*

Kubikosok favágók
kőművesek kovácsok
jó angyalok
őrizzetek hogy el ne vesszem!

*

(Értékeim)

Hogy kedvelem őket, nem észlelik.
Ezért ha többé nem fogom,
se bánják.
Az anyag állóképességeig
elviselik majd bármilyen fokon
a birtoklók otrombaságát.

*

Esik palaszürke ég
tenyéryi hely hártavékony
s tragédiák tragédiák
(kacagtató)
ilyen semmi kapradékon

[Hévvél mintha...]

Hévvél mintha még először
vagy kevészer és tudatlan

ismételni fogyhatatlan
újra ősz jön újra ősz jön

Téve-véve orzom őrzöm
hagyom tisztán mocskosabban
bírhatatlan bírhatatlan
hogy a volt ne szedelőzzön

„Tudom már” „Így kell” „a rend ez”
„csíra” „sarjadás” „lehullás”
„törvényírta” „illedelmes”

bírhatatlan bírhatatlan
porszemhez vagy végtelenhez
csak tudatlan csak tudatlan

Termőre fordult

Az idén először két testes almát
termett nyilván ő is kíváncsian
s örömmel s persze büszkeséggel
nézi és ringatja a szép pár
s mindannyiunkat meglepő gyümölcsöt

[Augusztus...]

Augusztus hó 4 Révfülöp
10 óra este csönd van
olykor pár csepp eső csöpög
az ablaktábla koppan

Hüvöske nyár de semmi baj
ma egy asszonyt temettünk
öreg beteg volt nagy zsivajt
nem vert a gyász közöttünk

Sok-sok régvárt megérkezett
néhány nem és nem is fog
sok hontalannak fészke lett
egy-egy térd megbicsaklott...

[Koldult vágy...]

Koldult vágy kicsikart szerelmes óra
kegy-krajcár jajgató „szeress!”
Hát nem! hát nem! Csak közösüljön
tetszőbb testekkel egyesüljön
sőt ha van kedve egybesüljön
A többet sose fogja tudni
mint ahogy a galamb a macska
legföljebb szellő pillanatra
lesz önmaga (lásd Rilke versét
a Léda s hattyút) de utána
lesüllyed: csak formára ez s az
Emeltem volna node ritkát
emelnek s úgyis jobb a nyájban
jobb a nyáj tagjának a juhnak
Aztán majd egyszer jajgat ő is
ordít veri fejét a falba
szipákol hajlama szerint
és ez is meglesz belevésik
a történetbe valahányadiknak
de a hangoknak nyoma sem lesz
de a nedveknek nyoma sem lesz

[Majd tételesen...]

Majd tételesen és kegyetlenül
vagy nem kegyetlenül csak az önérdék
sugalmi szerint

sőt talán kis sajjással is az elveszített
szó-királyság vers-királyság miatt

de nem alkudva mert az lehetetlen
nem alkudva mert az merő bolondság
nem alkudva mert álmodni jó idézni
de álmodni merő bolondság

majd tételelesen
kihúzatnak a fölös és haszontalan
tételek még ha némelyik
érvényes is
vagy azt hiszi

[Ráönti mindenre magát...]

Ráönti mindenre magát
és minden szép lesz mert látja magát
a felszín alatt mozgó változások
növések torpanások rothadások
egy ideig nem érdeklik lehet
hogy azt képzelet: nincsenek
De hát majd vesz a veszteni fogó
s lesz kényszerűen alkalmazkodó
örvend is persze hogyha teheti
de életét csak tarkán élheti
az öröm mellett vállalnia kell
bánatot mocskot is jószíval
sőt egyszer a halált is úgy bizony
Lám igazából csak ebben bízom
nekem már győzelemre nincs erőm
s a győzhetőket szívből gyűlölöm
csak a halált nem: önéki a szép
test-lélek kínálhatja ételét
utálja amit én meg hasztalan

vedelnék és majszoznék untalan
de készül az másik falónak
bugris nagy másik habzsolónak
kik hogy mit isznak esznek
észre semmit se vesznek
csak a bendőt ha pattan –

Hát így elaljasodtam –

[Olyan valakit...]

Olyan valakit kell magamba
hívnom ki átlengvén poromba
száz és ezer éves koromba
akkor is azt mutatja mondja

[A szem...]

A szem az én szemem
de a fény a fény
az lényéből terem
mert csupa fény e lény

Hálás én legyek-e?

Elindult

Erdőbe elindult, tüskébe bogosba,
hó-lenge ruhában csapdás csalitosba.
Megjő-e vajon még, s tisztán-e, zúzatlan?
Másnak s neki szintúgy épen, romolatlan?

Mi vonja, mi csalja? Forgó, fene örvény?
Ríkatva, vidítva mindünk-ura törvény?

Késélre szorítva vagy visz csoda-tájra,
vagy lök le a porba, vagy lök le a sárba?

Most készül a szájszög simulni nyugodtra?
Záratni talán zord ívforma vonalba?
Hit-hagyni a lélek, vagy bízni tanulni?
Változni vígabbá, vagy megszomorulni?

Félemlik a néző, aggódva figyelmez;
rejtélyes idő jár: megtold-e, vagy elvesz?
Iktatnia kell-e, vagy húzni, törölni?
Gyászolni üvöltőn, vagy csendben örülni?

Kettészakad

A plafont nézi az üres
mező ábrákkal teli lesz:

nagy folyót lát rohannak a
fölizgatott habok tova

sodornak sarjú ágakat
tenyér-szokott virágokat

játékokat mackót babát
és őt magát is őt magát

ahány virág bőréhez ér
szirmára dől rőtbarba vér

halászná vissza már magát
s játékait mackót babát

befogja rémülten szemét
de átüt szemhéján a kép

a hab röpíti és marad
és jajgat és kettészakad

[Öntörvényű nagy...]

Öntörvényű nagy mozgó terepek
rajtuk csöpp körben csapkodó parányok
Ugyan ki-mifélék azok s ezek:
népes közösen széttagolt magányok?

Jól kit lakat ki önjavára tátoz?
Kinek kerít privát életteret?
Hogy míg forognak kozmikus világok
az ő létén mókuserék pereg?

A dolgozandó csak dolgát teszi
ok? cél? – rugó csupán nem más mi hajtja
arasznyi útja ívét szervezi

s közben – szerencse – más a fénybe tartja
és sorssá lesz áhítatos kezén
minden szegényes tompa mozdulatja

„A világ küszöbei”

(1977–1981)

[Az a különbség...]

Az a különbség hogy én nemcsak
tudom: el is hiszem
hogy meghalok és hogy a menny csak
menekvő képzelem
hogy a pokol is csak riasztó
s egy biztos: a kukac
minek is kéne bú-lohasztó
olcsó vigasz

[Ez volt ő...]

Ez volt ő és ez voltam én
ő volt az és én voltam az?

Szeme arca keze szava:
kicserélhették kicserélték

Szemem fülem eszméletem
kicserélhették kicserélték

Jaj hogyha néz – mint bárki más is
jaj hogyha szól – mint bárki más is

Jaj ha nézem – mint bárki mást is
Jaj ha hallom – mint bárki mást is

Keresem rajta titkait
magamon is titkaimat

[Körülöttem lármáznak...]

Körülöttem lármáznak hangicsálnak
unokák gyermekek népes családi kör

munkámban egyre-másra megzavarnak
mit tehetek: élek velük kedélyesen
s minduntalan rájövök: így a bölcsőbb
több a nagyképű munkánál e zajlás
munkám gyümölcse cserbenhagy közömbösen
e nyüzsgés meg néhányszoros vagy sokszoros
páncéllal vesz körül s nyilván vigyáz rám
nyilván megtart odáig míg csak a tucat
bajok támadnak rám (a ritkafajták
ellen szegénynek persze éppúgy nincs szava)

A nekik rendeltekből

Sohase ismerjék be sohase
bánják meg rendületlen
ridegségük még akkor se ha tán
úgy fordul hogy túlzó adakozásuk
esetleg kisértékűvé teszi
ajándékuk vagy féldisznók elé
kerül ne sajnálkozzanak ne is
hasonlítgassanak mert úgy helyes hogy
a nekik rendeltekből merjenek
örömet azok meg belőlük
s még emlékként se látogassa őket
soha az a törvénytelen
sóhajtozó ki végül is hoppon maradt

[A szülöttek...]

A szülöttek temessék el a szülőket!
Iszonyatosan kizökken rendjéből a világ, ha fordítva
kell történnie.

De ha már menthetetlenül úgy adatik, ha elvégezte dolgát
a halál, nézzétek az anyát!

Lám, ez is itt.

Holott nyilván kezét emelni is emberfölöttien nehéz.

Amit sok-sok éven át adott, most hiányként visszatér hozzá.

És tenyerébe tolakszik. Az efféle valamikből lett semmi pedig a legsúlyosabb.

Hanem az anyák nem ismerik a ravatalt, ha gyermekeikről van szó. Csak a bölcsőt. Ahová aludni teszik őket. Hogy örökre, mit se számít. Vagy talán nagyon is sokat. Annál szebb kell hogy legyen, annál békésebb alvás kell, hogy essék benne.

Piéta! Persze hogy a legszívesebben ölükbe tartanák őket az idők végezetéig.

[Talán...]

Talán nem is év csak hónap
talán nem is hónap csak nap
nem is nap csak néhány óra
talán holnap virradóra

virradóra nem virrad meg

[Vadgesztenyefák...]

Vadgesztenyefák kezdődő tüzelése.

*

Milyen kegyetlenség Istentől,
hogy a halálfélelemmel
megaláz és gyötör.

[Vesződség...]

Vesződség, ez meg az lesz vele nyilván,
mert hát ami évtizedek során át mozgott, az megáll
s ez többnyire nem történik simán.
Hanem egyébként? aligha nagy ügy a halál

S az is hogy el kell válni... Igen. Hogy éppen
azoktól, akiktől? Nem mindegy? Éppen úgy lehetne
hogy egészen másoktól. Jobb ha ismerős
arc képe ragad végképp kilobbanó szemedbe?

Magadnak s magadéinak éltél, élhettél... Megtehetted.
Meghalni csak a világnak lehet. Önzésed itt
lepusztul rólad...

[Jaj vinnyogó...]

Jaj vinnyogó nőstény-mohóság
termékenyülés szomja-éhe

földön-csúszó alávalóság
csillagok elsötétedése

Szebbül mindig szebbül az oltár
s az oltárkép száll egyre feljebb

Asszonyok a szánakozásnál
előbb jutalmat érdemeltek

A mohácsi emlékparkban

Eljött János, József, András vitéz,
közelről, távolról, még távolabbról,

idejött János, József és András vitéz,
otthon maradt Zsuzsanna, Magda, Mária,
kis János, kis József, kis András,
kicsi Zsuzsanna, Magda, Mária. –

S hova lett János, József és András vitéz?
Gödrökben, dombok öblében, dombok alatt.
Fejük mellett idegen lábak és karok,
koponyájuk mellett idegen bordák, csigolyák,
külön életekből egyetlen nagy halál.

Ó hogy nem robbant szét a föld,
mikor egyszerre annyi életet befalt,
annyi vágyat, reményt, álmot, akaratot,
annyi világot néhány köbméter gödör,
nem robbant szét, inkább termett bőségesen
ötödfélszáz évnél is régebb óta már,
életté lettek a volt életek.

Szelíd

táj kikészített arca, illendő, kegyes
kellékek: díszkapu, csorgókút, művien
dülöngélő mű-kopjafák, mindenféle
mű haranglábon tört szélű igaz harang,
odább növendék fák.

Tűzö, szilaj

június-közepi, déltáji nap,
kábul a fej, a mell nehéz lesz és a láb.
Eljött János, József, András vitéz
és János, József, András nem vitéz,
és csak halálhírük ment vissza, ők soha.
Kit ölelt meg Zsuzsanna, Magda, Mária,
és kit a többi asszony, kit csókolt kicsi
Zsuzsanna, Magda, Mária
és kicsi János, József, András?

Túl szelíd

táj túl szelíddé rendezett arccal,

jobb lett volna csak úgy nyersen kibontani,
s úgy hagyni födetlen a tömegsírokat,
ne csak fátylas borongás lepje meg
a tisztelgő utódot, kapjon iszonyú
oktatást is, hogy mire kell vigyáznia.

[Csak nézek...]

Csak nézek: hallottam beszélni
csak néz: hallott engem beszélni
s már nagyon meg sem ütközünk
hogy nincs is egymáshoz közünk

Törvény

Gőgre okot hogyan adhat,
ha a szem még tiszta ablak,
ha a láb még fürge holmi,
a derék még tud hajolni,

ha a szervek zökkenetlen
működnek még szerepükben,
ami barna, rendre barna,
ha az ágyék egyre falna? –

Van-e másrészt ok rühellni,
hogy a ránc kezd sűrűsödni,
hogy a térd kezd rogyadozni,
hogy a hév kezd fogyadozni,

hogy az elme akadozgat,
hogy az alvás szakadozgat,
a torok kezd félve nyelni,
hogy a szív kezd félreverni? –

Lesz még, lesz a barna szürke,
csetlő-botló, ami fürge,
lesz még majd a bársony érdes,
megcsömörlik, aki éhes.

Vagyis: olcsó a tanulság,
s noha tudják, sose tudják:
ha akárhogy, de betölvén,
úr a törvény, úr a törvény.

[A folyó csak folyjék...]

A folyó csak folyjék
lég egyre csak álljon
tudom mit kell innom
mit belélegeznem

A madár csak szóljon
a virág csak nyíljék
tudom mit hallgassak
mit szedjek csokorba

A nap csak ragyogjon
éj csak rejtegessen
tudom mikor bújjak
mikor tündököljek

Élő mind csak éljen
szép csak szépelegjen
tudom hogy mit lássak
hogy minek örüljek

Menjen rendbe minden
köznapi tucatként

én majd megtalálom
a nekem-valókat

[A kő kő...]

Győz a lágy és enged a kemény
(Brecht)

A kő kő a törvény törvény
Ha törvény zúdítja zúz a kő
Csak a lágyat nem
az engedékenyet
Abban elalszik a kő
megszelídül
belefészkelődik
abban gyermekké lesz a kő

Íme a gyöngék filozófiája
a szikrát-soha-nem-vetőké
az elfogadóké s befogadóké
a lesajnáltaké
a mindig mindig horpadóké
a magukban alaktalanoké
a mások alakját kiszolgálóké

a győzelmeseké

[Megjárván messzi földeket...]

Megjárván messzi földeket
és közeliakat
keresem újra
a régi helyet

hol mindent összegezhetek
hol nem kell szemüveg
s becsukva is jók
az öreg szemek

Ne amikor úton leszek
ittthon köszöntselek
végső vendégem
kivel elmegyek

mert így majd mindent vihetek
s a föld mélyébe egy
olyan tér aki
befejeztetett

[Parancsok...]

Parancsok szóban és írásban,
intések és ígérek.
Agya fojtva, ereje vásva,
lép tompán a szegény sereg.

Jobb úton jobbfajta vezérek,
virgonc agy, pattanó erők.
Szerencsésebb, naplátta népek,
népméretű előkelők.

Tátog süket, fekete örvény.
Egyik mellette ellibeg,
a másik jajgat beledölvén.
S már nincs sehol szegény sereg.

[Szép leckemondás...]

Szép leckemondás egyre szebbül
(hígabbul értelmetlenebbül)

Az élet él: másul parancsol
s illő igaz válaszra gondol

Ne ütköző egymásöléssel
csonkító semmihaszna kézzel

kerékagyakba szórt homokkal
országnyivá nővő romokkal

a leckét szüntelen darálva
s hagyván az élőt pusztulásra

inkább termékenyen dadogva
szó közben is új szóba fogva

súgott kérdésre is felelve
tereltetvén és nem terelve –

a lecke zúg csap már az égnek
kongó üres halotti ének

Dunai nyár a harmincas években

A nap még föl se jött,
pecálni mentünk,
reggel hétig tele
lett kannánk kis keszeggel,
idegrángott a víz,
lúdbőrzött és csípett is,
hűvös halszag húzódott

bőrünkbe és ruhánkba,
hazafelé gyakorta
találkoztunk a tülkös
kanással, és a csarnok
mélyéből fém-keményen
kizörgött ránk a munka.

[Kimegy az ember...]

Kimegy az ember a világból.
Éppen ellenkezőleg: belemegy a világba.
Igen: halálával belemegy sokkal inkább,
mint erre életében képes lenne.
Itt tükör által, homályosan...
Ott színről-színre...
Mert itt csak a legjobb pillanatok teszik lehetővé az elhussanó
tisztán látásokat.
Ott a látás maga az állandó állapot.
Sőt: ez több mint látás: ez a legteljesebb együtt-létezés.
Ezért tiszteljétek a fűvet,
A port,
A levegőt,
A földet,
Mindent, amiből a foghatók összeállnak.
Most is bennük van temérdek odaköltözött.
Majd bennük leszek én is. Jólesik, ha engem is tisztelni
fogtok.
Megértéssel és boldog egyensúllyal.
Az ottani állapot eföldi homályos tükörképével.

Tervezés

*Nyáron nagyon meleg van
télen nagyon hideg van
(Népi)*

Szürke december hó hull, söpreni kéne az utcát,
Erre ki számított? – mondja a főfelelős

*

Fojt a meleg, nincs víz, tátonganak kínban az élők.
Erre ki számított? – mondja a főfelelős.

*

Érik az alma megérik lassan, nincs hova tenni.
Erre ki számított? – mondja a főfelelős?

*

Romban az iskola, nincs tankönyv, szeptember is itt van.
Erre ki számított? – mondja a főfelelős.

*

Minden sarkon italbolt. Szesz dől, botlik a részeg.
Erre ki számított? – mondja a főfelelős.

*

Több gyermek születik, több kellene télikabátból.
Erre ki számított? – mondja a főfelelős.

*

Egyet adunk egyhez, kettő lett, lám, csudamódon
Erre ki számított? – mondja a főfelelős.

[Nem én...]

Nem én –, akivé megnőveltem,
való lényével ha összehotolna
csak nézné szánva meglepetten:
„No hát, szegénykém, mi kéne, ha volna?”

[A száj tátog...]

A száj tátog a gége bedugul
a szív ugorna ki a mellből
ökölbe szorul s lebágyad a kéz
a halánték pattanna széjjel
belül képződik ón-nehéz űr
s lassan a bőrnél is tovább nő
kushadnak az ügyes szavak
akármelyik elkezdené
zörögve kalimpál alá

ha tudni akarod mi történt
a testet nézd hallgasd figyeld
az ordít vádol jajveszékel
hatalmasabban mint a nyelv
a test a test s talán a lélek

[Esernyő a boncasztalon?...]

Esernyő a boncasztalon?
Inkább a tükör vagy az ablak
Belőlük nőhet a csoda
Például milyen különös
az éj-nap-ritmus néma lánca
Rakhatni az alkonyba könnyű
alkonyba bálnát légbenúszót
nagyobb csoda maga az alkony
maga a bálna is nagyobb
Nincs ámulat se lobogóbb
a bárgyú szerelmesekénél
kik mint sokezer éve tesznek
és éppenúgy csöppet se másképp
és mintha elsőik úgy teszik

[Fölmérem...]

Fölmérem: érdemes még? – Nem hiszem
csak ingatom lassan lassan fejem

az „egyszer-volt”-ból más sincs mint a volt
az idő így úgy majd mindent megold

[Ha te engem...]

Ha te engem teremtetél s én téged:
fogjunk össze!
Ha én elvesznék az aki vagy nékem
az se volna többé földön se égen

[Ki kit sajnálhat...]

Ki kit sajnálhat, Apám?
Én tégedet, te engem?
Az-e a rossz amin onnan vagy
vagy amin én még innen?

De bánt mindenhogyan
hogy túl száz éveden
s túl a halálon nem jössz
leckét adni nekem...

[Sokatokhoz...]

Sokatokhoz nem érek többé
vagy csak festéskor poroláskor
Én könyveim hű könyveim
örömeim kincstára máskor

Térek vissza

Térek vissza már magamhoz
térek vissza már utamra
térek vissza lépteimhez
térek már mértékeimhez
épp eléggé igyekeztem
épp eléggé más nyomában
épp eléggé: néki tessék
épp eléggé lenni árnyék
íme reszketek ha látom
íme gyöngülök körében
íme minden céltalan lett
céltalan lett oktalan lett
amihez nyúl amit érint

vissza kell térnem magamhoz
vissza már saját utamra
vissza önnön lépteimhez
vissza en-mértékeimhez

támad nagy baj máskülönben

[A tüdő megindítja...]

A tüdő megindítja, s a szép szervek esztergáin
át kiröppen az érzékeny levegőbe, s jut aztán a
befogadó fülekhez.

A hang : híd, szinte szemmel is nyomon követhető,
a legmélyebb intimitással érzéki jellegű.

Forrásba tartható vele a vér.

S a visszhang? Művi. Nem az megy tovább,
ami elindult.

[Bárány bárány...]

Bárány bárány növezz karmot
nagy fogakat szemfogakat
bárány bárány ne rettegjél
te mard meg az ordasokat

Gyapjad elhullajtva szerte
bőrödön nagy pusztá foltok
bárány bárány már elég volt
te is lehetsz végre boldog

[A tegnap mondható...]

A tegnap mondható
a holnap mondható:

a ma nem mondható
A tegnap mondhatót
tegnap mondtam talán
a holnap mondhatót
holnap mondom talán
a ma elmondhatót
csak azt nem mondja szám

Karácsonytól Húsvétig

Három hónap s a születésből
lett keserves kereszthalál már

A Golgotán egy csecsemőtest
tárja karját s hullatja véré

s karjában és vérében alszik
millió matuzsálem-élet

Három hónap – egy szobazúgban
karácsonyfa-tűket találtam

megérték a csend iszonyát hogy
Rómába mentek a harangok

Harminchárom év három hónap
itt nincs számtan és nincs idő sem

csak születés van és halál van
s nagy ok nagy cél nagy magyarázat

[A felhők...]

A felhők majd a háztetőkre ültek:

nyoma sincs annak hogy valaha volt nap
a kert alatt gyerekzsivaj verődik
a bérházak falán zúzódva torlad
s képlékenyen át- és átszerveződik
cserélgetvén folyvást összetevőit:
elmém látogatói menekülnek

Gyanútlan

Tektonikus katasztrófák fölött
piacra jár,
s az egészből csupán annyit vesz észre,
hogy a hullámszó mélyzúgás miatt
nagyobb hangon kell alkudoznia

[Napközben olykor...]

Napközben olykor elálmosodom;
ledőlök, s már aludnék is de nem
de nem megy addig míg lábujjhegyen
nem jó a Kedves (szinte úgy oson)
s be nem takar – félébren figyelem
majd boldogan csukódik két szemem

Teremtmény

Raktam sejtelmetlent kalandba,
kitettem sütkérezni napra:
fölkelt, evett, ivott a jámbor,
s aludt: élt mint akárki s bárhol –
hogy világ omlott közben össze,
nem vett semmit belőle észre

Változás

„Fontos”, „fontosabb” és „legfontosabb”:
szótáramból e szavak vesszenek ki,
„nem fontos”, „mégkevésbé”, „legkevésbé”:
helyettük nagybetűkkel álljon ennyi.

[Hogy akik...]

Hogy akik szeme tömböket
nagy fényeket nagy árnyakat lát
azt szeretném hogy nyílna meg
csöpp semmiknek is látva titkát

[Cifrának rongyot...]

Cifrának rongyot, mit sem érőt.
Ó lányok, hány nap a világ?
Hány ezredszer sikolt a szív:
„kis női csukák”, éhesek!
A vén kalandor hintaszékben
bölcs lenni próbál, kívül ép,
belül százszor zúzott, csapott.
Ül ablakánál, ki-kiles,
benéznek szűz-tükrű szemek,
s indítják új s új indulatra.

Ti lennétek

Legkomolyabb barátaim
legkomolyabb rokonaim
ti lennétek ha lehetne
ti akik már a halálon

túl vagytok már a halálon
ti akik ha köhintnétek
ha csak elmosolyodnátok
szemetek ha hunyorogna
kisujjatok ha moccanna
lenne minden bölcsességnek
bölcsessége a világon

[A porcelán-tányéron...]

A porcelán-tányéron,
a fehér porcelán-tányéron
kicsiny piros patak:
sült kolbász leve: bőved este
20 kilométer
gyaloglás után a havas
töltésen, szánkótalpak
keskeny árkaiban.
A csöpp konyhában bűg a tűzhely,
kosár előtte, csutka
és jó meleg. –

Ez fontos volt, a gyaloglás kevésbé
és a gyaloglás oka még kevésbé.
Az idő falai bedőltek,
a valódi falak is tömegestül,
nincs a csöpp konyha,
nincs a tűzhely,
a kosár és a csutka benne,
az a falu se többé,
törmelék alatt vár a feltámadásra. –

De épen, szikrázó fehéren
áll a rom-táj fölött
a porcelán-tányér, az alján

kicsiny piros patak,
és kolbász is talán,
és meleg, jó meleg körötte.

Szieszta

Összegömbülve, mint anyám
méhében, alszom délután
Ne nyújtóztassanak ki ha
rám dől a végső éjszaka:
így alhassak majd, hadd legyen
a megszokott testhelyzetem

[Ajtónak lássam...]

Ajtónak lássam, ajtónak mindig ezt a fehér mozgó téglalapot, ezüstös kilinccsel, kilincscímerrel pereme közepén. Ajtónak lássam tisztos szoba-tartozéknak, ahogy ez már szokásos. Használhatónak arra, hogy kirekesszem a világot, vagy hogy beeresszem. Kedvem engedelmesen tevőnek, három sarokvason engedelmesen fordulónak. Olyasvalaminek tehát, ami nyakig fel van öltöztetve funkciójának egyenruhájába. Ajtónak lássam, hogy békésen élhessek vele, illendően kezeljem, olykor meg-megtörölgessem, sőt festési hibáit is kijavígtassam.

Jaj nekem, ha megbotlik a szem! Ha megbotlik az agy! Ha bukfencet vet ez a fehér mozgó téglalap, s keresztbe áll a törvényes hömpölygés elé. Torlaszt zúz, örvényt kavár. Ellenségemmé válik, s rám haragítja az egész világot. Jönnek majd a dolgok riasztó maskarákban, szabotáló indulattal s nem tudok többé rendet teremteni közöttük.

Önámító

Bár ápolom, mégsem nekem,
mégiscsak magának terem,
s ahány gyümölcséhez nyúlok,
annyiszoros tolvaj vagyok.

Fa árnyékában jó pihenni,
– az árnyat magának teremti,
s hogy én, vagy egy eb élvezi,
olyan nagyon mindegy neki.

Szél jár, zúgását hallgatom,
a magaménak gondolom,
hogy a fák mind nekem csinálják,
– szél jár, a fák zajongva állják.

Ó kert, ó kert, én drága kertem,
egyoldalú, kedves szerelmem,
új nyár jön, új szenzációk,
új önámításokra jók.

Ásatás

Legyűri a tél is a nyár is, most éppúgy, mint Janus, Babits korában,
vagy a szőlőhozó rómaiak, lószagú ősmagyarok idejében.
Zöldet öltetni kénytelen, fehérét, rezgő bóbítát,
puha nyugalmat, legyűri a tavasz is az ősz is:
kénytelen kezdeni és kénytelen abbahagyni.
Legyűrik az évszakok, akár az embert legyűrik,
az ágyék és a lélek parancsszavakra mozdul.
Láttam már hányszor párokat egymásba kulcsolódni
a sétatéri padokon, s láttam már magányosokat
maguk elé meredni a sétatéri padokon.

De mégis győztes a legyőzött, gyakrabban győztes, mint legyőzött.
Falak bújnak elő a fénybe, padozatok, haszon-edények,
szerszámok, dísztárgyak – lenyelte őket réges-régen a föld.
Önként belédugjuk a holtat: alázattal, elismeréssel,
hiszen egyszer úgyis...

Győz a föld, a gravitáció
a mindenféle, nemcsak a fizikai, győz, győz a föld,
eltűnik a boka, a térd, a földszint és az emelet.
A kis dolgokban engedékeny, a szokvány-ügy hidegen hagyja,
de betölti hatalmasan világerős törvényeit.

[Gyermekjáróka...]

Gyermekjáróka műanyag babák
csörgő labda pelenka serbli
nappali alvások föl-fölbukó
más-más ízű sírás üvöltés
négykézláb gyámoltalanság köbön

nézzétek meg jól: így indulnak a
világ átkai is – vigyázzatok

[Nagyon birtokolni kell...]

Nagyon birtokolni kell a Má-t. Minden porcikájában. Ételeit
megenni, italait meginni, lerombolandóit lerombolni, felépítendőit
felépíteni.

Aki elment már nem teheti, aki nincs még itt, nem teheti.
A tej áldás a csecsemőnek, de ha a szoptatós asszony
mellében marad, gyulladást okoz.

Az augusztusvégi este kutyaugatás, ritkás autózúgás és
seregélyriasztó szélcsengő hangján közli magát.
És persze idegesítő vegyesillatokkal.
A virrasztó válságba jut: csukjon-e ablakot?
Most már aligha jó ennyire gyanútlanul beengedni a mindenséget.

[Még csak néhány...]

Még csak néhány indul kalandra
s a többség boldogabb ha ül
kényelme padjához ragadva
a négy fal bástyáján belül

izgalmaid képzelme adja
különben a lég is lehül
ha körbefolyja áradatja
nyúlósan menthetetlenül:

nem másul addig a világ
a történetek színesednek
s gyarapszik bennük a mese

hanem az ösvényeken át
a hangok is megkevesednek
s a láb nem jut sehova se.

[2078 – Visszafelé...]

2078 – Visszafelé
ki közelebb ki távolabb
hagyja itt az eföldi tájakat
de élőim közül
odáig egy sem ér
Elöttem feketén feszül

sok-sok határkő
egy-egy névvel beírva
helyüket nem tudom
de nagy-nagy nyugalom
száll aggodásaimra:
2078-ra ha már jó
mi előimmal úgy leszünk
hogy semmiképpen sem leszünk
a sorrend mit számít vajon?

A kert karácsony előtt

Mi ünnepre ő halálra
vége-félés elszunyásra
Hogy merek kinézni rája,
nézését szemem hogy állja?

[A „Visszaszámlálás”-ból]

A folyó tengerbe szakad
s eltűnik benne
minden szavával, színével, ízével
a régi hab.

*

Valami nagyon magashoz kell kötődni közösen
hogy hozzánkig-sugarai
egybe tudjanak kötni jól

*

Majd talán – ha nem is hiszem –
túlra azért igyekezem:
onnét mindent inkább belátok,
egy pillantással a világot.

*

Kislányom, nem az enyém se nap se hold
se csillagok

*

Síratom majd-általa-majd-síratlan
pusztulásom. Könnyei-áztatottan
mennyyivel könnyebb lenne bizonyára
készülni a halálra.

*

Húzódnak firka-vonalak,
s tudom, majd összeállnak.

Kép lesz belőlük; sivatag
ábrája a halálnak.

*

Remek kaland volt,
s vége lesz.
Érdemes volt-e?
Érdemes!

*

Új témát minek kezdeni vele? Neki is
könnyebb az ismétlés és jobban esik is

[Cérnagombolyag Föld...]

Cérnagombolyag Föld – Naponta
tekeredik le róla
egyforma mérhető idő

Az indulásra készülődő
csatolja már cipőjét
keresi már utiládája kulcsát

A visszamaradó néz gyakorol
kóstolgatja a keserű
poharat hogy könnyebben bírja majd

S tudja hogy keserűbb lesz
nem lesz kibírható
hogy akkor valami befejeződik

Így hát kezdődik is – gondolja

[Tud felejteni...]

Tud felejteni, s tud lenni kegyetlen,
tehát: tud élni. Volt az ősz, a tél,
kínok, halottak... Néhány hét csupán,
s ki benne járkál, észre sem veszi.
Megjő az ibolya, megjő a fű,
lehet húsvéti fészket rakni, hímes
tojást belé (ez is, ez is makacs
élet-vallás) megjő megint a rügy, virág
s eltűnnek a hullaszagú nyomok

S ki benne járkál
és magába néz,
lát sírokat, lát
vérző vagy alig
benőtt vörös ta-
réjú sebeket

Hiába nagy ennélfogva
a kívül nem bír a belüllel.

[A hátat-fordítás kora...]

A hátat-fordítás kora: nem szép, nem érdekel, utálok
A régi dolgokról lecsúsztak a szemek,
s most izgatottan (rémülten) cikáznak mert keresnek
Az éjszaka, a köd, a levegő
nem ragaszt, nem táplál, nem elégít ki
Siessetek!

[Él még? Nem él?...]

Él még? Nem él? Sokszor zavar,
ki él, ki nem Mind nehezebb

megfigyelni és megjegyezni
 Holtakat éltetek, beszéltek,
 élőket megköveszték, elmenesztek
 Bolond világ vagy legalábbis
 bolondul a világ én körülöttem
 Könnyebbül is:
 nagyobb lett a pálya, izgalmasabb a játék,
 úgy is mondhatnám: cseppfolyóssá vált a
 régen szilárd

S a cseppfolyós világ
 nem talál többé formát, vagy ha mégis:
 az én formáimat találja
 Milyen nehéz pedig,
 milyen nehéz pedig,
 mennyivel nehezebb pedig
 formákat adni, mint formákba ömleni

Hat bányász

Először tűnt a fény – ez egycsapásra rögtön
 aztán a levegő – ez lassan de kitartón
 aztán az értelem – bakkecske szökkenéssel
 aztán az idegek – robbanva és kilengve
 aztán az emberség – állkapcsok csattogása
 – üvöltés a torokból
 – letört körmök és ujjak
 – hajcsomók a marokban
 – verejték, vér, lucsok, könny
 aztán mindig sűrűbben
 mind bővebben zuhogva
 a semmi
 üresség
 nyugalom
 s
 egy

kettő
 három
 négy
 öt
 hat
 már alig emberforma rom...
 hat csillag hat tökéletesség

Nincsen kapaszkodó

Kicsit sír, kicsit muzsikál is,
 tél végi, bő eső –
 Falak közt, tető alatt, meleg ágyban –
 zuhogjon kedvire!

Ha majd szivárog, s hangtalan lesz,
 ha arcomra kúszik,
 köröttem föld-fal, föld-tető fölöttem,
 keménység és hideg...

Mért enged el e mosti helyzet?
 Hát nem jobb, hogyha két
 serpenyő nagyjából egy szinten állong,
 mintha fölcsap, s lehull?

Mért enged el? De hát elenged!
 S nincsen kapaszkodó.
 Az eső szűnik, kezdődik előlről,
 s az ágy végképp kihűl.

[Csak a tudott...]

Csak a tudott s a tudottból kikombinált
 csak az segíthet

Nem megoldani –
elködösíteni szépíteni vagy
így elfogadni meg nem örülvén bele

De ezek nem törvények kókler kicsi ügyek
ezek csak pára csak párasűrűsödés
ezek fényvillanások változó szelek
míg lent a föld az igen az igen
abban viszont nincs mese

én is – Meghalok
hiába volt kétezer év kétmillió
hiába lesz ennyi vagy annyi: meghalok
Így végül mind a kettő mosolyt érdemel
amaz hóbortos álmításai miatt
emez fakó következetességeiért
amaz gyökértelen irányai miatt
emez iránytalan gyökereiért
amaz hogy oly felelőtlenkedő
emez hogy oly kötelességtudó

[Emlék emlék...]

Emlék emlék hogy szép legyen
túl a völgyön túl a hegyen
mi innét még nem látható
s honnét ez itt lesz látható

Erszény rekeszekkel tele
rakjunk minden rekeszt tele
ameddig bírják még lehet
ha egy-egy bár ki is reped...

[Tulajdonképpen nincs is...]

Tulajdonképpen nincs is mit megoldani. Az élet csak kollektive vagy absztraktive örök. Egyénileg és konkrété véges. Az agy még nem szokta meg ennek tudomásul vételét. Pedig azzal kezdődik vagy kezdődne értéke. Most szánsalmasan viselkedik. Siránkozik, lázad. Mi ellen? Egzisztenciális rangja: az élet törvénye ellen. Persze: a halál aspektusából nézve az állat boldogabb. Csak élvezi a folyamatot – bár csupán alapfokon – amit életnek neveznek. Ugrándozik a gida, könnyű-izmos testtel csodálatosakat szökken a macska, nagyszerű hurkokat formál a levegőben a fecske, de a biológiai örömnél – a jól működő szervek szórtan ujjongásánál – nincs többjük. Ezt a többletet csak a fölismerhető intellektus adhatja meg. Így egyenlítődik ki az a kétfajta egyenlőtlenség.

Szégyenkezmem kéne inkább. Miért bővölődtem évek (évtizedek) óta a halál köré? Talán segíték előkészülni másokat is? Alighanem jobb lenne a meglátások és megnevezések sorát szaporítani. Ezt lehetne valódi segítségnek tekinteni. A gyülemelő meglátások és megnevezések végül is minőségbe csapnának át, s a halált mutatnák meg, azt neveznék meg. Végképp, visszavonhatatlanul. S válna az ember szabaddá tőle. Úgy mint az állat, de sokszorosan magasabb fokon.

Kortárs-dal

Tudják s meg is teszik
majd ők is dolgaik
ha lábuk csúcsra hág
lesz akkor is világ
szegényebb? gazdagabb?
békésebb vagy vadabb?
mindegy: úgy végzik el
mint nekik megfelel
ne fájjon hát fejünk

ott úgyse lesz helyünk
nem is férnénk bele
új kereteibe
inkább töltsük be jól
mit ránk osztott a kor
a végső percekig

erőnkből míg telik

[Kék...]

Kék kék kék
víz lég ég
kortyintanám
szippantanám
lengve lebegném

[Minden fénylik...]

Minden fénylik: az ürfekete is
ha mélyen
elsüllyed a szem is
Belülről tör ki zengő szenvedéllyel
a szervek örökjéből s élni gerjed
a mű szervetlen csodatételén
a fény a fény

[„Nincs még helyén...”]

„Nincs még helyén a szék
s pénz tisztesség se még
a sínen a vonat
nem mindig jól halad

s ha lett is némi rend
az sem mindent jelent
olykor ránk nő a gond
s már-már kancsít valónk
s ordítanánk hanem
rá se ránt senkisé
sok fontosnak füle
himnusszal van tele –”

Mit lehetne válaszolni?
„Ezt a széket odább tolni,
vonat elé leguggolni
s ha világ a számadásunk,
úgy itt hagyni, sose lássuk” –

Vasarely

Földomborul hajlik simul
sűrűsödik tágul lazul
magában s túl magán
fent lent akárhány oldalán
tisztán és tisztaság-sugárzón
nem tűrve már most
a Káoszt
győz győz a kuszaságon

Augusztus-vég

A tücskök... Hangjuk feltolul s elárad.
Fáradt a kert, s még mindig egyre fárad.
Miféle kórus? És mért szól a kertben?
Hogy pusztulását könnyebben viseljem?

[Álmodj!...]

Álmodj! Úgyse tehetsz mást
rózsa-e? női mell-e?
társadalmi forrongás?
vers-e? vagy kutya-szellet?

Álom... álom... az érték
épp az lenne hogy álom
nem rosszfajta-üresség
szemhéj-túli világon

Egyenlő az anyaggal
mindkettő maradandó
él milliónyi alakban
s egy bár mitse halandó

Harcok vér szervező düh
egy lépést se ha tennél
úrkirály örökéül
kincshagyója lehetnél

Álmodj s írd le meséld el
lesz kő rét futi felhő
lesz egyforma eséllyel
végtelenbe szökellő

[A tegnap sincs...]

A tegnap sincs sem az előző óra
s az előző perc másodperc mire
ezt leírom sőt csak rágondolok
már szintén nincs mert múlt lett s hol a múlt
milyen téridő kategóriában
milyen utakon megtalálhatóan?

Hol a múlt? Hát az emberben! az ember
s a múlt... múlt nélkül nincs ember
ezért nézek annyit hátrafelé
ezért nem nézek – mondják bár – előre
talpaim alá sziklakő kell
csak így mehetek bizton a jövőbe.

[Sebeket nyalogatni...]

Sebeket nyalogatni kutya-módra?
Azt nézd ki vert rajtad sebet
s ne indulattal ne csalódva
hitt nem-hitt ellenségedet

Talán nem is azt – inkább jótevődöt
A seb a lélekig beér
s kifolyhat rajta majd a méreg
mely jobban átjár mint a vér

Jób végsorsát is megszokhatja az ember
a tele-fekély napokat
ártatlanságát vallván türelemmel
míg kezében cserépdarab

mert fönn a felhő-bodros égi tájon
egyszer nyilván fölhangzik a
kérlelhetetlen égi szájon
a büntető bocsánata

Folyamat

Este van hát levetkezem
jóról rosszról feledkezem
tört lévén nem szeretkezem

ágyamba eltemetkezem
s reggel megint keletkezem.

[Csak az örömről...]

Csak az örömről ezután
Millió esélyes közül
hogy éppen nékem adatott
az eddig legfőbb lényi rang
mindenképpen vezér vagyok
mindenképp kivételezett

[Sziszeg a gáz...]

Sziszeg a gáz, a november
hideggel jön, kés-hideggel
Sziszeg a gáz – nevetés
talán ez a sziszegés?

Paplan alá bújva gyorsan
csak fejem van csak arcom van
de ezek meg kibírják
hidegek ha kaparják

Végignézem folytatásom
eltűnik dombor lapályon
Ez lennék hát? – mondhatom –
Meggyűrődött paplanom?

Lehet lehet meglehet tán
szűnik testem heve-fogytán
a fejem meg egyre nő
hogyha nem is mérhető

Gyomor ágyék kéz denikve
mind fejembe költözik be
végül is mindent tudok
csak többé nem mozdulok

[Bemosta a húsomba...]

Bemosta a húsomba vágott
sebet a megszokás vize
Ami előbb sajgón hiányzott
ma sorsom csöndes részese

Mert hihetően befejezve:
lett korlátlan tulajdonom,
magamagát is kirekesztve
kényemre alakíthatom

Hát mindent (önmagunkat is!)
elveszteni csak ennyi volna
hogyan lágym emlékké lényegül?

S tán ott túl is ha vándorolva
e világ helyére kerül
ha már a szem csak múltba visz?

[Nos hogy tudsz...?]

Nos hogy tudsz beborulni ég?
felhők hogyan tudtok szaladni?
hogyan suhogsz csöpörögsz eső?
ősz kert hogy tudsz dideregni?

egem felhőm esőm kertem

érdekel hogy mit csináltok

méricskélhetnek gögösen
foglalhatnak keretbe szóba
kit-sem kizáró szuverén
tulajdonom érinthetetlen

és még mennyivel több vagyok!

[Szenvedésem...]

Szenvedésem körben forog
S nincs értelme haszontalan
mindaddig míg a szenvedőkhöz
nem kényszerítettem magam
s így nem tett jobbbá engemet.

Elutazik

A vonatablak keretében
egy kedves arc szomorkás két szem
aztán csak integető
alsókar messzetűnő

Hát persze mindez
polgári s giccses:
egy gyermek elutazik
anya apa búcsúzik

Egy gyermek! Sokszáz talán sokezer:
pólya bölcső kézi táska könnyű kacaj
dús megnyilvánulásai
s kapcsolt részeivel

S ha csak mozdul egy hadsereg
a föld is bele remeg

Most az időlegesről
s vele a véglegesről
kéne beszélni: lelegyinteni azt
ebben meg lelteni vigaszt

De jó csak az időleges...

A végleges ember-ellenes
ha kibuggyan a könny: neki
ez rangon aluli

A kar már nyilván nem integet
az ölben talált nyughelyet
Előbbi integetése
a levegőbe vésve
Kimetszeném szeletben
hogy őrizzem szüntelen
az utolsó igazat
ami belőle maradt

[Még három nap...]

Még három nap s ennek az évnek vége
meg kéne minden percét tölni meg kéne
számíthatnám őket idei dolgaimhoz
ki tudja hogy a kezdődő új év mit hoz

S le kéne írni az idei évszámot sokszor
három nap múlva leírni annyi mint leírni rosszkor
és jókor már soha az idők végezetéig

Egy Róma-térkép előtt

Harminc négyszínű réteg rajta, de áttetszők, mint a fólia-sátrak.

Két színben dereng által: éles sárgában és lucskos szürkében. Kétfajta levegő csap ki belőle: fűszeres-meleg és nyirkos-csontharapdáló.

A platán majdnem ablakomhoz ér. A hirtelen kanyarodó villamos sikoltása rémült mókusként rohan föl ágain s ugrik be hozzám.

A negyedik emeletről lelátok a Tiberisre.

[Az engedetlenség tökélye...]

Az engedetlenség tökélye:

– bár apja karjában – a gyermek
megy konokul a csapda-éjbe

Kevés lenne

Forma: szavak szigorú és pontos rendje, ha nem vagy, kötve hiszem, hogy akár egy sorom is születik.

Gyöngé a lélek: a fölbuzgó bánatnak, örömmek formát adni kevés lenne saját ereje.

[Megkaptam egy komplex orvosi...]

Megkaptam egy komplex orvosi vizsgálat eredményét. Két titokzatos sor számokkal, rövidítésekkel. Utánanézhetnék: melyik mit jelent. Kis billenések, nagy zökkenések-e? Egyelőre nem érdekel. Inkább tetszik: milyen nagyszerű, hogy a bennem mozgó, nyüzsgő, áradó, kavargó bűnöket, erényeket, sompoly-

gó kis sunyiságokat, nemes fennköltégeket termő élet ilyen röviden s itt ott a nem-kerek számok pontosságával leírható. Aztán érdekel is, melyik lesz majd, amit utolsó bizonyítványomba írnak. Ha tudnám, pirossal aláhúznám, esetleg be is keretezném. És elkezdenék gyanakodni arra a szervemre, sőt gyűlölni őt készülő hűtlenségéért. Mert nem csak az én ellenségem lesz, hanem többi szervemé is, melyek megőrzik szolidaritásukat irántam, de képtelenek lesznek a renitens kártevéseit jóvá tenni.

[Verten az áldozat...]

Verten az áldozat vére fagyott
Elkapják a gyilkost tanú a halott
elkapják karja véres könnyökig
inge és kabátja vörösödik
Tagadna? nem teszi egyet se szól
semmilyen kérdésre nem válaszol
szemében hősies gerjedelem
vitézi kurázsi gögje terem
de aztán ha négy fal közé kerül
„Nem szabad!” „Így muszáj!” fogja körül
elcsattan arcán pár cifra pofon
s úgy érzi fejére dől a plafon
„Hagyjanak hadd menjek” – így pityereg
„Anyuci – istenem – anyu beteg”
sajnálni illik kötelező
csak gyöngye szegényke nem bűnöző

Mégis

Reggel óta köd ült a tájon
köd és nyirok hegyen lapályon

s estére hogy a nap is elment
a világ még keservesebb lett

mégis hogy már éjfél felé jár
hogy az idő holnapba sétál:

aranypart dőlt a vízbe látom
többé ugyan ki nem halászom

s minden percet kívánva vissza
rámeredek a papírosra

s írom – mert főbb rossz nincs azért se –
hogy vége vége vége vége

[Ha hull a hó...]

Ha hull a hó bennünk vajon
a gyermek kedve kel?
Vagy nézve szét a szűz havon
a visszhang énekel?

[Kérdezősködjem?...]

Kérdezősködjem? Soha nem!
Sem írásban se szóban
Így holtomig őrizhetem
mi egyszer volt s valóban

Elég sokat kellett saját
kezemmel sírba tennem
ifjú öreg szomszéd barát
temetőkertje bennem

De akiről mitsem tudok
azok virulva élnek
temetőkertemnél nagyobb
terén a messzeségnek

[Még meleg....]

Még meleg a szék még a hangja
a vázában bújik...
csak a másik szobába menjek
csak üljek le melléje szembe
csak nézzem nyomait

A rém születése

Lappang érik fekete vermek
bűzös nyirkos mélyén a gyermek
Ordítózom? „Íme világok!”
mi lesz ha a napfényre tátog?”
A méh-szutyok-méreg az is rajt
maga is okoz az is bajt
Hát még ama gonosz fióka
gonosz méh-öl gonosz lakója!
Egyszerre csak dúsan ráduzzad
végig nyúlik globális hosszat
s szörny-kígyó-pók-hiéna teste
csak nő tovább ezerszeresre
S akad belénk agyonszorongat
születnek hadseregnyi holtak
s a szép ember a drága élet
emléke lesz csupán az égnek
s a föld többé nem népesül be
beolvad porszemként az ürbe

[Halottaim ahogy...]

Halottaim ahogy sűrűlnek
úgy ritkul riadalmam.
Az arcok ismeretlenülnek,
magányom tágul szakadatlan.
Ne az utolsók közt legyek
ha majd megyek.

Alig kellett valódi szív, öl,
inkább, hogy elfogadják,
mentsenek meg jótetteimtől,
vissza ilyen formában adják.
A hálát rosszul viselem
mással s velem.

Egyszer minden szemből kihullok.
Több lesz a béke bennük.
Csak emlékeim árnya kullog
szelíd kísértetként mögöttük.
De az meg elintézhető:
elűzhető

Kisunokám műtétje

Kis csecsemő, piciny állatkám, fecském, puha-pelyhes,
késsel mennek rád, vérzel, a könnyed ömöl.
Én meg halk zeneszónál versekkel bibelődöm,
s olykor döndül e szív: túl vagy-e már nehezen?
Köztünk is, lám, ott a szokásos fal, kicsi lánykám,
jelzi magányod, mely most is utóbb is örök.

[Azt is mondhatnám...]

Azt is mondhatnám, hogy lám, lám, megint igazolódott a közhely: győzött az élet. Mozog, zajong, színesedik, sűrül a kert. És változik. Nyilván percről percre, de érzékelhetően mindenképp óráról-óra. A gyöngyvirág-levelek csúcsa például reggel még tiszta volt, most koradélután már gyakorta rozsdás. Az öreg meggyfáról meg hófúvás-szerűen sodorja le a való szirmokat a föl-föltámadó szél. Ez a fajta mozgás és változás pedig okvetlenül az élet jele. Győzött az élet! Győzött az élet! Igazán? Győzött? Ha az agy messzibbre próbál nézni, elborítja a szégyen. Hányszorosa az ismert életnek az ismert élettelenység. Sőt még az ismert halottság is. Csak tengerünk tükre fodrozódik meg olykor s ilyenkor mondjuk: Tavasz lett! A mélység erről nem is sejt semmit. De az a fodrozódás lehet elégséges, lehet minden, lehet diadalmas is. Ha alázatosan viseljük s nem akarunk mindenáron összehasonlítani.

Karambol

Egy kisautó fejre állt
s összetört Benne három
egy-vérem: két kis unokám
s anyjuk a szőke lányom

A kisautó összetört
épen maradt a három
meg sem ijedt két unokám
csak megijedt a lányom

Véletlen? Felsőbb hatalom?
akárminek találom,

hálás vagyok (mindegy kinek):
épen maradt a három

Túlélő

Lehetett volna mára: volt
lehetett volna mára: holt
egy véghetetlen kicsi folt
a történet falán

Lehetett volna mára: nincs
értékevesztett drága kincs
kiből egy apró sárga tincs
maradt csak volna tán

Lehetett volna már: adat
ki tudja kinek áldozat
sok szeretőnek kárhozat
amíg emléke él

Lehetett volna – mégse lett
Véletlenségből eshetett?
Vagy fentebb célból védte meg
egy óriás tenyér?

Gazda

Meggyfa-csemete –
sietnék vele:
hogy gyorsabban teremjen,
az időben előre menjen.
Vagy mert ez nem lehet,
az időben előre nem mehet,

az idő madara
szálljon hamarabb –
(S hogy közben engem is
közelebbre visz
oda, honnét nincs már visszaút:
az eszembe se jut.)

Hazalátogatás előtt

Szobájába bementem
(ahogy volt úgy maradt
pedig két éve lassan)
Láttam hogy fészkelődnek
a székek szőnyegek
A szekrényben a könyvek
a képek a falon
s a mennyezetről újra
mint akkor hullni kezd
a festék néhol apró
lemezkeket találni
a padlón s asztalon
A tárgyak készülődnek
a tárgyak azt szeretnék
hogy majd ha nemsokára
közéjük lép megint:
hogy úgy érezze: röpke
percekre ugrott át egy
barátnőjéhez itt a
szomszédban és hogy onnét
jött vissza csak vagy éppen
bevásárolni volt s a
városból tért haza

Egy volt osztálytársam halálára

A találkozókra sohase jött el,
ködben rejtőzött és eltűnt a köddel.

Babits beszélgető füzetei

Néhány év íme egyetlen óra!

*

A legfényesebb gondolat
kínok szűk szálain szalad

*

A test összhangos funkcióiból
száz egymás ellen lázadó fakad

[Fák köszönöm...]

Fák köszönöm október vége
sárgultok vörösödtök
meztelenedtek köszönöm
az ízes sok gyümölcsöt

az árnyékok alattatok
a napfény-tenyerekkel
melyek ruhámon arcomon
inogtak lágy erekkel

Lombjaitok között a meg se
számolható zenéket
a zúgókat és sziszegőket
az „Egyszer volt...” – meséket

A szabadság következik
(a jól-megérdemelt-e
vagy a munkanélküliség
muszáj-keserve?)...

[Megszigoríthatod szemed...]

Megszigoríthatod szemed ráncolhatod homlokod
s mehetsz a derűsek közé s fürkészheted milyen
hatást keltesz köztük látsz-e a tekintetükben bármi kis
hunyaszkodást hogy komolyan vesznek hogy megbecsülnek

Mennél a derűsek közé hisz mindig oda vágytál
s jártál is ott sokat és mindennél boldogabban
kicsi nagy kanyarokban örömök petárdái
s egyenrangúság bizalma süttött le társaidról.

De egyszerre csak pattogzani kezdett rólad a régi máz
Hétfő... kedd... péntek... nem nagyon figyelted
s amikor véletlen tükörbe néztél: – iszonyat!
előbb nem hittél a szemednek borzongva fordultál el aztán

Másnap este

Simon Béla éjjel meghalt

Zörögnek a zöröghetők erős szél
ráng az utcákon be-behunyják
szemük a lámpák a csapódó
hulladék forgó száraz levelek
ostroma előtt

Ha én nem hirdetném nehéz
nézésemmel megzökkent ritmusú

lépéseimmel gyöngé remegéssel
térdemben és gyomromban hogy ha én nem
hirdetném hogy többek között
ezek a sarkok utcák és terek
ezek a házak sem látják ezentúl
a kékek és vörösek piktorát
ha én nem hirdetném ugyan ki tudná?

Zörögnek a zöröghetőek talán
így gyászolják az oktalan
tárgyak

De arrább az a fiatal pár
az nyilván nem gyászol: át a ruhán
át a bőrön egy-testté válva forró
erőként törnek át a hidegen

Pillantása nyomait hány falon
tetőn kövön kapun és kapualjban
találná még meg valami csoda
készülék?...

Öregkori karácsony

Fát cifrázni ámítani
kölykök szemébe fényt szerezni
szemhéjuk alá szítani
cifra és bátor álmokat:
– – vénnek csak ez marad?

Ülhet hívó gyerek-hadak
tengelyében hitetlenül
s míg künn a meleg rászakad
fázhat belül
talán: erre rendeltetett
ilyet tehet?

Több kell neki: jogaiból
engedni nem akar
hogy levegőbe kalimpáljon
lefűrészelt lábaival
futni kíván kimerülésig
a mesében gázolni térdig

Nem kíváncsi szólamokra
a fa alá tolakszik
föl-föl kiált kipirosodva
mitse gyanakszik
ágyba játékait ölelve megy
erőszakos öreg

[Ha most...]

Ha most ifjú lányok s fiúk
sorsán billog-beégetéssel
nyomot hagyok s meg kell tanulniuk
ki vagyok
ha most testük lelkük akár-
milyen csöpp zugába bevesznek
s rögtön el is felejtenek
s nem létezem számukra már
s meg úgy se lelnek ha keresnek
leszek bennük már szüntelen leszek
s valamikor valami jelre
egyszer csak majd fölébrednek
életük vérük követelve
de úgy hogy nem én akarom
nekik kellek halálos éhvel
s kiderül mily nagy hatalom
lettem közben a nem-levéssel
s majd magamon se lesz erőm
zsarnokságom el kell viselnem
mert él soha legyőzhetőn
ami már nincs

[Hódítók jöttek...]

Hódítók jöttek a partra övéik
a fűzfák a régiek is melyek
odvaiba szerelmes verseket
dugtam kamaszként bárki is
találja meg őket akármelyik
lány bizton szeretni fogom
Hódítók jöttek a partra övéik
a fűbenőtte gödrök is ahonnét
meghúzódtam a féktelen
szelekben s míg dacos veszékeléssel

zúgtak a fák engem a nap sütött
s nem moccant hajam szála se
a gödrök igen melyekben kora
nyári áradások után kicsiny
halak maradtak s pusztá kézzel
fogdostuk őket nagy kosárral
Hódítók jöttek e partra kiűzött
s visszalopakvó őslakos kíváncsian
nézem a változatlant s a magától
vagy mástól változottat

Nincs remény

a visszafoglalásra az az egy
vigasztal hogy látom előre már:
a hódítók szorító ujjait
hogyan fejtik le a tájról az újabb
újabb hódítók vasmarkai

[Már tartanám...]

Már tartanám utam kiesnek
de legjobb társaim kiesnek

S ha tizedelt rajok kísérnek
még az is jó lennem: vezérnek.

Történet

Viszi a szél viszi a szirmot
hozza a szél hozza a kormot

Azt hitte már szíve virágzik
jutott pedig fekete gyászig

Elválik most tud-e temetni
sírdomb mellől útnak eredni

Hozza a szél hozza a kormot
viszi a szél viszi a szirmot

Nagy örömet

Gyötörte már előre a közelgő
karácsonyi csengő s fenyőfaillat.
A bírható üresség s bírható csönd
vált mind kevésbé bírhatóvá.

A láb leroskadt, lám föladta.
Táncolt, botorgott a tavasz s a nyár
s az ősz sima s gödrös terepein
s a télbe is begázolt.

De itt egyszerre csak mély és erős
levegőbe jutott: adventi tájra.
Valami gyöngéden hullott az égből,
és áthatolt a mell falán.

És akkor légszomj fogta torkon.
Most félájult boldogságban hever,
fölötte gyertya készül
nagy örömet jelenteni.

Gyógyíthatatlan

Hogy egy így összeállt test
benne egy ilyenné sikerült lélek
(vagy amit így neveznek)
vagyis a működésből mindig
olyféle születők komplexusa
amik csodálatosan
belesimulnak a társas folyamatokba
s nemcsak szolgai módon

engedve nekik
hanem helyre is igazítva őket
ha ki-kibillennének rendjeikből
tehát egy ilyen
fő szövetséges
ilyen mindenhogyan megbízható
rendes tagja a világ szervezetlen
angyalbandái egyikének
hogya (röviden és egyszerűen)
egy ilyen ember
múlt időbe kerüljön?!
A föld és ég előre
készülhet általános siratásra

[Egyszerre fontos lesz...]

Egyszerre fontos lesz minden kicsiny zug
mert talán nem lesz ismétелhető
s a szaga fénye-árnya tárgyai
előre meggyötörnek már jövőendő
elárulásukért

Ó az útra parancsolt lábak
mikor már visszahúzódnak beléjük
a soha meg nem tehető utak
az összes végigjártnál is nehezebbek

A roppant búcsú-sorozatnál
milyen vendéglátás lesz – kölcsönös!
futnak a lelkek (a dolgoké s övé)

[Lecsukódik...]

Lecsukódik a villany lecsukódik
két szeme is kívül sötétség

négy fal és béke és zárt nyugalomban
pihen a test hogy irigylésre méltó
legalábbis annak aki csak úgy
érzékeivel érzékeli őt

Pedig bent már elszabadult
s gyalázatos hancúrozásba kezdett
a pusztulás ami nem oly szelíd
békebeli mint ama régi csontváz
a kaszával

Hanem dühödten
s kegyetlenül pontos törvényszerű
folyamat és hagyja cinikusan
a hamis látszatot de meg nem
torpan egyetlen pillanatra sem

[„Nehéz neked...”]

„Nehéz neked az ösztön ellen
– mondta Jézus Saulnak –
nehéz rugódoznod az ösztön ellen”
mikor a kéz láb nyelv mozgásai
az ösztön szigorú
koreográfiáját követik
s ez a koreográfia
merőben más mint volt az eddigi
Széles utakra örvényekre
sziklaomlás zúdul robogva
és lesznek járhatatlanok
tág réteken rengetegekben
magától lehajlik a fű
s tisztulnak el a kögöröngyök
ha már egyszer eldöntetett
hogy ocsudván Saul Pál megy tovább
Saul meg ottmarad s értéke vész
mint a régi pénznek pénznemváltozáskor

B. N. J. temetése előtt

Megborotválkozom s felöltözöm
választok valami sötét cipőt...
Hajadonfőn kell lenni... hajam is...
Az a baszk-sapka... de nincs kalapom...
Csak ne legyen szél és pláne hideg...
Aki ígérte elvisz-e kocsin?...
A koporsónak melyik oldalán...
Az unokák is ott állnak-e majd...
A családból ki jön el és ki nem...
Közhelyes lesz-e a búcsúztatás...
Egyáltalán hogy zajlik az egész...

Jár kezem lábam jár agyam szemem
s azon kapom magam (szégyentelen)
mintha ezek lennének fontosak
és elaludt volna fájdalmam is
s mellékessé vált volna benne a
drága halott és az hogy – iszonyú –
in aeternum a föld alá teszik

[Csak megy...]

Csak megy a temető felé hiába
kerekedik föl más irányba
s egy-egy jó alvás az se hozza
még centiméternyit se vissza

A hajnalok öccsei lettek
az alkonyi szürkületeknek
mivel neki hajnal hasadtán
a fény növés helyett apad már...

Szár és szirom

Volt egy kéz és volt egy virág
egy kéz és egy virág
úgy festettek mint szár s szirom
szár és szirom

Jelezték: múlik az idő
de föltartható az idő
Föl is tartották – örömet
észleltem ezt

De az idő duzzadt nagy ár
– mit ért a szirom és a szár? –
kidőlt s ami útjába volt
mindent sodort

Hol a kéz és hol a virág?
Szár és szirom hol leng tovább?
– Hogy az idő az hol zuhog
arról tudok

S hogy lassacskán a számig ér
orromig szememig fölé
s lélegzet szó látvány tudat
mind megszakad

Nagybeteg álmái

Viszik édeni tájra
zengő nap alá
zöld erdő vadonába
hegy völgy panoptikumába

Csupa ifjui álom:
lány lepke virág

Felhőt égi határon
szikázó tiszta sugár von

Tele lesz szíve lelke
majd csordulatig
ujjong mozdul a nyelve:
hallelujázni szeretne

De zörögve a hajnal
átdől a falon
fölszaklatja robajjal
s traktálja a régi bajjal

Szomorú ha szemet nyit
hang jár be fülén
próbál élni csipetnyit –
mint volt úgy lenni igyekszik

S menekül: csak az álmot
csak azt keresi
mert ott semmi se fáj ott
itt meg lát ferde világot

Fölösleges romok

Tanúság sem lehet s tanulság
öröm se lehet példa se
Mire való hát az efféle
értelmetlen találkozás?

Nem is kellett volna megállni
köszönni még fölnézni sem
Őrizte volna meg magának
magamagát mindkettejük

Most jajok csapkodnak a légben
remegések keringenek
s két tanácstalan arc világít
fölösleges romok fölött.

[Ugrásra készen...]

Ugrásra készen a szirmoktól
alig szabadult
még csecsemő-gyöngé
barack- meggy-csecsemők
Kicsi gyermekek
futkoznak a kertben
ők ezeket ezek őket
nézik irigyen:
a földre-ítélt föl az égbe
az állni ítélt szaladásra
vágyakozik
s mindkettő
röpülésre miként a
galambszürke galambok
a fekete
feketerigók

[A nap melege...]

A nap melege, fű selyme, madárszó...
az óriás törvény jó működése,
s még mennyi más is... hála nő sugárzó
arcunkon, boldog bensőnk tükrözése.

Mert ünnep mind, kivételes segítség
a lábúzó úton lágytarka szőnyeg,
s holott nem kértük, hogy élénk terítsék,
köszönjük a magas intézkedőnek.

De ha a gyöngé, velünk-egy-por ember
részvéte áll mellénk –, bár semmi ügyben,
ám önként s öncsonkító türelemmel:

a hála akkor csordul túl szivünkben:
szegénységéből kaptunk a szegénynek
s testőrök indulnak föl mindenünnen.

[Árnyalnám, cifráznám...]

Árnyalnám, cifráznám, bélelném ki meleggel,
tenném, hogy házad lenne, vized, kenyered.
Értetlen hallgatsz: idegen nyelv néked a nyelvem,
külhoni látogatók jönnek ahogy veled én.
Hangsúllyal dallammal, csönddel, más ilyenekkel
próbálok makacsul mégis elérni, hogy érts.
Hasztalanul: hangomra miként szavaimra süket vagy
fényévekre lakó, szembe velem aki ülsz.

[Előbbre? feljebb?...]

Előbbre? feljebb, közelebb?
Mitől? minél? mihez?
Testet javít a környezet
A szellemmel mi lesz?

Sok ágra szakadt minden út
a sok ág még tovább
majd még tovább... ezerfele fut
a sokszorosan sok ág

Elöttem ne nevéssenek
én is nehezen tudom
visszafogni röhögésemet
a kegyes magyarázaton

De nincs jobb és nincs emberibb
mert hát szülőtlenül
az anyaszült csak tengne itt
a kapukon kívül

Látogatások

Benyitna hozzám dédapám
akárhány évesen,
én megkérdezném: „Kit keres?”
Nem szólna, nézne, s én (talán
már kissé élesen):
„Gyerünk, öreg! Mi lesz!

Hallgatna, nézné arcomat,
(kutatgatná magát),
fej-formám, homokom, szemem,
szájam zugán a ráncokat,
a vállam vonalát,
s mérkélné termetem.

Gorombán rákiáltanék
„Mit bámul? Ég vele!”
De ő csak lassan lépne ki,
nem véve el tekintetét
aztán legyintene:
– nem jól esnék neki.

Benyitnék száz év múlva ük-
unokám ajtaján,
ő megkérdezné: „Kit keres?”
Nézném csak, míg ő ingerült
hangon nem szólna rám:
„Gyerünk, öreg! Mi lesz!”

Csak nézném, s nézném egyre még,
(kutatgatnám magam),
nézném szemét és homlokát,
orr-formáját, haját, fejét,
vizsgálnám gondosan:
mit is mentett tovább.

Gorombán rám csördítene:
„Mit bámul? Áldja ég!”
De én lassan lépnék ki csak,
szemem még rajta csüggene,
s aztán legyintenék:
– fájának e szavak.

Él, él mindig

Tél hozta, és tél vitte el,
fogván keretbe.
Elszállt, fölszállt, s most ott teled
külső sötétbe vetve.

Tán őrzi e külső sötét,
és várható esetleg,
hogy fölkészíti ünnepét
újabb fészek-melegnek,

s ő majdan egyszer úgy, ahogy
elmúlt, eltűnt, megint
föléled, így hát vissza fog
kerülni szépszerint?

De éppígy elképzelhető,
hogy berekeszti
a *Nekeresd*, s bár jönne ő
többé el nem ereszti.

S leng, nyargal, száguld valahol,
által galaktikákon,
csillagok-, űrök-, meteor-
rajok-lakta világon,

és él, él mindig, mert noha
nem lesz már, csak hiánya,
óvja egy hű nosztalgia,
holdudvarába zárva.

[A húsban még benne...]

A húsban még benne a boldog érzés
gyöngédsége melege és bizalma
menekülne hozzá az értelem
(a lélek?) hogy valamit visszakapjon
abból mi tőle elvétellett

A húsból a test lassú változásának
törvényei mossák ki a szerelmet
a lélekből (az értelemből) a szavak
a kívülről (akár alig fölfogható
távolból) érkező akármilyen jelek

Odakuporodna a megszarolt
lélek és test lábához aláztatosan
s kérné hogy kegyelmezzon hagyja elbújni
hagyja elbújni a sejtek kamráiba
hogy kicsit fölerősödjön még mielőtt

magamagát szabadítja meg és hideg
gesztussal – inkább a teátralitás
szempontjait figyelve mint a veszteség
mértékét – mert ha izmosabb hatékonyabban
el tudja viselni a fosztatást

Rom Viktor és a kis bula

Tan-románc

Rom Viktor ül s magába néz...
Rom Viktoron senki se látja,
hogy átejtették csúfosan.
Méghez a holmi bulácska.

Szemét forgatta –, így tehát egy
„szemforgató” s – mi furcsa! –
még „szemvető” is, mert lám szemet
vetett szegény mufurcra.

Az eszéért kell neki – szólt a mese –
nem tör semmi egyébre.
Rom Viktor föl se fogta még,
s máris kikerült a jégre.

A kis bulácska mondta: „Hopp!”,
s Rom Viktor nyomban ugrott,
és vállveregetést kapott
s olykor egy-egy kockacukrot.

Hogy fortélyos lett volna a
bulácska? Hát az lehetőség.
A fortélyhoz nem sok kellek,
csak némi (nemi?) tehetség.

Abból meg... Rom Viktor viszont
képzelgőnek fenejő volt,
és „lángeszű” jelzőt kapott
minden zavaros (toba) hóbort

Ha hallgatott a kis bula:
bölcsebben nála senki.

Ha mukkant: „Mily csodás beszéd!”
– Rom Viktor égre zengi.

S történt, hogy a kis bulácska mást
kívánt –: kíván(at)os volt.
Már kockacukrot nem, de fogott
egy új palit, no meg ostort.

Az ostor Rom Viktor farát
csipkedte –, a kis buláét
(mármint a farát) amaz új pali,
s joggal – deltás vonaláért.

S a kis bulába, kinek csak okos
partner volt mindig a vágya,
ő gyömködi most a tudást, ha nem is
közvetlenül az agyába.

Rom Viktor ül, s tükörbe néz,
és köpködi bőszen a tükröt,
s fogadkozik, hogy így meg amúgy,
és lát egy jókora ökröt. –

Ám annyit esetleg megtanult:
ha észet mond holmi bulácska,
tán nem is erre gondol az ártatlan
valami, valami másra.

Ókeresztény temető

Másfélezer éve pihentek itt
Pihentek? szokvány eufémia
nem pihentek: feküdtek (vagy heverték)
de ezt is úgy tették csak mint a tárgyak
Kiiktatandó hát a szóból
minden ami emberi kapcsolású

Feküdtek – fektették őket: fejük
keletre a lábuk nyugatra:
valami rend szerint amikor össze-
ömlött a két folyam s vize
nem volt még tiszta: ennek a
zavaros víznek zavaros
rendje szerint feküdtek sorba ott
nagy római téglákból összerótt
nyeregvetős kis házikófélékben
feküdtek és feküsznek eddig
zavartalan békében: most először
a napra tárva

Körben új lakó-
és hivatali házak – ez utóbbiak
egyikéből egy könyvtár üveges
folyosójáról nézek le a szük
ásatási területre alig
néhány méterre tőlem most takartak
ki egy nő-csontvázat hanyatt
és védtelen két karja ékbe fut
a bordák könnyű ívei fölött
a balkaron három a jobbon egy
karpereccel minthogyha a figyelmet
akarnák elterelni a rideg-lelt
ágyékról mellekről: a hajdani
áldott fészkekről mik leleplezetten
mutatják a mögöttest ami bár
lényegnek látszik semmiképp sem az
mert az volt a lényeg mi már sehol
a lényeg – szép közhely – csak a mulandó
az ember mértékű egy-élet-ívű –
Ó rugós ágyék öl szép has szelíd
két engedelmes mell! – a csontokat
föl kéne túrni összeborogatni
hogyan zavarodjon meg a képzelet
hisz oly nehéz a szív ha levegőből
kell végképp pusztultat formálnia...

[Veszendőknek...]

Veszendőknek – mert hogy hány évre mindegy –
 rakom rakjuk gyülekvvő rímeinket
 ahány csak készül: romló gyöngé vége
 a semmiség lúgjába ér be

Mi ellen harc ez? És mi haszna látszik?
 Ámít hitet talán egy szemhunyasnyit
 De alóla s mögüle követelve
 gázol ki az élet való szerelme

s belénk vagdossa és eszünkbe vési
 a legnagyobbik törvény rendelését:
 hogy nem lehet csodásabb költeményünk
 mint amit – nyögve sírva bár – megélünk

[„Kicsivel több...”]

„Kicsivel több jókedvet vagy ha nem megy
 kicsivel több iróniát!”

Szól az okos tanács

Helyes helyes

én is így látom: a sötétség
 kiöli lassan a magokat is

„Csak az a vég, csak azt tudnám feledni”

Feketerigó

Rigó,
 fekete
 szőlőt
 eszel-e?

Rigó,
 fekete,
 hernyót
 eszel-e?

Ha eszel,
hagyján,
de azért
hagyj ám!

Ha eszel,
hagyján,
de ne is
hagyj ám!

Rigó,
fekete,
szőlőt,
hernyót
eszel-e?

Ha eszel,
hagyján!
Kicsit árt,
de sokat
használ.

[Viharos táj...]

Viharos táj e táj
a rossz idő ahány
változta akad csak
itt mind megglehető

Az állandó lakó
magától értetődő
bólintással fogadja
amit kinézve lát

És nem torpan ha reggel
és nem torpan ha éjjel
bizony kényszerre bár
útra kell kelnie

Ha nem fúj szembe-szél
nem ver elég erős jég

orrabukik morog
hisz úgy megszokta már

Enyhébb égbolt alól
enyhébb égbolt lakóját
viszont mire való
volna átcsálnia?

Hogy hápogjon csak ott
hogy szenvedjen csak ott
áhitott méze vál-
tozzék merő epévé?

[A hullába...]

A hullába kapaszkodóknak,
fölrántani iparkodóknak
mi marad vigaszként cserébe?
Egy kézlegyintés büszkesége.

[Napról-napra...]

Napról-napra ahogyan kifelé megy
talpa s a föld között ahogy a köz nő
bőrétől ahogy elválnak a tárgyak
szeme tükrében ahogy több az égbolt:

személyes és közvetlen példaképpen
csábít tanulnom minden mozdulását
mert hát ha keveseknek adatik meg
saját haláluk s itt is rend a szokvány

készíthetem mégis valamiféle
mintára mintaképre az enyém is

könnyebb lesz megformálni mintha minta
nélkül csak úgy vaktába várnám

Igen hát így (nagyjából így) vagy így is
épül le egy ember és iktatódik
örökre ki a világból amelyben
párja sohasem élt és soha nem fog

Vigasztalás? Ebben a pusztulásban
ebben is élet nő az élet ellen
keresztbe tett két élet: egyikük győz
a másik szépen félreáll előle

s nem tudja ó mért is tudná a győztes
hogyan kettejük szelíd csatározása
sorsot zuhint le s jajgató üvöltés
födi be majd a térséget sokáig

s a rettegő s kíváncsi emberelme
iszonytató tanulságként igyekszik
a történet minden ráncát-recéjét
kikócolni híven hitt haszna végett

[A két ágyék...]

A két ágyék mely égve egybeforrott
két telt pióca egymásról leesnek
amik tovább kötnek nem foghatók már
s nem láthatók és többek mint a testek

Ó nagy csalás – sajnálom aki sajnál
a teljesülés mily mély üreget hagy
legyek-e nedveim szolgája inkább
vagy lassan megnyugvó éhes maradjak?

Szegény szegény szegény csalattatottak
ha majd a nagy csaló megunja őket
s más játékbábukat keres magának
hogyan néznek szemébe az időnek?

[Ha egy urna...]

Ha egy urna eltörne,
s a por abból kidőlné,
a port a szél fölkapná,
összevissza kavarná,
erre-arra, százfelé,
ágra, földre, kőre, fűre,
egyszerűre, nagyszerűre,
illenék,
illenék ám mindenképpen
kiírni a temetőben,
kiírni a szerencsétlen
holt nevét

Családfa I.

Parádés egy fa: levele
növeszti s nem a gyökere,
még hozzá fentről lefele.
És érdeme a terebélye.
Csak a végén tör ki a botrány,
ha majd csicsás kriptába rogsz már,
s a dús lomb – forró óhajod bár –
melléd az istennek se fér be.

Családfa II.

Gőgös vagyok – mert bár nincs róla okmány
de fölvonul tanuként érdekembe
a tudósok seregnyi népe: hogy lám
én is az ős-sejtből indulva lettem

*

Családfának családága
családágnak gyöngé gallya
gyöngé gallynak egy levele
őszi szellő ha megfújja
hullok én is majd lefele

[E megkezdett új évem...]

E megkezdett új évem hogy folyik le?
S hogy hány lesz még s ez hátulról hányadik lesz?
Az óra jó a napszakot mutatja
A naptár rossz: a vissza nem jövőt is
Élnénk inkább csak órával kezünkben
bele a tagolatlan vak időbe
s ne volna mód számolnunk soha többé
ezzel a szörnyű matematikával

[Elveszett bennük...]

Elveszett bennük: a hétévesben
a négy éves az újszülött
a két és félévesben az inogva
meginduló
Számukra még inkább
mint számomra én idézni

tudom s emlékezem
de ők
ugyanazok és mások mégis
és bennük úgy veszett el
hogy ugyanaz maradt és ők
nem tehetik egymás mellé a kettőt
Anekdóta: Törökországban
árulták Kossuth koponyáját
10 éves 20 éves stb. korában

[Hányszor hányszor...]

Hányszor hányszor a villanó időt!...
„A karaván halad.” A pillanat
milliomod részére sem marad
nyugton jobb hallgatni s legyinteni
Még jobb kíváncsian figyelni
a különféle durvább finomabb
lebontó ténykedéseket
Hisz izgatón érdekes
az is ha – szelíden vadul –
egy-egy képességünk megszégyeníti

Évvég

Latyakos hó. Esik s elolvad.
Reggel porcukor-ágak,
aztán hideg erecskék: összefolytak
korona-fészkeink a fáknak.

Esteledik. A közterületek
lámpái még nem égnek.
Kegyetlen fehér s fekete
foltok – kétféle semmiségek.

Tilos kinézni: végtelen
szomorúság a földön, égen.
December. Évvég. Félelem.
S a karácsony? Csak a mesében.

Intő ars poetica

Magam is kezdem unni már
aki hall nyilván jobban unja
az örökös sirákozást
hogy a halál meg hogy hiába...

Ez persze a főútvonal
de mellékút is jónehány van
elég lesz a főútvonal
majd az utolsó métereknél

Most a föld s ég a nő s a vers
bokros kalandjait keressem
amikre képes még a test
sőt jórészt kedvvel is csinálja

S csábítsak mást is el velem
s tartalmakra ne a keretre
Ha van ebben van értelem
hiúság minden más hiúság

„Szemközt vele”

(1982–1993)

Ál

Nincs egyetlen igazi porcikája.
Ne örülj hát
a mosolyának.
Megfogod egyszer
s kezében marad valamije.

Harcsa-nóta

Furcsa, furcsa
hal a harcsa:
éjjel-nappal mindig hal,
mégis meg csak egyszer hal.

Hal, mondom, bár bajsza végett
vállalhatna mesterséget.

Így például:
ha dobolni szeretne,
kisbíró is lehetne,
ordítózni nem restellne,
(persze, hogyha hangja lenne),
örmesternek is mehetne.

Furcsa, furcsa
hal a harcsa.
Így például:
óriási, buszma szája
nagykapunak is beválna,
könnyen járna ki-be rajta
kocsi, traktor, bármifajta,
ha megunná, becsukná,
s kit nem szível, kicsukná.

Furcsa, furcsa
hal a harcsa:
éjjel-nappal mindig hal
mégis meg csak egyszer hal.
Így például:
ha a bográcsba teszik,
megfőzik és megeszik.

[Az öregség...]

Az öregség szégyenét is
de túl ezen a lét nagy szégyenét
hogy furfanggal csábít az embert
fenntartani akaró nem-tudom-mi
(természetnek mondják)
legszebb lényünk kibontására
önnön céljának érdekében
holott egy szép nyárhajnal
ősz alkony
mennyivel inkább
megérdemelné
tündöklésünk

[Ameddig...]

Ameddig az eltűnő lepkéket
meglátni lehet
addig a távozás nem sebre-kötés
inkább újra meg újra
sebről tépett vérjárta géz

[Rakom a hegységet...]

Rakom a hegységet mind magasabbra
ormokkal és völgyekkel súlyosítva
többszörös gerincvonallal körben
legyen számára örökös börtön
s ha az időben túlmenne rajtam
akadjon meg a sokféle falban
kívánságomra vagy nélkülem bár
botoljon meg ha vidékemen jár
mi az a negyven s mi lenne száz év
forró közelség áldott ajándék
s nem erőszak ha elébe állok

[Kinek kell...]

Kinek kell, amit eddig leírtam
jobb volna tenni mellém a sírban:
keveredjen el lassan a földdel
közvetlenül
ne részletekben
vigyék el innen

[Mert a hűség...]

Mert a hűség is milyen semmi
akár ha negyven ötven évre –
A hűtlenség mi tudna lenni?
A semmiségek semmisége.

[Jó lett volna...]

Jó lett volna rég szabadulni
szétdúltságomat össze-dúltni

vissza-dúlni és helyre-dúlni
jó lett volna rég szabadulni

Most mégis mint ki vízi mélyből
hirtelen a felszín felé tör
szédülést érzek és szorongok
s földerülés helyett borongok:

az állat test csak testre vágyik
az ő-s-barlangoktól idáig
s a cingár elme tehetetlen
a hús-vér és az ösztön ellen

egyszerre orvos temető pap
mit hoz a mindent tehető nap
örömmel látnám temetésem
megsiratnám emeltetésem

Téli égbolt

Szürkébe fehéret kevertek.
Szálas nyomai az ecsetnek
húzódnak át a tompa égen.
Mikor látom majd újra kéken?

Nézek a vedlett, nyurga fákra:
„Így van jól” – mondom – meg-megállva –
„Közöny közönnyel párosulva,
élőre-holtra ráborulva.”

Csak befelé, csak rejtve, bennem
ágaskodom ez inség ellen.
Hamu alatt bújó parázssal,
soha riasztó lángolással.

Mert ez az egység úgy, ahogy van,
nagy rendet teljesít titokban.
S megbomlanék, belé ha esnék
akármiféle idegenség.

[A szemről letisztul...]

A szemről letisztul a hályog.
Mind tisztábban s messzebbre látok.
Bolond voltam, hogy elviseltem,
Sőt olykor érte lelkesedtem.

Napba a Holdat – százezerszer
Holdba a Napot – egyszer-egyszer.
S ha messze is, rossz vége lenne
Jégbe a tűz – robbanna benne.

Serteperte Kelemen

Serteperte
Kelement,
mert a fűbe
belement,
üzte egy bösz
regiment.
Hogy a nép közt
híre ment,
megsajnálták
Kelement,
hisz tudták hogy,
eszement,
s elbújtatták
Kelement.
Üldözhetette

Kelement
eztán már a
regiment
odakint és
idebent,
odafent és
idelent,
meg nem fogták
Kelement.
S lett a vége
hepiend.

[Elég ha én...]

Elég ha én...
Nem kéne versbe írni
Mért lássa más is rémeim?
Irigység hogy más se ha én nem
káröröm hogy más is ha én

[Előre hátra...]

Előre hátra számolok: mi volt ekkor meg mi lesz akkor
Ha csak húszasával veszem: ekkor férfikor akkor aggkor

Ez a húsz év milyen bástya volt pedig riadva álltam ottan
most már bizonyítani is fölösleges hogy túljutottam

[Mintha egy...]

Mintha egy érzékszervét valaki
elveszti s többi érzékszervei
(ki-ki a képessége szerint)

megpróbálják pótolni jószerint:
egész lényem szorgos munkába állt
hogy eltüntesse a nehéz hiányt

[A „Vegyes sóhajtasok”-ból]

Nézek a kertre: nem tudom, hogy ott
mennyi az alvó, mennyi a halott.
Hatalmas tél volt, s nincs is vége még,
de rég elég belőle, rég elég.

*

Négy öt óra ketyegése
bentről szívem remegése
jelzi az idő múlását
világvégi szél fújását

*

Suba subához
guba gubához
ifjú legény az
ifjú leányhoz

Ha vén legény az
ifjú leányhoz
guba subához
suba gubához

[Sérülékeny...]

Sérülékeny és esendő a szépség
hordozója, ha ember.
Akármely gondos őrzés mindhiába.

De nagy az erő, amit másba plántál,
s annak nem árt a forrás
elapadása, meg- megcsökkenése.

A hála és a száanalom karöltve
ébred az élvezőben,
amint magára pillant és amarra.

Abban lehet már sötétség, halál, gyász,
mikor még öbelőle
győzelmesen sugárzik szét az élet.

[Nyújthatnék már...]

Nyújthatnék már most is csontváz-kezet
s nézhetnék szem nélkül szemüregemmel
Ily vénen ez nem is különleges dolog
És ha nagyon távolról visszalátnék
az is lehet hogy nem tudnám miként volt

Száz év múlva meg biztos hogy csontváz-kezem
csontváz-kézzel foghatna parolázni
és szemüregem semmije összeillene
egybe másik szemüreg semmijével
zörgés és némaság kíséretében

– Szívdöglesztő romantika hatásvadász
de hatástalan udvarlás: a duzzadó
húst nem érdekli az efféle morbid
szöveg a duzzadó hús duzzadó
húst óhajt és „Utánam az özönvíz!”

El kell verni onnét az ízetlenkedőket:
ne vessen egyetlen árnyékfiat se
valamely tiszta homlok bársonyára

amely mögött várbástya hit lakik
jövendő izgalmas gazdag napokra

[Utcai nyüzsgés...]

Utcai nyüzsgés
szemek áradata
kopogó mozgás erre-arra –
Föl-le irgalom és utálat:
kaparjunk csak meg bármi sorsot
Szürke az aszfalt
szürke az utca
széthull szervetlen darabokra
össze-
illeszthetetlenekre
- rakhatatlanokra

S akkor
megjelenik egy arc
és minden
össze-
áll
- illik
összerakható lesz
és elkezd
énekelni

[Pirulva hinném...]

Pirulva hinném szerelemnek, –
csak átka koromnak s nememnek.
Éhség? de mijé és mire?
Gyászlámpa inkább, aminek a sírig kell kísérnie.

I. változat

„...ráaggatott díszeiből egy nőre”

Ady

Ravasz nárcizmus: úgy látom magam
s úgy szerettem belé magamba,
hogy az ő szeme, orra, ajka
kapott varázs értelmet általam.

De a végső kifejtet hátra van.
Ha kiderül valódi rangja,
(hogy bádogként lapul aranyra)
aláztatása lesz határtalan.

De magamat is megutálom:
minek kellett e méltatlan szerep,
a saját-főztű kábítószerek,

hazudnom, hogy ő szép, hogy ő szeret?
Ha a tüzet magam csinálom,
szégyen ha még meg is csodálom.

[Vatta-delfin-felhő...]

Vatta-delfin-felhő úszik be
balról a halk-kék végtelenbe,
aztán lassul, lesz gombolyaggá,
égi cicáknak játékkukká.

Február. Télnek kéne lenni.
Nap süt. Lehet már melegedni
De belül fázom. Hát mi várhat?
Furcsa az ember, furcsa állat.

[Hogy ha hegy zuhan...]

Hogy ha hegy zuhan ibolyára olyan
volt ez a szerelem: a hegynek
zuhannia kellett az ibolya
nem tudott elszaladni
Igen de itt a hasonlat
csak az arányokat az alap-
helyzetet magyarázza közelebb
nem megy kezdjük előbből
Hegynyi szív ha zuhan egyszerű
kicsi szívre (tehát ezúttal
nem ibolyára) s összezúzza
olyan volt ez a szerelem
Így már jobb hanem az még
most se derült ki hogy mi lett
a hegynyi szívvel? Tudnivaló hát
hogy szűrős volt a kicsiny szív
s a hegynyi nagyból
mint bérci patak
azóta is folyik folyik a vér...

Bosszú

Amaz ifjú legény helyett
most mellette én mehetnék
vagy pontosabban: hogyha én
belé tudnék most bújni abba
mármint amaz ifjú legénybe:
térdét meg-megrogyasztanám
bokáját elferdíteném
fejét forгатni kezdeném
vállát meg-megrándítanám
száját kicsucsorítanám
járását elcsámpítanám

nézését megkancsítanám
talpáig elcsunyítanám
hogy mindenki nevesse ki
s ő is bújjék előle el
egy fa mögé egy kapualjba
s ne találhasson rá amaz
menjen tovább csak egyedül
s amikor ő végül kilép
a fa mögül a kapualjból
akkor már konkurencia
nélkül lehessek a lovagja
és ettől fogva mindig én
s nézni se tudjon másra többé

[Ha így csöndesen...]

Ha így csöndesen, mint a lassan begyógyuló seb, ki tudna fogyni belőlem! Hogy növekednének a közök, melyek határán áramütés emlékeztet arra, hogy él. Él és elvesz tőlem percek, órákat, napokat. Sohasem pótolhatókat.

Mert bennem folyó élete az én kreációm. A magam anyagából és erejéből. Fontos számomra szuverén birtoklási lehetőség, de nem igazi. Például mocska sincs. Élet pedig lehetetlen mocsok nélkül. Az én anyagom és erőm viszont alkalmatlan és képtelen, hogy ilymódon éltesse.

A távolság szépít, de vékonyít és tompít is. És simán vezet odáig, hogy csak tétova érzéssé váljék egy volt arc, mozgás, hang, érintés.

Ha így halna meg bennem, aki életben marad.

Ha így tudna kifogyni belőlem!

Félek, hogy nehéz lesz az agóniája, s mint az asztmás halálban, irgalmatlan görcsök közt távozik az élők sorából.

És kétségbeejtő rommá dülja az ágyát bennem.

Nyelveink

A szem a száj a kéz a fej
s a könny a szemben is
rokoni jel
ám messze messze visz

A szív a szív s a vér
s a szív lakása mell
jöhet a tél
emlőihez emel

S az emlő mint a méz
s táplál néhány fiút
vas kő enyész
ő mindig adni tud

[Amire érdemes lenne...]

*„...s nincsen szavam a holdvilágos égre.”
(József Attila)*

Amire érdemes lenne de úgy igazában
a sajátosan egyedire ami mégis
úgy törvényszerű hogy általánosítható
és én kellenék hozzá mivel én hozom
születésemről azt a két szemet ami
alkalmas ezért képes észrevenni
és van fölszedett és magateremte
saját szavam így-úgy hitelesen kifejező
amire érdemes lenne hogy azután bele-
kerülhessen millió más tartós kacat
közé a hierarchia valamilyen fokán
s megmaradjon (a Nagy Bummig talán?)
ez túl szerénytelen igény lenne tőlem viszont

néhány tíz vagy vakmerő vagyok száznehány
évig (a kozmikus időben másodperc ez is)
amire érdemes lenne tehát igazában
arra nincsen szavam és nincs is szó talán
és szem nincs jól meglátni s ember sincs aki
megfelelő szemet szót elviselhetne
amire érdemes lenne – mondjuk a holdvilágos égre.

[Pár száz méter...]

Pár száz méter – egyazon éj
ugyanazon égbolt levegő
Feküdjünk le – egymáshoz ér
sőt egy a paplan s lepedő

Hallgatom a lélegzeted
hallom azt is ha kisgyerek
hangján nyögsz fölsírsz reszketeg
ha föl nem is ébresztelek

Jóéjszakát! – galaktikák
mozognak köztünk s tudja-e
apád anyád s a nagyvilág
mi vagy s egyáltalán vagy-e

Költő-halálhír költők között

Így látszik majd az arcokon
akkor is ha a hír enyém lesz?
Fürkészgetek csodálkozom:
akkor is így ülnek evéshez?
Lesz aki felsóhajt: „Szegény!”
Ám sokkal több hévvel morogja
hogy nem jön a pincér-legény

hogy kilyukad – hajaj a gyomra?
Lesz aki váltig válogat
a gyatra étlapot gyalázza
közben nyálat nyel tátogat
iszonytató éhség csigázza.
S kezébe adják verseim
akármilyen szép gyűjteményét
az étlap rejt-jelzésein
találja kedvenc költeményét
Vagy boldogtalan lesz mivel
kabátját nagy foltban leette
s firtatja lázasan: mivel
próbálkozhatna hogy kiszedje –
Igen hát akkor is ha én... én...
Kicsit rosszízű lesz a szájam
Az én zöldborsóm is kemény
Meghajyam? Rágjam? Hogy csináljam?

[Egyszer majd...]

Egyszer majd – bármilyen kicsiny
csapat – de az én
csapatom lesznek a rímeim –
hódította szerény
versolvasók kinek a roppant
szegénységben valamit adtam

[Sokadikszor...]

Sokadikszor... De egyszer végre végleg
le kell csapkodnom magamról – akár
az olló vagy a kés veszélyeit
is vállalva hogy bőrt húst vagy szívet
érnek – le kell csapkodnom az

érzelmi hínárok gubancait
Ezek a hínárok már nem csupán
felületen futnak – gyökereket
eresztenek belém s belőlem
táplálkoznak
Viruló zöldnek lát pedig
aki kívülről...
S milyen jó volna ha belülről is...
Milyen jó volna hogyha ölelésnek...
Elvégre így hihetném ha hihetném...
Hisz kezdettől fogva magánügyem
s amaz szegény
Szegény
csak híreket hall
s föl se tudja fogni

Túlman

Semmit az Onnan érdekében
nem csábít semmiféle Éden.
Ha a helyemet itt megállom,
de közben vétek némi tiltott
ember-manipulálta dolgot,
majd Annak, Ott megmagyarázom.

[Hány száz mérföldet...]

Hány száz mérföldet járt már bennem is
És alig hozzám – tőlem inkább
Azt se tudom hogy meglátom-e még
Ki nem ment: annyi bizonyos:
a benti égbolt benti föld
a benti lég növények állatok
jelenlétét igazolják

Egy új versírófüzetre

Folytatván az irka-firkát
kezdem ezt a tiszta irkát.
S míg a tollam kanyargatom,
eső kopog az ablakon.

82 május vége,
életem kétszer hat éve,
pontosabban: hat s hatodfél,
bár e fél már a nagyobb fél.

Isten tudja: ez az irka
tele lesz-e egyszer írva?
Ha nem: üres mennyi marad,
s mennyi lesz majd a teli lap?

S mi ér többet: az a része
amit beírtam egészen?
Vagy ami még üres, fehér? –
Alighanem ez többet ér.

[Ésszerűtlen...]

Ésszerűtlen sőt esztelen
érv tehát még eggyel több esztelenség
s nem zökken ki a világ kereke
Legfontosabbak mindenek között
az otthonok Kevés
az a hely ahová az ember
valóban hazatér
A fészkek bőrünkbe ivódott
jószaga páncél Bizonyára
az enyészet is nehezebben
bír a sokrétű páncélúval

Hát adassék
bocsánat a kalandozóknak
s adassék szájalom nekik
mert nyugtalan
izgágaságuk kétségbeesett
menekülés

[Üres...]

Üres üres üres...
Házkutatók modern Árgusok hada
fordított tenyérrel jelentenének
Nekem mozdulnom is fölösleges
A síkok behorpadtak

Inkább hinném

Ez csak e test ravatalán itt
jutván a végső állomásig?
Az arcon sebek és pecsétek
amint átgázolt rajt az élet
De hát a lélek merre röpdös?
Képzeltető hogy oly közömbös
hogy hetven évig volt lakását
úgy hagyta itt mint unt szokását
s lenézve a sírók hadára
ő szegényt egyiket se szánja?
S ha homlokára légy repülne
eltűrné hogy kövülve tűrje
s aminek – bízunk benn – a mennyet
köszönheti az íme szenny lett?
Vagy ha miatta száll pokolra
előbb ott nem hagyhatta volna?
Ez csak a test? Ezt kéne hinnem?

Inkább hinném hogy ez a minden
s ha ketten vannak: egybe-párba
jutnak életre és halálra
ha meg csupán ez itt előttem
akkor meg nincs mért elkenődjem
mert ami hús-vér ez a sorsa:
lesz a végén a maga roncsa
és jobb eldugni hogy ne lássák
kiábrándító pusztulását

Villanás

Sín sín futó
és vonatablakok
valaki lent áll
s valakik kinéznek
valaki lent áll
s valaki kinéz
kinéz és szeme
zsákmánnyal telik
valaki lent áll
s mintha már nem ott
szíve hanyatló
fémes kattogás

[Űrállomás a szerelem...]

Űrállomás a szerelem
kilépni belőle: kész halál
ott fagysz a jeges tereken
Megéri? Szólj mit mondanál?
Zsarnokot testi fájdalom
(kit nem millió fegyveres)
a földre lök lefegyverez

s aláz meg a kíváncságot
majd aztán hívővé emel
üdvösségre is kiszemel
hát érdemes? – hát érdemes!

[Az egyik ablak...]

Az egyik ablak az egyik ablaka
egy ablak kiméretlen tájra
is csak erős szem máskülönben
A másik ablak otthonos vidékre
a másik ablaka
És így az egyik mindkét ablakon
a másik csak a maga ablakán
együtt csak a magáén
soha együtt az egyikén

[E bútorok itt...]

E bútorok itt körülöttem
a régi szép napokat-éjeket
a sok kötet vidám történetet
felejtve úgy őriznek engem
mint aki éjeimben
rossz álmok s vad ébrenlétek közé rekedten
menekülök nappal viszont
mint akit szorongat a gond
s képzeletben sokszor lemond
arról hogy éljen
hát érthető a vágy hogy elcseréljem
a bútorokat s falakat...

[Szerettem mindig...]

Szerettem mindig télbe menni
becsukni ajtót ablakot
meleg szobában melegedni
míg kint a fagy duhajkodott

Házamba azt engedni csak be
kit könnyen el is küldhettek
ki aszatlomnál nem ragad le
s vele is *magam* ülhetek

Most inkább mindent nyitva hagynék
akiknek tetszik jöjjenek...

[Irigység?...]

Irigység? Csak legföljebb valami
időeltolódás vagyis hogy amit én most
azt ő vagy amit ő most ésatöbbi
De ha jobban megnézem láthatom
a bőre alatt a másodlagos
vagy harmadlagos egyszóval jövőendő
lényét Akkor meg? S egyszer kiderül
nemcsak a fürkésző számára Erőszakosan
beleszúr a gyanútlan szembe is
és még tudomásul venni se kell
olyan erősen létezik például ahogy én most
Persze az ismétlődő de csak félig azonos
helyzetben a régi szereplő most már a rosszabbik helyen
előfordul hogy valóban irigykedik
hiszen nagyon nagy zsákot ejtett el s telit
telibbet az enyémnél és nagyobbat
s nem lesz elég okos hogy belássa a zsák
elvesztésének szükségét

[Part felé?...]

Part felé? Ki tudja? Előre –
De lankad a test evezője
és ha még mást is visz magával...
Törődnie jobb csak magával

Amaz kedvetlenül szabódva
mintha nem tudna tenni róla
s bizony nem is tud – értesül csak
hogy a víz rajta néha túlcsap

Viszont ha azt ő elbocsátja
a hab súly nélkül csak dobálja
s akkor minek partért hevülni?
Jobb akkor inkább elmerülni

[Betegségben távol...]

Betegségben távol a gubancos világ
kötelmektől köteleitől
A plafon-nézés nyögő forgolódás
nehéz légzés többféle fájdalom
hétornyába sokszorosan bezárva:
most tartozom csak igazán mindenkihez

sorra látogatom
mélytengeri gyermekkorom
erdei kamaszságom szikla-bérc-közi
ifjú- s felnőtt időm
s ritka-oázisú sivatag vén-korom
hadseregnyi lakóit
akikkel jó dolgom volt vagy akikkel
szerettem volna hogy legyen
s akikkel rossz dolgom volt és akikkel

nem szerettem hogy az volt s hogy egyáltalán
s lecsavart lángú életem
fényszórónál is fényszóróbban izzik

[Tudok sokat...]

Tudok sokat... Nem történelmet,
természetet, új s régi nyelvet,
matematikát – röviden,
ami kívül az emberen.

De az emberről, ami benne...
Ó mit gyötrődik így az elme,
mily terhes értékű tudás,
mihez elég egy mozdulás.

Jó is, hogy így, rossz is, hogy így van:
ott él az ember rostjaiban,
így bújom könnyedén bele,
örülvén kínlódván vele.

A nap vége

Üres nap szép nap csak az asztronómia
az örök asztronómia örök
rendje s a meteorológia
szeszélyei se kevesebb se több

Szép nap szép mely magáról semmiféle
cécós örömet tompa bánatot
emlékbe nem hagy visszavágyni érte
vörös hajnalt holtsárga csillagot

Üres nap – szokvány-dolgokkal tele:
a kisdednek ilyenkor jó foga

az első fehér hajsza ideje
ráncot mélyít a költő homloka

Üres nap szép nap vége lett de nagy kár
Kinyúlnak az aggodás csápjai:
a holnap esti újabb számadásnál
majd lesz-e ennyit és így áldani?

[A buta út...]

A buta út enged a télnek
enged a fagynak
pedig valahol még a léptek –
s a nyomok sose fogynak

Összevissza szelek jöhettek
el nem sodorták
Maradtak és mindig követtek
hűségük szavatolták

A buta út lehetne bátrabb
kicsinyke lángok
örömmel jeleznék a lábat
mely egyszer félve járt ott.

Ha utána

Ha majd már onnan...? Ha utána...?

Szép emlék lesz-e mit
titkos fiók rejt őriz férfi-hála
mert menekvéseit
értetlen-értve elfogadta?

Vagy élő seb mely nem heged
de folyton mélyebb hosszabb szélesebb
s a vért vért lassan elfolyatja?

[Ha már boldogság...]

Ha már boldogság a gazság hiánya:
A gyors üzletzárást ugyan ki bánja?

[Persze hogy...]

Persze hogy a legfőbb a szeretet
De hogyha sárkányfog az eredet!

Romlás

Tűzben golyó által légből zuhanva
vízben országúton állva rohanva...
Ha nem kapunk naponta hírt seregnyi
efféle pusztulásról
ásítunk az unatkozástól:
mintha éppen nem történt volna semmi

[Újra meg újra...]

Újra meg újra...

Apró gyöngye unokák
kölykök ifjak és apák
és anyák
tört nagyanyák nagyapák

Mire való a világ?

Beszélgetőfüzet

*Messze messze sík terül, hol a káplár sort hív,
messze fontos négy torony, minaret és boltív,
messze füstölgő Mecsek zöld teteje újít,
szemnek nyújtva legalább üde koszorúit.*

(Emléksorok egy régi pécsi uszodára)

(A „Beszélgető füzetek”-ből)

Kettő között az át... az út... Hova?
Van még füstölgő Mecsek áll a nagy uszoda
De innen oda biztosan hogy nem volt látható
onnan meg vissza az csupán csak fájható
csak fájható volt és fájó bizony
hogyan lemarkolt öklébe az Iszony

Ó mester költő ó bátyám öcsém
zavarban az utód s a költemény
Száz év: sok de itt-ott van példa rá
esetleg élhetnél is még talán
és amit eddig én te azt velem
s plusz több mint harminc évet nélkülem
Ahogy most meg már több mint negyven év
nélküled tárta s zárta is szemét

Beszélnek

Beszélnek ennyi s ennyi milliárd
évről hogy a kozmosz meg a világ...
Beszélnek ennyi s ennyi millió
évről hogy az élet meg hogy az ember...
S én az én néhány évecskémmel itt
(hisz alig kezdtem máris végezem)

úgy vagyok mint a... vagy hát erre nincs
is jó hasonlat...

[Nehéz mert ritka...]

[Weöres Sándornak]

Nehéz mert ritka levegőbe értünk
ha akadoz szavam tudod miért van
Sándor mégis jó buli volt hogy éltünk
és nem jó hogy itt járunk már a célban

Sándor le kéne ülni mint rég
valami kiskocsmába menekülve
te innál s én úgy tennék mintha innék
s versekkel bíbelődnénk fölhevülve...

1985. január 1.

Száll a fantázia óvatosan
új évet jár be kicsi fekete
foltokkal és nagy-nagy piros terekkel
s mindenképp úgy hogy még teljes jogon
s még a testnek is tervez örömet
és nem is mindig mérsékleteset
száll a fantázia jól-szervezett
kísérő-csapatokat mozgósítva
s a gödröket és kőtorlaszokat
csak épp formálisan bekalkulálva
mert nem hiszi hogy valami komoly
de azt hiszi hogy folyton befelé
eztán is befelé és most is egyre
otthonosabbá s idetartozóbbá – –

S közben lehet hogy bőrön belüli
s bőrön kívüli mechanizmusok
megindultak már lassan biztosan
és dátumnak nem írja már le e
kéz 86 január elsejét

Együtt

Párhuzamosak, de az egyik
hegynek föl, völgynek le a másik.
Kisunokám, ki tudja, meddig
jutsz, mire én már a végállomásig.

Csal az idő: minthogyha adna,
pedig csak néked ad, tőlem meg elvesz.
Jogos járandóságodul fogadva
nyúlj a fontoshoz s a fölöslegeshez.

S én majd igyekszem okosodni:
úgy tenni, mintha... Hogy ne hidd
lábamtól sok fényévnire kopogni
mellettem járó lábaid.

Nővérem temetése

„...porrá leszel...”

Porrá talán nem úgy ahogy a biblia
szent szavai kimondják
nem is a szokvány-porladás szerint
(hús kiszáradása, férgek, csont-korhadás és így tovább)
hanem ahogy a praktikus emberi agy javallja
hogy mennél kisebb hely kelljen ahol
mégis megtalál az akit

az emlékezés hála tisztelet
odacsál vagy tán odakényszerít
ahol mindenképp a legtöbb van belőled

Porrá levél

s csak az agy bonyolult munkája képes
visszafordítani létedet
A technikák bármilyen bonyolult
szerkezetei tehetetlenek
Csak az agy növeszti vissza gyér hajad
kérdező homlokod
ovális arcod
a mongol-csontot két szemed alatt
gépkocsi-törte csámpa lábad

Porrá levél valódi porrá

Rideg urnában porod elkeverve
nincs élő aki rendbe rakná
rendbe csak aképp legalább hogy
a fejből a törzsből a végtagokból
való porszemek nagyjából volt helyükre
kerüljenek

Jobban mint most

Inkább magam elé magamnak –
Pár szó tán így is fönnakadhat
kinek szántam volna fülében
a kavargó napok szelében
pár szó amelybe nem sűrült még
annyi s oly vastag keserűség
és a napon sütkérezőnek
árnyékot épphogy ismerőnek

némi könnyebbet is tud adni
s nem kénytelen poklot fogadni
csak élvezi csak hallja érzi
csak örvend rajta mert becézi –
Ha így lesz költözik talán a
szívébe lassan csöppnyi hála
s jobban mint most hogy pörlekedve
gyötröm gyötrődöm egyre-egyre

[Fölkél a nap...]

Fölkél a nap s a fél világra néz
gyertya gyullad s fénnel szór pár tenyérryt
de válogatás kivételezés
nincs azok közt amiket fényük érint

[Megtartsz és kapaszkodol...]

Megtartsz és kapaszkodol is belém
őrzött vagy őrző vagyok?
Ki tudja hogy a végleges
szereposztásnál melyőnknek mi jut
ki tudja: annak lesz-e jobb
aki még áll jár és erős
vagy annak aki gyöngé béna
aki temet vagy akit eltemet?

[Most bölcs leszek...]

Most bölcs leszek: belátom
hogy ostobán csinálom
mert azzal ellenkezik
ahogy mások teszik

Suba subához
guba gubához
öreg öreghez:
a rend ez

Szemem ha céllal akarna
szegződni fiatalra
jobb lesz inkább kicsúsznom
mint szégyentől pirulnom

Orrom ha zsenge
nő-illattól remegne
jobb lesz levágnom
mint forrására vágyom

[Weöres Sándor 70. születésnapjára]

Lám, lám, *hetvenkedel*, Sanyi!
Nem kések hát kimondanyi:
úgy érdemelsz bocsánatot,
ha most már *száz*ig folytatod

[A szeretet...]

A szeretet (a szerelemnél több) sohasé
múlt ki belőlem egyikőtök iránt
se akiket nők valaha szerettelek
Az elődök azért bocsássanak meg
az utódoknak vagy épp az időszerű
utódnak – értük is (mármint
valamennyi elődért) voltak ők
hiszen egyetlen rossz utód
visszafelé is sugározni tudja
a maga iránt keltett haragot

(gyűlöletet)

Közlöm hogy nélkülük soha
nem juthattam volna idáig

[Az élet minőségét...]

Az élet minőségét (s mindenét, ami érzékszervet elégít ki és szellemi-lelkiséget) s méginkább értékét a legkülönbébb kivételek ellenére én állapítom meg, éspedig rendkívül szuverén módon.

Idegesejt, ha amiatt zaklatnak, hogy egy nő, akit kedvelek, primitív, buta, selejtes. Ami engem benne izgat, nyilván olyasvalami, ami másból hiányzik. Hogy ez mi? Hogy éppen barna a haja? Széles a csípője? Hogy peckesen jár s ugyanakkor álmatag?

De hölgyeim (esetleg uraim)...! Önök nem éppen így vannak?

Talán nekem adakozóbb a fantáziám? S ezért gazdagabb vagyok? („... nem bírt magának mindent vallani, s ráaggatott díszreiből egy nőre”. [Ady])

Akikre sok fér, azok a legszegényebbek. Nem egyik oka-e ez a szexepilnek? Meg aztán a mindenkori adakozó jóérzése. Mert adni jobb, mint kapni.

Ne akarjanak racionális magyarázatot!

Itt fordul elő az a fura eset, hogy egy hosszú sorozat „nem” (vagy mínusz) összeadva igen-t (vagy pluszt) ad.

Azzal viszont, hogy telerakom mindkét kezét, teleaggatom tetőtől-talpig az én kincseimmel, lehetővé válik, hogy aztán a tenyerem tartsam elé, s ő ismételten megtöltse. Olyan ez, mint amikor a szülő pénzt ad a gyermekének, hogy az az ő számára vehessen ajándékot. Ilyenkor a kéz válik fontossá, amelyik adja, nem az ajándék eredete.

A lelki higiéniához a magamfajta embernél hozzátartozik az efféle szemfényvesztő társasjáték. És hagyjanak

békén az erkölccsel s az illemmel! A megbotránkozások még annak az életellenes szemléletnek maszkás fattyai, amely szemlélet terrorisztikus erőszakosságával nagyon riadtta, gyámoltalanná igyekezett tenni az embert, hogy eszközül bármire fölhasználhatóvá válják.

Ha szégyellnem kell viselkedésemet és véleményemet – örömmel vállalom a szégyent. Ez kívül van rajtam, lelki higiéniám pedig belül. És az utóbbi nekem fontosabb amannál.

A múzsa eltűnhet, ha a mű megmarad. El is tűnik a tapasztalatok szerint.

De ameddig ihletni képes, bűn elkergetni.

Galambok

Galambok szállnak háztetőmre

Élő keresztek

lengén ereszked-

nek le sorba

s gyűlnek csokorba

Ó bár e ház tőlük megszentelődne!

[Bár tisztos...]

Bár tisztos pátriarka,
pfúj, ha üres a marka!

[Szél, szél...]

Szél, szél:

a levegő él,

tekereg, kanyarog,

dudorász, acsarog,

de ha megáll
az a halál!

*

Szamóca, ribiszke
pirosára büszke
Ribiszke szamóca
bogyója levele
levele, bogyója
ha érett le vele!

[Rend van...]

Rend van szép az anyagban
Szörnyű káosz az agyakban

*

Talán mégsem a fajfenntartás
talán mégsem az űz a nőhöz
talán mégis a kozmikus
magány a kozmikus didergés

*

Kicsit följebb? Hová? mihez? kihez?
Ha vállam jó volt is valakinek
mit ér ha messzebb lát? Nagyobb-részt
lát meg a borzalomból?

Eső

Felhő mostan ereszkedik
eső eső kérezkedik

Nem várja az engedelmet
csap hamar nagy zöngedelmet

*

Medárd
Nem használ nem árt
Későn jött az eső
kisült a mező

*

Fákra lóg az eső lába
vihar tép a fádba
Ha nem vigyázunk
csúnyán megázunk

Délutáni papírfogó

A napvilág megtört az ágak rácsain
A napvilág rácsolt a megtört ágakon
A napvilág a rácsok ágaira tört
A napvilág ágakra tört a rácsokon

Megtört a napvilágon az ág és a rács
Megtört a rácsolt napvilág az ágakon
Megtört az ágas napvilág a rácsokon
Megtört a napvilágos rács az ágakon

Az ágak rácsain megtört a napvilág
Az ágak napvilága a rácsokra tört
Az ágak megtört rácsain világi nap
Az ágak megtört napvilága rácsosul

A rácsok napvilágán tört meg tört az ág
A rácsok megtörtén a napvilág az ág

A rácsok ágain tört napvilágolás
A rácsok ágakat törtek világnapon

[Mióta élek...]

Mióta élek ámulok
s ámulatom igyekszem eldadogni
s lassan akár odáig jutok
hogy már remény sincs
bármit szóba fogni

[Annyi a cipőm...]

Annyi a cipőm s a ruhám
párra sor is alig kerül –
Ó milyen jó volt hajdanán
kiskoromban hogy míg anyám
új cipőért ment tétlenül
otthon kellett ülnöm mivel
a régi pár illetlenül
tátotta cet-száját reám
állkapcsán foga szögeivel

[Szőlő paradicsom...]

Szőlő paradicsom gyermekláncfű számóca
hangya kató-bogár rigó balkáni gerle
a föld föld levegő ég és felhő az égen
ó bárcsak ne külön bár hozzájuk keverve!
Mért izgágáskodik a stréber emberelme
A rangkórság maradt s elveszett az éden

[Látni könnyű...]

Látni könnyű látni könnyebb
éppenúgy mint hallani
gyűjteni akár csak „úgy is”
cél nélkül „behordani”:
S lesz az ember teli raktár
teli magtár telt bazár
benne minden összevissza
drágakő és szalmaszál

[Az ő kezével...]

Az ő kezével de magam
tartottam én magam
hogy most elvette a kezét
valamit tehetek-e még

Föld van számba tömve
lent vagyok-e vagy fönt-e
ó ez az íz ki nem megy
fűszere életemnek

[Ha én ezt...]

Ha én ezt tettem volna
ejtettem volna porba
Kapta volna-e tőlem
ahogy most tőle kérem
a gyöngédség kegyelmét
a kímélet türelmét
vagy fönnakadt szemekkel
jutottam volna ezzel
parányit sem törődve

új izgalmak elébe
ahogy most ő csinálja
balsorsom mit se bánva

[A tényállás...]

A tényállás: egy már-már sírba lépő
s egy névtelen vágyaktól égve égő
természetellenes szövetkezése
tisztázódott
kajánok örömére

*

Nem mindjárt más ölébe
ha külön út elébe
hogy szemükben hasonló
fészket rakván a holló
előbb gyötrődjenek meg
mint kit betegre vertek
csak aztán még riadva
keljenek új utakra
a régít nem gyalázva
mert elveszett varázsa
inkább köszönve szépen

*

„Van valakim” – szólt – és szemében
nem volt se kímélet se szégyen
s hogy a másik miként fogadja
köpött rá – állat nő alakba

*

Ha egy valaki – régi nóta
régi szöveg és régi kóta –
ha egy valaki vén továbbá
lesz a világ mind pusztasággá

A kerékből kihullt a tengely
kerül a zűr szemközt a renddel
szem fül ujjbegy – tenger galambja –
nem szállhat biztató talajra

A hiány olykor csak a mellett
olykor világot is betölthet
s úgy hogy minket is kiszoríthat
magunkon kívül is taszíthat

*

Nem úgy mint ahogy kettőbe szakad
mert más-más célok szabják az utat
hanem mint élő húsba kés ha fut
és pusztít csak nincs semmiféle út:

valami értelmetlen roncsolás
zúzott széjjel egyszeres szép csodát
(vagy mit „csodának” vélt a dőre hit)
szaporítván a világ csődjeit

*

Undor undor üresség
kiverte alólam a földet
megy útján nélkülem
belém meg a különb-különb
félelmek éjszakák
sivatagok börtönfalak
didergések hadát veri

Mind többeket

Siratni elsiratni
mind többeket
parancsol sűrűsödve a talmi
könyörület

Zuhannak egyre-másra
rég megszokott
arcok levásva:
romok romok

De a sok-sok könny
seregnyi gyász
végül közöny
lesz vagy teátrálás

Jobb abbahagyni
még azt is amit
ilyenkor mutogatni
illem tanít

Nem eltemetni
egy-egy darabot
magunkból is – követni
aki halott

A hévvel élő
örként is erősebb
rábízhatni a már küszöbünkig erő
temetőket

December

Minden jó, ha a vége jó.
Az év jó, mert jó a december,
a gazdag, ajándékozó,
kedves hónap, szép ünnepekkel.

Karácsony-táji álmaink
– cifrábbakat nem lát a lélek.
Fenyőfák díszes ágain
angyalhaj, csengő, gyertyafények.

Ilyenkor még a tolvaj is
föl-fölfüggeszti tán a szakmát,
szelíd lesz a goromba is:
előre emeli kalapját.

Most van a leghosszabbik éj,
de most győz rajta épp a nappal.
Ebben segít, nyilván ezért
jön le a mennyből is az angyal.

Most összegzünk: siker, kudarc...
A mérleg mindegy, fő, hogy élünk.
S a számvetés nem hátraarc,
inkább hit, hogy följebbre lépünk.

December, télelő hava,
a föld fagyott, a szív melegben.
Az év csúcsa, az év java,
ó, víg, komoly, bundás december!

[Gyöngé hozzá...]

Gyöngé hozzá föld, ég, pokol,
csak én maradtam még komoly.
Fönt, lent én tarthatom magam,
s őt is velem, erőm ha van.

[Egzisztenciális fájás...]

Egzisztenciális fájás. Életfájás. A haj is fáj: tárgyaím is. A reggel, dél, este is fáj. Tollam is. A kő is alattam mire lépék. A könyvek is, amikben lapozgatok. – Ő nem tudja ezt. Sejtelve sincs, honnét lépett ki. Sejtjeímig belém nőtt. Ezzel sejtfaíaim és sejtneíveím is mássá váltak, szegényedtek. Elszegényedtek. Nem annyi ő mint magamagát tudja. Nem, ahogy mások tudják róla. Annyi, mint amennyi nekem. Annyit veszítek is.

[A Gonosz?...]

A Gonosz? Ó nem ! Vagy a vér?
Sem ez, sem az. Csak mint a szél.

[Mostantól nagy terhet cipelsz...]

Mostantól nagy terhet cipelsz és nem tudod
bokád térded derekad változatlan
aki reád néz fölszisszen örömében
„Igen ilyenek adnak kedvet élni!”
Átjárja a kísértő levegőt valami áram
s ha véletlen a temető felé vetődnél
lehet hogy némely holtak is megmozdulnának
Pedig mostantól nagy terhet cipelsz
monstrum csirázik benned az egész tested egy-anyaméh lett
nem kilenc hónap tán kilenc év lesz a kihordási idő
talán annál is több s el nem vetélhetsz

[Onnét hogy reggel...]

Onnét hogy reggel háromnegyedhét körül
fölébredtem és föl is keltem és
még tíz-húsz percig húsom és fejem
hordta utolsó álmomat
egy régholt falusi
barátomról ki dalia volt élve álmomban viszont
erősen nyögve járt és rám támaszkodott

... ahogyan ő nehéz volt
ez az egész nap az volt
valaki mindenestül elvonta magát
s persze hogy „puszta kénye végett”
ahogy ez történni szokott
de ezen belül kénye kényeit
szolgálva mint gyakorlott vallatók
kiknek nemcsak a „köpés” lényeges
hanem szépségesen „meg is csinálják”

[Gomoly ködök...]

Gomoly ködök fátylaiból
kibontani elmélkedéssel...
Bizonytalan leplek alól
könnyen sértő izgága késsel...

A holnapra a holnapot
majd elrendezi az magával
S az is lehet, hogy meghalok
hadd éljek hát inkább a mával

[Egy levegő...]

Egy levegő két hőmérséklete
két íze illata
flórája faunája – élete
Kétféle egymaga

Emezt fönntartja sőt növeszti
csöngőt rángat szívéen
örömeit sűrűn keleszti
s mind egy-egy költemény

Emezt kínozza édesen
bő gyászokba viszi
kifosztja szenvedélyesen
de ez csak élvezi

Amaz hideg marad közömbös
levegő környezet
helyszín hétköznapi munkaköntös
amannak semmi ez

Amaz csak él a vakvilágba
nem is gyanítja hogy

körül-cikázzák egyre-másra
villámló áramok

[Azért van rajtam...]

Azért van rajtam gyakran álarc
mert magam mind senkibbnek érzem
Látni akárhogy is kívánhatsz
átlátsz s nem bírsz meglátni mégsem

Az álarc még mond rólam egymást
amint... ti... mint... ahogy szeretném
De a bensőmben fölmeredt rács
magamba zár – sovány eredmény

Nézd el megértő jóbarátom
köszönj mint régen nekem köszöntél
megnyugtat kissé hogyha látom
s te sem veszítsz e gyér örömnél...

Valóban nem tudnák?

Egyedül vinni a kettőre-mértet
Sántább a szív mindegyre sántább
Azok akkor fennkölt triumfusok
Ketten a középpontban minden értük
Ha nyitott ablakot nyitva feledtek
ha játészó gyerekroller lökte őket
a járda alatt habos szennyvíz osont ki
lábuk bicsaklott egy-egy köögödörben:
minden értük volt minden értük –
Jó de akkor ketten és fényalapra
és ártalmas-káros-rossz semmi sem
A megrándult bokák is egytulajdon –

Mitévők most a pimasz sarkok itt
a pimasz utcák utcarészletek
a léptek koppanásai, a kapualjak
zihálásai ugatásai?
Látszatra mintha jószándék vezetné

Hát valóban nem tudnák hogy mi történt?
Meg kellene tövig változniuk
járhassak kockázat nélkül közöttük
Mert most olyan nehéz a levegőjük
hogy asztmásan fuldoklom benne váltig
és szinte az aszfaltba présel
Kettő helyett egy nem félannyi kevesebb
sokszorosán kevesebb s nem volna szabad
egy vállra rakni kettő terhét amikor
a maga részét is csak rogyva hordaná
nem ismerik még megszűkülő pályáikat
a tápláló erek: minduntalan
kiszúrják a bőrt mennének a régi rend szerint
és csak csorog a vér csorog a vér
értelmetlen csorog a vér belőlük

[Nem lesz már itt...]

Nem lesz már itt soha igen –
Fejrázások gödreiben
botladozom ügyefogyottan
Tudja meg minden lény ki hallja:
átkozott legyen apja anyja
aki miatt idejutottam

*

Ha van túlvilág s valaki
miattam is szenved a túlvilágon

kérje Istent hogy mentse föl:
a magam részét vállalni kívánom

*

A Teremtő kutyája az vagyok
S orron rúgott a gazdám – kushadok

Nehéz

Mikor úgy fölkapja a nap
a kerteket s a házakat,
és könnyebb lesz a világ,
mintha a házak és a fák
mintha magam se, semmi sem:
– iszonyú nehéz a szívem.

[Efféle érzetektől...]

Efféle érzetektől
hogy ezektől hogyan tudok, ezektől?...
Mikor egyetlen pillanat
előre-hátra porrá égeti
a volt s ígérkező bizalmakat,
s szemét az ember bárhová veti:
romok, romok, romok...

efféle érzetektől
ezektől
hogy szabadulhatok?

[Csak ne vinne...]

Csak ne vinne a képzelet!
Bütykölöm, cifrázom, kevergetem.
Ő meg csinálja csak úgy szenvtelen
a hétfőket s a keddeket.

Ő, mint az állat, szenvtelen,
én mint az ember, kín s öröm között,
ő kiéli mélységesen,
amivel én csak küszködök.

S a megrendülés, áhítat,
ami nekem marad? –
Fenséges a méz illata
de jobb a méz maga.

[Az imádatot...]

Az imádatot az utálat
az utálatot az imádat
tüzet a víz vizet a tűz
átkozva vágyódom utána

Túlélés

Egynyárinál a kétnyári virág
vagy a többnyári – nem két, öt, tíz év.
Mi élt akár egyetlen télen át,
az tudja már a *túlélés* ízét.

Hiszékeny

Háromszázharmincháromszor becsapva
melegre vár, holott rég fagy harapja.
Hiszi, hogy álma még valóra válik,
hogy nem jut el a fagyhalálig.

Mély sóhajítás

Karácsony –
Ó nem a régi!
Se mákony!
se nem égi!

[A vád...]

A vád a fölényeskedés
a riogató jóslatok –
Ilyesfélének lenne most helye
s én csak nézek csak hallgatok

Ablakon át

Zúzos-ködös, néma idő.
Csak a varjak, csak a varjak...!
Ház-sírhalmok, egy-temető. –
Én közöttük mit akarjak?

Mit akarjak? Megnyugodni!
Nem halottan, sem halódva.
Lefeküdni, s nem lerogyni,
s ágyra és nem koporsóba.

S ablakon át csak figyelni,
hogy vész egy-egy árny a ködbe,
puszta képként, mint a semmi,
s mindörökre, mindörökre...

[Közhelyek...]

Közhelyek: próbálkoztam én
(én is) világot menteni
egy-egy szokatlant lépni s a
szokottat elfelejteni
Megbuktam föltartom kezem:
se így se úgy se be se ki

Az ember csöndesen nevet
ha csöndesen leleplezik
ha látja hogy nagy álmait
komolyan korántsem veszik
kacsint egyet nem háborog
s békén csupaszra vetkezik

Hát ez történt így várj anyám
kit itt hagyta nincs már sehol

ne hökkenj meg ha bókoló
filiszterrel találkozol
Nehéz a viharban nehéz
megállni veszíteni jól

[Temetek...]

Temetek
temetek éjjel temetek nappal
temetek öltözköskor
a városba menet a sétatéren

amikor köszönök
olyasvalakinek is aki tudja
olyasvalakinek is aki nem
temetek olvasmányaim közben ma éppen
egy öreg Újszövetséget lapozva
temetek amikor férfitársaságban
trágár vicceken röhögünk

temetek szokásos napi
ebéd utáni alvásom előtt
ha már szemem becsukva fölidézem
temetek biztató tekintetek
ragyogásában temetek
hivatalos ügyek intézésekor
postabontás alatt
versírás közben
ha a vers mondjuk anyámról szól akkor is
vagy ha esetleg egy
epigramma a hiányzó gerincről
temetek az újság hírei közt
nyilvános szerepléseim alatt
az orvosnál szepegő perceimben
temetek egyre temetek

amerre élt
és sokfelé élt
élt mindenütt amerre én
és sokfelé meghalt
mindenfelé meghalt amerre élt

és most mindenfelé el kell temetnem

[Időklausztofóbia...]

Időklausztofóbia –
Az idő két irányba terjed
vagy egybe – oldalvást soha
és menni csak előre enged

Hátulról régen érzem
hogy óriás erő nyom s fegyverem
nincs ellene

Ilyen talán

Az hogy lassan elül a szél
csöndes lesz a világ s nyugodt
hogy annyit ér amennyit ér
s már semmin föl nem indulok...

Szúnynak falánk érzékeim
anyagcseréjük megrekedt
legyintések jég-lépcsein
föld-szín közelbe lépdelek

Aknák alább vezetnek-e?
nagyon mindegy alighanem
még kongóbb táj lehetne-e?
haszontalan megkérdezem

Nem tévedés: ilyen talán
a túlnani létállapot
Nyugodj csak lélek – mondja szám –
mint jászlaknál az állatok

[Sarkaim kopogása...]

Sarkaim kopogása
magam-csinálta üteme magamnak
óra gép-egyhangúsága
hogy se lassítva se gyorsítva –
jaj ha már csak az évszakok
jaj ha már csak a hírek
s az időnkint képzeletben fölhorkanó
riadalom
jaj ha már csak ezek
szabályozzák a szívdobogást

[Kérdés...]

Kérdés: melyik a nehezebb
a valódi kín vagy a képzelt
mikor a fej kéz láb remeg
vagy fájni érzed az egészet?

Akkorra én

Szépet mond, szépen néz, kedvemre tesz:
emlékeim kincstára tömve még.
Ő meg naponta vesz, s lesz majd üres,
bennem lelné csak régi erejét.

A test kifosztva többé nem segít,
s a cécós tolvajbanda elszelel.

Fejét akár a falba verheti,
hiába maszka, kence, díszlepel.

És mert meg kell magát gyűlölnie,
gyűlölni kezd mindenkit, s elvadul,
s minek már nyugton kéne lennie,
föltámad benne mint ügyész a múlt.

Szegény, szegény! Akkorra én hanyatt,
értetlenül fekszem, s nem tudhatok
tanácsot adni: vétkei miatt
kitől kaphat s hogyan bocsánatot.

[Semmi. Csőd...]

Semmi. Csőd. Megfordíthatatlan.
Ezerfelé kapkodhatok.
Elfuserált módzatokban
kiigazodni nem tudok.

Léleknek, testnek gyógyszer, orvos,
személyreszóló kint, se bent.
Varázslatokhoz, csoda-porhoz
folyamodnom mitsem jelent.

De az idő... most is, miként rég –
Holott kissé romantikus:
meghozza lassankint a békét,
s az ember dúltból lesz okos.

Okos, de kurvább újra, rongyult
s néhány lépéssel közelebb
ahhoz, hol végképp elromolnak
a világi becsületek.

[Az unokák is abbahagyták...]

Az unokák is abbahagyták a labdázást a ház mögött
Már a második csapat vonult el vesztesen
Veszítettek mindannyian s nem győzött más csak az idő
S a labdát az ő labdájukat nem dobják többé levegőbe

A bodzabokrok visszavették elorzott területüket
kihajlanak élő sorompók nem szeretik ha arra járunk
Akinek elmesélem hogy mi zajlott itt annyiszor
kételkedve néz rám aztán a könnyöknyi sávra a falig

[Gyűlik bennem...]

Gyűlik bennem és a világban
(amire majd én is hagyom)
ezerféle tapasztalat
de lám mire megyünk vele?

Ahogy kezdtem olyan sutául
viselkedem s oly tétován
s a világ is oly ostoba
csak legföljebb a módszerek

Gyűjteni mégis – egy kavics tán
elmozdul s jó helyre gurul
ahol végképp hazatalál
s a messzi kicsit közelít...

Még

Még holnapig... holnapra... holnap
minden lehet:
szövődik szövődnek tovább

esetleg épp az én javamra
különféle történetek
s az órák majd lejátsszák őket
sorjában kedvesen
és visszaépítik bizalmam
s megint tartom valamire
az életet –
De meglehet
az is hogy átlagon felül való merényletek
készülnek ellenem
s ismét olyasmiket
szajkózom hogy mit ér? mit ér?
s holnap estére azt se bánom
ha többé
föl sem ébredek

Elviselem

Vonul még mindig vonul rajtam át
az ilyen-olyan szerelem
a más-más és a mindig ugyanaz
hogy ki hordozza majd mindegy nekem
A kapu nyitva már be sem csukom
többé halálomig
világosság és sötétség – tagolt
fáklyásmenet-sorok faltól falig
Csak elviselni folyton nehezebb
a kétirányú megrázkódtatást:
a hazugságtól mind cifrább köszöntést
s az egyre nyersebb búcsúzást

Tévedés

Ki tegnapig még élt bennem, noha
több éve meghalt már (nem tudtam én),

s ki tegnapig élvezte még a nap
fényét, az ízes étkezéseket,
kivel tettem ismert dolgait,
vagyis: fölkeltettem, elküldtem a
boltba reggelenként, utána meg
hol ki a térre kártyázgatni ott,
s ebéd után kicsit aludni, majd
ültettem esténként tv elé,
és olykor gondoltattam arra is,
hogy a nyugdíjazás... szeretkezés...
hol meg kényelmes hintaszék ülén
bámultattam soká a semmibe,
sajgó félelmet préselvén belé,
s aztán üressé tettem,

kit tehát

még tegnapig éltettem, mint ahogy
más (én?) él, tegnap óta már tudom,
sok éve meghalt észrevétlenül.

Csalóként szégyenkezve kapkodok,
hogy mit kéretlen adtam volt neki,
azt visszakapjam most valamiképp,
s temessem el szegényt, és mondjam el,
hogy nem veszített, nem lett volna jobb,
hogy tán nem is szegény, hogy végül is
esetleg épp ő csalt meg, mert mikor
én még magamból éltettem tovább,
s vállaltam érte sok fölösleges
idegnyomást, ő már túl minden
győztesen (?) és békén (?) feküdt, s reá
nem hathatott többé a föld s az ég
egyetlenegy hatalma sem...

Ha eljött

Véletlen és hivatlan,
akarva, akaratlan –
Ha így lett hozta Isten,
maradjon és segítsen

Lesz néki lebbenékeny
fényvillanás az égen,
mi nekem már talán a
nap búcsúzó sugára.

Mit ő kap tőlem, arra
sok év hull, s eltakarja,
mit én – még füstölögve
forrón kísér a földbe.

Véletlen és hivatlan,
de már törvényi rangban
ha itt van, hát segítsen,
ha eljött, hozta Isten.

Látogatók

Unokáimnak

I

Szökén barnán lányok fiúk képében
el-eljárok magamhoz
és kisebb-nagyobb gyermekként
igen ilyen
igen olyan
voltam vagy lehettem hajdanta én is
Lesem

egy-egy gesztusuk
megnyilatkozásuk
ugyan milyen
ugyan milyen lehettem

S nagy görcs szorítja
olykor mellemet

II

Meddig megyek velük mondjuk a legnagyobb
vagy a legkisebbel
Másként szívjuk be a levegőt
lám az mindegyikünknek ugyanaz

De ha én már kimaradok
milyen lesz az a levegő?

S ha készülnének szörnyeteg napok
milyen lenne az a levegő?

Aggódással és tisztelettel
nézem kisgyermek-arcukat
nekik talán ki kell majd birniuk
az iszonyatok iszonyát

aztán a csillagokba
aztán a napba
aztán a messzeségbe
fordulniuk de úgy
hogy arcuk
emberarc maradjon

Alig reménykedik

Széthull a forma: cserépdarabok
sejtetik a hajdani gazdagot,
aki most lőt-fut kétségbeesett,
nem hiszi hogy még egyszer ép lehet –
Makacs a test; ki tudja terveit?
A szellem sír, alig reménykedik.

Lehet

A láb nem a földre – a föld a lábra:
fordult a gravitáció iránya.
Alulról nyom, s lehet, hogy összenyom
e fejre állott, megkerült viszony.

[Aludtam s késekkel kutattak...]

Aludtam s késekkel kutattak
álomtalan volt tiszta alvás
aztán az ébrenlétnék visszaadtak
s maradt bennem
valami sajgás

*

A szokásos örömök kirekedtek
értem halál és élet verekedtek
Múltam mintha mesélték volna csak
derengett tudatom alatt

*

Nyugodt voltam:
várnak csapatban

s itt csak páran
sírnak miattam

Vállalni kell

Mégis – hogy többen rátaláljanak,
mégis – hogy olykor meg-megálljanak,
mégis – hogy meglegyintse őket
szele a szépnek:
értük mégis vállalni kell
sajgó mindenfélével
a gyűrt homlokra égetett,
gyönyörű bohóc-bélyeget.

Meleg tenyérben

Magam föladtam
tegyenek akármit
Birtokba vettek
gondos orvosok
De csak a testem
én mögötte bújtam
s ki-kilestem hogy
hogyan is vagyok

Hallottam olykor
már-már eltemetnek
egyetlen percig
sem hittem nekik:
meleg tenyérben
bizton kuporogtam
éreztem párnás
izmos ujjait

Meleg tenyérből
soha a hidegbe
soha kiesve
soha máshova
Mikor halálba
benne akkor is csak
s nem érhet ott el
a halál soha

[Itt voltam-e még...?]

Itt voltam-e még vagy a másik parton?
Lélegzetem ki-bejárt
S érzéketlen érzékeim kitartón
érezkelték a hold-bársony homályt.
Maradtam volna ott túl (ha valóban)
gyüretlen semmiség!
De csalt a gyűrött föld hívogatóan
és visszajöttem ezt azt tenni még

Vázlat

Ez hát a kert, a gyakran versbe írt kert.
Most tél van, hó van, s mint a pusztá sírkert.

Alvók között

A város...

Éjfél fele jár
polgárai nagy része túl már
tévén szeretkezésen
alszik

s mert holnap hétfő
könnyű gonddal szívében

A város...

De a betegek
korhelyek
költők
s még néhány más efféle
ablakhoz nyomja homlokát
kinéz a vaksötétbe
s hosszan
magába bámul

Majd igazságszolgáltatáskor

Az ördög: ördög – van ha van –
Volt-e vele dolgom? – Talán
Nem jött patásan szarvasan
azt hiszem mindig szelíd arccal
Tett-vett velem és jólesett
mosolyogva kedvvel fogadtam
s az a mosoly az a mosoly
az a mosoly az bennem ő már
és az a kedv is az is ő –
Majd igazságszolgáltatáskor
az igazságszolgáltató
ha már nem is bocsátja meg
(ha van mit megbocsátani)
kérem gondolja meg hogyan volt

A magam színházában

A magam színházában
itt a legnehezebb

Itt kellene a legsokoldalúbb
legszínesebb színészek
itt ül a legértőbb közönség
a legszigorúbb kritikusi gárda
itt játszódna le a
legrejtélyesebb (legrejtjelesebb)
jelenetek
itt történnek olyasmik amiket
szívesen titkolnék magam előtt is
olyasmik is
amikben
akkora az öröm
hogy nem fér már belém
kiömlik (olykor látni is)

A magam színházában
egyetlen szó se hangzik el
De napi huszonnégy
órán át életre-halálra
folyik
a vértelen
non-stop előadás

Mérleg

Ő is árva... érthető hát
ha kutatja űzi párját
ha csigázza kétely undor
amikor testemre gondol

Ne hazudjam... én ha nőre
én is csak tüzet vetőre
s ő ha mint én lenne én sem
bánnám frász törné ki értem

Mire való

Mire való volt? Egy másik vidéken
ha született s élt volna (mint ahogy
más milliárdok) most seb nélkül élem
életem s tán még boldog is vagyok

Mire való ez? Sántító szívemmel
utána botladozni szüntelen
és észrevenni hogy soha közelben
hogy erőm hasztalan fecsérelem

Mire való lesz? Majd egyszer nem értik
mi történt s úgy vélik: merő mese
hogy megfogott egy istenadta férfit
egy istenverte nő fondor keze

Miről lenne helyesebb írnom?

Úgyis tudja amit elmondanék
róla (hisz jobban ismeri magát)
S amit magamról azzal meg mit érne
ha semmi célja nincs velem

Ki kellene törölni témáim közül

„Mások helyett is” – ezzel altatom magam
vagy inkább áltatom
ebből a mi ügyünkből azt hiszem
hasznot senki se húz
egyetlen mozdulatot se tanul

Hogy hogyan fogjunk egeret
mire ügyeljünk utazáskor
mit szedjünk nátha ellen és a többi

inkább ilyesmiket
ilyesmikről
és ne ezerszer és ezerféleképpen
kompromittált
szerelmes verseket

Szomorúság

Kettőbe vált élet világ
képzeltre és valódira
a képzelt színevesztett szégyellnivaló
a valódi egyre izgalmasabb

Járkállok benne meg-megállok
belétűrok kapargatom
szomorúság minden tapasztalásom
sokrétű szomorúság

Így lehet jól végigcsinálni:
a szomorúság ringató hajó
úgy siklik át a nemléte velünk
ahogy gyermekkorunkban elaludtunk

Kibírom

Állat lettem alighanem
vagy más de semmiképp sem ember:
kibírom ép ésszel hogy tíznéhány
kilométerre tőlem eleven
emberek félig eltemetve
vergődjenek koromsötét hidegben
percről-percre apadó levegőben
míg én meleg és puha ágyban
szelíd szabályos villanyfény ölében

éppen azon elmélkedem
hogy szeretkezzem-e ma este vagy sem

Öt jobban

Kikászálódva gubancából a kócos
emberi kapcsolatnak kapcsolatunknak
indulhatunk megint tisztán előlről
elsöprögetve keserveink törmelékes
nyomait is – Ő még közelebb a starthoz
én már inkább a célhoz közelebb
Sajnálom magamat nehéz ha tiszta is
egy másik levegő de őt jobban: neki
sokszor kell még ilyent végigcsinálnia
merthát – ahogy mondják – ilyen az élet
ilyen bizony ilyen megoldhatatlan
alig ki az egyik gödörből jön a másik
s a nagy fogadkozások úgy elolvadnak
mint az eresz jégcsapjai tavasszal
hogy már-már a legélénkebb fantázia
se tudná megtalálni régi helyüket

Ki a hős?

Dugovics Titusz amikor a törököt...

Dugovics Titusz hős nyilvánvaló
És van még sok hős a történelemben
s a történelmen kívül vagy alatt
olyanok akik így-úgy kimerítik
a szokványos közismert hős-fogalmat
De megmondta-e már valaki hogy
valójában ki a hős mit jelent
ha egy embert hősnek nevezhetünk

S hogy a hősnek fontos-e győznie?
ha igen: kit mit kell legyőznie?
és hogyan: látványosan vagy szerényen
és hány embernek használjon ha győz
s egyáltalán: eszmét szolgáljon-e
vagy embert-e az eszmét hordozót?
s hős-e a bányász akire a föld
ráomlik s várja napokig a mentést
s közben imádkozik káromkodik
esetleg főként éppen azt gyalázza
aki körmével próbálja kiásni?
s hős-e aki csak magát győzi le
s magában mit s úgy hogy ki sem derül? –
S én hős vagyok-e a kényes-veszélyes
lelki kalandokért melyek között
akadhat könnyen még halálos is?

Csak ahogy nemrég

Vissza csak addig ahol nemrég voltam!
Mintha kirúgták volna
a lépcsőket alólam

Megint hosszúvá vált az út a Sétatérig
mint kisgyerekkoromban
mikor más volt a mércém
térben s időben

A világ jóságát mostohaságát
én adom
ő a világ
ő mindig ugyanaz

Csak a szívem dobogna rendesen
csak az agyam működne rendesen

ahogy nemrég lennék csak újra úgy:
visszarepülne dolgaimra
a gyémánt csillogás

Nincs iszonyúbb

Véknyan gyámoltalan
próbálkozik még a tavasz
mint óriás folyamok forrás-csermelye

Pedig nemcsak várják
akadnak mások is másféle sorsuak
olyanok például akik
nem győztek várakozni már
és a halálba mentek

Én vártam és türelmesen
ki-kifutottam s kifutok naponta
belekóstolni a sűrűlő levegőbe:
amibe föld-rügy-bimbó-szag egybedől
Vártam és várom
mert én a halál tájékairól
érkeztem
és én pontosan tudom
hogy nincsen ami (közhely) iszonyúbb
nincsen értelmetlenebb

[A sokszor jött...]

A sokszor jött és sokszor olvadt
hó – úgy látszik – végképp elolvad
ami itt-ott árnyas zugokban
maradt maradhat még nyugodtan

Akár emléknek hogy ki látja
és ujjait belé ki mártja
a tapintásból hidegéből
valamit tudjon meg a télből

Azután úgyis hónapokra
visszavonul a szólamokba
hasonlatokba szóba képbe
a nyelv lesz csak a menedéke

S megjön megint kellő időben
(én már talán a temetőben
Nem érzélgősség jó lehetőség
ez nékem a végső melegség)...

Visszajáró

Itt igen itt jutottam ki a Dunapartra
akkor még közel volt a víz szélét szürke homok takarta
az asszonyok a mosószéket szép sorban idetették
s a vászon holmikat (virágként) száradni a rámpa-rézsüre terítették

Itt igen itt – most betájolódni szinte nem is tudok
elleptek mindent: ifjabb vénebb fűzbokrok és sehol homok
s a sulykolófák csattogása hallucináció fülemnek
ha nagy a csönd ha nagyon hallgatok legföljebb akkor s akkor is
félve lep meg

Azok az asszonyok többnyire már a földbe bújtak
a mosószékek sulykolófák elrothadtak végképp a vízbe hulltak
a töltésoldal még füves de nem száradnak rég-rég rajta holmik
s azok a holmik azok is hol vannak már szövésük merre bomlik

Szokvány jelenség belenyugodni mégse bírok nem akarok
azt akarom hogy ott legyen megint az a szürke homok

ott legyenek az asszonyok és az a tompa dob peregjen
és virágozzék ki a rámpa: a sok kerek fehér szoknya megint ott
díszleljen

Azt akarom hogy amit a szem gyerekként látott és hallott a fül
maradjon meg az öreg szemnek és fülnek is érintetlenül
hogy hajszoltként valami otthont az ember mégiscsak találjon
s nyugodjék meg ha odajut s ha odajut legalább duplán ne fájjon

Elment

Elment ez is
elment ez is váratlanul
Az ember még félaggon is
tanul

Hozzám a szél
sodorta – nem sejtettem én
azt sem hogy létezik
még azt sem én

Jó volt a hit
hogy kellek: biztattam vele
rokkant szívem:
nincs vége még ne egyezték bele

Kihunyt a hit:
nem kellettem most már tudom
(csörgő pucc dísztelen
ruházaton)

A test a test –
nyakába pórázt az kötött
értem vele
s jobb meggyőződés híján küszködött

Gőg indulat
lehetne férfi-válaszom
De hát minek?
nem fűt harag s meg sem botránkozom

Gyakran van így
mióta a befejezés közel –
A többit ő
önmagával
intézte el

Kórház [II.]

A láz a vérnyomás a vércukorszint
a szívverés a szervek működése –
Akármit mond a száj – amit azok mutatnak
az mérvadó
Van kevésbeszédű van sokbeszédű
ijedt közömbös optimista
olykor meg is hal valaki
azt kicsempészik finoman
hogy ne keltsenek riadalmat
csak a hozzátartozók szeméből
nem lehet a vörösséget kimosni
ha a rosszhírre
sírva beszaladnak

[Hogy kurvának kell lennie...]

Hogy kurvának kell lennie
kedv nélkül elfeküdni
sikongania nyögni
zihálnia hörögni

megjátszania mind de mind
a nagy szerelmet úgy amint
a számító okoskodás
javallja a bohóckodást

és szájdúló csókok között
fundálgatni a jobb jövőt
úgy jobbat hogy jobbat neki
kényelmét fényesíteni

Ó szegény ó szegény szegény
ha már csak megfontolt igény
ha már csak fondor praktika
a szeretkezés jó oka

rosszabban mint az állatok
hisz undorító rá az ok
komolyan mért kell vennie
hogy kurvának kell lennie

[Vigasztalom magam...]

Vigasztalom magam: hiába viszolyogtat
a gyönyör után ugyanaz marad
a lélekben mint az undor után
(és a testben is ugyanaz marad)
S talán nem is vigasztalás ez
talán csak a szem (a belső szem)
talán csak a mérleg
elfogulatlan mozdulása
termi e szép döntéseket
„Ne irigyelj senkit! Ne sajnáld magadat!”

[Pedig nem vonz...]

Pedig nem vonz a halál-gondolat
Sőt undorodom tőle: megriaszt –
és lehetetlen hogy a rozoga
emlékezetre bízassék az ember
megmaradása

Akkor viszont töményen élni kell
s nem bánni hogy belőlünk mi marad
valahová okvetlenül
bepréselődik valami jelünk
A káotikus nagyvilágba
mozgásába nem tudatába
szervezetébe légkörébe
anyagi összetételébe
s más lesz mint azelőtt

Ha volna műszerünk
észlelhetnénk is ezt a szüntelen
lehellet-gyöngé
változást

[Ugyanaz a világ...]

Ugyanaz a világ egészen más világ
a nap másként süt lányaimra
unokáimra
mint ahogy rám

Ez az igazi objektivizmus
amit tévesen
szubjektivizmusnak neveznek
Mert a műszerekben nincs lélek
mert a műszerek hazudoznak
azzal hogy ugyanazt mutatják

Tegnap vad felhők
rohantak az égre
én megriadtam
két lányom mérlegelte hogy mi lesz
unokáim
azon vitáztak
melyikük esernyője szebb színű

[Ó csak az ne lenne...]

Ó csak az ne lenne az a sok nyavalygás!
Ha meghalunk hát meghalunk!
Elcsöndesül a százszínű kavargás
és nyughatunk nyugodtan nyughatunk.

[A botorkáló...]

A botorkáló gyáva szédülő
lépések riadva lassan otthonuk lelik
miket előbb nem is majd később révülő
szemmel láttam s nem hittem hogy nekik
valamikor hozzám közük lehet –
most igyekvő iparkodással
egyezkedvén minden kis felszínváltozással –
kötik le megfogyott figyelmemet

[Egy remekmű...]

Egy remekmű ha önmagát lerontja
visszájára fordul a rend
lesz a maga-ellen küzdés porondja
vad kavargás majd síri csend

Tizenhét évig teste volt a gondja
azt hitte hogy mindent jelent
de a világ lassacskán alattomba
lázadt már és ellene ment

Halomba gyűlt körötte a gonoszság
és fojtogatta mint a gáz
sokak szemében lett utálatosság

amígnem magába omlott a remekmű
önnön kezétől rombadőlt a ház
siralmas hogy ami szép mért nem lehet hű

[Beépült csontig...]

Beépült csontig – Rá ügyelve
működtek szerveim
Most magam visszakövetelve
épülnek terveim

Hiszen nem hordhatom tovább már:
hamis tájakra vitt
s minden messzebbik állomásnál
elvett tőlem kicsit

Immár magamból szinte semmi
De hát ez tévedés
Mikor leszek csupán szemernyi:
erősbül a kevés

Látom hogy győzők. Május és én
s többé nem érdekel:
hogy szórakoztató kedvtelésén
mint ért idáig el

Jutalmamat kezébe fogja
s lassan készíti ki
az engedélyt a csillagokba
rétükre szállani

és ott nyugodtan elheverni
nem tudni hogy mi lesz
és bánni sem mikor seregnyi
gonoszság körbevesz

[Megszenved érte...]

Megszenved érte. Sokszoros
fondorlatokkal oszt szoroz
összead kivon – megcsinál
mindent amit a cél kíván
s mire azt hiszi: az eredmény
a homlokán babéri repkény
észreveszi hogy a feje helyett
nincs más csupán
matematikai alaplűvelet

*

Ó hogy mily torz mily ferde lett
lényéből hogy kivetkezett
bár formájára nincs különbség
de bent belül kongó üresség
Most már csak egyet kérdenék:
embernek hívható-e még?

*

Ha még boldogságát keresné?!
De kényelmét hajszojja csak.

A-neki-jót hogy megszerezne
vágyai arra hajlanak
s közben mögötte száll a por
útjából mindent elsodor

[A nőknél lassan...]

A nőknél lassan többet kezdenek érne
a férfiak az igazi jóbarátok
az a néhány persze aki
a hosszú úton nem maradt el
Ha a férfinek nincs már nő-hiánya
bezárul kiteljesedik
már nem kell semmi senkitől
akkor lesz igazán erős
a nőt lenézi csöndesen
és megbocsátja hogy miatta
oly gyakran s csúful vétkezett

Vád

Versek versek erőtlenek

szégyenkezem helyettetek:
megtartani vagy visszahozni
vagy mint akartam megkínozni
hogy legalább szenvedje meg
amit velem szenvedtetett

nem bírtatok semmit se tenni

Csak befelé

Mint kígyóbűvöletben ha megáll,
és mintha kővé dermed a madár,
s ha történik vele, nem tudja, mi:
nincs szeme, füle látni, hallani.

csak befelé, és csak a szerveket,
ahogy kínlódnak, hogy feleljenek,
ha kérdéseit a test fölteszi,
s a megszokottat sorra kérdezi.

Így élek mostanában: már a „kint”
nem ér hozzám a régi rend szerint:
a naptár lapjaira tinta dőlt;

a „bent” magával töltve zeng, zuhog,
öntörvényét követve háborog,
beroskad, s meg-megnyugszik, mint a föld.

Elárul rólam

Kiáltoztam nagy-hangosan
meg nem hallotta senki
csak bennem lett a csönd nagyobb
így sem vett észre senki
Majd csöndes lettem mint a kő
még csöndesebb a csöndnél
talán jobban meghallanak
akik nagyon figyelnek
s a szemem villanásai
vagy egy-egy mozdulásom
(nem is szándékos célzatú)
vagy szám megrebbenése
elárul rólam valami

örök jelként viseltet
mely eltörölhetetlenül
bepréselődik a világ
bőrébe s őriz engem

[Ez nem politika...]

Ez nem politika ez életösztön
hogy ne mesterséges halál
ne szétszaggatás hamuvá perzselődés
keserves élve-rothadás
kifolyt szemek
vagy más ilyen gyalázat

Ez nem politika ez életösztön
hogy tiltakozom lázadok
s ha nem beszélek is: harag
támad s utálat minden porcikámban
az élet latrai iránt

Ez nem politika ez életösztön
hogy elméletek karmai
tépik a „homo sapiens”-t
erre vagy arra állnia
és én is meg-megszédülök
majd égőn szégyellem magam

Ez nem politika ez életösztön
hogy még ma is határok
s határok kitologatása
s a hatalom gögje
a fő-fő tényező
s hogy nincs örültebb örület

Ez nem politika ez életöszön
hogy szeretnék a földre leborulni
és verni verni és ordítani
hogy a harmadik ezredév
küszöbén ilyen könnyedén
elpusztíthatóvá lett az élő
és állítólag értelmes világ

[Szép volt, jó volt...]

Szép volt, jó volt, járt az élen:
mintha csak tündérmesékben;
itt se, ott se folt,
szűzi tiszta volt. –

Ám egyszerre – mit tesz Isten,
fölborult a tiszteletlen
moslékos vödör,
s most – ímé – kasul-keresztben
dől a rusnya
trutymó egyre dől.

Vajh váratlan? – Vagy talán már
régebben se volt
egy-tökély a számadásnál,
a mocsok kifolyt.
S a hozsannák megszokásból
zengnek még, az orr
a kemény utálkozástól
már-már fuldokol –

Szép volt, jó volt, lenge zászló.

Hát mikor járt itt varázsló?

Például tegnap óta

Szándék jóslat jövőendő – ?
Ahogy sikerüket remélem
tehát nem különösképpen

De tele még a zsákom
kirakhatókkal
bármerre fordulok

Például tegnap óta
az izgat mily nehéz volt
labdát szednem mezitláb
két úrnak a tenisz-
pályán első koromban
míg gimnazista osztály-
társam a pálya szélén
elegáns öltözékben
kezét zsebébe dugva
állt és bámult miránk – hogy
mondom – véletlenül se
ismerjen rám a társam
mivelhát iskolánkban
szégyen lett volna súlyos
hogy ilyen megalázó
közönséges dologgal
foglalkozik s mezitláb
valamilyik növendék

[Meg kell siratni...]

Meg kell siratni: Többször
leírta, elképzelte már.
Most, ím, saját tapasztalatból
megtudta, milyen a halál.

Érdemes volt-e, ami volt?
Az egyedüllét? a közösség?
az idő roppant folyamán
parányit csobbanó jelenség.

Megmarad? És mi? – Hogyha az
évezredek csodája lenne
akkor is semmiként enyészne
a kétirányú végtelenbe.

Mégis: meg kell siratni, mint
mindenkit, aki egyszer élt,
ha másért nem, a kényszerű
kéretlen vállalt életért.

Meg kell siratni? Furcsa játék.
Sorjában egymást: az apát
a gyermek, őt az unoka,
a dédunoka, s így tovább...

[Racionálisan...]

Racionálisan – (alig
szédülve a túlzásokig)
s hogy a tartozik-követel
nem tér egymástól nagyon el
ha így vizsgálom figyelem
hogymilyen volt az életem
azt mondhatom: egyenletes:
se túl hűvös se túl heves
se túl csendes se túl zajos
ahogy tehát kíváncsi
hisz aki mértéken fölül
élvezkedik sír és örül
s a mérleg nyelve akivel

szünet nélkül csapkod le-fel
 lehet hogy megtud titkokat
 a szint fölött s a szint alatt
 lehet hogy szűk öt perce több
 mint másnak ötezerszer öt
 s mint ama hattyú (Rilke vers)
 hattyúságát megérzi bent
 az emberség leglényegét
 megéli mindenféleképp
 míg én mindig szabályosan
 nem érzem embernek magam
 mert rendetlenségek sora
 a legvégső rend záloga
 én meg mindig rendes vagyok
 és jókor és jól fordulok
 de titkon fáj és szégyelem
 hogy eltékozlom életem

Szavak a szépségről

A Pécsi Nemzeti Színház újjáépített Kamaraszínházának megnyitására

Az ember él... Vígan... szorongva... félve...
 Olykor bajára, olykor örömére.

– S az örömet legfőképpen kiváltók:
 az önpusztítva szépséget kínálók.

A szépség nem luxus –, boldog fölösleg;
 akiknek nem jut, vagy keresni restek:
 nagyon szegények.

Bármi seb szakadhat,
 a szépségtől gyógyírt mindenki kaphat.
 Ha nélküle – az ember úgy is élhet,
 de ez csak tengés, állat-forma élet.

A méltó homo sapiensi rangra
egy tesz méltóvá: a szépség hatalma.

Kijár a hála a kenyéradónak,
védőnek, gyógyítónak, oktatónak,
s akik melegbe bújtatnak, ha fázunk,
meghallgatják bokros sopánkodásunk.
De ki napunkat szépséggel díszíti,
s könnyebbé, gazdagabbá ékesíti,
mert, amit senki más, olyat teremt ő:
áldassék és tiszteltessék a költő.

Akárhogy költ: eszközzel, önkezével,
deszkán, vásznon, szóval, hanggal, zenével,
esetleg velejéig fölzavarva,
s hasznos-szelíd botrányokat kavarva. –

Az ember él... Más-más elrendezésben.

Van, aki buzgóbb a megismerésben,
aki a szent fölöslegekre szomjan
barangol egy varázs-birodalomban,
és lát, tapasztal, és elmondja mindig:
szóval, képpel, hanggal – mikor mi illik –,
hívják bolondnak, álmokergetőnek,
józan vonót kinnal nyekergetőnek,
nevessék ki, ő mégse hagyja abba. –
Hívén –: az ég fordul világosabbra,
s az ember az lesz, aki kéne: ember,
egymás javára végre és nem ellen. –

Most itt egy kert nyílt, kert, új, képletes kert.
Virága létező, virága kedvelt.
Akik a szépség üdvéért hevülnek,
s ajándékáért rendre idegyülnek:
megkapják itt – dúsan, csokorba kötve,

s úgy mennek el, mint kincset örökölve.
S föl ismerik rajtuk, kik nézik őket,
hogypártfogoltjai a morc időnek:
megváltoztak: fényes szemükbe írva
kalandjaik sokféle drága titka,
hogymélységes-mélyen szívükbe vették,
s hogy bennük már öröklakó a szépség.

Elment

Azt írtam egyszer hajdanta régen
hogy egy gyöngelméjű gyerekkori barátom
őrzi csak épen
csak benne látom
zavartalanul első öt-tíz évem

Ez igaz volt és igaz is maradt:
ő visszahozta mindig múltamat
ha találkoztunk s néhány szót beszélünk
fölragyogott a képünk
s boldog közös titkaink újraéltük

Most híre jött
hogy megszökött
hogy váratlan elköltözött
oda ahonnét nem jön vissza senki
Elment tehát
bokros szégyenkezéseit egyszer már kipihenni

Ezért se lát
siratnom őt sajnálnom ember egy se
Pedig belül
kegyetlenül
sajog hogy többé nincs kihez
futnom ha túl-túl rámijeszt
a tükröm – –

[Szép rendem...]

Szép rendem nehezen újjátermett
 állok romjaid romja mellett
 amik már illendően összeálltak
 mozgásformák szokások földi tárgyak
 „Megverem a pásztort s a nyáj
 szétszalad” – már csak egynehány
 bátrabb állat (talán süket)
 maradt a szép csapat helyett
 s ők is aligha érdekemben

Gyanakszunk

Ha csak hitünk, s nem volna elménk,
 ó mily boldog hívők lehetnénk.
 De túl sok botránkoztatóba
 botlottunk ezredévek óta,
 s gyanakszunk, félünk, észveszejtünk,
 – esetleg már csak kézlegyintünk.

Más

Száll a galamb:
a galamb és nem egy galamb
 Szól a tücsök:
a tücsök és nem egy tücsök
 De *én* látom
 s *én* hallom: *én én én csak én*

Shakespeare-apokrif

Osrick: Felség, én úgy látom, hogy éhesek.
 Hamlet: Sőt éppenséggel majd hasuk fakad.

Osrick: Valóban, nadrágszíjuk szinte vág.

Hamlet: De mégis, mintha máris csúszna le.

Osrick: Igen, igen, meg kéne húzni, jó uram.

Szerencse még, hogy arcuk szép piros.

Hamlet: Én éppen úgy látom, hogy holtfehér,
akár ha sírból keltek volna ki.

Osrick: Ha jobban megnézem, bizony, fehér,
halott fehér, ami azt illeti.

Hamlet: Vagy hát piros, piros, bizony, fiú,
sőt úgy tűnik, meghökkentően az.

Osrick: Úgy, úgy, piros, szakasztott, mint a vér...

Füge

A füge – az idén megint a füge...
Az idén megint elfagy a füge
Kétéves lakli ágait
még csak alig nyújtotta ki
az idén megint
nem lesznek rajtuk levelek

Az idén megint
De a töből
talán-talán

Hová bújtattam volna el
hogyan hozhattam volna be
szegény fügét
biztosíthattam volna melegét

Elment a hó
megállhatok tövénél
nyomkodhatom a barna gallyakat
idén megint
az idén megint elfagy a füge
illatos-ízes gyümölcsöt nem ad

[Be a földbe...]

Be a földbe a föld alá a göröngyök közé
az az otthon
Ne hivalkodjatok
aki ugrál jobban beléveszik
A nem lélegző nem kér levegőt
kiből meg előbb port csinálnak
s így rejtik el
valamiféle kőedénybe

az meg örülhet hogy már egynemű
a marék porban ott van mindene
s igénylői rögtön áttevődnek
a múlt végtelen szakaszaiba
félmúltba múltba majd régmúltba végül
(ez már nem tagolt)
ez már elúszik a beláthatatlan
idő-homályba –

Sok a halottam mostanában
bizalmasommá lett a temető
jóízű meleg lágy a föld
egyébként bármilyen
be-be a földbe
végső otthonunkba
– mindenkiébe – –

[Kiszorulok...]

Kiszorulok fölöslegessé
Áll össze már tökéletessé
Voltam egy szép kör közepe
szélére szorítanak-e?

Keze mindenkinek: amennyi
elég akit szeret szeretni
A kelleténél több minek
csak buta teher tölti meg

[Pöngetem...]

Pöngetem alig pönög
muzsikaszerszámom holtra fáradt
a hangokat a börtönök

elgyöngítették: magyarázat
ez és az ördögök

Az ördögök a vérszopók
s a börtönök a fulladással
alattomban torkon fogók
próbálok bújással futással
nem szabadulok

[Szinte naponta...]

Szinte naponta több költő helyett
kell írnom verseket
mert meghalnak meghalnak – nem bírnak írni ujjaik
egyetlen sort sem itt

Betűk hada volt mindegyikbe még
azt és úgy semmiképp
nem képes már úgy ahogy ők mások sorba rakni a
szándékuk szerint valaha

Ladányi, Hajnal Gábor, Garai
s más költők díszes sorai
Vészi, Kálnoky, Jékely, Illyés hova lett?
egymás után sietett

Többet tudunk-e bölcs szavuk után?
S nekik megérte-e talán
az ezerféle gyötretést szó nélkül vállalniuk
sőt ki is állniuk.

Versek

Minek vesztik értelmüket
minek lesz végül mind süket

hűl ki mindegyikben a láz
és semmit meg nem magyaráz?

Nem számít: melyik űr-üres
melyik szelídke vagy peres
egyáltalán hogy képes-e
kinyílni benne a mese

Vagy mint sosem-volt nyelveken
ha mondják mondják végtelen
s nem is fontos: hallják-e? nem?

Aztán egyszercsak ott a gát –
S alig túl a halálon át
lesz hangja ósdi ócskaság

[Volna a világból...]

Volna a világból elég –
de én is „csak én tudok versemnek hőse lenni”
Feneketlen feketeség
terül bent kint ami nem és nem bír teremni

Vezeték arra nem vezet
vagy csak szakadozott ismétlődő hiánnyal
meg-megbotló a képzelet
ha mégis próbálkoznám egy-egy szelíd próbálkozással

[Hideg...]

Hideg a levegő a kert
a didergés vinne feléjük
Kihültek ők is csak az ég
s az Atya hordoz meleget

[Ha azt mondom...]

Ha azt mondom hogy én s hogy meghalok
ez az én legsúlyosabb
legesleg legfontosabb
és minden lényegeset magába foglaló szavam
Azonos egyetlen torokszorító
üvöltéssel
vagy szerveim utolsó
életjelző működésével
azzal mondjuk ameddig nő a körmöm
Persze kicsi korcs hamis szó e meghalás
szó sincs ilyesmiről
én nem halok meg
de semmiképp sem élek úgy tovább
hogy szenvednem kelljen sokáig (örökké?)
(egyfajta isteni
tehát legkifinomultabb
legeslegkegyetlenebb kinnal
amit még elképzelni sem tudok?)
vagy örvendeznem
(egyfajta isteni
tehát legkifinomultabb
legeslegjólesőbb örömmel
amit még elképzelni sem tudok?)
Így s ilyen végre nem halok meg
s ha mégis
legfőljebb úgy hogy szerteoszlom
s megtalálja belőlem
minden élő a magáét
Talán szerencsém is lesz: mert esetleg
találkozom valami régvolt porcikámmal
és otthonféle íz dől rajtam át

Kórterem

I

Távolodó téli tömeg –
Krákogások és köhögések
fogyadoznak majd végre csönd lesz:
Rideg idegen befagyott tó
csak olykor csattan rajta át
vad rianás: pár ferde jajszó

II

Lassan meghalni
nagy hiba
legtöbbnek itt
kár várnia
Ki egyszer dúsan
bőven élt
így megalázni
ó miért

III

Nemsokára róluk pedig
csak csontvázuk árulkodik

IV

Emlékek gúzsába kötve
emlékekkel összefogva
emlékekkel etetődve
emlékekkel megítatva
egy nap tíz nap harminchárom
nem mindegy már vén barátom?

V

Megszelídült az ember: sereg vonul föl érte
legyen akármilyen-kórtól-támadt szegényke
Megszelídült az ember? – Minél többet bír ölni
annál nagyobb plecsnit fognak a mellére bökni

VI

Azért itt is a halál-mezsgyén
halkan
végig-muzsikál rózsákon zenegvén
egy dallam
A falon át is és ha van szív
s rezdül
meleg borzong az ízein
keresztül

VII

Hát persze hogy a csonka-bonka
az épnek nem lehet bolondja
Ránéz előbb részvét szemében
aztán fondor
undor
terem helyében

VIII

Alighanem kimerültek
poklok poklába lemerültek
csöndes szuszogás fon át
mindent-bíró éjszakát
padló alatt összetörve
alszik a jaj mindörökre

IX

Erre ifjabb ott egy vénebb
új beteg került közibétek

Riadt nagy szemeit kimereszti
alvását már előre veszi

Mi lesz az éjjel? Ti meg tőle
ti is ketten féltek előre

X

Kórház
kór és ház

pedig ez nem a kór háza
inkább a kór pusztulása
hogy ahány van elszaladjon
még írmagja se maradjon

XI

Tudós orvosok kaparásznak bennem
kifordítani szeretnének engem
hogy elég legyen néhány pillanat
s fölismerjék nyomorúságomat

Dehát ez nem megy így aztán tovább
kopogtatnak szurkálnak át meg át
világítják mellem tudóm agyam
s gyógyszerert tanácsot adnak boldogan

[Egyre erőtlenebbek...]

Egyre erőtlenebbek a szavak
egyre bonyolultabb
fölismeréseimhez

Csak örökös jajgatás
vagy fulladásig-ordítás segítene
segíthetne
fölhízott nyomoromban

Ha csak még...

Ha pár száz évig addig
csak még addig megy így:
sakálok népesítik
a föld határait
vagy még talán azok se
csupán egyféle korcs
rémférgek míg kiveszve
zabálják ami roncs
az ember már hiányzik
az ég – vak szem – lenéz
felbűzlik szertemászik
dögszag varas penész
az ég lenéz: üresség
fenn-lenn – emlékező
az sem lesz csak halott víz
csak por-kopár mező

[„Költészet napja”...]

„Költészet napja” – hétfő a hét feje
költőnek rajta van-e még – helye?

*

Ment-e előre a világ?
Ne halld meg ezt a kérdést
ne is próbálj felelni rá
Hazudnál bármit mondanál

*

Itt már gúnynak káromkodásnak
értelme semmi
itt már egy roppant seprőt kellene
a kézbe venni

*

Önmegvalósítás – ez a varázs-szó
Egyébként mindenütt fekete zászló

*

Csak valamit egy parányit
hit nélkül is megértenék!

*

Valami érzékelhető jelet!
Ne morgolódjam ellened!

*

Hogy a Nap forog és a Föld áll
hitet legalább ennyit adjál!

A papír üres

A papír üres – Nem maradhat az
Ha így élém teszem
betűk sorok lepik be hirtelen
megkönnyülök rám száll olcsó vigasz

Mi benn még zajlott kinn nem ugyanaz:
a mozgó mereven
megáll formát ölt tisztán kereken
beretva-él-szélű végig s kopasz

Megérte? Ami fáj még sugaras:
iránya nincs határa végtelen
de szóra képtelen

A papír álljon inkább üresen
ha egy szót szül már ellenem szavaz
kíméletlen kamasz

[Jártam messzi tájakon...]

Jártam messzi tájakon
most a kertem a világ
ám cseppet se fájlalom
szemem így is messzilát

Nézek egy-egy fölfutó
szőlőindát törpe gazt
beteg ágon sárguló
levelet bár még tavasz

Nézem a csigák ezüst
vonalát a törzseken
lakomáznak mindenütt
hol húsos növény terem

G. P. után

Mert most már biztosan tudod:
mire jutunk – Találj ki valamit
segíts – nyilván tisztulna itt
a folyton mardosó titok

Csak egy silány olcsó jelet
Ha nem hagynák járd túl az ő eszén
ígérted nekem s neked én
mikor még töprengtünk veled

Ha vagy még ám de nincs erőd
mert egyetlen poccintés visszalök
és impotenciád örök
fordulj az Úrhoz s kérd meg őt

Zavarjon ő meg legbelül
rendíthetetlen hittel – nem muszáj
hogy elcsituljon ami fáj
s vegyen ki poklaim közül

S ha semmi nincs: se Úr se te
hát mi marad? szám lebiggyesztenem
s nevetnem cifra vesztemen
leköpnöm szép hitem vele

Család

Zuhatag-árban félresodródva fönnakadtam
gyűjtöttem hozzám társakat
könnyebb lett hogy már nem-magamban
de gyöngül
kapcsom velük
s a Végső Zuhatagba

egyedül
hullok le újra

[Finom szűrő a testem...]

Finom szűrő a testem
húsával csontjaival
Ha lényed átereszttem
más ízű lesz hamar

Más ízű lesz a tested
nézhetsz bár tükörbe is
magad nem ismered meg
A kép tévútra visz

De bennem is halálig
jelen lesz ami te vagy
eljutsz a változásig
mely úgy engem se hagy

S a föld mikor behabzsol
minket – választva külön
megérzi összekapcsol
egy íz másnál különb

[Itt a csont...]

Itt a csont ami még maradt s a szőrszálak
a haj a hónalj és az ágyék szőre
a férfiaknál az arc szőre is
vagy itt a por amiben benne van
a csont a hús a bőr a belső szervek
és a szőrszálak mindenféle fajtája –
Minek jössz és hozol virágot?

[Győzött a test...]

Győzött a test hiába volt törekeny csontú kismadár
a lábaknak az óriásnak oda kellett hagynia már
A győztes test elkezdí most lassacskán a leépülést
különválik mi egybe volt megmutatja egész a részt
Hol is van ez hol is van az
a nem-tudom a fő panasz
a nem-tudom mert föld alatt
bújik mi így-úgy megmaradt

A lélek az egekbe száll leselkedjünk mi száll vele
már nem látszik belőle semmi legföljebb sodródó szele

[Neveket kéne felsorolnom...]

Neveket kéne felsorolnom: ki ment el ki maradt
de régen voltam szemtanú tévednék bizonyára
van aki bent van – tudom – a körön
de a kör peremén köröskörül
vastag köd kezdődik s lesz egyre vastagabb
s nincs jogom dönteni
habár nekik már mindegy vagy mindegy lehet

Szépen csapatokba verődnek
a helyek és idők
és ennyi év után
nagy és sok a csapat
s mindegyiknek van egy vezére
aki a többivel rendelkezik
Mi történik ha ez a vezér
végsőképpen nem jelentkezik?
érdemes-e akkor hiába várni
érdemes-e akkor kísérletezni

Vagy inkább visszatérni ötven évnyit
mikor még senki sem hiányzott
s végig-csinálni mondjuk egy vasárnap délutánt:
előbb a kertbe menni
a gomblyukba virágért
aztán a kubik mellé
egy faluvégi kocsmá udvarába
s néhány könnyű pohártól
bömbölni sült-hal-enni
és lányokról beszélni
aztán irány a Népház
ahol trottyos zenére
bent kavarog a tánc s a
szünetekben a szomszéd
akácósba bebújni
s kábultan hazatérni
éjfél tájban dúdolván –

Nyilván jobb visszatérni ötven évet
hogy ne legyen
annyi és akkora
félíg alattomos hiányom

Női kórterem

A szeretet sőt a rajongás
erőtlenné válik
bármilyen erős volt

Amikor remeg a kéz
meg-megbotlik a láb
berogy a térd
s a szeretet
egy-egy simogató tekintet
gyöngé érintés
zsákmánya már csupán
meg kellene
szakadniuk
a kijátszott asszonyszíveknek
nem idegyűjteni
halomba őket
hogyan lássák
egymás lassú pusztulását...

[Csalogatsz be magadhoz...]

Csalogatsz be magadhoz a test aprócska rontásaival
Ne igyekezz! átlátok a fondorkodásaidon
Csalogatsz mindaddig míg a test föl nem adja harcát
és el nem dobja minden fegyverét
Most inkább azon kéne töprengened
hogyan miképpen rendeld megsemmisíteni tested
engedd tűzbe hogy por legyen (mint azelőtt)
vagy földbe dugjanak az éhes
féreg számára melyek nagy örömeiket lelik az új
ízekben s jónéhányszor kigömbölyödnek tőlük.

De nem rendelkezem nem is szólok bele
az az én ami én voltam: többé sehol

szétfoszlott egyesült az éterrel a levegővel
ami megvan még belőlem: nem enyém Hát kié?
Azé aki meghatározza sorsát ezer gyakorlati
szempont szerint (esetleg mással megbeszélve)
Így hát ha rámnéz valaki s gondosan megfigyel
szám körül fölfedez egy könnyű idegen mosolyt

[Iszapos tó...]

Iszapos tó fölkeverve
jól vagy rosszul látni benne
szemem bármi nagyra tárom
a hiányzót nem találom

Csak a hiányt itt-ott tompán
másutt élesen gorombán –
De akárhogy – nem aképpen
hogy alakját földézzem

[Ha újra élnék?...]

Ha újra élnék? Mennyi évet?
Húszat? Harmincat? Ötvenet?
Étvágyam lelne-e „elég”-et?
vagy csak lyukas történetet?

Benne vegyes foltok csapatját
Színes térképű Afrikát
hol a csavargó visszakapná
sok kára egyik-másikát...?

Most már

Köztük már *egy* biztosan lehetne
aki valamit megtehetne:
anyám apám sok-sok barátom
nénék bátyák zúzott családom
tehetnének – hisz kérve-kértem –
valami semmiséget értem:
adhatnának csöpp kis jelet
hisz lassacskán én is megyek

Tanulás

Mikor egy élet-szót először hall az ember
s megfészkelődik benne:
miként mocorognak futkosnak a többiek
hogyan végülis rend lenne?

A durva méltatlan szavak először még sokáig
félnek a nyelvre jönni
később olyan természetesen és nyugodtan
mintha nem volna semmi...

[Közhelyek...]

Közhelyek – folyóparti kavicsok
nélkülük lassan szólni sem tudok
róluk minden fölösleg lekopott
surlódás nélkül sorakoznak ott

Teremnének tömegben közhelyek
csak fontosakra kénének fejek
hogyan csikorogjanak zörögjenek
hogyan föltűnő zajjal szülessenek

Előszőr Itáliában

Ó Tevere! Az ablakom alatt! –
(Közben majdnem félszáz év elszaladt)
Tegnap jöttem és szemben a szemét-
halomból kis drótszál kellett elébb

mert a villanyborotvám ágai
nem tudtak kellőképpen nyílani
De lehettek volna egyéb bajok
miket ekképpen orvosolhatok

Orromban még a korareggelek
füstszaga s az alig kihunyó tüzek
miket éjente ha túl nőtt a domb
eltakarított a városi gond

Igen akkor is november felé
kezdttem alvásra felöltözni én
még sapkát is húztam s vastag haris-
nya védte hűlő lábam is

Majd jött a tél s fáztam – soha
nem volt gyötrőbb táj mint Itália
A december január február
a tél kegyetlenebb volt mint a nyár

De láttam tarka rengeteg csodát
termettek bőven majd féléken át
fejem szívem is megszedült bele –
Ó gyors idő! Ó örök Tevere!

[Hogy meginduljak...]

Hogy meginduljak – verseket olvasok
mert agyamban hiába leskelődöm
nem ihlet meg se magán- se közérzet
amiről érdemesnek tartanám
akár csak egyetlen szót szólni is
verseket olvasok mások verseit

[A szagát is...]

A szagát is bőrének érintését is már...

Nyirkos száraz koporsó spirituszláng illatú
Csak az utolsó lépés még az hiányzik
milyen lesz? összevissza gyötri még e nyomorult
de bujkáló örömöket adagoló
testet – vagy álmosan visz át az árkon ? –

[A türelem...]

A türelem rózsát terem
igen igen
azt elhiszem
azt még könnyebben elhiszem
de más nem lesz belőle semmi sem

[Akármelyik úton...]

Akármelyik úton megindulok
hogyan volt-magamhoz visszatérjek
előbb-utóbb mindig megtorpanok
nagy és fekete kötőmb-gáthoz érek

Nagy fekete kötömb mögött lapul
nem szándékosan bújt el előlem
akit keresnék állhatatlanul
mert valahol kisodródott belőlem

Egyszer magának halt meg hunyt szemet
mint mindenki egyszer magának
hogyan még aztán kinek mindenkinek?
bennem feltétlenül megnő a bánat

Hibás iparkodás – már reszketek
midőn új s új ösvényre lépek
jön majd a nagy kő ismét s kezdhetek
betört fejjel újabb más kergeséget

Ímé egy cifrálkodó grafikon
feszül elém seregnyi pálya
kiszámítani sem aligha bírom
merre menjek hosszabb kirándulásra

Hagyom hát a megunt szokással
nem próbálok távolra futni
a közel meg fárasztó mozdulat
nem hágy mégsem ereszt előbbre jutni

Mi lenne jó? Helyben maradni? Az!
Nem bánni történjék akármi
a célt a lélek bármilyen ravasz
a vér valóságból jobb lesz kizárni

Csengős ünnep

Szép csengetés vígalma
hallom még félig alva
De hát hozzám beszél-e
vagy csak az ünnep éke?

Felpattanok sietve
nyugalmamból kivette
van-e vagy nincs jogom rá
hol ezt hol azt fogom rá

A régi gyermek indul
higgadtan vagy bolondul
a csengetés parancsa
szól rá hogy végrehajtsa

Aztán a csillogó fa
mint rég-rég évek óta
ritkább a dísz ma rajta
hajdan roskadtra rakva

Reggeltől fogva vártam
(kinn tél van szürke sár van)
hogy megtörténik értem
amit titkon reméltem

Főként hogy majd a csengő
ha megszólalva csengőn
ajándékokra csenget
s így örvendezni enged –

Másképpen lett hiába
álltam magamba zárva
népes családi körben
megfordított tükörben

Nem a meleg hiánya
nem véreim hibája
de a torkomba lógott
üresség folytatódott

hogy szívemig leérve
hogy többé azt se védje
gyógyító langy melegség
óvó fölöslegesség

s a csengetést ha hallom
tudjam: nem béke-dallam
inkább kés forgatása
sebek fölözagatása

[Félek már félek...]

Félek már félek ha üres papír
kerül elém
a rossz de csontos megszokás
kezembe tollat adva kényszerít
hogy verssorokkal teleírjam

S mert mostanában csak sötétet ír
tollam – nem én
írok kezem valaki más
vezeti egy-kettőre megtelik
a papír gyászos vonalakkal

Jobb volna megperzselni ujjaim
nem érezném
a folytonos botránkozást
sem írószerszám sem üres papír
ne csalva egymáshoz szorítsam

Idősebb lányom

Negyven... legelsőként te jársz
úgy is jöttél nagy-kicsi lányom
Átmentettél sereg hiányon
bár nem tudtad hogy mit csinálsz

Vak barlangban aprócska fény
de útmutató mert irányt szab
– mozoghattam ott volt a hátad
a nehezén is könnyedén

Ha leborulnék (ócska giccs
pedig most ehhez volna kedvem
akárhogyan gúnyolnak engem
hogy nevetség effajta nincs)

Érzem hogy van van és nagyon
és ha ezen pirulni kéne
a világ legszebb kincse éke
zuhanna ki tört ablakon

Ha lehetne hogy utolérsz
agyad szíved hogyan mozogna?
bár sose úgy mint az enyém ma
vezetne csak a hideg ész

De lenne annyi fájhatód
élő rom benned bár ne lenne
barátnőiddel egybe-venne
szokvány-éjed szokvány napod

Negyven... négyszáz? négymillió?
egyanyagú anyagtalanság
meg nem szűkíthető rokonság
szavak mellé fölírható

[Mennek de mások...]

Mennek de mások nem jönnek helyettük
Az én világom lassan eltűnőben
Hogy voltak egyszer azt is elfeledjük
ha újra az már csak a temetőben

Miért is lenne másként? Porba vetjük
amink marad és nem lesz felkelőben
többé napunk... Gyászoljunk? Ünnepeljünk?

Knokke

Dagad a tenger földagad
s kidől a partra
ingó-zöld-kristály súly alatt
zöld-kristály fogja lábamat
s táncoltat erre-arra –

A mánfai műemlék templomban

A kabátot össze kell húzni jobban:
tavasz-közép, de itt még hűvöses van.

Csak ha a lőrés-ablakokra nézek,
melegséget belül csak akkor érzek.

Mert gonosz ellen nem csak az Isten,
a hívők is harcoltak rendre itten.

Az oltár kőtáblája: sír-fedőlap.
Ki volt a sírban: földesúr? szegény pap?

Szegény pap? – pásztora a gyöngye nyájnak,
akikre rá-rátört ordas pogány had;

vagy földesúr, ezrek parancsolója,
ki reszketett a túlvilági szóra –

Gót támfalak, díszes gót kapu-béllet,
a tornyon félig-gót ablak-betétek.

Ős hársak zúgnak kint, mint bent: gerendák
egéig visszhangzó kegyes legendák.

A tájon körben falvakat temettek,
üres név lett tanúja némelyiknek:

Most helyükön hegy-völgy; elásva házak,
és a templomra most már ők vigyáznak.

Őrzik a négy falat, a tompa tornyot,
a lengő ének-ostromolta boltot,

az öblös kő-keresztelőmedencét,
a falfestmények zúzott sziluettjét,

a tölgygerenda-lépcső legyezőjét,
a csöndet és a csöndteremte békét. –

Roskadva járok, vállam földre nyomja
a századok sok száz goromba gondja.

De enyhül a keserves keserűség,
mert átsuhan a táj fölött a hűség,

mely azóta szünet nélkül velem jön,
s gyógyít, ha ki-kiűznek az örömből.

[Zuhog a hó...]

Zuhog a hó mint a zápor
lefújja a szél a fákról
fák tövében csöpp gerincek
éles halmok növekesznek

Ki-kinézek... Hát jövőre?
Szemem hoz-e hírt felőle?
S egyáltalán szemem lesz-e
vagy gödör csak mélyre esve

Hosszú idő egy egész év
hosszú út nem látom végét

[Lehetnének ők is...]

Lehetnének ők is termékenyek
ezek a meddő félig-éjjelek
mikor a csönd harangja
dobhártyámat tapintja
mikor szemem lekoppán
egy-egy rossz pillanatban –
Lehetnének bizony
hisz el nem mondhatom
milyen botránkozás
a visszaszámolás
mikor már gúnyosan-kevés
a bárhogy-szótt reménykedés
és közelben valahol
kitárulni készül
végső fizetésül
a menny vagy a pokol

Nővérem és húgom

Egy régebbi versem későbbi visszhangja

A paplanom s a vánkosom
– ők óvtak engem pár hónapja még:
az idős „nővérem” és a „húgom”
ők voltak biztos menedék

Magukra is vigyáztak így
rám is –: békében tudhattam magam
békében – éve még alig
de megbünhődtem csúfosan

Két öröm gyorsan itthagytott
ki tudja hová szaladtak el

Számítok néhány hónapot
mely rám nézve felhőt terel

Az idős „nővérem” és a „hugom”
csak gondolatban játszhatom velük
kezük csak úgy markolhatom
nincs már nincs már sehol kezük

Köröskörül befúj a szél
minden oldalról lettem védtelen
pörgök gyámoltalan levél
húgom nővérem alhat nélkülem

Jegyzetek

A jegyzetekben *a szerkesztés lezárásáig átnézett* folyóiratokban és újságokban közölt versek megjelenési helyének és idejének bibliográfiai adatait ismertetjük. Sok esetben találtunk a kéziratos versesfüzetekben lapalji, lapszéli megjegyzéseket, melyek elsősorban évfordulókhöz, ünnepekhez, tragikus eseményekhez, főképpen halálesetekhez, temetésekhez kapcsolódnak. Ezek mindegyikét idézőjelben, betűhíven közöljük. Az utolsó versesfüzetekben a bejegyzések megszorodnak, a költőnek egyre több rokona, barátja, költőtársa hal meg. A megjegyzések közül néhány – pl. a Galsai Pongrác vagy a Weöres Sándor halálakor írtak – irodalomtörténeti fontosságúak, de véleményünk szerint a többi is segíti a versek jobb megértését. Több esetben – az esetleges későbbi filológusi munkát segítő – a vers keletkezésének helyéről, a keletkezéssel kapcsolatos eseményekről akkor is tájékoztatást adunk, ha a versesfüzetben nem volt széljegyzet.

A verscímekben és a jegyzetekben található monogramokat feloldjuk.

Jelezzük azt is, ha ugyanazon címmel a költőnek másik verse is megjelent, vagy ha a közölt vers a korábbi kötetekben megjelent versekkel valamilyen kapcsolatban van, pl. kimaradt egy-egy vers-ciklusból.

Az egymással kapcsolatban levő verseket „ld.” vagy „ld. még” hivatkozásokkal kötjük össze.

A jegyzeteket a versek oldalszáma alapján rendeztük sorba. Az oldalszám után a vers címét közöljük, *félkövér*, *kurzív* betűkkel. Az = (egyenlőségjel) után a megjelenési adatok normál betűkkel, a ; (pontosvessző) után pedig a szerző lapszéli, lapalji jegyzetei következnek, idézőjelben, szintén normál betűkkel. Az esetleges magyarázó szöveget ; (pontosvessző) után *kurzív* betűkkel közöljük.

A jegyzetekben hivatkozott versek címét *félkövér*, *kurzív* betűkkel írtuk.

A szövegben említett Csorba kötetek leírását a jegyzetek után közzétett felsorolás (417–418. o.) tartalmazza.

8. [*Álmomban haldokolt anyám...*]; A költő édesanyja Borsódi Mária (1877–1960). Cs. Gy. sokszor emlékezik rá szeretettel verseiben, mint pl. az *Ocsúdó évek* c. kötet VII–XII. versszakában is. (*Összegyűjtött versek*. 147–149. o.)

9. [*Ahogy föl volt...*]; A versesfüzet datálása szerint a verset Alsóbélatelepen írta a költő. Cs. Gy. szerette a nyarakat vízparton tölteni. Legtöbb „vizes” emléke a Dunához és a Balatonhoz köti. (Ld. 68. o., *Révfülöp* és 208. o., *Dunai nyár a harmincas években*). Alsóbélatelepre felesége (ld. 20. o., *November*) révén jutott el: az ő unokatestvérénél, Czene Margitnál (Martin Károlyné) voltak néhány napig nyaralni. (Ld. még 178. o., *Sír mellett*)

10. [*Jaj, a közösség...*]; Lapalji jegyzet: „1963. VI. 24. (elveszik a kertet)”; A költő Pécssett, a Damjanich utcában, kertés házban lakott, 1959. szeptemberétől haláláig. A kert és a szomszédos kertek déli oldalából igen nagy részt kisajátított a Városi Tanács, hogy megépíthessék a Kacsóh Pongrác utca négyemeletes panel épületeit. A kisajátítás hírért és az építkezés tervét Csorba Győző ekkor hallotta először. A szeretett kert majdnem felének elvételére végül csak 1969-ben került sor. Ld. még 110. o., [*Ötven ablak...*]

10. [*A jót lásd!...*]; Egyes kritikusai, főképpen a szocialista kultúrpolitikusok, sokszor hiányolták Cs. Gy. költészetéből a közéletiséget, politikumot. A költő akkori válaszaiban is cáfolja ezt a „hiányt”, de jelen kötet verseiből is szép csokorra való gyűjthető össze „politizáló”, „közéleti” versekből: az előző is kiváló példa erre, de a 23., 32., 37., 39., 55., 99., 104., 105., 109., 118., 138., 210., 214., 301. oldalon közölt versek is olyan tartalmúak, amelyek – nyíltan, vagy metaforikusan, parabola-szerűen – „politizálnak”. Közülük soknak a megjelentetésétől éppen a kritikus hangvétel miatt tekintett el a szerző, de van olyan is – ld. *Kiháló falu*, 118. o. – amely rövidítve, a politikailag legfontosabb rész nélkül jelent meg. (Nem lehet tudni, ön- vagy szerkesztői cenzúráról volt-e szó?) A 373. oldalon közölt vers – *Ha csak még* – pedig olyan vízió, amely napjaink háborúinak, környezetszennyező katasztrófáinak ismeretében, sajnos, egyre valóságosabbnak és közelebbinek tűnik.

17. *Utóidény* = Tiszatáj. 2000. 9. 8–9.

20. *November (Változatok)*; „Évfordulóim hónapja ez a szigorúnevű hónap.”: A költő 1916. november 21-én született, 1943 novem-

berétől „városi könyvtáros” volt, 1944. november 12-én nősült – Velényi Margitot veszi feleségül, aki akkoriban Esztergár Lajos pécsi polgármester titkárnője volt –, s 1944. november 29-én foglalják el a várost az orosz csapatok. (Erről szól ennek a versnek a 3. része.) A születésnapokkal kapcsolatban ld. még pl. 42. o., *A száraz eltűnik*; 91. o., *Két hét. 1972. XI. 21. Beteg a lányom*; 272. o., *E megkezdett új évem*.

22. [*Szél fúj...*]; A vers kezdősora megegyezik az *Ocsúdó évek* c. önéletrajzi költemény kezdősorával.

29. [*Becsukom ablakom...*] = Somogy. 2000. 3. [238.]

31. [*Vékonyka csík...*]; Cs. Gy. sokat foglalkozott azzal, hogy a föld feletti és a föld alatti világnak milyen kicsi szeletét használja, birtokolja csak az ember, ugyanakkor pedig a mindenség urának képzelet magát, mindent megváltoztat, megbontja a természet egységét, s ezt a kis életteret is tönkretesz. Ez a vers, és a 113. oldalon közölt is [*A perje és a számóca...*], arról a „vékonyka csík”-ról szól, amelyben az életünk zajlik, „s mekkora handabandákkal mégis olykor!”

34. [*Szemem fülem amit befog...*] = Somogy. 2000. 3. 237.

35. *Zsófia*; Zsófia a költő harmadik, legkisebb lánya. Ld. még: 224–225. o., [*A „Visszaszámlálás”-ból*] és 242. o., [*Még meleg...*]

39. *Szülés* = Jelenkor. 1976. 7–8. 667.; Az 1966. IX. 27-én írt két-sorost, több helyen változtatva, csak tíz évvel később, 1976-ban jelenttette meg Cs. Gy.

42. [*A száraz eltűnik...*]; Lapalji megjegyzés: „1966. nov. 20-án este 11 óra. Holnap 50 éves leszek. Ez az utolsó estém előtte. Cs. Gy.”; A költőt nem csak a halálesetek, a különféle évfordulók, ünnepek (születésnap, karácsony, újév, húsvét stb.) is sokszor késztették versírára. Ld. még 20. o., *November (Változatok)*; 91. o., *Két hét. 1972. XI. 21. Beteg a lányom*; 272. o., [*E megkezdett új évem...*].

52. [*Ha így megy...*] = Somogy. 2000. 3. 239.

54. [*A tél csak olykor...*] „A tél csak olykor vitt el arra...”; A vers Dunaszekcsőt, Cs. Gy. fiatalkori nyaralóhelyét idézi (ld. még 123. o., *Falusi vízpart*, 208. o., *Dunai nyár a harmincas években* és 346. o., *Visszajáró*), az ott tett ritka téli látogatások emlékei őrzi. A költőben nagyon elevenen éltek a téli Duna emlékképei: idős korában sokszor mesélte, hogy életveszélyben volt, amikor egyszer a befagyott folyó jégén akart átmenni a túlpartra, egy ködös téli estén. „Terát láthas-

sam”; Tera dunaszekcsői lányka volt, másik verset is írt róla Cs. Gy. (Ld. *Mozdulatlanság*. 6. o., *Négy arckép főcímmel és uaz. Össze-
gyűjtött versek*. 18. o., *Két arckép főcímmel*)

55. *Karácsony 1967* = Somogy. 2000. 3. [238.]

56. [*Hát jó...*]; A hit, Isten léte, nem-léte vissza-visszatérő kérdés a versekben, nyilatkozatokban, beszélgetésekben. (Ld. pl. *A város oldalában*. 213–215 o.) Cs. Gy. szeretett volna feltétlenül hívő ember lenni: az mondta, az a legboldogabb aki olymértékben hívő, hogy, ha azt mondják neki, Pécssett a Széchenyi-téren egyszerre csak emelkedni kezdett a Szentháromság-szobor, és felszállt a mennybe, azt feltétlenül elhiszi. Több verse is erről a kérdéstről szól, a *Görbül az idő* c. kötetben közölt *Istenről öregedőben* c. pedig (29–30. o.) talán leg-szebb és legpontosabb összegzése ebbéli gondolatainak. Jelen kötetben ld. még pl. 373. o., [*„Költészet napja”...*] 5–7. kétsorosát, vagy a 363. oldalon a *Gyanakszunk* c. verset.

57. *Mindenféle hang* = Új Írás. 1972. 3. 56. A költő szerette a zenét, hanglemezeit, magnófelvételeit – sokat maga készített a rádió zenei műsoraiból – szinte naponta hallgatta, a zeneművek és a vokális művek széles skáláját gyűjtötte kis fonotékájában, a népdaltól Pendereckiig. Sok a zenével foglalkozó verse – pl. a 142. oldalon közölt [*A zene...*] is – igazolja ezt.

59. *Kékellő egekbe* = Jelenkor. 1969. 3. 303–304.

61. *Hideg* = Tiszatáj. 1970. 1. 12.

63. *Meghalt Hamvas Béla* = Tiszatáj. 2000. 9. 9–10.; Lapalji jegyzet: „68. nov. 15–16-án meghalt Hamvas Béla”; Cs. Gy. 1946-ban ismerkedett meg személyesen, s kötött barátságot Hamvas Bélával. Mindvégig tisztelője volt, műveit szívesen olvasta. (Ld. a *Város oldalában*. 208 o.)

65. [*Lépteid szűnhetetlenek...*]; Lapalji jegyzet: „Márta”; A verset volt kolléganőjére, Hetey Ottóné, Márta könyvtárosra emlékezve írta Cs. Gy.

66. [*Utóbb más életek...*]; A Cs. Gy. több helyen is lakott Pécssett, amíg a Damjanich utcában meglelte azt a lakhelyet, ahol családjával otthon érezhette magát. Soha nem felejtkezett azonban el a régi házakról, lakásokról, pl. szülőházáról a Vilmos utcában. Számos verset írt róluk.

68. *Legyen több* = Jelenkor. 1970. 7–8. 611–612.

68. **Révfülöp** = Jelenkor. 1970. 7–8. 612.; Az 1960-as években Cs. Gy. Révfülöpön, a Baranya Megyei Tanács üdülőjében szokott nyaralni családjával. (A Baranya Megyei Könyvtár dolgozói ide kaptak „szakszervezeti beutalót”.). Ekkor szerette meg a környéket. Később Révfülöpön, a Tanács üdülőjéhez közel vett telket és épített nyaralót. (1968–1972.) Évente egyszer-kétszer utazott oda, de sohasem sok ideig, inkább lányainak és unokáinak örömére tartotta fenn az épületet. Sok vers örzi a környék és a nyaralások emlékét, köztük ez is, vagy pl. a **Takáts Gyulának** c. verse (79–82 o.), melyben arról is ír, miképpen hatott rá költőtársa Balaton-szeretete, Bece-hegyi versei.

69. **Teilhard de Chardin**; Teilhard de Chardin, Pierre (1881–1955); Francia, filozófus, teológus, őslénykutató, jezsuita szerzetes. Gondolatai erős hatást gyakoroltak a költőre. (Ld. **A város oldalában**. 215–216 o.)

79–82. **Takáts Gyulának** = Jelenkor. 1971. 2. 131–132.; Takáts Gyula (1911–) költőt, jóbarátját, Cs. Gy. több versben „megszólította”, köszöntötte. Rómában, 1947–1948-ban, öt hónapot töltöttek együtt a Római Magyar Akadémián. (Részletesebben ld. **A város oldalában**. 119–146. o., vagy pl. ebben a kötetben a 133. o., [Vonatkoztatás...], 239. o., **Egy Róma-térkép előtt** és 383. o., **Először Itáliában** c. verseket.) „Vidéki költő” voltukon kívül a Balaton szeretete is erős kapocs volt közöttük. (Ld. még 68. o., **Révfülöp**) A Somogy c. folyóirat 2000/3. számának 240. oldalán megjelent **T. Gy.-nak** című töredék, melynek kézírata a 2. versesfüzet 136. oldalán található, ebben a kötetben nem jelenik meg. Az itt közölt versnek nincs kézírata a versesfüzetekben, ezt a Jelenkor c. lapban találtuk meg, a Takáts Gyulát 60. születésnapján köszöntő számban.

82. [A tankönyvíró vizsgáztat...]; Cs. Gy. legidősebb, Eszter nevű lánya a Pécsi Tanárképző Főiskola magyar-orsz szakos hallgatója volt 1968–1972 között. Az ő egyik főiskolai tanára által írt tankönyv érthetetlen, bonyolult szövege bosszantotta fel annyira a költőt, hogy ezt a vitriolos hangú verset megírja.

85. **Weöres Sándornak** mikor verseit sokadízben olvastam = Kortárs. 1972. 4. 530.; Ld. még 378. o., [Győzött a test...]

86. **Janus Medvevárban** = Jelenkor. 2000. 7–8. 757–798.; Az **Anabázis** c. kötetben (27–30. o.) megjelent – azonos című – kisebb ciklusból kihagyott két vers. Janus Pannonius (?1434–1472) Cs. Gy.

egyik legkedvesebb költője, akit nem csak fordított, de verseiben is sokszor megidézett. Maga is szerkesztett Janus kötetet. (**Janus Pannonius válogatott munkái**) A költő versfordításaiból válogatott kötet is megjelent **Kettőshangzat** címmel. Ld. még 132. o., **Költő-elődöm** és 220. o., **Ásatás**.

90. [**Bekerítve a kert...**]; Swedenborg, Emanuel (1688–1772) svéd teozófus, misztikus író. Műveinek német nyelvű kiadásait szívesen olvasta a költő, pl. a **Menny és pokol látottak és hallottak szerint** c., azóta magyarul is megjelent kötetet is.

91–94. **Két hét. 1972. XI. 21. Beteg a lányom**; Zsófia nevű lánya betegségekor, egyben saját 54. születésnapján. Ld. még 20. o., **November (Változatok)**; 42. o., [**A száraz eltűnik...**] és 272. o., [**E megkezdett új évem...**].

95. [**Bánya meg erdő...**] = Budapest. 1973. 11. 13.; Az első versszak a Pécs város által Buda és Pest egyesítésének századik évfordulójára Budapestnek adományozott Zsolnay díszkút (ld. 106. o., [**Áll a vén Zsolnay...**]) egyik felirata. A folyóiratban fotó is látható a díszkútról, jól olvasható rajta a versrészlet.

96. **Késő este**; Ezen a címen „Szép alkonyt izzott, szép este sötétlett” kezdősorral a költőnek másik verse is megjelent. (**Simeon tűnődése**. 72. o.)

97. **Télalkony** = Népszava. 1975. XII. 25. 17.

102–104. **W. C. versek**; Cs. Gy. rendkívül jó humorérzékű ember volt, fiatal korában mindenféle csínyre kapható. Ha jó viccet hallott, humoros helyzetet vett észre egész testében – sokszor hang nélkül, de szinte a fulladásig – megrázta a nevetés. Az ironia és a gúny sem állt távol tőle, mindkettőt sok verse tanúsítja. Ezeknek az elemeknek különös ötvözete a WC feliratokat utánozó, talán éppen megörökítő ciklus. Feltehetően a balatoni utazásai során látott vasútállomási WC-k „kidíszített” fala volt az „ihlet” adója. (Feleségének, Margit asszonynak közlése.)

104. **Egy régi magnófelvételtre**; Cs. Gy. minden eseményt igyekezett megőrizni valamilyen formában – vers, fénykép, hangfelvétel, mozgókép, videófelvétel –, hogy bármikor visszaidézhetővé tegye az elmúlt időt. Már a harmincas években volt fényképezőgépe: nemcsak fotózott, a képeket is maga hívta elő. Később kazettás magnetofonjával mindenféle családi eseményről készített felvételt, de többször kü-

lönleges alkalom nélkül is megénekeltette, beszéltette unokáit, lányait. Az 1980-as évektől Super 8-as filmfelvételével is sokszor megörökítette családját és saját magát, majd 1989-től a házi videofelvételeknek is vidám – később, súlyos betegségében, megtört, szomorú – „szerepelője”. Szívesen vállalkozott rádió- és TV-szereplésekre is, 1990-ben pedig hanglezemzre mondta verseinek maga válogatta gyűjteményét. (*Ritmus, rend, zene*)

105. *Kölcsey*; Kölcsey Ferencet (1790–1838) itt nem mint költőt, hanem mint közéleti férfiút idézi Cs. Gy.

105. *Nyűgös idő* = Dunántúli Napló. 1975. XII. 25. 9.

106. *Egy Ovidius-versre*; Ovidius, Publius Naso (i. e. 43.–i. sz. 18.), latin költő. Cs. Gy. több Ovidius verset fordított, köztük *A hűtlen baráthoz* címűt. (*Kettőshangzat*. 13. o.) Ez ihlette ennek a versnek a megírására.

106. [*Áll a vén Zsolnay...*]; Zsolnay Vilmos (1828–1900), a magyar kerámiaművészet hírnevének megalapozója, az eozin kikísérletezője, a pécsi Zsolnay Gyár 1000 fős nagyüzemmé alakítója. Szobrát, melyet Cs. Gy. a versben említ, Pécsen a Szabadság – régen Indóház – utca és a Rákóczi utca kereszteződésében 1907. október 13-án leplezték le. Ld. még 95. o., [*Bánya meg erdő...*]

107. *Észrevételek [II.]*; 1973–1974-ben Cs. Gy. több alkalommal „fogott egybe” rövidebb-hosszabb verseket, „feljegyzéseket”, „megfigyeléseket” versesfüzeteiben *Észrevételek* „munkacím” alatt. 1976-ban kötete is jelent meg ezzel a címmel, melyben az „*Észrevételek*” egy versciklus és ezen belül egy „verscsokor” címe is. A kötetből ki maradt versek közül való ez és a 115–117., (*Észrevételek [III.]*), valamint a 148–152., (*Észrevételek [IV.]*) oldalakon olvasható válogatás.

110. [*Ötven ablak...*]; A költő kertje helyén épült négyemeletes sorház ablakairól van szó. Amíg ezek az épületek el nem készültek „munkaszobájának” ablakából az egész város panorámájában gyönyörködni lehetett. Tiszta időben majdnem a jugoszláv határig lehetett ellátni. Ezt váltotta fel az ötven ablak fénye... Ld. 10. o., [*Jaj, a közösség...*]

111. *Csokor. A hatvanéves Weöres Sándornak III (Dal)* = Jelenkor. 2000. 7–8. 758.; Az *Anabázis* c. kötetben megjelent (41–48. o.) – azonos című – ciklusból kihagyott vers. Ld. még 378. o., [*Győzött a test...*]

113. *[A perje és a számóca...]*; Ld. 31. o., *[Vékonyka csík...]*

115–117. *Észrevételek [III.]*; Az első rész megjelent napilapban: *Csipkerózsikák* = Magyar Nemzet. 1976. V. 23. 12.; Ld. még 107. o., *Észrevételek [II.] és 148–152. o., Észrevételek [IV.]*

117. *Nyaraló* Ld. 68. o., *Révfülöp*

117. *Karének* = Népszava. 1976. IV. 11. 9.

118. *Kihaló falu* = Vas Népe. 1981. I. 11. 9. = Tolna Megyei Népújság. 1981. I. 11. 10.; *A napilapokban megjelent változatból a versesfüzetben található kézirat első három sora – nyilvánvaló politikai okból – kimaradt. („A mai török a százszor veszélyesebb. / A kétes komfort üzi innen (csalja el) / az őslakók új sarjait”) A kötetben a teljes szöveget közöljük. Az 1970–1980-as években működött Központi Sajtószolgálat az odaküldött művekből, kritikákból, interjúkból, írásokból ajánlott-szolgáltatott a megyei lapok részére. A vers ezért jelenhetett meg ugyanazon a napon két megyei napilapban is. Ld. még 10. o., *[Jaj, a közösség...]**

121. *[Valahogyan őrizni kellett...]*; Egy a Csokonai Vitéz Mihályt (1773–1805) megszólító versek közül. Ld. még 122. o., *[Sokgyermekes szülő...]*

122. *[Sokgyermekes szülő...]*; Cs. Gy. ebben a versben néhány fiatalon meghalt magyar költőt idéz: Ady Endrét (1877–1919), Csokonai Vitéz Mihályt (1773–1805), József Attilát (1905–1937) és Petőfi Sándort (1821–1849) *A versben alkalmazott időjáték – és maga a tartalom is – erősen emlékeztet „A századokat számlálja...”. Csokonai szellemének c. versére. (Észrevételek. 32–33. o. és Összegyűjtött versek. 578–579. o.)*

123. *Falusi vízpart*; Dunaszekcsői emlékeket felelevenítő vers, ld. még 54. o., *[A tél csak olykor...]*, 208. o., *Dunai nyár a harmincas években és 346. o., Visszajáró*

125. *Kölyök-út* = Magyar Hírlap. 1974. I. 27. 8.; Versesfüzetben a cím: *Kölyök út*

126. *Rókus-domb*; Pécssett, ezen a Damjanich utcai házhoz közeli dombon valaha parkos terület volt, kis patakkal. Cs. Gy. sokszor sétált ott. Mára a patak kiszáradt, a park egy részéből autó-parkoló lett.

127. *Egyébként* = Új Írás. 1977. 3. 63.

128. *Két nappal előbb* = Tiszatáj. 1976. 1. 8. = Confessio. 1986. 1. 60; *A Confessio c. folyóiratban néhány apróbb változtatással jelent meg.*

132. *Költő-elődöm. Janus Pannoniusra emlékezve* = Népszabadság. 1975. I. 1. 12.; A versesfüzetben *Tűnődő* címmel, alcím nélkül. Ld. még *Janus Medvevárban*, 86. o.; A vers gondolati magva – az „időjáték”, a beszélgetés a költő-előddel, ki a tapasztaltabb? – fel-lelhető az *Apám-öcsém* (146. o.) és a *Beszélgetőfüzet* (302. o.) c. versekben is.

133. *[Vonatkattogás...]* „A Teverét Arnót, s a Pót / magamon át-hömpölyögtetem”; Emlékezés az 1947–1948-as római tanulmányútjára. Ld. még 79–82. o., *Takáts Gyulának*, 239. o., *Egy Rómátérkép előtt* és 383. o., *Először Itáliában*.

135. *Műhelytanulmányok: Éjenkint legalább* = Tiszatáj. 1975. 8. 20–21. A versesfüzetben *Asklepiadesi* címmel!

136. *Nyár – tél* = Magyar Nemzet. 1975. I. 5. 12.

137. *Ugyanakkor*; „Mesterkelt egybe-fércelés”: a legkisebb lány, Zsófia, születésnapja, ugyanaz, mint Arany Jánosé (március 2.)

138. *Örökös* = Magyar Nemzet. 1974. IV. 4. 13.; Versesfüzetben a cím: *Örökség*.

140. *K. F. tanár halálára*; Kolta Ferenc irodalomtörténész, főiskolai tanár (Pécsi Tanárképző Főiskola) halálakor írt vers. A versesfüzetben a cím: *K. F.* A hagyatékban megtalált gépelt kézíraton a géppel írt *K. F.* cím áthúзва, az új cím, kék tollal írva: *Kolta Ferenc tanár halálára*. Később ez is áthúзва, a végleges, itt közölt cím – *K. F. halálára* –, piros tollal az áthúzottak fölé írva. A lapok alján piros ceruzával oldalszámok: – 81 – és – 82 –. A második oldalon a költő kézírásával: „Nem közölve!” Szinte biztosra vehető, hogy egy tervezett kötetből hagyta ki a verset a szerkesztés során. Sem a füzetben, sem a gépelt kézíraton nincs központosítás. A pontokat, vesszőket, mondatkezdő nagybetűket később kék tollal pótolta a költő. Ezt, a központosított változatot közöljük.

142. *[A zene...]*; Ld. 57. o., *Mindenféle hang*

143. *[Negyvenkét éve...]*; A költő édesapja Csorba György (1877–1924) sok vers „szereplője”, ld. pl. a leghosszabb visszaemlékezést: *Ocsúdó évek. XIII–XVIII. versszak. 9–11. o. (Összegyűjtött versek. 150–152. o.)*, vagy ebben a kötetben 146. o., *Apám-öcsém* és 213. o., *[Ki kit sajnálhat...]*. Az nem deríthető ki, hogy 1974. márciusában, e vers keletkezésének időpontjában, milyen negyvenkét évvel előbbi eseményre – 1932 – gondol Cs. Gy.

143. [*Fölmentem a padlásra...*]; Az *Észrevételek* c. kötetben *Padlás-Odüsszeia* címmel megjelent vers (59–60. o.) változata. A költő újra és újra pontosította, javította versei szövegeit. Sokszor változtatott szavakat, sorokat, sőt, néha teljesen átírta az „előzményt”. Ez történt ebben az esetben is.

144. [*Kicsi Bálint...*]; Pintér Bálint nevű első unokájához írt vers. Ld. 334. o., *Látogatók*

146. *Apám-öcsém*; Ezen a címen „Apám-öcsém, öcsém-apám...” kezdősorral a költőnek másik verse is megjelent. (*A szavak bolyhai.* 58–59. o.)

147. *A gyógyulás bánata* = Kortárs. 1978. 8. 1182.

148–152. *Észrevételek* [IV.]; Ld. 107. o., *Észrevételek* [II.] és 115–117. o., *Észrevételek* [III.]

155. *Idegen földön* = Dunántúli Napló. 1976. IV. 18. 6.

158. *Feltámadás* = Népszabadság. 1976. Vasárnapi melléklet. 6.

160. *Hagyná a lányokra és fiúkra* = Tiszatáj. 1976. 7. 4.

165. [*Mielőtt leírnám...*]; Várkonyi Nándor (1896–1975), a költő „második apja”, a pécsi irodalom szervezője, a Sorsunk című pécsi folyóirat szerkesztője, kutató, könyvtáros, irodalomtörténész halálakor írt egyik vers. Ugyanekkor írta Cs. Gy. az *Apa-sírató* c., ismert versét is. (*Észrevételek.* 102. o.) Ld. még 181. o., *Fekete március*

167. *Téli mondóka* = Tiszatáj. 1976. 1. 9.

168. *Nagypéntek*; Ezen a címen „Most ezekben az órákban haltott” kezdősorral a költőnek másik verse is megjelent. (*Csikorgó.* 33. o.)

169. *Kérés unokámhoz* = Jelenkor. 1975. 9. 773.; Pintér Bálint nevű első unokájához. Ld. 334. o., *Látogatók*

169. [*Megjött a sétahajó...*]; Egy a révfülöpi versek közül. Cs. Gy. a pihenést és a csöndet kereste a balatoni utazásaiban, ám ebből mind kevesebb jutott neki. Az építkező és egyre közelebb kerülő, a telkét-nyaralóját egyre jobban közrefogó szomszédok, a lármás részek, a hangos Ibolya presszó mind jobban zavarta. Akárcsak az esténként rendszeresen megjelenő sétahajóról messzire hallatszó agresszív beat-zene.

175. *Temetőben* = Népszava. 1984. III. 10. 9.

177. *Kortársaim* = Jelenkor. 1976. 11. 1010.; A Jelenkor tematikus száma, alcíme: *Csorba Győző köszöntése*. Cs. Gy. ekkor hatvan éves.

177. *Közös* = Kortárs. 1976. 3. 408.

178. *Sír mellett* = Kortárs. 1978. 1. 23.; *Lapszéli jegyzet*: „(76. szept. 13. Czene M. temetésén.)”; Czene Miklós a költő feleségének rokona volt: Magit asszony unokatestvérének, Czene Margitnak (ld. 9. o., [*Ahogy föl volt...*]) a fia. Súlyos betegségben, fiatalon halt meg.

181. *Fekete március*; Németh László (1901–1975) március 3-án, Várkonyi Nándor (ld. [*Mielőtt leírnám...*], 165. o.) március 11-én halt meg, 1975-ben. Versében ezt a kettős veszteséget siratja Cs. Gy.

182–183. [*A „Jegyzetlapok”-ból...*]; Cs. Gy. az *Összegyűjtött versek* c. kötetben *Új versek* cikluscím alatt közölte az *Észrevételek* és az *A világ küszöbei* c. kötetek kiadása között írt verseit. Ezek a versek más kötetben nem jelentek meg. Az *Új versekben* található *A „Jegyzetlapok”-ból* címmel egy kisebb verscsokor. (*Összegyűjtött versek*, 665. o.) Az abból kimaradtak közül került néhány ebbe a kötetbe.

184. *Júniusi miniatűrök [II.]*: *Viola rajzai* = Kortárs. 1980. 7. 1024.; A folyóiratban *Két semmiség* közös főcím alatt a *Szieszta* c. verssel (ld. 219. o.) együtt jelent meg. Pintér Viola a költő hét unokája közül a második. A versesfüzetben a cím: *Bálint napjai*. (Pintér Bálint a költő első unokája. Ld. 334. o., *Látogatók*.) Az *A Világ küszöbei* c. kötetben megjelent (56–57. o.) – szintén balatoni-révfülöpi keletkezésű – *Júniusi miniatűrök* című ciklusból kimaradt vers.

185. *Hálából* = Műhely. 1979. 2. 52.

185. *Nyomok*; Cs. Gy-t érdekelte, hogy mi lesz műveinek sorsa a halála után, mennyien emlékeznek majd rá, mennyien olvassák. E tekintetben nagyon szkeptikus volt, ezt több versében, nyilatkozatában is megfogalmazta. Ld. 188. o., *Biográfia*; 279. o., [*Kinek kell...*] és 354. o., *Vád*; Ezeknél kicsit bizakodóbb hangvételű magát is nyugtatgató vers az [*Egyszer majd...*] (291. o.)

188. *Biográfia*; Ld. 185. o., *Nyomok*; 279. o., [*Kinek kell...*]; 291. o., [*Egyszer majd...*] és 354. o., *Vád*

189. *Szerelem* = Kortárs. 1983. 5. 741. Ezen a címen „Tompán derengő arcát...” kezdősorral a költőnek másik verse is megjelent. (*A szó ünnepe*. 278. o.)

189. *Óra*; A költőt sokat foglalkoztatta az idő mibenléte, mérése, múlása, ezért is tulajdonított különös jelentőséget az óráknak. Nagy gyűjteménye volt fal-, álló-, asztali-, kakukkos-, kvarc-, stb. órákból. (Ld. *A város oldalában*. 215–218. o.) A versesfüzetben az *Óra* című

versciklus a következő (**Értékeim**) cíművel együtt, „1976. VIII. 1–4.” összefoglaló datálással található, ezért az ezekből kihagyott verseket a kötetben is összevonjuk.

189. (**Értékeim**); Az első rész megjelent folyóiratban: **Tárgyaim** = Budapest. 1981. 2. 23.; Ld. még **Óra**, 189. o.

192. [**Koldult vágy...**] = Élet és Irodalom. 2000. X. 6. 27. o.; Rilke, Rainer Maria (1875–1926), német költő. Cs. Gy. sok Rilke verset fordított. Ebben és a [**Racionálisan...**] c. versben (359. o.) is Rilke versekre hivatkozik. Itt a **Léda** címűt (Nemes Nagy Ágnes (1922–1991) fordítása) idézi: „(lásd Rilke versét / a Léda s hattyút)”. (**Rilke versei**. Vál. Szabó Ede. Ford. Csorba Győző et al. Bp. Európa. 1983. /Lyra mundi/. 184. o.) Szabó Ede (1925–1985), irodalomtörténész, műfordító, kritikus Cs. Gy jóbarátja. A költő hagyatékában számos levele található.

194. **Elindult** = Magyar Nemzet. 1976. XII. 25. 18.

195. **Kettészakad** = Jelenkor. 1977. 3. 233.

199. [**Körülöttem lármáznak...**]; Ld. 334. o., **Látogatók**

200. **A nekik rendeltekből** = Kortárs. 1977. 2. 198.

202. **A mohácsi emlékparkban**; A mohácsi csata 450. évfordulóján, 1976-ban nyitották meg a Mohácsi Emlékparkot. A költő egy évvel későbbi látogatását idézi a vers.

204. **Törvény** = Népszabadság. 1983. XII. 24. 22.; Ezzel a címmel, „Romlandó testekért aggódol” kezdősorral másik vers is megjelent. (A szó ünnepe. 76–77. o. és **Összegyűjtött versek**. 244. o.)

206. [**Megjárván messzi földeket...**] = Élet és Irodalom. 2000. X. 6. 27.

206. [**A kő kő...**]; Brecht, Bertolt (1898–1956), német költő, író. Cs. Gy. Brecht fordításai sokhelyütt olvashatók, kisebb önálló Brecht fordításkötete is megjelent. (**Bertolt Brecht: Válogatott versek, 1959.**) A mottóul választott sor **Brecht: Legenda arról, miként keletkezett a Taoteking, amikor Lao Ce emigrációba ment** című verséből való. (Cs. Gy. fordítása, **Kettőshangzat** 252–255. o.); A költő 1956 őszén járt Berlinben tanulmányúton. Brecht éppen odaérkezése előtti napokban halt meg.

208. **Dunai nyár a harmincas években** = Műhely. 1979. 2. 3.; A versesfüzetben a cím: **Unokaöcsémmel**; Cs. Gy. fiatal korában, főként nyáron, de néha télen is, sokat volt rokonoknál Dunaszekcsőn. (Ma Dunafalva.) Nővére Csorba Ilona (Halász Antalné), és annak

rokonsága – unokaöccse, ifj. Halász Antal is – a szigeten lakott, így a Duna és a dunai élet meghatározó élménye lett. Sok verset írt emlékeiről, későbbi látogatásairól is. (Ld. még 54. o., [A tél csak olykor...]; 123. o., *Falusi vízpart* és 346. o., *Visszajáró*)

213. [Ki kit sajnálhat...]; Ld. még 143. o., [Negyvenkét éve...] és 146. o., *Apám-öcsém*

213. [Sokatokhoz...]; Cs. Gy. otthonában sok könyvet, folyóiratot és újságot gyűjtött össze. Könyveit szerette, sokat „munkaeszközként tartott” könyvtárában (idegennyelvű kötetek a fordításokhoz, szótárak, lexikonok stb.), de a könyvek jelentős részét természetesen költő-, író-, művész barátaitól dedikálva kapta. Festéskor, takarításkor sem engedett hozzájuk nyúlni, csak saját felügyelet mellett, mert a különféle polcok, kupacok közt csak ő ismerte ki magát. Élete végére a könyvek a nagy ház minden zugát betöltötték.

213. *Térek vissza* = Új Írás. 1978. 1. 81.

216. *Gyanútlan* = Magyar Nemzet. 1978. VII. 16. 12.

216. *Teremtmény* = Négy Évszak. 1980. 11.

217. *Változás* = Jelenkor. 1979. 6. 538.

217. *Ti lennétek* = Kortárs. 1979. 2. 178.

219. *Szieszta* = Kortárs. 1980. 7. 1024.; A folyóiratban *Két semmiség* közös főcím alatt a *Viola rajzai* c. verssel (ld. 184. o.) együtt jelent meg; Az *A Világ küszöbei* c. kötetben megjelent (56–57. o.) – szintén balatoni-révfülöpi keletkezésű – *Júniusi miniatűrök* című ciklusból kimaradt vers.

220. *Önámító* = Műhely. 1979. 2. 53.

220. *Ásatás* = Kortárs. 1979. 2. 178.; Ld. még: 86. o., *Janus Medvevárban*, 132. o., *Költő-elődöm*, 247. o., *Babits beszélgető füzet*, 302. o., *Beszélgetőfüzet*

224–225. [A „Visszaszámlálás”-ból]; A költő legfiatalabb, Zsófia nevű lánya német állampolgárhoz ment feleségül, s 1979. VI. 10-én költözött Németországba. Cs. Gy., aki erősen családcentrikus ember volt, nagyon nehezen viselte az elválás idejének közeledését: 1978. X. 3–1979. VI. 10-ig, napi rendszerességgel jegyezte le gondolatait az elszakadásról. A verses naplót az *A világ küszöbei* című kötetben közölte *Visszaszámlálás* címmel. (94–103. o.) Itt a kötetből kimaradt versekből olvashatunk még néhányat. Ld. még 242. o., [Még meleg...] és 246. o., *Hazalátogatás előtt*

227. **Hat bányász** = Jelenkor. 1979. 6. 537.; *A verset egy mecseki bányaszerencsétlenség hírére írta a költő. Ld. még 342. o., Kibírom*

228. **Nincsen kapaskodó** = Somogy. 1979. 2. 3.; *A versesfüzetben a cím: Mért enged el?*

232. **Vasarely**; Victor Vasarely – Vásárhelyi Győző – a pécsi származású francia festő művei nagy hatást gyakoroltak a költőre. (Vasarely képeinek állandó kiállítását, a Vasarely Múzeumot, 1976-ban nyitották meg Pécsen.) *A Simeon tünődése* c. kötetben megjelent Cs. Gy. másik Vasarely festményeket idéző verse is. (59. o.)

232. **Augusztus-vég**; Négy Évszak. 1981. 8. 4.; *A versesfüzetben cím nélkül.*

234. **Folyamat**; Alföld. 1980. 4. 31.

239. **Egy Róma-térkép előtt**; „Harminc négyszínű réteg rajta...”; *Harminc évvel római tanulmányútja után írt vers. (Ld. még 79–82. o., Takáts Gyulának; 133. o., [Vonatkattogás...] és 383. o., Előszőr Itáliában)*

239. **Kevés lenne** = Népszava. 1985. XII. 23. 13.

240. **Mégis** = Népszava. 1980. XII. 25. 14.

242. **[Még meleg...]** = *Lapszéli jegyzet*: „80. ápr. 7. reggel $\frac{1}{2}$ -kor Zsófia elment, húsvét másnapján. Este $\frac{3}{4}$ -kor telefonált, hogy megérkeztek.”; *A költő Németországba házasodott és azóta is ott él, Zsófia nevű lánya gyakran látogatott haza szüleihez, testvéreihez. Ez a vers is egy ilyen alkalommal született. Ld. még 224–225. o., [A „Visszaszámlálás”-ból] és 246. o., Hazalátogatás előtt*

243. **Kisunokám műtétje** = Tiszatáj. 1980. 8. 7.; *Pintér Violának, unokájának mandula-műtétjekor. Ld. 334. o., Látogatók*

244. **Karambol** = Élet és Irodalom. 2000. X. 6. 27.; *Lapszéli jegyzet*: „Ma, 80. jún. 21-én Ciliék reggel 8 után elindultak Révfülöpre. Dombóvár után hirtelen fékezés miatt árokba fordultak. Laci az összetört kocsival vissza tudott jönni. Ciliéket egy ismerős orvos hozta haza. C. kisebb sokkot kapott, de lassan megnyugodott. Az a fontos, hogy egyiket sem érte sérülés. Holnap, 22-én vasárnap vonattal elmennek R.fülöpre.”; *Ciliék, C. = Noémi, a költő középső leánya; Laci: Pintér László, a költő veje; kisautó: Trabant Combi; R.fülöp = Révfülöp. A karambolozó autóban utazott Cs. Gy. két unokája, Pintér Bálint és Pintér Viola is. Ld. 334. o., Látogatók*

245. **Túlélő** = Életünk. 1980. 10. 805.

245. *Gazda* = Négy Évszak. 1982. 5. 1

246. *Hazalátogatás előtt* = Dunántúli Napló. 1981. VIII. 20. 8.; *Zsófia lánya pécsi látogatása előtt. Ld. még 224–225. o., [A „Visszaszámlálás”-ból]* és 242. o., [*Még meleg...*]

247. *Egy volt osztálytársam halálára; Lapalji jegyzetben szerepel az osztálytárs neve, sajnos olvashatatlan.*

247. *Babits beszélgető füzetei; „Beszélgető füzetei” = Babits Mihály beszélgetőfüzetei.* A szöveget gondozta, jegyzeteket írta Belia György. Bp.: Szépirod. Könyvk. 1980. 1–2. köt. /Műhely/. Ld. 220. o., Ásatás és 302. o., *Beszélgetőfüzet*

248. *Másnap este; Simon Béla pécsi festő halálára*

252. *Történet* = Tiszatáj. 1981. 5. 6.

253. *Nagy örömet* = Négy Évszak. 1981. 12. 1.; *A versesfüzetben a vers címe: Gyertya készül. A tiszteletpéldányban nyomdahiba miatt Cs. Gy. a vers 9. sorában két javítást végzett: „De itt egyszerre csak mely és erős”*

256. *B. N. J. temetése előtt; Lapalji jegyzet: „B. N. J. temetése. Délben 12-kor, 3 pap. Fábian Z., egy szombathelyi (elnökhelyettes), a szónok Pák. Pista. Mi külön a koporsó egyik old.-án. Borus, szeles idő.”; B. N. J. = Bárdosi Németh János (1902–1981), költő; Pák. Pista = Pákolitz István (1919–1996), költő.; Lapalji jegyzet egy oldallal később: „Bárdosi Németh János + 1981. márc. 3-án. (Szerk. megbeszélés a Jelenkorban)”; Jelenkorban = a Jelenkor c. pécsi folyóirat szerkesztőségében, Pécsen. (Széchenyi tér 17.).*

257. *Szár és szírom* = Jelenkor. 1981. 7–8. 577.

257. *Nagybeteg álmai* = Népszava. 1981. X. 4. 11.; *A versesfüzetben Nagybeteg álma címmel.*

258. *Fölösleges romok* = Jelenkor. 1981. 7–8. 578.; *Lapalji jegyzet: „Egy 30 éves férfi M.-on 3 kisgyereket, egy 8 és egy 7 éves kislányt s egy 3 éves kislányt föl vitt egy 10 emeletes ház tetejére és egymás után ledobta őket. Szörnyet haltak. Feleségén akart bosszút állni, aki 4 hónapja elhagyta. (Újsághír 1981. VII. 14-én.)”; A jegyzet alatt más tollal írt későbbi jegyzet: („82. II. 6-án kivégezték”)*

261. *Látogatások* = Forrás. 1981. 10. 4. Ld. 334. o., *Látogatók*

262. *Él, él mindig* = Forrás. 1980. 10. 4.

264–265. *Rom Viktor és a kis bula* = Élet és Irodalom. 1982. II. 12. 9.

265. **Ókeresztény temető;** A költő életében nagyon fontos helyet töltött be a könyvtár: munkahelye, kutatóhelye volt, sokszor itt fogadta vendégeit is. A Baranya Megyei Könyvtár, ahova még nyugdíjas korában is bejárt, Pécs város olyan részén van, amely Sopianae római-kori romjaira épült. A régészek unikális leletet találtak a könyvtár udvarában: festett ókeresztény sírkamrákat. A leletmentésnek-feltárásnak volt szemtanúja az ablakból Cs. Gy.

267. **Feketerigó** = Sötétben nem látok aludni. Pécs: Városi Tanács, 1987. 31.; Cs. Gy. szerette a gyerekeket – három lánya és hét unokája volt! –, jól ismerte gondolkodásukat, „tudott a nyelvükön”. Szigorú, de melegszívű apa és nagyapa volt. Több gyerekverset írt, kötetben is jelent meg közülük. **Négy kis cica** címmel pl. 1946-ban képes-verses könyvet adott ki gyermekeknek, de írt három bábjátékot és három mesét is. (Ld. **Bertók László: Csorba Győző. Bibliográfia.** 99–100. o.) A **Sötétben nem látok aludni** c. antológiát, melyben a költő három verssel szerepelt, gyermekeknek állította össze Súlyom Katalin színművésznő. (Ld. 277. o., **Harcsa-nóta** és 281. o., **Serteperte Kelemen**)

270. **[A két ágyék...]** = Jelenkor. 2000. 7–8. 759–760.

271. **Családfa;** Népszabadság. 1982. V. 22. 16.; A kötetben **Családfa I.** címmel közöljük az újságban megjelent szöveget.

272. **[E megkezdett új évem...];** Megjegyzés a lap alján: „1981. XI. 22. 0 óra 5 perc”; XI. 21-e a költő születésnapja. Ld. még 20. o., **November (Változatok);** 42. o., **[A száraz eltűnik...],** 91–94. o., **Két hét. 1972. XI. 21. Beteg a lányom**

273. **Évvég** = Népszava. 1981. XII. 24. 15.

277. **Ál** = Tiszatáj. 1982. 4. 5.

277. **Harcsa-nóta** = Sötétben nem látok aludni. Pécs: Városi Tanács, 1987. 32.; Ld. 267. o., **Feketerigó** és 281. o., **Serteperte Kelemen**

278. **[Az öregség...];** Lapalji jegyzet: „(Közvetlenül az esti utcai lámpagyújtás előtt)”

279. **[Kinek kell...];** Ld. 185. o., **Nyomok;** 188. o., **Biográfia;** 291. o., **[Egyszer majd...]** és 354. o., **Vád**

280. **Téli égbolt** = Jelenkor. 1986. 4. 290.

281. **Serteperte Kelemen** = Sötétben nem látok aludni. Pécs: Városi Tanács, 1967. 33.; (Ld. 267. o., **Feketerigó** és 277. o., **Harcsa-nóta**)

283. [A „Vegyes sóhajtasok”-ból...]; Ugyanezzel a címmel a *Si-meon tűnődése* c. kötetben jelent meg kisebb ciklus. (127–128. o.) Az abból kimaradt versek egy része olvasható itt.

286. *I. változat* = Hitel. 2000. 9. 18.

287. *Bosszú* = Jelenkor. 2000. 7–8. 762.

290. [Pár száz méter...] = Hitel. 2000. 9. 18.

290. *Költő-halálhír költők között* = Jelenkor. 2000. 7–8. 759.

291. [Egyszer majd...]; Ld. 185. o., *Nyomok*; 188. o., *Biográfia*; 279. o., [Kinek kell...] és 354. o., *Vád*

293. *Egy új versírófüzetre*; Nagyon hasonló címmel és tartalommal (*Egy új versesfüzetre*, „Végére érek-e?” kezdősorral) is jelent meg verse a költőnek. (A szavak bolyhái. 165 o.)

294. *Inkább hinném*; Versesfüzetben a cím: *Skolasztikus*. Az itt közölt címet – *Inkább hinném* – tollal írta a hagyatékban talált gépelt kézirat fölé a költő. A gépirat jobb alsó sarkában Csorba Győző aláírása. A gépelt kézirat szövegét közöljük.

295. *Villanás* = Magyar Nemzet. 1983. XII. 3. 12.

299. *A nap vége* = Tiszatáj. 1983. 6. 19.

300. *Ha utána* = Népszabadság. 1983. XII. 3. 13.

302. *Beszélnek* = Jelenkor. 1983. 1. 2. = Dunántúli Napló. 1982. XII. 31. 10.

302. *Beszélgetőfüzet*; Babits Mihály (1883–1941) beszélgetőfüzeteit idézi Cs. Gy. A „mester költő”-t „bátyám-öcsém”-nek nevezi, ugyanazt a gondolatot kifejtve – korát tekintve a rég meghalt költő bátyja lehetne –, amelyet a 146. lapon közölt *Apám-öcsém* c. versében is érintett. (Ld. még 220. o., Ásatás és 247. o., *Babits beszélgetőfüzetei*)

303. [Nehéz mert ritka...] [Weöres Sándornak]; Ld. még 378. o., [Győzött a test...]

303. *1985. január 1* = Vigilia. 1986. 12. 924.; A versesfüzetben *1983. január 1.* címmel és 1983. jan. 1. dátummal.

304. *Együtt* = Népszabadság. 1985. III. 9. 13.; Ld. 334. o., *Látogatók*

304. *Nővérem temetése*; Lapszéli jegyzet: „93. jan. 7. Annus temetése napján. + 1992. dec.”; Jegyzet a versesfüzet előző oldalán: „Annusunk szegény ma, 1992. dec. 19-én reggel 9-körül meghalt. Orvos volt, de már nem tudott tenni semmit. (Szív-halál) Nehéz élete

volt. Nagyon sajnálom szegényt. Bár alig találkoztunk. Temetés 7-én d. u. 1 órakor. Hamvasztás. Én előre kimentettem magam. Nem bírám ki.”; *Csorba Anna a költő nővére. Halála után a kilenc Csorba-testvér közül már csak Cs. Gy. és Etelka húga élt. (Ld. még 392. o., Nővérem és húgom.)*

305. *Jobban mint most* = Új Tükör. 1984. XII. 23. 17.

306. [*Most bölcs leszek...*] = Jelenkor. 2000. 7–8. 760.

307. [*Weöres Sándor 70. születésnapjára*] = Weöres Sándor 70. születésnapjára. Pécs, 1983, [Kiadó nélkül] [37.] o.; *Kézírásos közlések* = Jelenkor. 1983. 7–8. 688. *Ld. még. 378. o., [Győzött a test...]*

314. [*A tényállás...*] = Jelenkor. 2000. 7–8. 760–762.

316. *Mind többeket* = Magyar Nemzet. 1983. XII. 24. 19.

317. *December* = Magyar családi kalendárium, Bp. 1987, HNF Családvédelmi Tanácsa. 3. o. = 1987. [Hónap-soroló]. [Békéscsaba]. [1987], Kner Ny. [26.] o.; *Kisalakú bibliofil füzet, melyben minden hónapot egy magyar költő versével és egy rajzzal illusztrálnak. Ezen a címen „Tél van, meztelen ág-bogak” kezdősorral a költőnek másik verse is megjelent. (A híd panasza. 15. o.)*

320. [*Egy levegő...*] = Élet és Irodalom. 2000. X. 6. 27.

320. [*Gomoly ködök...*]; *Gévelt kézíraton cím helyett egy római szám – X – olvasható. A gévelt kézirat többi része nincs meg. A versesfüzetben önálló, cím nélküli versként található. A gévelt kézirat szövegét közöljük.*

321. *Valóban nem tudnák?; A költő Csikorgó c. kötetének 94. oldalán megjelent vers teljes szövege. A kötetben csak a vers első része jelent meg.*

322. [*Nem lesz már itt...*]; Jelenkor. 2000. 7–8. 763.

323. *Nehéz* = Népszabadság. 1985. IX. 14. 13.

324. [*Csak ne vinne...*] = Jelenkor. 2000. 7–8. 763.

324. *Túlélés* = Életünk. 1984. 11. 1122.

325. *Hiszékeny* = Új Írás. 1985. 9. 17.

327. [*Temetek...*] = Jelenkor. 2000. 7–8. 764.

328. *Ilyen talán* = Élet és Irodalom. 1985. III. 8. 5.

329. *Akkorra én* = Magyar Nemzet. 1985. VII. 13. 11.

330. [*Semmi. Csőd...*] = Hitel. 2000. 9. 19.

331. [*Az unokák is abbahagyták...*]; *Ld. 334. o., Látogatók*

331. *Még* = Vigilia. 1986. 3. 199.

332. *Elviselem* = Új Írás. 1986. 10. 95.

332. *Tévedés* = Új Írás. 1985. 9. 16.; Ezen a címen „Jön az ablakok ideje” kezdősorral másik vers is megjelent. (*Görbül az idő.* 56. o. és *Csikorgó.* 47. o.)

334. *Látogatók. Unokáimnak* = Népszabadság. 1985. XI. 16. 13.; Csorba Győzőnek hét unokája volt: Eszter lányától Hajdinák Szilvia és Hajdinák Éva, Noémi lányától Pintér Bálint, Pintér Viola és Pintér Ábel, Németországba házasodott Zsófia lányától Prell Krisztián és Prell Bianca. A költő számos verset írt róluk-hozzájuk, melyek közül többet közlünk ebben a kötetben is. Ld. 144. o., *Kicsi Bálint*; 169. o., *Kérés unokámhoz*; 184. o., *Viola rajzai*; 199. o., [*Körülöttem lármáznak...*]; 243. o., *Kisunokám műtétje*; 244. o., *Karambol*; 261. o., *Látogatások*; 304. o., *Együtt*; 331. o., [*Az unokák is abba-hagyták...*]. Az *Unoka-rigmusok* c. verse (*Görbül az idő.* 102. o.) minden unokájáról tartalmaz kis rigmust, kivéve Prell Biancát, aki 1988-ban született, a vers keletkezése után.

336. *Alig reménykedik* = Forrás. 1986. 11. 28.

336. *Lehet* = Vigilia. 1986. 12. 924.

336. [*Aludtam s késekkel kutattak...*] = Jelenkor. 2000. 7–8. 767.; A versesfüzetben az előző oldalon, a lap tetején jegyzet: „85. dec. 5–19. Ideg- és elmeklinika. Dec. 11-én műtét, Aorta carotis interna-szűkület (dr. Stefanics János)”; *Súlyos érműtétje után írt vers. A műtét során rövid időre megállt a költő szíve. Az orvosok újraélesztették. dr. Stefanics János az operáló orvos. A költő több verset is írt erről az esetről.* Ld. például 337. o., *Meleg tenyérben* és 338. o., [*Itt voltam-e még...?*]

337. *Vállalni kell* = Népszabadság. 1986. VIII. 20. 17.

337. *Meleg tenyérben* = Vigilia. 1986. 12. 924. Ld. 336. o., [*Aludtam s késekkel kutattak...*] és 338. o., [*Itt voltam-e még...?*]

338. [*Itt voltam-e még...?*] = Tiszatáj. 2000. 9. 13.; Ld. még 336. o., [*Aludtam s késekkel kutattak...*] és 337. o., *Meleg tenyérben*

338. *Vázlat* = Tiszatáj. 1986. 4. 10.

338. *Alvók között* = Kortárs. 1986. 7. 30.

339. *Majd igazságszolgáltatáskor* = Új Írás. 1986. 6. 3.

339. *A magam színházában* = Kortárs. 1986. 7. 29. = Magyar Hírek. 1986. 24–25. Irodalmi melléklet. 49.

341. *Mire való* = Hítel. 2000. 9. 19.

342. *Kibírom* = Népszabadság. 1986. IV. 4. 16.; *Ld.* 227. o., *Hat bányász*

343. *Ki a hős?* = Élet és Irodalom. 1986. III. 28. 13.

344. *Csak ahogy nemrég* = Kortárs. 1986. 7. 29–30.; „Megint hosszúvá vált az út a Sétatérig”; Cs. Gy. *Damjanich utcai házától mindig gyalog ment dolgozni a halála után róla elnevezett Megyei Könyvtárba, vagy a Jelenkor Szerkesztőségébe, s gyalog is ment haza. Ez az útja vezetett a Székesegyház előtti – pécsiek és turisták által egyaránt szívesen látogatott – Sétatérre.*

346. *Visszajáró*; *Dunaszekcsőt idéző vers.* *Ld. még* 54. o., *[A tél csak olykor...]*; 123. o., *Falusi vízpart és* 208. o., *Dunai nyár a harmincas években*

347. *Elment* (*Elment ez is*) = Hitel. 2000. 9. 20.

348. *Kórház [II.];* 1985-től a költő sokat betegeskedett, decemberi érműtete után (*ld.* 336. o., *[Aludtam s késekkel kutattak...]*) sokszor volt kórházban. (*Nephrológiai Klinika, Pécsbányatelepi Kórház, Urológiai Klinika, Megyei Kórház stb.*) Megfigyeléseit, „észrevételeit” lejegyezte versesfüzetébe is, több verset megjelentett kötetben. *Ez egy azok közül, amelyek nem jelentek meg.* *Ld. még:* 370–372. o., *Kórterem I–XI.*, 380. o., *Női kórterem, vagy pl. Férfi kórterem = Szemközt vele.* 21. o.

348. *[Hogy kurvának kell lennie...]* = Jelenkor. 2000. 7–8. 765.

351. *[Egy remekmű...];* *Lapszéli jegyzet az oldal tetején:* „Molnár Csilla Andrea öngyilkos lett (szépségkirálynő); *Lapszéli jegyzet, a lap középső részén, más tollal, mint az előző:* „Molnár Csilla Andrea 1986. szépségkirálynő (Miss Hungária) 1986. – öngyilkos (Kaposváron temették el.)”

352. *[Beépült csontig...]* = Élet és Irodalom. 2000. X. 6. 27.

354. *[A nőknél lassan...]* = Jelenkor. 2000. 7–8. 765.

354. *Vád* = Kortárs. 1986. 11. 6.; *Ld.* 185. o., *Nyomok;* 188. o., *Biográfia;* 279. o., *[Kinek kell...]* és 291. o., *[Egyszer majd...]*

355. *Csak befelé* = Jelenkor. 1986. 11. 961. = *Látóhatár. Válogatás a magyar kulturális sajtóból.* 1987. 1. 13.

355. *Elárul rólam* = Élet és Irodalom. 1986. XI. 21. 7.

358. *Például tegnap óta* = Népszabadság. 1986. XI. 22. 13.; *A költő Pécssett a Pius gimnáziumban (később a Pécsi Tanárképző Főiskola kapta meg az épületet, ma az Egyetem Bölcsész- és Termé-*

szettudományi Kara van itt) járt iskolába, nagyon gazdag katolikus gyermekek közt szegény reformátusként. Több helyen is írt és beszélt az ellentmondásokból fakadó nehézségeiről. (Ld. még: **Csorba Győző: A város oldalában.** 25–30. o.)

358. [**Meg kell siratni...**]; Szélgjegyzet a füzetben: „Benjámin L. megh. 1986. aug. 20.”; Benjámin L. = Benjámin László (1915–1986), költő

359. [**Racionálisan...**] = Jelenkor. 2000. 7–8. 766.; „s mint ama hatyú (Rilke vers)” = **Rilke, Rainer Maria: A hatyú.** (Kosztolányi Dezső (1885–1936) és Szabó Ede fordításában.) = **Rilke versei.** 142–143. o. Ld. még 192. o., [**Koldult vágy...**]

360–362. **Szavak a szépségről** = Jelenkor. 1986. 12. 1000–1001. = Dunántúli Napló. 1986. nov. 7. 9.; A Pécsi Nemzet Színház újjáépített Kamaraszínházának megnyitására írt alkalmi vers, melyet a költő a megnyitón maga olvasott fel. Nagyon rossz volt a világítás, ezért Cs. Gy. néha fejből egészítette ki azokat a részeket, amelyeket nem tudott elolvasni, így a megnyitón nem pontosan a kötetben található vers hangzott el. (A költő feleségének, Margit asszonynak szíves közlése.)

362. **Elment** = Új Tükör. 1986. XII. 28. 3.; Ld. még: **Egy hülyéhez, gyermekkori barátomhoz** = **Szabadulás.** 9. o. = **Összegyűjtött versek.** 128. o., és **Ocsúdó évek.** 36–67. o., valamint **Hülye** = **Mozdulatlanság.** 10. o.; A pécsi gyermekkori barát neve Arató István.

363. **Gyanakszunk** = Jelenkor. 1986. 11. 962.; Ld. még: 56. o., [**Hát jó...**], és 373. o., [**„Költészet napja”...**] 5–7. kétsoros verse.

363. **Más** = Népszava. 1986. XII. 24. 16.; Ezen a címen „Elment” kezdősorral másik vers is megjelent. (**Görbül az idő.** 96. o.)

363. **Shakespeare-apokrif** = Élet és Irodalom. 1986. XII. 19. 14.; A párbeszéd a hetilapban nyomdahibásan jelent meg: Hamlet utolsó állítását (Vagy hát piros, piros bizony...) Osrick előző helyeslésének folytatásaként tördelik, Osrick utolsó helyeslését viszont (Úgy, úgy piros, szakasztott...) Hamlet szájába adják. Az apokrif így nehezebben értelmezhető, a talpnyaló Osrick példázatának erejét ez a hiba erősen rontja. A kötetben a gépelt kézirat pontos szövegét közöljük.

365. **Füge**; A költő Damjanich utcai kertjének egyik büszkesége volt a majdnem minden évben bőven termő fügefafa, amely telente

szinte teljesen elhalt, úgy látszott, hogy elfagy. Aztán tavasszal új erőre kapott és megint termett...

366. [**Kiszorulok...**]; *Lapalji jegyzet*: „Ma, 87. aug. 16-án elutazott Zsófia és Krisztián Révfülöpre vonattal. Onnan 18-án Esztike Bp-re kíséri őket, ahonnan az Orient Expresszel továbbutaznak Stuttgartba.”; *Zsófia* = a költő harmadik lánya; *Krisztián* = az első németországi unoka, Zsófia gyermeke; *Esztike* = Cs. Gy. első leánya.

367. [**Szinte naponta...**]; *Lapalji jegyzet az előző oldalon*: „Ma d.e. rövid, de súlyos betegségben meghalt Garai Gábor. 59 éves volt. Sajnálom. Élhetett volna még! Az utóbbi időben szép, emberi verseket írt.”; *Garai Gábor* 1987. szept. 9-én halt meg. *Aláhúzás a lapalji jegyzetben. A versben említett költők – Ladányi = Ladányi Mihály (1934–1986); Hajnal Gábor (1912–1987); Garai = Garai Gábor (1929–1987); Vészi = Vészi Endre (1916–1987); Kálnoky = Kálnoky László (1912–1985); Jékely = Jékely Zoltán (1913–1982); Illyés = Illyés Gyula (1902–1983) – 1982–1987 között haltak meg, Cs. Gy. mindegyikük halálakor írt verset, amelyek közül legtöbb kötetben is megjelent.*

367. *Versek* = Magyar Nemzet. 1988. VI. 11. 11.; *A versesfüzetben cím nélkül.*

370–372. *Kórterem I–XI.* = Tiszatáj. 2000. 10–12.; *Ld.* 348. o., *Kórház* és 380. o., *Női kórterem*

373. *Ha csak még* = Jelenkor. 1988. 10. 905.

373. [*„Költészet napja”...*] 5–7. kétsoros verse; *Ld.* még 56. o., [*Hát jó...*] és 363. o., *Gyanakszunk*

375. *A papír üres* = Jelenkor. 1988. 10. 904. = Dunántúli Napló. 1988. XI. 5. 9.

376. *G. P. után; Jegyzet a versesfüzet előző oldalán*: „Galsai Pongrác meghalt. 1988. ápr. 22-én reggel 8 órakor. Ugyanezen a napon reggel ³/₄8-kor lett rosszul. A hét elején 3 napig Bécsben volt, s jókedvűen tért haza. Márta (a felesége) meg akarta kérdezni kezelőorvosát, elutazhat-e, Pongrác nem engedte. Szegény, szegény, szegény! Margitka is én is nagyon szerettük. Intenzív kórházi kezelése után beszéltem Vele utoljára kb. márc. 25–30 körül. Isten veled, drága Gráci!”; *Galsai Pongrác (1927–1988), író, szerkesztő, Cs. Gy. egyik legjobb barátja. Aláhúzások a jegyzetben. Az utolsó mondat a többi írástól külön, a lap jobb oldalán, felülről lefelé olvasható. A*

jegyzet az egész oldalt elfoglalja, átlósan, a jobb felső sarokból indulva, igen nagy, szépen formált betűkkel írta – szinte rajzolta – a költő. Margitka: Cs. Gy. felesége, Velényi Margit.

378. **[Győzött a test...];** Jegyzet a versesfüzet előző oldalán: „W. S. meghalt 1989. jan. 22-ről 23-ra virradó reggel 6-kor. Agyvérzés, kóma már több mint egy hete. Parkinson-kór. Műtét: bélcsavarodás, régebben: infarktus. Temetés: 89. febr. 9-én d.u. $\frac{1}{2}$ -kor. (Az időpontból az óra megjelölése a jegyzetben kimaradt. P. L.) Pécsről egy könyvtári kisbusz: Románné, Tüskés T., Aranyi + Írószöv: Bertók Laci, Hallama E. Amy – kórházban, kibicsaklott a lába. Bent: katolikus szert. szerint. Kint: szónokok: Esterházy P., Határ Gy., Czibere. A sír mellett: csöngői ev. papnő: beszéd + csöngői föld. Mint a szép híves patakra, Himnusz, Szózat. + Bata: beszéd. Én kivizsgáláson a Megyei Kórházban. Du. $\frac{1}{4}$ -kor tudtam meg a rádióból. Napok óta szorongva vártam a híreket. 19-én telefonon beszéltem Amyval. Közölte: levették S.-ról az infúziót és a lélegeztető készüléket. Már az orvosok is lemondtak róla. 1 hétig tartották rajta. Csak 3 napig szokták a betegen tartani. Isten veled drága Sanyi! Soha nem pótolhat senki többé halálomig. Majd akkor találkozunk. Mert nem lehet... És a világ is mérhetetlenül sokat veszített. Az ország főként.”; *A nevek teljes alakja, említésük sorrendjében:* W. S. = Weöres Sándor (1913–1989), költő; Románné = Román Lászlóné a Baranya Megyei Könyvtár akkori igazgatója; Tüskés T. = Tüskés Tibor (1930–), irodalomtörténész, szerkesztő, Cs. Gy. biográfusa, Aranyi = Aranyi László (1957–), pécsi költő, akkor könyvtáros; Írószöv. = Magyar Írók Szövetsége; Bertók Laci = Bertók László (1935–), költő, Cs. Gy barátja, bibliográfusa, jelen kötet szerkesztője; Hallama E. = Hallama Erzsébet (1931–1991), író, szerkesztő; Amy = Károlyi Amy (1909–), költő, Weöres Sándor felesége; Esterházy P. = Esterházy Péter (1950–), író; Határ Gy. = Határ Győző (1938–), Angliában élő magyar író; Czibere = Czibere Tibor akkori művelődésügyi miniszter; Bata = Bata Imre (1930–), irodalomtörténész; „A sír mellett: csöngői ev. papnő: beszéd + csöngői föld.” = W. S. Szombathelyen született, igazi szülőföldje azonban Csöngő volt – község Sárvártól 18 km-re –, ezért dobtak koporsójára csöngői földet. A jegyzet az egész oldalt elfoglalja. Az íráskép csúnya, abban az időben Cs. Gy is beteg volt, nagyon nehezen tudott írni. Egészen nagy és

egészen apró betűs, néhol alig olvasható sorok váltogatják egymást. Weöres Sándorhoz írt további versek a kötetben: 85. o., *Weöres Sándornak mikor verseit sokadízben olvastam*; 111. o., *Csokor. A hatvanéves Weöres Sándornak. Dal.*; 303. o., *[Nehéz mert ritka...]*; 307. o., *Weöres Sándor hatvanadik születésnapjára*

380. *Női kórterem*; Ld. 348. o., *Kórház és 370–372. o., Kórterem I–XI.*

380. *[Csalogatsz be magadhoz...]*; Sem a versesfüzetben, sem a hagyatékban talált gépelt kéziraton nincs cím. A gépelt kézirat költő által később ceruzával javított szövegét közöljük.

382. *Most már* = Magyar Nemzet. 1989. XI. 4. 11.

383. *Először Itáliában*; Cs. Gy. háromszor járt Olaszországban: 1947–1948-ban (ld. 79–82. o., *Takáts Gyulának*), 1969-ben és 1974-ben. (Ld. még, 133. o., *[Vonatkattogás...]* és 239. o., *Egy Rómátérkép előtt*

386–387. *Csengős ünnep* = Jelenkor. 1991. 3. 254–255.

388. *Idősebb lányom*; Cs. Gy. legidősebb lánya, Eszter.

390. *Knokke* = Jelenkor. 1994. 4. 340.; A vers a füzetben nincs datálva. Biztosan 1994 előtt keletkezett, ezért az 1993. év versei közé vettük fel. Ezen a címen „Gát és móló és parti sétány” kezdősorral másik vers is megjelent. (*Anabázis*. 120–121. o.) Knokkéban (belga kikötőváros) nemzetközi írótalálkozón vett részt Cs. Gy., 1972. őszén, feleségével, Margit asszonnyal.

390. *A mánfai műemlék templomban* = Tiszatáj. 1993. 5. [3]–4; Egyhajós Árpád-kori templom a Komló melletti – ma már Komlóhoz csatolt – Mánfán. A templomot Sarlós Boldogasszony tiszteletére építették a XII. században.

392. *Nővérem és húgom*; Az alcímben hivatkozott – azonos című – vers keletkezési dátuma a versesfüzetben: „88. XI. 24.” A költő abban a versben (*Szemközt vele*. 65. o.) arról ír, hogy már csak két testvére él: „Nővérem és húgom / maradtak kilencünk közül”. (Nővére, Anna és húga, Etelka.) A *Nővérem temetése* c. versben (304. o.) Annát búcsúztatja, az itt közöltben pedig (Etelka halálakor) – a korábbi verset megidézve – mindkettőt: „Két öröm gyorsan itthagyt.”

Utószó

Nagybeteg volt már Csorba Győző 1995 kora tavaszán, amikor megkért, hogy állítsak össze kötetet az utolsó években írt, folyóiratokban, lapokban közölt verseiből, s hogy döntsem el, mi való a könyvbe, mi nem. „Légy szigorú, de igazságos” – tette hozzá. A kapott másolatokból, korábbi köteteinek a rendjét követve, témáik szerint négy ciklusba soroltam a verseket. Miután felolvastam neki, s az ajánlott kötetcímek közül a *Csikorgót* kiválasztotta, került elő egy újabb dosszié, megjelent, de könyveiből kihagyott versekkel. Belőlük válogattam az ötödik, a *Szekerényfiók* című ciklust. A könyv a halála után két héttel jelent meg.

Arról, hogy az általam kihagyott néhány versnél jóval több, kötetben még nem publikált verse van, s hogy versíró munkafüzeteiben mi rejtőzik, csak két-három évvel később, akkor hallottam, amikor az özvegye, Dr. Csorba Gyözőné elkezdte legépelni a kéziratos füzetek tartalmát, illetve amikor a Pro Pannónia Kiadó 1998-ban közreadta a költői-írói-műfordítói hagyaték első két kötetét, és megkerestek, hogy szerkesszek könyvet a tervezett sorozatba a hátrahagyott versekből. A munka megkezdése után hamarosan szükségesnek látszott, hogy a gépelt szövegeket magam is összehasonlítsam a kézírással. Ekkor derült ki, hogy Csorba Győző 1962-től kezdődően először két, A/4-es írólapokból egybekötött, 200 oldalas „irkába”, majd nagyalakú spirálfüzetekbe írta tintával, írónnal szinte minden versét. Úgy, ahogy az ihlet pillanataiban eszébe jutottak a sorok, a strófák. Később aztán (s bizonyára közben is) javította, formálgatta, félben hagyta, áthúzta vagy befejezte őket. Címet a legtöbbször akkor adott csak, amikor kész lett, írógépbe diktálta, s postára adta valamelyik folyóiratnak.

A versek alá vagy mellé szinte mindig odaírta az aznapi dátumot, s néha egyebet, családi eseményt, sajtóhírt, halálhírt is feljegyzett. Ritkán a versre vonatkozó emlékeztetőt: „bővíteni”, „más ritmust”... „Folytatván az irka-firkát / kezdem ezt a tiszta irkát...”, írta 1982. május 25-én az *Egy új versírófüzetre* című költeményében, új munkafüzete első lapjára. Lapozgatva az 1962-től 1993-ig megtelt tizenöt

füzetet, az az érzésünk, hogy költői naplót olvasunk. Csorba Győző (ismereteim szerint) sohasem írt a hagyományos értelemben vett naplót, de tudva, hogy költészetének legfőbb ihletője a természet, az évszakok, az élet-halál körforgása, a miért vagyunk a világon lüktető kérdőjelei voltak, s hogy költői eszközeit, képeit, metaforáit is többnyire ebből a körből vette, hogy a családi örömök-bajok, történetek érzékenyen érintették, hogy műve kezdettől fogva sajátos számadás is, s hogy szinte mindennap írt az éppen soron lévő füzetbe, nyilvánvaló a tágabb értelemben vett napló-szerűség. Ez még inkább igaz, ha az itt időrendben közölt versekkel együtt olvassuk az 1962 utáni köteteket. A bennük sorakozó költemények a füzetekben a „keletkezési helyükön” vannak.

Csorba Győzőnek – aki 1916. november 21-én született Pécsen, s 1995. szeptember 13-án hunyt el ugyanott – az 1938-ban kiadott *Mozdulatlanság* című első könyvétől az 1995-ben megjelent *Csikorgó* című utolsóig (leszámítva a válogatott, illetve az összes verseit tartalmazó gyűjteményeket és néhány kisebb, alkalmi kiadást) tizenhat verseskötete jelent meg. Ebből tíz ötvenéves kora, 1966 után. Szinte ugyanabban az időszakban, amikor ezeket, a füzetekben maradt vagy csak folyóiratokban, lapokban publikált verseit írta. Korábbi munkamódszerét nem ismerve, a termés vélhető, s nyilvánosan is látható növekedését elősegíthette az ekkorra egyértelművé vált országos elismerés, s a talán vele együtt elért, a versírásra fordítható több szabadidő (nyugdíjas koráig főállású könyvtáros is volt), a magabiztosabb munkálkodás. Az önmagával szembeni szigorú igényessége csöppet sem változott, s ha igen, akkor a füzetek ismeretében kijelenthetjük, hogy tovább nőtt.

Az itt közölt versek között nincs, vagy alig van olyan, ami a költő életében ne jelenhetett volna meg. Jelentős részüket folyóiratokban, lapokban publikálta. Amiket a füzetekben hagyott, azok között is sok (különösen a hetvenes évektől kezdődően) a közöltekkel egyenrangú költemény. Ő bizonyára a másutt már megírt, erőteljesebb vers változatának, egyszer majd felhasználható részletnek, motívumnak, gondolatnak minősítette őket, dolgozni akart rajtuk még, de jött az új nap, az új ihlet, s tovább lépett. Másokat túlságosan is helyhez, időhöz, alkalomhoz, pillanatnyi hangulathoz kötődőnek érezhetett, olyannak, ami egy „naplóban” a helyén van, kötetbe viszont nem

való. 1972 novemberében ciklust is írt, *Két hét* címmel, amelyben az egyes darabok címéül a dátumot írta az aznapi vers fölé (1972. XI. 14., 1972. XI. 15....). Vagy: „Magam is kezdem unni már / aki hall nyilván jobban unja / az örökös siránkozást / hogy a halál meg hogy hiába...” – olvassuk (1981. XII. 7.) a fiatal kora óta számtalanszor megverselt, nevéhez ragadt témájáról, a halálról, amelybe sohasem tudott belenyugodni. Torokszorító, ahogy a „hanyatlás” keservei, a „Mi lesz, ha nem leszek” kérdései az évek múlásával egyre gyakrabban és ijesztőbben vissza-visszatérnek, s ahogy menekülne előlük. Füzetben maradásra ítélt több, bölcsen lemondó vagy férfiasan perlekedő, máskor keményen ítélkező szerelmes költeményt, s néhány szókimondó közéleti verset (pl. *Vers 1951-ből, Kihaló falu*). S az ismert ciklusokból is (*Janus Medvevárban, Észrevételek, Csokor. A hatvanéves Weöres Sándornak, Visszaszámlálás* stb.) kihagyott darabokat. És sokat a kert, az elmúlás-újjászületés ihlette meditatív versekből.

Gyaluforgácsok, elkezdett de valami miatt félretett, vagy a befejezés előtt otthagyott munkadarabok az asztal alól, a műhely zugából, fala mellől? Érdekességüket, jelentőségüket talán éppen az adja s növeli, hogy betekintést engednek a teremtésbe, a keletkezésbe, az első mozzanatokba, a munkafolyamatba, a műhelytitokba. A közre adással mintha fénykép készülne a helyről, ahol a *dolog* megtörtént, akkor amikor minden ugyanúgy és ugyanott, vagy majdnem ugyanúgy és ugyanott van még, por nélkül, pókháló nélkül. Nincs szenzációkeltő szándék, csak leltár van, leletmentés van, egy kivételes ember, egy jelentős művész holmijának, hagyatékának, a hagyaték fontos vagy fontosnak tartott darabjainak a számbavétele, s a világ elé, a jövő elé tárása. Itt van, nézzétek, olvassátok! A költő halála után öt évvel minden sora végleges, s azok a versek is a helyükre kérezkodnak, amelyeket életében könnyűnek, vagy a többinél könnyebbnek ítélt. Olvasásuk közben egyszer csak benne találjuk magunkat az ismerős, a lüktető, a mindenség és az élet értelmét kereső, az esendő, de a győzelemről soha le nem mondó ember és költő világában. Az elviselhetetlenben, a mulandóban, s a talán alakíthatóban, szelídíthetőben. S elő-előtűnik a háttér, a „jéghegy víz alatti része”, amiből eddig csak a legmagasabb csúcsot, csúcsokat láthattuk.

Persze, ez a könyv itt nem hasonló kiadása a tizenöt füzetnek, még csak összes művek vagy kritikai kiadás sem. Válogatott a költő özvegye, Dr. Csorba Győzőné, a lánya Hajdinákné Csorba Eszter, a veje, Pintér László, akik a füzeteket a megjelent kötetekkel egybevetették, s belőlük a verseket legépelték. S válogattam magam is, miközben a gépelést a füzetekkel összehasonlítottam, s a könyvet szerkesztettem. Fölvettem a kötetbe minden verset, ami folyóiratban, lapban megjelent, s mindent, amit késznek tartok, vagy töredék-volta ellenére, gondolataival, erejével, költőiségével kapcsolódik ahhoz az építményhez (erősíti, színesíti, kiteljesíti azt), amelyet Csorba Győző alkotott, s életében a nyilvánosság elé tárt. Minden más, az 1962 előtti kézirat, könyvekből kihagyott versek feltárása, gondozása, megjelentetése, s a tizenöt füzetből most kihagyott szövegek, szövegváltozatok összegyűjtése, összehasonlítása stb. az eljövendő filológusra, s a reméljük belátható időn belül megvalósuló kritikai kiadásra vár.

A verseket keletkezésük sorrendjében közöljük, amely nem mindig egyezik meg a füzetek-beli sorrenddel. Előfordult, hogy Csorba Győző üresen hagyott fél oldalt, egy oldalt, ahová később, akkor írt, amikor egyébként betelt volna már a füzet. Az ilyen műveket a keletkezési idejük szerinti helyükre tettük. Ahol nincs vagy hiányos a dátum, ott a szomszédos versek dátumozása és „látványa” alapján a hónap (vagy az év) elejére soroltuk őket. A dátumokat, a címek után zárójelben, a tartalomjegyzékben közöljük. Ha hiányzott, akkor szögletes zárójelben, első sorának kezdő szavait kiemelve adtam címet a versnek. Mivel a kéziratban a központosítás gyakran következetlen, attól függően, hogy a költemény nagyobb részében ott vannak-e vagy nincsenek ott, kiraktuk, illetve elhagytuk a vesszőket, pontokat. Csorba Győző ezekben az évtizedekben versei többségét központosítás nélkül tette közzé. A rövid és a hosszú magánhangzókat, néhány esettől (ritmika, rímhelyzet) eltekintve, a helyesírási szabályzathoz igazítottuk. A folyóiratokban, lapokban megjelent versek szinte mind eltérnek valamelyest a füzetekbe írt kéziratától. Ilyenkor a publikált változatot fogadtuk el véglegesnek. A viszonylag terjedelmes könyvet az évszámokkal tagoltam, azon túl pedig négy ciklusra bontottam. A ciklusoknak a költő egy-egy arra az időszakra jellemző, az időszak végén megjelent kötete (idézőjelbe tett) címét adtam.

A könyv a költő özvegyének, Dr. Csorba Győzőnének és családjának tevékeny és folyamatos közreműködésével készült. A sajtó alá rendezésben a legtöbbet Pintér László segített. Ő írta számítógépbe a verseket, s vetette össze az általa oda már előbb beírt kötetek-beli közlésekkel. Ő ellenőrizte újra meg újra az általam gyanúsan ismerősnek tetsző verseket, s derítette fel jelentős részüket folyóiratokban, lapokban, s készítette el a velük és a kéziratokkal kapcsolatos *Jegyzeteket*, a *Betűrendes mutatót* és Csorba Győző versesköteinek bibliográfiáját.

Pécs, 2000. február 29.

Bertók László

Csorba Győző verseskötetei

Anabázis	Versek. Budapest 1974, Magvető. 133 o.
Csikorgó	Versek. Pécs, 1995, Jelenkor K. 184 o.
Észrevételek	Versek. Budapest 1976, Magvető. 141 o.
Görbül az idő	Versek. Budapest 1985, Magvető. 149 o.
A híd panasza	Versek. Pécs, 1943, Janus Pannonius Társaság, Dunántúl Ny. 77 o.
Időjáték	Versek. Budapest 1972, Magvető. 119 o.
Lélek és ősz	Versek. Budapest 1968, Magvető. 94 o.
Mozdulatlanság	Versek. Pécs, 1938, Kultúra. 48 o.
Négy kis cica	Képes mese gyermekek részére. Versek. Pécs, „Barátság” Könyvkiadó, Lapterjesztő és Könyvnyomdai Szövetkezet. 60 o. – A szerző nevének feltüntetése nélkül.
Ocsúdó évek	Önéletrajzi költemény. Pécs, 1955, Dunántúl K. 64 o.
Séta és meditáció	Versek. Budapest 1965, Magvető. 92 o.
Simeon tűnődése	Versek. Budapest 1983, Magvető. 148 o.
Szabadulás	Versek. Pécs, 1947, Batsányi Társaság. 46 o. (A Batsányi Társaság könyvtára. Szépirodalmi sor. 1.)
A szavak bolyhai	Versek. Budapest 1988, Magvető. 173 o.
Szemközt vele	Versek. Budapest 1991, Magvető. 92 o.
A szó ünnepe	Versek. Budapest 1959, Magvető. 123 o.
A világ küszöbei	Versek. Budapest 1981, Magvető. 204.

Összegyűjtött versek

Összegyűjtött versek	Budapest 1978, Magvető. 733 o.
----------------------	--------------------------------

Válogatott versek

Csorba Győző válogatott versei

Budapest 1997, Unikornis. 192 o. (A magyar költészet kincsestára)

Egy eltűnt pécsi utcára

- Versek. Vál. és szerk. Tüskés Tibor. Rajzok: Martyn Ferenc. Pécs, 1991. Pannónia Könyvek, 51 o.
- Kétféle idő A szerző válogatása életművéből. Budapest 1995, Tri kolor, Intermix. 186 o. (Örökségünk)
- A lélek évszakai Válogatott versek. Ill. Würtz Ádám. Budapest 1970, Magvető. 351.
- Március Tizenhárom vers. Ill. Martyn Ferenc. Békéscsaba, 1975, Megyei Könyvtár, 4 lev.
- Ritmus, rend, zene Versek. Ill. Martyn Ferenc. Pécs, 1981, Pécsi Szikra Ny. 57 o.
- Válogatott versek. 1945–1975 Budapest 1979, Magvető-Szépirod. K. 355 o., ill. ([Harminc] 30 év)
- Vissza Ithakába Válogatott versek. Budapest 1986. Magvető. 430 o.

A jegyzetekben említett további kötetek:

- Csorba Győző Bibliográfia. Összeáll. Bertók László. Pécs, 1993, Pécsi Városi Könyvtár, Jelenkor K. 251 o.
- Janus Pannonius válogatott munkái Versek, beszédek, levelek. Vál., szerk. és előszó Csorba Győző. Ford. Berczeli A. Károly, Csorba Győző et al. Jegyzet és jegyzetszótár: Ugrin Aranka. Budapest 1982, Kozmosz Könyvek. 287 o.
- Kettőshangzat Válogatott versfordítások. Budapest 1976, Európa. 378.
- A város oldalában Beszélgetések. Kérdező: Csuhai István. Pécs, 1991, Jelenkor K. 224 o., ill.

(A jegyzék Bertók László fent említett bibliográfiája alapján készült, kiegészítve a bibliográfia megjelenése után kiadott kötetekkel.)

Betűrendes mutató

A	
A bádogcsatorna...	87
A botorkáló...	351
A bőrig csontig...	10
A buta út...	300
A csontokat a húst...	51
A felhők...	215
A férfi magánbeszéde	26
A folyó csak folyjék...	205
A Gonosz?...	318
A gyógyulás bánata	147
A hajnali köd...	91
A halottas ágynál állók (Janus Medvevárban)	86
A hátat-fordítás kora...	226
A házikert gazdája	88
A hideg antikakas...	127
A hullába...	269
A húsban még benne...	263
A „Jegyzetlapok”-ból...	182
A jót lásd!...	10
A kapcsolat...	159
A kert énekei	88
A kert karácsony előtt	223
A két ágyék...	270
A kiszáradt kajszipára...	114
A kő kő...	206
A magam színházában	339
A mánfai műemlék templomban	390
A mohácsi emlékparkban	202
A nap melege...	259
A nap vége	299
A nedvek...	189
A nekik rendeltekből	200

A nőknél lassan...	354
A papír üres	375
A perje és a számóca...	113
A petro-lámpa fénygömbje...	131
A porcelán-tányéron...	218
A rém születése	242
A rügybomlásnak hervadásnak...	34
A sokszor jött...	345
A sötétségben...	132
A szagát is...	384
A száj tátog...	211
A száraz eltűnik...	42
A szárazföld egy darabja...	82
A szem...	194
A szemről letisztul...	281
A szenvedést...	152
A szeretet...	307
A szitakötő...	96
A szülöttek...	200
A szürke faágakra...	114
A tankönyvíró vizsgáztat	82
A tarka csokrot...	181
A tegnap mondható...	214
A tegnap sincs...	233
A tél csak olykor...	54
A téli ágak...	30
A tényállás...	314
A törekvő virágok...	25
A tudó megindítja...	214
A türelem...	384
A vád...	325
A vár-ember...	62
A „Vegyes sóhajtások”-ból...	283
A veszélyeztetettség...	179
A „Visszaszámlálás”-ból...	224
A zene...	142
Ablakon át	326

Adhortatio	167
Ahogyán föl volt...	9
Ajtónak lássam...	219
Akármelyik úton...	384
Akkorra én	329
Ál	277
Alig reménykedik	336
Alkotórészi sors...	62
Áll a vén Zsolnay...	106
Állítanám csöndben...	131
Álmodj!...	233
Álmomban haldokolt anyám...	8
Aludtam s késekkel kutattak...	336
Alvások	172
Alvók között	338
Ameddig...	278
Amire érdemes lenne...	289
Anyát ne...	119
Annyi a cipőm...	312
Apám-öcsém (Apám-öcsém, nos...)	146
Arany-ősz	7
Arany születésnapján	137
Árnyalnám, cifráznám...	260
Ásatás	220
Augusztus...	191
Augusztus-vég	232
Az a különbség...	199
Az álom gyöngesége...	73
Az árusok...	156
Az ég-föld szürke lapján...	91
Az egyik ablakra...	296
Az éjszaka fehér...	72
Az élet csak akkor szép...	170
Az élet minőségét...	308
Az ember...	95
Az én rajongásom...	35
Az engedetlenség tökélye...	239

Az igény napjai	13
Az imádatot...	324
Az ő kezével...	313
Az öregség...	278
Az unokák is abbahagyták...	331
Az út...	179
Azért van rajtam...	321
Azt is mondhatnám...	244
Azt már tudjuk...	50

B

B. N. J. temetése előtt	256
Babits beszélgető füzetei	247
Bach és Napóleon...	99
Bánya meg erdő...	95
Bár tisztos...	309
Bárány bárány...	214
Be a földbe...	365
Becsukódnak a tártak...	164
Becsukom ablakom...	29
Beépült csontig...	352
Bekerítve a kert...	90
Belső szél...	44
Bemosta a húsomba...	236
Beszélgetőfüzet	302
Beszélnek	302
Betegségben távol...	298
Bever az eső...	148
Biográfia	188
Bíznak mindenki másban...	172
Borzongatásra...	29
Bosszú	287
Bözséből Erzsi...	37

C

Cérnagombolyag Föld...	225
Cifrának rongyot...	217
Cigányul rendelésre...	31
Csak a tudott...	228

Csak ahogy nemrég	344
Csak ami a test...	53
Csak az örömről...	235
Csak befelé	355
Csak hártya-jég...	180
Csak két ember...	153
Csak magamért...	38
Csak megy...	256
Csak ne vinne...	324
Csak nézek...	204
Család	376
Családfa I–II.	271
Csali parabola	39
Csalogatsz be magadhoz...	380
Csengős ünnep	386
Csokor. A hatvanéves Weöres Sándornak III	111
D	
Dal (Csokor: A hatvanéves Weöres Sándornak. III)	111
Darab kő...	89
December	317
Délutáni papírfogó	311
Didereg...	154
Díszruháját mások...	101
Döngetik a papírvárat...	146
Dunai nyár a harmincas években	208
E	
E bútorok itt...	296
E megkezdett új évem...	272
Eddig is...	27
Efféle érzetéről...	323
Egy baleset áldozatára	83
Egy levegő...	320
Egy óra teljes magány...	48
Egy Ovidius-versre	106
Egy pók... (Júniusi miniatűrök) [II.]	184
Egy régi magnófelvétellel	104
Egy remekmű...	351

Egy Róma-térkép előtt	239
Egy új versíró füzetre	293
Egy volt osztálytársam halálára	247
Egyébként	127
Egyhangú könyvlapok...	97
Egyre erőtlenebbek...	373
Egyre többet...	32
Egyszer majd...	291
Egyszerre fontos lesz...	254
Egyszerre szakadék...	51
Együtt	304
Egzisztenciális fájás...	318
Éjben is nap...	186
Éjenkint legalább (Műhelytanulmányok)	135
Él, él mindig	262
Él még? Nem él?...	226
Elárul rólam	355
Elég ha én...	282
Elindult	194
Elment (Azt írtam egyszer)	362
Elment (Elment ez is...)	347
Elmúlik egyik nap...	15
Előbbre? feljebb...?	260
Előre hátra...	282
Először Itáliában	383
I. em.	104
I. változat	286
Elutazik	237
Elutazott	48
Elveszett bennük...	272
Elvillan a madár...	38
Elviselem	332
Emlék emlék...	229
Emléknek is jó lesz...	145
Énekszó nem lesz...	32
Erre-arra...	9
Értékeim	190

Érzelmi kása...	42
Esernyő a boncasztalon...	212
Eső	310
Észrevételek [II.]	107
Észrevételek [III.]	115
Észrevételek [IV.]	148
Ésszerűtlen...	293
Étrend (Júniusi miniatűrök) [II.]	184
Évtizedek lassan évszázadok...	65
Évvég	273
Ez a kis óvónő...	16
Ez az idegen éj...	11
Ez most...	11
Ez nem politika...	356
Ez sem lett a Kánaán...	90
Ez volt ő...	199
1985. január 1.	303

F

Fák köszönöm...	247
Falusi temető	120
Falusi vízpart	123
Farkas nyulat marcangol...	21
Fekete március	181
Feketerigó	267
Félarca a fáknak...	85
Félek már félek...	387
Félek? Nem félek?...	111
Feltámadás	158
Fényes is volt és meleg is...	157
Finom szűrő a testem...	377
Fogynak a csodák...	40
Folyamat	234
Formálgatni vagy kinyögni...	70
Földre süllyedt az ég...	107
Fölkél a nap...	306
Fölmentem a padlásra...	143
Fölmérem...	212

Fölösleges romok	258
Fölrobbant a homály...	73
Füge	365
Fű-szörös domb-ágyék...	46
G	
G. P. után	376
Galambok	309
Gazda	245
Gázel (Műhelytanulmányok)	135
Gomoly ködök...	320
Gyanakszunk	363
Gyanútlan	216
Gyermekek fülednek...	173
Gyermejjáróka...	221
Gyermekekori isten	15
Gyógyíthatatlan	253
Gyöngé hozzá...	318
Győzött a test...	378
Gyűlik bennem...	331
H	
Ha a költő mondja...	158
Ha azt mondom...	369
Ha csak arról volna szó...	170
Ha csak még	373
Ha egy urna...	271
Ha eljött	334
Ha én ezt...	313
Ha hull a hó...	241
Ha így csendesen...	288
Ha így megy...	52
Ha már boldogság...	301
Ha meg tudom...	33
Ha most...	251
Ha te engem...	212
Ha újra élnék?...	381
Ha utána	300
Hagyná a lányokra és fiúkra	160

Hajlok vissza...	168
Hálából	185
Halott csecsemők	101
Halottaim ahogy...	243
Hány száz mérföldet...	292
Hányszor hányszor...	273
Hányszor írtam le már...	124
Harcsa-nóta	277
30 év	164
Hat bányász	227
Hát jó...	56
Hát mit tehetek én...	36
Hát végül is...	40
Ház helyett...	122
Hazalátogatás előtt	246
Hévvél mintha...	190
Hideg	61
Hideg...	368
Hiszékeny	325
Hó alatt	47
Hódítók jöttek...	251
Hogy akik...	217
Hogy ha hegy zuhan...	287
Hogy immár...	164
Hogy kurvának kell lennie...	348
Hogy megfizessenek?...	110
Hogy meginduljak...	384
Hogy rossz feleletet ne kapj...	63
Hol volt...	61
Homok a számban...	133
Hosszú se volt az út...	175
Hosszúkás arc...	83
Hóval meg hó nélkül...	180
Hős céljaim...	119
I	
Idegen földön	155
Időklausztrófóbia...	328

Idősebb lányom	388
Igazolás	136
Ilyen talán	328
Ilyenekből...	120
Inkább hinném	294
Intő ars poetica	274
Irigység?...	297
Írni! írni! leírni!...	87
Isten és az úrhajózás	85
Iszapos tó...	381
Itt a csont...	378
Itt fölkelhetne most...	24
Itt ház volt...	84
Itt még nem...	41
Itt voltam-e még...?	338

J

Jaj, a közösség...	10
Jaj megnémulnak...	72
Jaj vinnyogó...	202
Janus Medvevárban: A halottas ágynál állók, Kései utód	86
Jártam messzi tájakon...	375
Jó a derű...	12
Jó lett volna...	279
Jobb zúzmarás fát...	162
Jobban mint most	305
Júniusi miniatűrök [II.]	184

K

K. F. tanár halálára	140
Karácsony 1967	55
Karácsonytól Húsvétig	215
Karambol	244
Karének	117
Kék...	231
Kékellő egekbe	59
Kérdés...	329
Kérdezösködjem?...	241
Kérés unokámhoz	169

Kertemnek nincs külön össze...	41
Kései utód (Janus Medvevárban)	86
Késő este	96
Két hét	91
Két nappal előbb	128
2078 – Visszafelé...	222
Kétségbeesett agresszivitással...	174
Kettészakad	195
Kevés gúnyolná...	95
Kevés lenne	239
Kezdődnek a 70-es évek...	71
Kezdődnek újra...	113
Ki a hős?	343
Ki kit sajnálhat...	213
Ki másokat táplál...	156
Kibírom	342
Kicsi Bálint...	144
Kicsit belétúrok...	114
„Kicsivel több...”	267
Kihaló falu	118
Kilenc cserép virág...	11
Kilenchónapos...	162
Kimegy az ember...	209
Kimondta vagy nem...	89
Kinek kell...	279
Kisértet	27
Kisunokám műtétje	243
Kiszorulok...	366
Knokke	390
Koldult vágy...	192
Kórház [II.]	348
Kortársaim	177
Kortárs-dal	230
Kórterem I–XI.	370
Köd	19
Köd dugja el...	128
Köd köd...	70

Kölcsey	105
„Költészet napja...”	373
Költő-elődöm	132
Költő-halálhír költők között	290
Kölyök-út	125
Körbe-körbe	144
Körülöttem lármáznak...	199
Közeli vagy távoli...	108
Közhelyek... (Közhelyek: próbálkoztam én)	326
Közhelyek... (Közhelyek – folyóparti kavicsok)	382
Közhírré tétetik...	37
Közös	177
Kulcs és talán ajtó sincs már...	98
Külföldre szakadt hazánkfia	104
Külső világ...	31

L	
Land-art	177
Lány-Jónás...	171
Lassan előbújnak...	62
Lassan már...	186
Látni könnyű...	313
Látogatások	261
Látogatók	334
Laus mundi	109
Lazák, lebegők...	171
Lecsukódik...	254
Ledöntötték a házfalat...	14
Legyen a perceknek...	173
Legyen több	68
Lehet	336
Lehetnének ők is...	392
Lengyel nő	33
Lenne másoknak...	19
Lépett vala...	181
Lépteid szűnhetetlenek...	65
Lila márvány-alkony...	22
Lombjavesztő világ...	67

M

Majd igazságszolgáltatáskor	339
Majd tételesen...	192
Majdani sírhelyem körül	187
Már tartanám...	252
Más	363
Másnap este	248
Még	331
Még csak néhány...	222
Még három nap...	238
Meg kell siratni...	358
Még meleg...	242
Megállt valahol...	75
Megálmodott sorsaiba...	22
Meghalt Hamvas Béla	63
Mégis	240
Megismertek leírtak...	49
Megjáván messzi földeket...	206
Megjött a sétahajó...	169
Megkaptam egy komplex orvosi...	239
Megoldhatatlan	187
Megszenvet érte...	353
Megszigoríthatod szemed...	248
Megtartsz és kapaszkodol...	306
Meleg tenyérben	337
Mély sóhajítás	325
Mennek de mások...	389
Mennél későbbre...	139
Mérleg	340
Mert a hűség...	279
Mi készít ünnepet...?	67
Mi lesz velünk?...	28
Mielőtt leírnám...	165
Mind többeket	316
Minden fénylik...	231
Mindenféle hang	57
Mindig a magány ellen...	45

Mindig becsukta...	161
Mindinkább azt kell hinni...	8
Mintha egy...	282
Mióta élek...	312
Mire való	341
Miről lenne helyesebb írnom?	341
Mondóka	74
Most bölcs leszek...	306
Most már	382
Most már gyakran...	24
Most már végképp kiderült...	145
Most nem temetnek...	53
Mostantól nagy terhet cipelsz...	319
Műhelytanulmányok: Gázel, Triolett, Éjenkint legalább	135

N

Nagy örömet	253
Nagybeteg álmai	257
Nagyon birtokolni kell...	221
Nagypéntek (Feketesége Krisztusé...)	168
Napközben olykor...	216
Napról-napra...	269
Negyvenkét éve...	143
Nehéz	323
Nehéz mert ritka...	303
„Nehéz neked...”	255
Nem én...	211
Nem lesz már itt...	322
Neveket kéne felsorolnom...	378
Nincs iszonyúbb	345
„Nincs még helyén...”	231
Nincsen kapaszkodó	228
Nos hogy tudsz...?	236
November	20
Női kórterem	380
Női öl	17
Nővérem és húgom	392
Nővérem temetése	304

Nyaraló	117
Nyár-tél	136
Nyárutó	74
Nyelveink	289
Nyomok	185
Nyújthatnék már...	284
Nyűgös idő	105
Ó	
Ó csak az ne lenne...	351
Óegyiptomi karvaly-szobor	36
Óhajtás	184
Ókeresztény temető	265
Oly sokat csattogott...	59
Olyan valakit...	194
Olykor egy-egy véletlen...	174
Onnét hogy reggel...	319
Óra	189
Ö	
Önámító	220
Öntörvényű nagy...	196
Öregkori karácsony	249
Örökké!...	25
Örökös	138
Őt jobban	343
Őt se látom többé...	111
Ötven ablak...	110
P	
Pár száz méter...	290
Parancsok...	207
Parázs-lepedőn...	96
Párnak parancsolni...	138
Part felé?...	298
Parton, viharban	33
Pedig nem vonz...	350
Például tegnap óta	358
Persze hogy...	301
Pirulva hinném...	285

Pöngetem...	366
R	
Racionálisan...	359
Rakom a hegységet...	279
Ráönti mindenre magát...	193
Redőnyréseken át...	166
Régi levél	70
Rend van...	310
Révfülöp	68
Ritkul az új hajtás...	39
Rókus-domb	126
Rom Viktor és a kis bula	264
Románkori kövek	154
Romlás	301
Rossz minden élet...	57
Rövidülő napok	79
S	
Sarkaim kopogása...	329
Sebeket nyalogatni...	234
Semmi. Csőd...	330
Serteperte Kelemen	281
Sérülékeny...	283
Shakespeare-apokrif	363
Sír mellett	178
Sokadikszor...	291
Sokatokhoz...	213
Sokgyermekes szülő...	122
SZ	
Szár és szírom	257
Száraz üres karácsony...	160
Szavak a szépségről	360
Szél fúj...	22
Szél, szél...	309
Szemem fülem amit befog...	34
Szenvedésem...	237
Szép leckemondás...	208
Szép rendem...	363

Szép volt, jó volt...	357
Szerelem	189
Szeretni szeretkezni...	30
Szerettem mindig...	297
Szét kell tolni...	35
Szieszta	219
Szigorúbbnak kell lennem...	123
Szinte karnyújtásnyira...	44
Szinte naponta...	367
Sziszeg a gáz...	235
Szomorúság	342
Szőlő paradicsom...	312
Szülés	39

T	
Takáts Gyulának	79
Talán...	201
Talán a fa-országnyi fa...	134
Tanulás	382
Tél lenni...	99
Télalkony	97
Téli égbolt	280
Téli mondóka	167
Teljesség egyensúly harmónia...	56
Temetek...	327
Temető tél köd...	140
Temetőben	175
Térdemen növő...	61
Térek vissza	213
Teremtmény	216
Termőre fordult	191
Tervezés	210
Tévedés (Ki tegnapig élt...)	332
Theilard de Chardin	69
Ti lennétek	217
Tiszta, nagy havak	161
Tiszteletlen ifjak...	12
Történet	252

Törvény	204
Triolett (Műhelytanulmányok)	135
Tud felejteni...	226
Tudok sokat...	299
Tudom jól...	100
Tulajdonképpen nincs is...	230
Túlélés	324
Túlélő	245
Túlnan	292
U	
Ugrásra készen...	259
Úgy látszom mint...	100
Ugyanakkor	137
Ugyanaz a világ...	350
Újjé lelkek...	102
Újra meg újra...	301
Utcai nyüzsgés...	285
Utóbb más életek...	66
Utóidény	17
Ü	
Ünnepekre gondolok	129
Úrállomás a szerelem...	295
Üres...	294
V	
Vackokba húzódott...	37
Vád	354
Vadgesztenyefák...	201
Valahogyan őrizni kellett...	121
Vállald a nehezét...	46
Vállalni kell	337
Valóban nem tudnák	321
Változás	217
Változat semmi több...	165
Változó nap...	41
Vásár	138
Vasarely	232
Vatta-delfin-felhő...	286

Vázlat	338
Végül is...	165
Vékonyka csík...	31
Vér, zavar, béke...	115
Vers 1951-ből	23
Versek	367
Verten az áldozat...	240
Veszendőknek	267
Vesződség...	202
Vigasztalom magam...	349
Viharos táj...	268
Villanás	295
Viola rajzai (Júniusi miniatűrök) [II.]	184
Visszajáró	346
Volna a világból...	368
Volna még...	188
Volt nincs...	141
Vonatkattogás...	133
W	
W. C. versek	102
[Weöres Sándor 70. születésnapjára]	307
Weöres Sándornak <i>mikor verseit sokadízben olvastam</i>	85
Z	
Zárkáiból...	189
Zárókórus...	117
Zuhog a hó...	391
Zsófia	35

Tartalom

„A lélek évszakai” (1962–1970)	5
1962	
Arany-ősz (X. 14.)	7
1963	
[Álmomban haldokolt anyám...] (I. 3.)	8
[Mindinkább azt kell hinni...] (I. 4.)	8
[Ahogy föl volt...] (Alsóbélatelep, VI. 11.)	9
[Erre-arra...] (VI. 17)	9
[Jaj, a közösség...] (VI. 24.)	10
[A jót lásd!...] (VII. 25.)	10
[A bőrig csontig...] (VIII.)	10
[Ez az idegen éj...] (X. 11.)	11
[Ez most...] (X. 12.)	11
[Kilenc cserép virág...] (X. 23.)	11
[Tiszteletlen ifjak...] (XI.)	12
[Jó a derű...] (XI. 20.)	12
Az igény napjai (XI. 25–26.)	13
[Ledöntötték a házfalat...] (XII. 15.)	14
1964	
[Elmúlik egyik nap...] (VI. 22.)	15
Gyermekkori isten (VI. 25.)	15
[Ez a kis óvónő...] (VI. 28.)	16
Női öl (VII. 11.)	17
Utóidény (VII. 11)	17
[Lenne másoknak...] (XI.)	19
Köd (XI. 12.)	19
November (XI. 14–15.)	20
[Farkas nyulat marcangol...] (XI. 19.)	21
1965	
[Megálmodott sorsaiba...]	22
[Szél fúj...] (I. 1.)	22
[Lila márvány-alkony...] (I. 10.)	22
Vers 1951-ből (I. 25.)	23
[Itt fölkelhetne most...] (I. 25.)	24

[Most már gyakran...] (I. 26.)	24
[A törekvő virágok...] (V. 13.)	25
[Örökké!...] (VI. 29.)	25
A férfi magánbeszéde (VI. 30.)	26
Kisértet (VII. 3.)	27
[Eddig is...] (VII. 12.)	27
[Mi lesz velünk?...] (VII. 15.)	28
[Becsukom ablakom...] (VIII. 18.)	29
[Borzongatásra...] (XI. 20.)	29
[Szeretni szeretkezni...] (XII. 26.)	30
[A téli ágak...] (XII. 27.)	30
1966	
[Cigányul rendelésre...]	31
[Vékonyka csík...] (I. 3.)	31
[Külső világ...] (I. 5.)	31
[Énekszó nem lesz...] (I. 8.)	32
[Egyre többet...] (III. 20.)	32
Parton, viharban (IV. 4.)	33
Lengyel nő (IV. 23.)	33
[Ha meg tudom...] (IV. 29.)	33
[Szemem fülem amit befog...] (V. 2.)	34
[A rügybomlásnak hervadásnak...] (V. 3.)	34
Zsófia (V. 9.)	35
[Szét kell tolni...] (VI. 10.)	35
[Az én rajongásom...] (VII.)	35
[Hát mit tehetek én...] (VII. 12.)	36
Óegyiptomi karvaly-szobor (VII. 13.)	36
[Közhírré tétetik...] (VII. 18.)	37
[Bözséből Erzsi...] (VII. 26.)	37
[Vackokba húzódott...] (VII. 27.)	37
[Csak magamért...] (VII. 31.)	38
[Elvillan a madár...] (VIII.)	38
[Ritkul az új hajtás...] (VIII. 8.)	39
Csali parabola (VIII. 23.)	39
Szülés (IX. 27.)	39
[Hát végül is...] (XI. 6.)	40
[Fogynak a csodák...] (XI. 7.)	40

[Kertemnek nincs külön ősze...] (XI. 8.)	41
[Itt még nem...] (XI. 8.)	41
[Változó nap...] (XI. 9.)	41
[Érzelmi kása...] (XI. 14.)	42
[A száraz eltűnik...] (XI. 20)	42
[Belső szél...] (XI. 24.)	44
[Szinte karnyújtásnyira...] (XI. 25.)	44
[Mindig a magány ellen...] (XII. 13.)	45
1967	
[Fű-szörös domb-ágyék...]	46
[Vállald a nehezét...]	46
Hó alatt (I. 9.)	47
[Egy óra teljes magány...] (I. 11.)	48
Elutazott (I. 11.)	48
[Megismertek leírtak...] (I. 14.)	49
[Azt már tudjuk...] (IV. 6.)	50
[Egyszerre szakadék...] (VI. 5.)	51
[A csontokat a húst...] (VIII. 2.)	51
[Ha így megy...] (IX.)	52
[Csak ami a test...] (X.)	53
[Most nem temetnek...] (XI. 7.)	53
[A tél csak olykor...] (XII. 11)	54
Karácsony 1967 (XII. 16.)	55
[Teljesség egyensúly harmónia...] (XII. 18.)	56
[Hát jó...] (XII. 22.)	56
Mindenféle hang (XII. 22.)	57
[Rossz minden élet...] (XII. 27.)	57
1968	
[Oly sokat csattogott...]	59
Kékellő egekbe (I. 14.)	59
[Hol volt...] (II. 5.)	61
[Térdemen nővő...] (II. 9.)	61
Hideg (II. 15.)	61
[Alkotórészi sors...] (III. 10.)	62
[A vár-ember...] (III. 18.)	62
[Lassan előbújnak...] (VIII. 24.)	62
Meghalt Hamvas Béla (XI. 15–16.)	63

[Hogy rossz feleletet ne kapj...] (XII. 17.)	63
1969	
[Évtizedek lassan évszázadok...]	65
[Lépteid szűnhetetlenek...] (I. 17.)	65
[Utóbb más életek...] (II. 25.)	66
[Lombjavesztő világ...] (IX. 18.)	67
[Mi készít ünnepet...?] (IX. 28.)	67
1970	
Legyen több	68
Révfülöp	68
Theilard de Chardin (VI. 22.)	69
[Köd köd...] (VII.)	70
Régi levél (VIII. 13.)	70
[Formálgatni vagy kinyögni...] (IX. 13.)	70
[Kezdődnek a 70-es évek...] (IX. 26.)	71
[Az éjszaka fehér...] (IX. 26.)	72
[Jaj megnémulnak...] (IX. 26.)	72
[Az álom gyöngesége...] (VI–X.)	73
[Fölrobbant a homály...] (X. 24.)	73
Nyárutó (XI. 13.)	74
Mondóka (XI. 30.)	74
[Megállt valahol...] (XII. 19.)	75
„Észrevételek” (1971–1976)	77
1971	
Rövidülő napok	79
Takáts Gyulának	79
[A szárazföld egy darabja...] (I. 3.)	82
A tankönyvíró vizsgáztat (I. 4.)	82
Egy baleset áldozatára (VII.)	83
[Hosszúkás arc...] (VIII. 9.)	83
[Itt ház volt...] (VIII. 11.)	84
[Félarca a fáknak...] (VIII. 30.)	85
Isten és az űrhajózás (VIII. 31.)	85
Weöres Sándornak <i>mikor verseit sokadízben olvastam</i> (X. 13.)	85
1972	
Janus Medvevárban: A halottas ágynál állók, Kései utód	86

[Írni! írni! leírni!...]	87
[A bádogcsatorna...] (II. 4.)	87
A kert énekei (II. 12.)	88
A házikert gazdája (II. 23.)	88
[Kimondta vagy nem...] (II. 24.)	89
[Darab kő...] (IV. 11.)	89
[Bekerítve a kert...] (IV. 18.)	90
[Ez sem lett a Kánaán...] (VII. 24.)	90
[Az ég-föld szürke lapján...] (VIII. 24.)	91
[A hajnali köd...] (XI.)	91
Két hét (XI. 14–26.)	91
1973	
[Bánya meg erdő...]	95
[Az ember...]	95
[Kevés gúnyolná...]	95
[Parázs-lepedőn...]	96
[A szitakötő...]	96
Késő este (I. 8.)	96
Télalkony (I. 9.)	97
[Egyhangú könyvlapok...] (I. 10.)	97
[Kulcs és talán ajtó sincs már...] (I. 10.)	98
[Bach és Napóleon...] (I. 11.)	99
[Tél lenni...] (I. 11.)	99
[Úgy látszom mint...] (I. 11.)	100
[Tudom jól...] (I. 12.)	100
Halott csecsemők (I. 12.)	101
[Díszruháját mások...] (I. 13.)	101
[Újjé lelkek...] (I. 13.)	102
W. C. versek (I. 13.)	102
Egy régi magnófelvételle (I. 14.)	104
Külföldre szakadt hazánkfia (I. 17.)	104
I. em. (I. 17.)	104
Kölcsey (I. 19.)	105
Nyűgös idő (I. 21.)	105
Egy Ovidius-versre (I. 24.)	106
[All a vén Zsolnay...] (I. 24)	106
Észrevételek [II.] (I. 26.)	107

[Földre süllyedt az ég...] (I. 31.)	107
[Közeli vagy távoli...] (I. 31.)	108
Laus mundi (II. 7–9.)	109
[Hogy megfizessenek?] (II. 21.)	110
[Ötven ablak...] (II. 21.)	110
Csokor: A hatvanéves Weöres Sándornak III (II. 22.)	111
[Őt se látom többé...] (II. 26.)	111
[Félek? Nem félek?...] (II. 28.)	112
[A perje és a számóca...] (III.)	113
[Kezdődnek újra] (III. 1.)	113
[A szürke faágakra...] (III. 4.)	114
[A kiszáradt kajszifára...] (III. 4.)	114
[Kicsit belétúrok...] (IV. 2.)	114
[Vér, zavar, béke...] (IV. 3.)	115
Észrevételek [III.] (V.)	115
Nyaráló (V. 1.)	117
Karének (V. 7.)	117
[Zárókórus...] (V. 30.)	117
Kihaló falu (VI. 7.)	118
[Anyát ne...] (VII. 9.)	119
[Hős céljaim...] (VII. 27.)	119
Falusi temető (VIII.)	120
[Ilyenekből...] (VIII.)	120
[Valahogyan őrizni kellett...] (VIII.)	121
[Ház helyett...] (VIII.)	122
[Sokgyermekes szülő...] (XI. 12.)	122
Falusi vízpart (XI. 15.)	123
[Szigorúbbnak kell lennem...] (XI. 15.)	123
[Hányszor írtam le már...] (XI. 21.)	124
Kölyök-út (XII.)	125
Rókus-domb (XII.)	126
Egyébként (XII. 10.)	127
[A hideg antikakas...] (XII. 14.)	127
[Köd dugja el...] (XII. 14.)	128
Két nappal előbb (XII. 22.)	128
Ünnepekre gondolok (XII. 26.)	129

1974

[Állítanám csöndben...]	131
[A petro-lámpa fénygömbje...]	131
[A sötétségben...]	132
Költő-elődöm	132
[Vonatkattogás...] (I. 5.)	133
[Homok a számban...] (I. 10.)	133
[Talán a fa-országnyi fa...] (I. 10.)	134
Műhelytanulmányok: Gázel, Triolett, Éjenkint legalább (I. 12–17.)	135
Nyár-tél (I. 20.)	136
Igazolás (I. 20.)	136
Arany születésnapján (II. 2.)	137
Ugyanakkor (II. 2.)	137
[Párnak parancsolni...] (II. 4.)	138
Vásár (II. 4.)	138
Örökös (II. 8.)	138
[Mennél későbbre...] (II. 25.)	139
[Temető tél köd...] (III.)	140
K. F. tanár halálára (1973. VIII. – 174. III. 2.)	140
[Volt nincs...] (III. 9.)	141
[A zene...] (III. 9.)	142
[Negyvenkét éve...] (III. 17.)	143
[Fölmentem a padlásra...] (III. 29.)	143
[Kicsi Bálint...] (IV. 18.)	144
Körbe-körbe (IV. 25.)	144
[Emléknek is jó lesz...] (V.)	145
[Most már végképp kiderült...] (V. 12.)	145
Apám-öcsém (Apám-öcsém, nos...) (V. 13.)	146
[Döngetik a papírvárat...] (VI. 14.)	146
A gyógyulás bánata (VI. 18.)	147
[Bever az eső...] (VII. 11.)	148
Észrevételek [IV.] (VII. 15–25.)	148
[A szenvedést...] (VIII.)	152
[Csak két ember...] (X.)	153
[Didereg...] (X.)	154
Románkori kövek (X.)	154
Idegen földön (X. 4.)	155

[Az árusok...] (X. 5.)	156
[Ki másokat táplál...] (X. 18.)	156
[Fényes is volt és meleg is...] (XI. 3)	157
[Ha a költő mondja...] (XI. 10.)	158
Feltámadás (XI. 27.)	158
[A kapcsolat...] (XII.)	159
[Száraz üres karácsony...] (XII. 8.)	160
Hagyná a lányokra és fiúkra (XII. 11.)	160
[Mindig becsukta...] (XII. 12.)	161
Tiszta, nagy havak (XII. 14.)	161
[Jobb zúzmarás fát...] (XII. 26.)	162
[Kilenchónapos...] (XII. 28.)	162
1975	
[Becsukódnak a tártak...]	164
30 év	164
[Hogy immár...]	164
[Mielőtt leírnám...]	165
[Változat semmi több...]	165
[Végül is...]	165
[Redőnyréseken át...] (I. 25.)	166
Adhortatio (II. 15.)	167
Téli mondóka (III. 29.)	167
Nagypéntek (Feketesége Krisztusé...) (IV. 3.)	168
[Hajlok vissza...] (V.)	168
Kérés unokámhoz (VII.)	169
[Megjött a sétahajó...] (VII.)	169
[Az élet csak akkor szép...] (VII. 3.)	170
[Ha csak arról volna szó...] (VII. 14.)	170
[Lazák, lebegők...] (VII. 21.)	171
[Lány-Jónás...] (Révfülöp, VIII. 19.)	171
Alvások (VIII. után)	172
[Bíznak mindenki másban...] (IX.)	172
[Legyen a perceknek...] (IX.)	173
[Gyermek fülednek...] (IX. 9.)	173
[Kétségbeesett agresszivitással...] (X. 23.)	174
[Olykor egy-egy véletlen...] (X. 25.)	174
[Hosszú se volt az út...] (XI.)	175

Temetőben (XI. 3.)	175
1976	
Kortársaim	177
Közös	177
Land-art	177
Sír mellett	178
[Az út...]	179
[A veszélyeztetettség...]	179
[Hóval meg hó nélkül...] (II. 18.)	180
[Csak hártya-jég...] (II. 25.)	180
[A tarka csokrot...] (II. 25)	181
Fekete március (III.)	181
[Lépett vala...] (IV.)	181
[A „Jegyzetlapok”-ból...] (IV. 13.–VII. 10.)	182
Óhajtás (VI. 10.)	184
Júniusi miniatűrök [II.] (VI. 13.)	184
Hálából (VI. 17.)	185
Nyomok (VI. 18.)	185
[Éjben is nap...] (VII.)	186
[Lassan már...] (VII. 14.)	186
Megoldhatatlan (VII. 14.)	187
Majdani sírhelyem körül (VII. 15.)	187
[Volna még...] (VII. 22.)	188
Biográfia (VII. 31.)	188
Szerelem (VII. 31.)	189
[A nedvek...] (VIII.)	189
[Zárkáiból...] (VIII.)	189
Óra (VIII. 1–4.)	189
Értékeim (Óra)	190
[Hévvél mintha...] (VIII. 2.)	190
Termőre fordult (VIII. 2.)	191
[Augusztus...] (VIII. 4–5.)	191
[Koldult vágy...] (VIII. 6.)	192
[Majd tételesen...] (Révfülöp, VIII. 8.)	192
[Ráönti mindenre magát...] (VIII. 12.)	193
[Olyan valakit...] (VIII. 17.)	194
[A szem...] (IX.)	194

Elindult (XII. 1.)	194
Kettészakad (XII. 5.)	195
[Öntörvényű nagy...] (XII. 10.)	196
„A világ küszöbei” (1977–1981)	197
1977	
[Az a különbség...]	199
[Ez volt ő...]	199
[Körülöttem lármáznak...]	199
A nekik rendeltekből	200
[A szülöttek...]	200
[Talán...]	201
[Vadgesztenyefák...]	201
[Vesződség...]	202
[Jaj vinnyogó...] (IV.)	202
A mohácsi emlékparkban (VI. 15.)	202
[Csak nézek...] (VII.)	204
Törvény (VII.)	204
[A folyó csak folyjék...] (VII. 1.)	205
[A kő kő...] (VII. 27.)	206
[Megjárván messzi földeket...] (Révfülöp, VIII. 12.)	206
[Parancsok...] (Révfülöp, VIII. 13.)	207
[Szép leckemondás...] (VIII. 23.)	208
Dunai nyár a harmincas években (VIII. 28.)	208
[Kimegy az ember...] (VIII. 31.)	209
Tervezés (X. 24.)	210
[Nem én...] (XI. 4.)	211
[A száj tátog...] (XI. 4.)	211
1978	
[Esernyő a boncasztalon...]	212
[Fölmérem...]	212
[Ha te engem]	212
[Ki kit sajnálhat...]	213
[Sokatokhoz...]	213
Térek vissza	213
[A tüdő megindítja...]	214
[Bárány bárány...] (III.)	214

[A tegnap mondható...] (III. 8.)	214
Karácsonytól Húsvétig (III. 20.)	215
[A felhők...] (V. 6.)	215
Gyanútlan (VI.)	216
[Napközben olykor...] (VI. 2.)	216
Teremtmény (VI. 25.)	216
Változás (VI. 29.)	217
[Hogy akik...] (VI. 29.)	217
[Cifrának rongyot...] (VII.)	217
Ti lennétek (VII. 1.)	217
[A porcelán-tányéron...] (VII. 13.)	218
Szieszta (VII. 31.)	219
[Ajtónak lássam...] (VIII.)	219
Önámító (VIII. 3.)	220
Ásatás (VIII. 9.)	220
[Gyermekjáróka...] (VIII. 23.)	221
[Nagyon birtokolni kell...] (VIII. 28.)	221
[Még csak néhány...] (XII. 8.)	222
[2078 – Visszafelé...] (XII. 13.)	222
A kert karácsony előtt (XII. 14.)	223
1979	
[A „Visszaszámlálás”-ból] (II. 5–11.)	224
[Cérnagombolyag Föld...] (II. 15.)	225
[Tud felejteni...] (III. 4.)	226
[A hátat-fordítás kora...] (III. 8.)	226
[Él még? Nem él?...] (III. 30.)	226
Hat bányász (III. 31.)	227
Nincsen kapaszkodó (III. 31.)	228
[Csak a tudott...] (VI.)	228
[Emlék emlék...] (VII.)	229
[Tulajdonképpen nincs is...] (VII.)	230
Kortárs-dal (VII. 5.)	230
[Kék...] (VIII.)	231
[Minden fénylik...] (VIII.)	231
[„Nincs még helyén...”] (VIII.)	231
Vasarely (VIII.)	232
Augusztus-vég (VIII. 18.)	232

[Álmodj!...] (Révfülöp, VIII. 21.)	233
[A tegnap sincs...] (Révfülöp, VIII. 29.)	233
[Sebeket nyalogatni...] (IX. 7.)	234
Folyamat (IX. 9.)	234
[Csak az örömről...] (IX. 29.)	235
[Sziszeg a gáz...] (XI. 1.)	235
[Bemosta a húsemba...] (XI. 8.)	236
[Nos hogy tudsz...?] (XII.)	236
[Szenvedésem...] (XII. 5.)	237
Elutazik (XII. 25–29.)	237
[Még három nap...] (XII. 28.)	238
1980	
Egy Róma-térkép előtt	239
[Az engedetlenség tökélye...]	239
Kevés lenne	239
[Megkaptam egy komplex orvosi...]	239
[Verten az áldozat...] (I. 21.)	240
Mégis (I. 26.)	240
[Ha hull a hó...] (I. 27.)	241
[Kérdezősködjem?...] (I. 27.)	241
[Még meleg...] (IV. 7.)	242
A rém születése (V. 2.)	242
[Halottaim ahogy...] (V. 4.)	243
Kisunokám műtétje (V. 4.)	243
[Azt is mondhatnám...] (V. 10.)	244
Karambol (VI. 21.)	244
Túlélő (VI. 26.)	245
Gazda (VIII. 13.)	245
Hazalátogatás előtt (VIII. 14.)	246
Egy volt osztálytársam halálára (IX. 26)	247
Babits beszélgető füzetei (X.)	247
[Fák köszönöm...] (X.)	247
[Megszigoríthatod szemed...] (X.)	248
Másnap este (X. 31.)	248
Öregkori karácsony (XI. 15.)	249
1981	
[Ha most...]	251

[Hódítók jöttek...]	251
[Már tartanám...]	252
Történet	252
Nagy örömet (I. 16.)	253
Gyógyíthatatlan (I. 20.)	253
[Egyszerre fontos lesz...] (I. 21.)	254
[Lecsukódik...] (I. 25.)	254
[„Nehéz neked...”] (II. 25.)	255
B. N. J. temetése előtt (III. 13.)	256
[Csak megy...] (IV. 1)	256
Szár és szirom (IV. 4.)	257
Nagybeteg álmai (IV. 26–27.)	257
Fölösleges romok (IV. 27.)	258
[Ugrásra készen...] (V.)	259
[A nap melege...] (V. 3.)	259
[Árnyalnám, cifráznám...] (V. 19.)	260
[Előbbre? feljebb...?] (VI.)	260
Látogatások (VI.)	261
Él, él mindig (VI. 10.)	262
[A húsban még benne...] (VII.)	263
Rom Viktor és a kis bula (VII.)	264
Ókeresztény temető (VIII.)	265
Veszendőknek (VIII. 24.)	267
[„Kicsivel több...”] (IX.)	267
Feketerigó (IX. 13.–14.)	267
[Viharos táj...] (IX. 18.)	268
[A hullába...] (IX. 23.)	269
[Napról-napra...] (IX. 28.)	269
[A két ágyék...] (XI. 1.)	270
[Ha egy urna...] (XI. 20.)	271
Családfa I–II. (XI. 21.)	271
[E megkezdett új évem...] (XI. 21.)	272
[Elveszett bennük...] (XII.)	272
[Hányszor hányszor...] (XII.)	273
Évvég (XII. 3.)	273
Intő ars poetica (XII. 7.)	274

„Szemközt vele” (1982–1993)	275
1982	
Ál	277
Harcsa-nóta	277
[Az öregség...]	278
[Ameddig...] (I. 1.)	278
[Rakom a hegységet...] (I. 1.)	279
[Kinek kell...] (I. 2.)	279
[Mert a hűség...] (I. 2.)	279
[Jó lett volna...] (I. 6.)	279
Téli égbolt (I. 6.)	280
[A szemről letisztul...] (I. 8.)	281
Serteperte Kelemen (I. 21.)	281
[Elég ha én...] (II.)	282
[Előre hátra...] (II.)	282
[Mintha egy...] (II.)	282
[A „Vegyes sóhajtasok”-ból...] (II.)	283
[Sérülékeny...] (II. 6.)	283
[Nyújthatnék már...] (II. 7.)	284
[Utcai nyüzsgés...] (II. 12.)	285
[Pirulva hinném...] (II. 18.)	285
I. változat (II. 19.)	286
[Vatta-delfín-felhő...] (II. 19.)	286
[Hogy ha hegy zuhan...] (II. 20.)	287
Bosszú (II. 24.)	287
[Ha így csöndesen...] (IV.)	288
Nyelveink (IV.)	289
[Amire érdemes lenne...] (IV. 22.)	289
[Pár száz méter...] (IV. 25.)	290
Költő-halálhír költők között (IV. 26.)	290
[Egyszer majd...] (V.)	291
[Sokadikszor...] (V. 18.)	291
Túlhan (V. 19.)	292
[Hány száz mérföldet...] (V. 23.)	292
Egy új versíró füzetre (V. 25.)	293
[Ésszerűtlen...] (VI. 9.)	293
[Üres...] (VI. 15–18.)	294

Inkább hinném (VI. 30.)	294
Villanás (VII. 24.)	295
[Űrállomás a szerelem...] (VIII. 9.)	295
[Az egyik ablakra...] (VIII. 19.)	296
[E bútorok itt...] (IX.)	296
[Szerettem mindig...] (IX.)	297
[Irigység?...] (X.)	297
[Part felé?...] (X. 25.)	298
[Betegségben távol...] (XI. 6.)	298
[Tudok sokat...] (XII. 1.)	299
A nap vége (XII. 2.)	299
[A buta út...] (XII. 20.)	300
Ha utána (XII. 20.)	300
[Ha már boldogság...] (XII. 26.)	301
[Persze hogy...] (XII. 26.)	301
Romlás (XII. 26.)	301
[Újra meg újra...] (XII. 26.)	301
1983	
Beszélgetőfüzet	302
Beszélnek	302
[Nehéz mert ritka...] (I.)	303
1985. január 1. (I. 1.)	303
Együtt (I. 2.)	304
Nővérem temetése (I. 7.)	304
Jobban mint most (I. 13.–16.)	305
[Fölkél a nap...] (II. 7.)	306
[Megtartsz és kapaszkodol...] (II. 22.)	306
[Most bölcs leszek...] (III.)	306
[Weöres Sándor 70. születésnapjára] (III. 10.)	307
[A szeretet...] (IV.)	307
[Az élet minőségét...] (V. 23.)	308
Galambok (V. 29.)	309
[Bár tisztos...] (VI.)	309
[Szél, szél...] (VI.)	309
[Rend van...] (VI. 19.)	310
Eső (VI. 20.)	310
Délutáni papírfogó (VI. 25.)	311

[Mióta élek...] (VII. 4.)	312
[Annyi a cipőm...] (VII. 8.)	312
[Szülő paradicsom...] (VII. 10.)	312
[Látni könnyű...] (IX.)	313
[Az ő kezével...] (IX. 9.)	313
[Ha én ezt...] (IX. 12.)	313
[A tényállás...] (IX. 12–13.)	314
Mind többeket (X. 20.)	316
December (XI. 9.)	317
[Gyöngé hozzá...] (XI. 13.)	318
[Egzisztenciális fájdalom...] (XII. 12.)	318
[A Gonosz?...] (XII. 29.)	318
1984	
[Mostantól nagy terhet cipelsz...]	319
[Onnét hogy reggel...]	319
[Gomoly ködök...] (I. 1.)	320
[Egy levegő...] (I. 14.)	320
[Azért van rajtam...] (II. 12.)	321
Valóban nem tudnák (V. 25.)	321
[Nem lesz már itt...] (VI. 28.)	322
Nehéz (VI. 28.)	323
[Efféle érzetokról...] (VI. 29.)	323
[Csak ne vinne...] (VI. 30.)	324
[Az imádatot...] (VII. 8.)	324
Túlélés (X.)	324
Hiszékeny (XI. 8.)	325
Mély sóhajlás (XII. 22.)	325
[A vád...] (XII. 29.)	325
1985	
Ablakon át	326
[Közhelyek...] (Közhelyek: próbálkoztam én is) (I. 7.)	326
[Temetek...] (I. 15.)	327
[Időklauztrófia...] (II.)	328
Ilyen talán (II. 4.)	328
[Sarkaim kopogása...] (II. 14.)	329
[Kérdés...] (II. 24.)	329
Akkorra én (VI. 13. előtt)	329

[Semmi. Csőd...] (VII. 13.)	330
[Az unokák is abbahagyták...] (VII. 18)	331
[Gyűlik bennem...] (VIII. 12.)	331
Még (VIII. 12–13.)	331
Elviselem (VIII. 18.)	332
Tévedés (Ki tegnapig élt...) (IX. előtt)	332
Ha eljött (IX. 30.)	334
Látogatók (X. 14.)	334
1986	
Alig reménykedik (I. 23.)	336
Lehet (I. 23.)	336
[Aludtam s késekkel kutattak...] (I. 23–24.)	336
Vállalni kell (I. 24.)	337
Meleg tenyérben (I. 27.)	337
[Itt voltam-e még...?] (I. 28.)	338
Vázlat (II.)	338
Alvók között (II. 2.)	338
Majd igazságszolgáltatáskor (II. 5.)	339
A magam színházában (II. 5.)	339
Mérleg (II. 13.)	340
Mire való (II. 13.)	341
Miről lenne helyesebb írnom? (II. 17.)	341
Szomorúság (II. 19.)	342
Kibírom (II. 20.)	342
Őt jobban (II. 20.)	343
Ki a hős? (II. 21.)	343
Csak ahogy nemrég (II. 24.)	344
Nincs iszonyúbb (III. 13.)	345
[A sokszor jött...] (III. 15.)	345
Visszajáró (III. 19.)	346
Elment (Elment ez is...) (III. 22.–23.)	347
Kórház [II.] (IV.)	348
[Hogy kurvának kell lennie...] (IV. 2.)	348
[Vigasztalom magam...] (V.)	349
[Pedig nem vonz...] (VI. 13.)	350
[Ugyanaz a világ...] (VI. 19.)	350
[Ó csak az ne lenne...] (VI. 25.)	351

[A botorkáló...] (VI. 30.)	351
[Egy remekmű...] (VIII.)	351
[Beépült csontig...] (VIII.)	352
[Megszenvet érte...] (VIII.)	353
[A nőknél lassan...] (VIII.)	354
Vád (VIII.)	354
Csak befelé (VIII. 4.)	355
Elárul rólam (VIII. 13.)	355
[Ez nem politika...] (VIII. 15.)	356
[Szép volt, jó volt...] (VIII. 25.)	357
Például tegnap óta (VIII. 25.)	358
[Meg kell siratni...] (VIII. 29.)	358
[Racionálisan...] (IX. 4–5.)	359
Szavak a szépségről (X.)	360
Elment (Azt írtam egyszer) (X. 21.)	362
[Szép rendem...] (X. 24.)	363
Gyanakszunk (XI. előtt)	363
Más (XII. előtt)	363
Shakespeare-apokrif (XII. előtt)	363
1987	
Füge (II. 5.)	365
[Be a földbe...] (V. 18.)	365
[Kiszorulok...] (VIII. 16.)	366
[Pöngetem...] (IX. 5.)	366
[Szinte naponta...] (IX. 10.)	367
Versek (IX. 16.)	367
[Volna a világból...] (X.)	368
[Hideg...] (X. 10.)	368
1988	
[Ha azt mondom...] (I. 27.)	369
Kórterem I–XI. (II. 10–12.)	370
[Egyre erőtlenebbek...] (III. 27.)	373
Ha csak még (III. 30.)	373
[„Költészet napja”...] (IV. 14–18.)	373
A papír üres (IV. 21.)	375
[Jártam messzi tájakon...] (VI.)	375
G. P. után (VIII. 28.)	376

Család (X. 11.)	376
[Finom szűrő a testem...] (XI.)	377
1989	
[Itt a csont]	378
[Győzött a test...] (I. 22. után)	378
[Neveket kéne felsorolnom...] (III. 3–13.)	378
Női kórterem (VI.)	380
[Csalogatsz be magadhoz...] (VI. 2.)	380
[Iszapos tó...] (VII. 2.)	381
[Ha újra élnék?...] (VII. 17.)	381
Most már (VII. 31.)	382
Tanulás (X. 18.)	382
[Közhelyek...] (Közhelyek – folyóparti kavicsok) (XI.)	382
Először Itáliában (XI. 16.)	383
1990	
[Hogy meginduljak...] (II.)	384
[A szagát is...] (II. 3.)	384
[A türelem...] (II. 18.)	384
[Akármelyik úton...] (IV. 4–16.)	384
1991	
Csengős ünnep	386
[Félek már félek...]	387
Idősebb lányom (VII. 29.)	388
1992	
[Mennek de mások...] (V.)	389
1993	
Knokke	390
A mánfai műemlék templomban	390
[Zuhog a hó...] (II. 24.)	391
[Lehetnének ők is...] (III. 21.)	392
Nővérem és húgom (XI. 3.)	392
Jegyzetek	395
Utószó (Bertók László)	419
Csorba Győző verseskötetei	424
Betűrendes mutató	426
Tartalomjegyzék	445

Megjelenik a Pro Pannonia Kiadói Alapítvány kiadásában,
a Pannonia Könyvek Szerkesztőségének gondozásában.

Felelős kiadó: a Kuratórium elnöke

Felelős sorozatszerkesztő: Szirtes Gábor

A borítót Bognár József tervezte.

A nyomdai előkészítés Elek István munkája.

A nyomdai kivitelezést Molnár Csaba nyomdája végezte Pécsen, 2000-ben.

Felelős vezető: Molnár Csaba

Terjedelem: 29 A/5 ív

ISSN 1419 1199

ISBN 963 9079 60 X

a b c d e f g h i j k l m n o p r s t u v
„Rólam sokan mondták már, hogy pesszimista költő vagyok. Súlyos tévedés. Gyakran foglalkozom az elmúlással, reménytelenül keresem az élet (az én életem) értelmét és célját is. Gyakran állok meg tanácstalanul egy-egy rejtély előtt. Nincs bennem hajlam a vállrándításos közönyre. Ez mind így van. De pesszimizmus-e a minduntalanul előről kezdett küzdelem; egyáltalában a folytonos harc? Vajon botránkoztat-e, ha a kéményseprő kormos lesz?

Aki a sötétséggel vív, elképzelhető-e, hogy ne érintkezzék vele? Mondják rólam azt is, hogy stílusom kissé szikár, színtelen. Lehetséges, ha a jelzők, képek halmozása adja a stílus zamatát, színességét.

A funkcionális fogalmazás az eszményképem. Az a vers, amiben nincs fölösleges szó. Mindegyik feladatot lát el. Ha tízes találat a cél, azt esetleg úgy is el lehet érni, hogy az ember három, négy számból rakja össze a tízet, tehát 3-4 szót használ hozzá. De úgy is, hogy azonnal a tízes körbe talál, s akkor csak egy szó kell hozzá. De olyan, amiben a kihagyott többi mégis benne van.” (1987)

György Péter

ISBN 963907960X

9 789639 079601

PANNÓNIA
KÖNYVEK